JAARSTUKKEN 2020

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord 3

2. Financiële hoofdlijnen 8

3. Leeswijzer 15

4. Programma's 16

4.1 Veiligheid 17
4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat 23
4.3 Economie 29
4.4 Onderwijs 35
4.5 Sport, cultuur en recreatie 40
4.6 Sociaal domein 46
4.7 Volksgezondheid en milieu 58
4.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 64
4.9 Bestuur en ondersteuning 71
4.10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen 76

5. Paragrafen 87

5.1 Lokale heffingen 88
5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 99
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen 106
5.4 Financiering 115
5.5 Bedrijfsvoering 120
5.6 Verbonden partijen 130
5.7 Grondbeleid 152

6. investeringen 157

7. Covid-19 167

8. Jaarrekening 173

8.1 Balans 174
8.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 176
8.3 Toelichtingen 177
8.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 177
8.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2020 183
8.3.3 Publicatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) 210
8.4 Bijlage verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa) 211
8.5 Bijlage overzicht incidentele baten en lasten 215
8.6 Bijlage gerealiseerde baten en lasten per taakveld 218
8.7 Bijlage Rapportage begrotingsrechtmatigheid 219
8.8 Bijlage Rapportage Interbestuurlijk toezicht 220

GEMEENTE WESTLAND

Jaarverslag 2020

1. VOORWOORD

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente Westland over het jaar 2020. De jaarstukken bestaan uit de aanbiedingsnota, het jaarverslag en de jaarrekening. Deze vormen het sluitstuk van de budgetcyclus voor het boekjaar 2020. Het college legt hiermee verantwoording af over het gevoerde beleid en het financiële beheer over het dienstjaar 2020. De raad wordt met deze stukken in staat gesteld om zijn controlerende taak uit te oefenen.

Leeswijzer
In hoofdstuk 3 treft u een leeswijzer voor deze jaarstukken aan. Hierin wordt de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) geschetst.

Het jaar 2020 in vogelvlucht
2020 was in alle opzichten een bijzonder jaar. Waar we bij de start van het jaar nog nauwelijks iets wisten over Covid-19, veranderde het coronavirus onze samenleving in rap tempo. Er is geen onderdeel van de Westlandse samenleving en van de gemeentelijke organisatie die zich niet geconfronteerd ziet met de gevolgen. Ondernemers hebben in veel gevallen hun zaak (tijdelijk) moeten sluiten, kinderen en jongeren konden geen fysiek onderwijs volgen. Thuiswerken werd waar mogelijk de norm. Veel ouders hadden een aantal maanden met een dubbele belasting te maken doordat zij hielpen bij het thuisonderwijs. Het was ook voor onze jongeren en ouderen een ongekend zware tijd: hun sociale leven viel grotendeels weg. Voor mantelzorgers was het vaak lastig om hun dierbaren bij te kunnen staan. Kortom, het afgelopen jaar heeft ongelooflijk veel gevraagd van de veerkracht van onze inwoners. Tegelijkertijd heeft deze periode ons laten zien hoe tal van initiatieven tot bloei kwamen, zodat ondernemers nog wat omzet konden maken en mensen die hulp nodig hadden, die ook kregen.

Voor ons als college betekent het dat we terugblikken op een jaar waarin wij zoveel mogelijk zijn doorgegaan met investeringen in de korte én lange termijn in onze samenleving. Besturen is immers ook vooruitzien, en er is ons alles aan gelegen om datgene te doen wat nodig is om ervoor te zorgen dat het ook in de toekomst goed wonen, werken en leven is in Westland. Met marktpartijen en onze inwoners hebben we stappen gezet met plannen rondom het terrein van Royal Flora Holland en het World Horti Centre. Ook langs digitale weg wisten we elkaar te vinden en maakten we afspraken die vroeger in de spreekwoordelijke zaaltjes werden beklonken. Tegelijkertijd hebben ook wij hebben moeten bijsturen en improviseren. Zo zijn in allerijl aanvullende steunpakketten voor de meest getroffen sectoren uit de grond gestampt en gaven wij uitvoering aan het rijksbeleid, zoals bij de tijdelijke ondersteuningsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO). We zien van dichtbij hoe zwaar veel ondernemers het hebben, en proberen met maatwerk zoveel mogelijk te helpen. We hebben een coronasteunfonds ter grootte van zes miljoen euro in het leven geroepen om kosten te dekken die gerelateerd zijn aan de coronacrisis en waar de gemeente geen compensatie voor krijgt van het Rijk. Dit fonds bestaat uit steunmaatregelen voor culturele en maatschappelijke organisaties, en om verzoeken van huurders, instellingen, verenigingen en ondernemers om coulance, kwijtschelding of uitstel van betaling te dekken.

Tegelijkertijd zijn we doorgegaan met het uitvoeren van onze taken en hebben we die waar nodig, zoals bij de milieustraten, aangepast aan de geldende Covid-19 maatregelen. Ook initiatieven die tot doel hebben de Westlandse economie toekomstbestendig te maken en te houden hebben onze voortdurende aandacht. Dat we ons werk konden blijven doen is niet in de laatste plaats te danken aan onze ambtenaren die zich met hart en ziel hebben ingezet voor de ondernemers en inwoners van Westland. Wij zijn trots op hen en op de veerkracht en creativiteit die zij tonen om ook in deze bijzondere tijden hun werk te blijven doen, terwijl er ook in de persoonlijke levenssfeer vaak een hoop uitdagingen op hun pad komen.

Westland is een welvarende gemeente met een sterke samenleving, waar mensen nauw met elkaar verbonden zijn. Dat we 75 jaar Bevrijding niet groots en samen konden vieren was een teleurstelling. Het boek “Bezetting en Bevrijding van het Westland” is een mooi, particulier initiatief geweest om deze bijzondere periode onder de aandacht te brengen. Wij hebben dit dan ook vol overtuiging gesteund.

De deelvisies wonen, voorzieningen en groen/ blauw hebben te maken met vertraging. De verdere onderzoeken hiervoor worden meegenomen bij de Omgevingswet (waarvan de invoering ook is uitgesteld naar 2022). De aanpak waterproblematiek die invulling krijgt door uitvoering van activiteiten m.b.t. Netwerk Schoon en gezond water, bodemvisie en een aantal verkenningen is later in 2020 opgestart, en loopt nog door in 2021. De latere opstart heeft onder andere te maken met het lastig kunnen invullen van de benodigde capaciteit.

Er is minder geld uitgegeven dan gedacht voor de procedures voor bestemmingsplannen en de Creatieve maatregelen wonen zijn ook later gestart dan gepland. Dit heeft ermee te maken dat procedures lastiger zijn doordat afstemming en participatie complexer is vanwege de corona-maatregelen. Vanwege corona mochten er geen fysieke bijeenkomsten gerealiseerd worden en bij projecten waarin vele (soms tegenstrijdige) belangen zijn, is digitaal overleggen minder effectief. ICT-technisch is de omschakeling heel snel gegaan, maar als mensen hebben we die omschakeling in de samenleving ook moeten maken. Als het gaat over afstemming, integraal werken, onderhandelen en overleggen is de conclusie dat dit via een beeldscherm lastiger en veel intensiever is. En goed afstemmen, integraal werken, en onderhandelen is noodzakelijk in projecten rond ruimtelijke ontwikkelingen en volkshuisvesting. Voor wonen-zorg waar vooral ook instellingen zitten die verpleeghuizen hebben, of senioren die een groepswoning beogen geldt dat deze doelgroepen uiteraard andere prioriteiten hadden toen corona begon, en/of terughoudend waren met bijeenkomsten. Ook dit heeft een weerslag op de projecten in wonen en zorg.

Los van deze corona-invloeden is ook vooral in het ruimtelijke domein een toenemende krapte merkbaar op de arbeidsmarkt. Dit manifesteert zich bij de gemeente door veel personele mutaties en veel inhuur. Verder worden veel ruimtelijke initiatieven faciliterend of in samenwerking met externe partijen opgepakt, waar deze zelfde problematiek ook wordt ervaren. Dit werkt vertragend bij veel ruimtelijke initiatieven, zodra ze ‘vertaald’ moeten worden naar concrete (beleids)uitvoering.

Het Westlandse bedrijfsleven is hard geraakt door de coronacrisis. De exportbeperkingen drukten zwaar op de tuinbouwsector. Desondanks heeft de tuinbouwsector overall naar omstandigheden goed gedraaid in 2020. De horeca, bedrijven en zzp’ers in de evenementensector, de detailhandel en de vervoersbedrijven: ze zagen een groot deel van hun omzet wegvallen. Met VNO-NCW Westland, Glastuinbouw Westland, MKB Westland en de BIZ’en zijn de banden verder aangehaald om knelpunten te bespreken en waar mogelijk op te lossen. In de Perspectiefbrief gaven we aan dat we blijven investeren in Westland. Het innovatieve glastuinbouwcluster is van groot economisch belang voor Westland, en de internationale koploperspositie die we hebben willen we vasthouden. Zo zijn we in het najaar gestart om samen met de gemeenteraad, stakeholders, inwoners en andere geïnteresseerden te kijken hoe het gebied rond het veilingterrein van Royal FloraHolland en het World Horti Centre anders kan worden ingericht. We willen de vrijgekomen ruimte goed en toekomstbestendig gebruiken en spreken in regionaal verband over het aanleggen van hoogwaardig openbaar vervoer. Westland en de tuinbouw zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, maar de wereld zal er over een aantal jaar anders uitzien dan nu het geval is. Door de Greenport verder te ontwikkelen wordt het bedrijfsleven in staat gesteld om voorbereid te zijn op de toekomst.

We investeren in onze lokale economie en zetten bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid de ondernemer voorop. Met de Detailhandelsvisie proberen we (langdurige) leegstand van winkels te voorkomen en helpen we bij de ontwikkeling van een digitaal winkelkanaal dat gericht is op de lokale markt. Daarnaast blijven we investeren in aantrekkelijke dorpskernen voor onze inwoners en ondernemers.

Een goed bereikbaar Westland is belangrijk voor onze inwoners en bedrijven. Om dat te realiseren hebben we het afgelopen jaar nauw samengewerkt met onze partners. Zo is, samen met de Provincie Zuid-Holland en Royal FloraHolland de verbreding van de N213 gerealiseerd. In de zomer van

2020 zijn we begonnen met een pilot om verkeerslichteninstallaties slimmer te maken, zodat het brandstofverbruik en daarmee ook de uitstoot verminderd wordt. Bij een goed bereikbaar Westland horen ook goed openbaar vervoer en veilige, aantrekkelijke fietspaden. In het voorjaar zijn we samen met Den Haag, Maassluis en de MRDH een verkenning naar hoogwaardig openbaar vervoer gestart. Hiervoor loopt nu een openbare aanbesteding. Ook is eind 2020 de samenwerkingsovereenkomst voor het fietspad Naaldwijk-Maassluis-Rotterdam door de deelnemende partijen getekend. De verkenning van twee snelle fietspaden van Den Haag-Monster-Naaldwijk en Den Haag-Honselersdijk is in de zomer van 2020 gestart. In 2020 is ook het uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid vastgesteld.

De veranderingen op de afvalmarkt hebben dit jaar weer voor stijgende kosten gezorgd. In vergelijk met voorgaande jaren moeten we nu fors meer betalen voor het verwerken van afval. Inwoners hebben dat gemerkt aan de gestegen woonlasten.

De gevolgen van de bezuinigingen van het Rijk op het sociaal domein en de overheveling van taken naar lokale overheden hebben ook in Westland zijn weerslag. We gaan de komende jaren door met de ingezette transformatie van het sociaal domein om zo te sturen op ambities, resultaten en kosten. Er is een pilot integrale intake opgestart waarin we nauw samenwerken met onze ketenpartners die ook in 2021 doorloopt. Door integraal samen te werken willen we de kosten in het sociaal domein beheersbaar houden. Innovatie en de zorg dichtbij huis organiseren en al in de preventieve fase opstarten staan daarbij centraal. Wij willen dat iedereen kan meedoen in de Westlandse samenleving, en waar nodig bieden wij de helpende hand. Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet Werk en Bijstand is gestegen van 191,7 in 2019 naar 229,4 personen (per 10.000 inwoners) in 2020. De uitvoering van de TOZO-regeling is voortvarend opgepakt. Er zijn 2450 aanvragen voor levensonderhoud en 185 voor bedrijfskapitaal verwerkt. We zijn in 2020 doorgegaan met het verstrekken van loonkostensubsidie aan werkgevers als zij iemand in dienst nemen die een afstand tot de arbeidsmarkt heeft. Dat heeft ertoe geleid dat er vorig jaar, ondanks de Covid-19 beperkingen, veertig mensen een dienstverband hebben gekregen en er 139 mensen via deze regeling aan het werk waren.

In 2020 is weer stevig ingezet op het aanpakken van ondermijnende criminaliteit. Zo is er op basis van strafrechtelijk onderzoek een grote integrale actiedag georganiseerd. Er zijn die dag, op grond van verdenking van drugshandel en witwassen, vijfentwintig panden bezocht in Westland, Rotterdam, Maassluis, Schiedam, Steenwijk en Den Haag. Deze gemeenten hebben tijdens deze actiedag nauw samengewerkt met de politie, douane, Inspectie SZW, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, NVWA, UWV en de omgevingsdiensten. In Westland zijn er drie panden bestuurlijk gesloten. In 2020 is het programma ‘Weerbare sierteeltsector’ opgestart. Dit programma heeft als doel de sector te helpen bij duurzame weerbaarheid en integriteit. Het is een publiek private samenwerking met Royal FloraHolland. De bloemenveiling vormt, als belangrijk distributieknooppunt, een risicolocatie voor wat betreft de handel in drugs en andere illegale goederen, financiële fraude en witwassen.

De gevolgen van klimaatverandering gaan niet voorbij aan Westland. Periodes van droogte, zware regenval en extreme hitte wisselen elkaar in rap tempo af. Daarom hebben we in 2020 initiatieven genomen en gesteund om een klimaatbestendige waterhuishouding van de grond te krijgen waarbij zo min mogelijk wateroverlast is. Samen met het Hoogheemraadschap van Delfland hebben we een uitvoeringsprogramma waterklimaatplan opgesteld en ons aangesloten bij het convenant ‘Klimaatadaptief bouwen’ van de Provincie Zuid-Holland. Dit moet leiden tot haalbare klimaatnormen bij bouwprojecten. We stimuleren inwoners om medeverantwoordelijk te zijn voor hun leefomgeving en hebben het gescheiden inzamelen van plastic, blikken en drinkpakken in alle buitengebieden geregeld. In veel van de kernen hebben we watertappunten neergezet: een aanwinst voor recreanten. Daarnaast zijn activiteiten uitgevoerd in het kader van de energietransitie.

Bij een goede leefomgeving hoort ook het beperken van de geluidsoverlast: daarom is er geluidsreducerend asfalt gebruikt bij de Woutersweg in ‘s-Gravenzande. De geluidsschermen langs ’t Perron en Westerlee in De Lier worden in 2021 geplaatst omdat dat in 2020 vanwege de corona-maatregelen niet lukte.

Goed onderwijs is voor elk kind een basisvoorwaarde om een goede start in het leven te maken. Het betekent ook dat de huisvestingsfaciliteiten op orde moeten zijn. Voor het voortgezet onderwijs is een integraal huisvestingsprogramma gemaakt. Het college stimuleert en faciliteert de ontwikkeling van brede scholen en kindcentra. Zo is in De Lier begonnen met vervangende nieuwbouw van de Achtsprong en zijn de voorbereidingen voor de realisatie van tijdelijke huisvesting voor de openbare Dalton Naaldwijk gestart. Sinds de zomer zijn de twee groepen van de Pieter van der Plasschool van de Rozemarijn naar de Hofboerderij in Wateringen gegaan.

Sport, cultuur en recreatie: het zijn drie zaken die voor veel van onze inwoners onmisbaar zijn. Daarom faciliteren en ondersteunen we tal van initiatieven zoals de uitbreiding van De Naald in Naaldwijk. En zijn er vanuit het coronafonds middelen beschikbaar gesteld om verenigingen te helpen die noodgedwongen de deuren hebben moeten sluiten en minder inkomsten hebben. Ook is er bij de begroting voor gekozen om te blijven investeren in zwembaden en sportvelden.

Het college heeft de ambitie om open en toegankelijk te besturen. Waar mogelijk leggen we daarom meerdere varianten aan de gemeenteraad voor ter besluitvorming. Participatie willen we goed regelen en ruim baan geven: daarom hebben we een inspraak-en participatieverordening voorgelegd aan de raad. Door Covid-19 heeft 2020 zijn beperkingen gekend: bezoeken aan jubilerende echtparen, 100-jarigen en werkbezoeken aan de Westlandse dorpen of bedrijven zijn even stilgelegd. Of op 1,5 meter afstand of digitaal georganiseerd. Dat geldt ook voor de spreekuren die de wethouders maandelijks organiseren voor inwoners. De laatste maanden hebben deze spreekuren digitaal plaatsgevonden. In 2020 hebben 86 inwoners van de gelegenheid gebruik gemaakt om een van de wethouders tijdens dit uur te spreken over onderwerpen waar zij rechtstreeks door geraakt worden.

Het is nog onbekend welke effecten de coronacrisis heeft op de gemeentelijke meerjarenbegroting vanaf 2021. De economie kromp volgens het CBS in 2020 met 3,7%. In 2020 hebben we ervoor gekozen om niet te bezuinigen maar te investeren. Ondanks dat het IMF verwacht dat de Nederlandse economie dit jaar met 3% groeit zullen de gevolgen van de huidige crisis voor velen nog lang voelbaar zijn, en onvermijdbare sporen nalaten in de samenleving en bij veel Westlandse bedrijven die vooral op export zijn gericht. Het afgelopen jaar is er, ondanks de moeilijke omstandigheden, keihard gewerkt en die veerkracht bewijst de kracht van Westland.

2. FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Het financiële resultaat en ontwikkeling van reserves over 2020

In dit hoofdstuk vindt u de belangrijkste financiële uitkomsten over 2020 en een analyse van de belangrijkste componenten.

Het financiële beeld in hoofdlijnen

Algemeen
Zoals in het voorwoord al gememoreerd was 2020 in alle opzichten door de coronacrisis een bijzonder jaar. De effecten daarvan zijn dan ook niet ongemerkt gebleven op het behaalde financieel resultaat 2020 van onze gemeente. Welke (structurele) effecten de coronacrisis gaat hebben op de gemeentelijke meerjarenbegroting vanaf 2021 is nog ongewis.
Omdat er in 2020 extra middelen beschikbaar kwamen om de gevolgen van de coronacrisis voor onder andere onze Westlandse ondernemers te dempen, de coronamaatregelen te kunnen handhaven en op sommige plekken de uitgaven (nog) niet zijn/konden worden gedaan, is het financiële resultaat 2020 in tegenstelling tot de eerdere verwachting bij de Prorap, positief uitgevallen. In de toelichtingen bij de programma's treft u nadere verklaringen van de behaalde beleids- en financiële resultaten.

Financieel resultaat
De gemeente heeft het begrotingsjaar 2020 afgesloten met een positief saldo van € 14,428 mln. Dit resultaat, dat een incidenteel karakter heeft, is het saldo van de mee- en tegenvallers binnen alle programma's van de gemeentebegroting. Hieronder volgt een overzicht van de opbouw van dit resultaat.

Resultaat begrotingsjaar 2020 Programma		Bedrag x € 1000
1- Veiligheid	Totaal voor bestemming programma	494
	Onttrekking - Storting reserve	-259
	Totaal na bestemming	235
2- Verkeer, Vervoer en Waterstaat	Totaal voor bestemming programma	1.376
	Onttrekking - Storting reserve	-889
	Totaal na bestemming	487
3- Economie	Totaal voor bestemming programma	140
	Onttrekking - Storting reserve	-557
	Totaal na bestemming	-417
4- Onderwijs	Totaal voor bestemming programma	1.176
	Onttrekking - Storting reserve	-545
	Totaal na bestemming	631
5- Sport, Cutuur en Recreatie	Totaal voor bestemming programma	3.078
	Onttrekking - Storting reserve	-1.234
	Totaal na bestemming	1.844
6- Sociaal Domein	Totaal voor bestemming programma	7.098
	Onttrekking - Storting reserve	-4.617
	Totaal na bestemming	2.481
7- Volksgezondheid en Milieu	Totaal voor bestemming programma	1.281
	Onttrekking - Storting reserve	-491
	Totaal na bestemming	790
8- Volkshuisvesting, Ruimteljke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	Totaal voor bestemming programma	8.583
	Onttrekking - Storting reserve	-5.946
	Totaal na bestemming	2.637
9- Bestuur en Ondersteuning	Totaal voor bestemming programma	1.801
	Onttrekking - Storting reserve	-1.001
	Totaal na bestemming	800
10- Concernfinanciën en Algemene Dekkingsmiddelen	Totaal voor bestemming programma	10.914
	Onttrekking - Storting reserve	-5.975
	Totaal na bestemming	4.939
Totaal voor bestemming programma		35.941
Onttrekking - Storting reserve		-21.513
Totaal na bestemming		14.428

Hieronder volgen op hoofdlijnen per programma de belangrijkste verklaringen. In de programma's zelf kunt u de volledige verklaring van de verschillen lezen.

Programma 1 Veiligheid (€ 0,23 mln. V)

Het programma Weerbare bloemenveiling loopt nu door tot 2022 omdat de minister toestemming heeft gegeven om het programma nog een jaar te verlengen. Hierdoor kan de eerder ontvangen rijksbijdrage over een langere periode (t/m 2021) worden gerealiseerd. De overgebleven middelen hoeven niet aan het ministerie te worden terugbetaald. Om de gestelde doelen te realiseren binnen

de afgesproken tijd van het programma, stelt het college voor het restant van 2020 naar 2021 over te hevelen.
Bij de uitvoering van de aanpak van ondermijning zijn activiteiten vanwege de coronacrisis stil komen te liggen. Hierdoor is in 2020 niet het gehele incidentele budget uitgegeven.

Programma 2 Verkeer en Vervoer (€ 0,48 mln. V)
De onderuitputting op dit programma heeft meerdere oorzaken. Door het afronden van de verwerking van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) hebben andere projecten vertraging opgelopen. De voorgenomen inspectie van starre objecten op (brom)fietspaden is door de eigen dienst gedaan en niet uitbesteed aan een derde partij. Ook de vertraging in de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst voor het metropolitane fietspad Naaldwijk-Rotterdam heeft tot minder kosten in 2020 geleid.
Daarnaast heeft de coronacrisis gezorgd voor het uitlopen van projecten, zoals het vervangen van elementenverharding. Ook is een aantal projecten nog niet gestart.

Programma 3 Economie (-/- € 0,42 mln. N)
De coronacrisis heeft geleid tot vertragingen in de geplande activiteiten op het terrein van de uitvoering van economisch beleid, de benutting van het MKB Fonds, de invulling van de Gebiedssamenwerking PZH en de Energietransitie Glastuinbouw. Ook heeft de coronacrisis geleid tot een vertraging in de opbrengst grondverkopen (bedrijfsterreinen).

Programma 4, Onderwijs (€ 0,63 mln. V)
Bij onderwijshuisvesting zijn de middelen niet volledig besteed omdat het herstel van de brandschade aan het ISW schoolgebouw nog niet volledig is uitgevoerd en de bijdrage aan het SOOW voor groot onderhoud in 2021 wordt verantwoord.
Daarnaast zijn er middelen overgebleven omdat het project talentontwikkeling in 2020 afliep en het opstellen van de nieuwe Lokaal Educatieve Agenda vanwege de coronacrisis en andere prioriteiten is opgeschoven. Ook is in verband met Corona voor een resultaatgerichte aanpak gekozen (RMC/VSV) met inschakeling van de leerplichtmedewerkers in samenwerking met het Sociaal Kernteam (SKT). Hierdoor zijn er minder diensten ingekocht.

Programma 5, Sport, Cultuur en Recreatie (€ 1,84 mln. V)
De onderbesteding kan worden verklaard doordat sportverenigingen een beperkt aantal subsidieaanvragen hebben ingediend en de toegekende subsidies voor 2020 pas in 2021 zijn verleend. De vervanging van gymtoestellen is vertraagd door het gemaakte bezwaar op de gunning van de aanbesteding gymtoestellen.

In 2020 is minder onderhoud aan sportaccommodaties uitgevoerd en de haalbaarheidsonderzoeken voor De Naald en Huizen van de Buurt hebben als gevolg van corona vertraging opgelopen.

Programma 6, Sociaal domein (€ 2,48 mln. V)
Op de bijstandsmiddelen resteert een positief saldo van € 2,3 mln. De rijksoverheid stelt de definitieve uitkering in september vast. Hierdoor kan deze niet meer meegenomen worden in de laatste begrotingswijziging. Daarnaast wordt in de gemeentelijke begroting rekening gehouden met inzet van eigen middelen om de uitkeringen te kunnen dekken. Door de verhoging van het rijksbudget was deze eigen inzet niet nodig.

Een deel van het budget voor inburgering werd pas in de loop van 2020 door het rijk beschikbaar gesteld. Daarnaast kon een deel van de activiteiten niet uitgevoerd worden uitgevoerd worden vanwege RIVM-maatregelen in het kader van de Corona-pandemie.
Voor de uitvoering van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO) heeft de gemeente voorschotten van totaal € 21,5 mln. ontvangen van het Rijk voor betalingen aan ondernemers en voor uitvoeringskosten. Vanuit deze regeling heeft de gemeente vergoedingen voor levensonderhoud betaald (1.957 uitkeringen voor in totaal € 8,9 mln.) en leningen verstrekt

(176 leningen voor een totaal van € 1,3 mln.). Het aantal aanvragen TOZO in Westland wijkt af (is lager) van de verdeelsleutel die door het rijk wordt gebruikt bij de verdeling van het budgetten over de gemeenten. Hierdoor resteert nog bijna € 0,9 mln.

Programma 7, Volksgezondheid en Milieu (€ 0,79 mln. V)
Er is minder uitgegeven op algemene kosten voor de afvalinzameling. Door latere implementatie van gescheiden PBD in de kernen (nu gepland voor 2021) is de communicatiecampagne nog niet gestart en zijn nog geen afvalcoaches ingezet. De post onvoorziene kosten werd niet ingezet omdat deze zich niet voordeden.

Bij de bijstelling van de begroting zijn de extra afvalkosten in de eerste helft van 2020 door corona grotendeels op dezelfde manier doorvertaald naar het eind van het jaar. In de tweede helft van het jaar bleek dat de hoeveelheid afval toch lager lag. Dit zorgde voor minder tonnages aan afvaldeelstromen.

Op het terrein van milieubeheer is een aantal pilots voor klimaatadaptatie vertraagd vanwege beperkingen in het participatieproces door de coronamaatregelen.

Programma 8, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedeling vernieuwing (€2,637mln. V)
Het voordeel op dit programma heeft verschillende oorzaken. De deelvisies wonen, voorzieningen en groen/ blauw hebben te maken met vertraging. De verdere onderzoeken die hiervoor nodig zijn, worden meegenomen bij het traject invoering Omgevingswet (waarvan de invoering ook is uitgesteld tot 2022).

De aanpak waterproblematiek, die invulling krijgt door activiteiten met betrekking tot Netwerk Schoon en Gezond Water, bodemvisie en een aantal verkenningen, is later in 2020 opgestart en loopt nog door in 2021. De latere opstart heeft onder andere te maken met het lastig kunnen invullen van de benodigde capaciteit.

De gemeente heeft bij bestemmingsplannen te maken met complexere procedures door complexere participatieprocessen en afstemming vanwege de coronamaatregelen.

Later dan gepland zijn de projecten ‘Creatieve maatregelen wonen' gestart. Als gevolg van de coronacrisis konden geen bijeenkomsten met omwonenden worden gehouden hetgeen er toe heeft geleid dat er maar één project is gerealiseerd.

Programma 9, Bestuur en ondersteuning (€ 0,80 mln. V)
Het saldo in dit programma laat zich grotendeels verklaren door een aantal incidentele afwijkingen. Er is een nadeel opgetreden van een kleine € 0,3 mln. als gevolg van het feit dat er door de lage rekenrente eind 2020 extra dotaties moesten plaatsvinden aan de voorzieningen wachtgeld en pensioenen wethouders.
Als gevolg van de Coronamaatregelen konden er minder uitzendingen van de WOS worden gemaakt voor onder meer de Westland Reports en andere speciale gelegenheden (o.a. sportgala's). Bij het opstellen van de Prorap was nog niet voorzien dat er een tweede (gedeeltelijke) lockdown zou plaatsvinden waardoor er tussentijds geen materiële bijstelling van deze ramingen heeft plaatsgevonden (voordeel ca. € 0,1 mln.).
Op het beheer van gebouwen en gronden is een voordeel gerealiseerd van ca. € 0,8 mln. Belangrijkste oorzaak hiervan was de verkoop van een tweetal adressen aan het Zandeveltplein in ’s-Gravenzande (€ 0,7 mln.) en het opheffen van de leegstand bij Lentiz medio 2020 waarbij Lentiz haar eigen huisvesting weer is gaan gebruiken in ruil voor de financiering door de gemeente van de daarvoor benodigde verbouwingskosten (voordeel € 0,1mln).

Programma 10, Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen (€ 4,94 mln. V)
Het voordeel op dit programma kent verschillende oorzaken.
Zo is de algemene uitkering ruim € 0,5 mln. hoger uitgevallen door verschillende mutaties die zich na oktober 2020 hebben voorgedaan. Uw raad is hierover reeds geïnformeerd door middel van onze brief over de decembercirculaire d.d. 21 januari 2021.
Daarnaast bestond ten tijde van het opstellen van de Prorap 2020 nog onzekerheid over het begrote bedrag aan Vennootschapsbelasting (Vpb). Uit de meest recente berekeningen blijkt inmiddels dat voor de jaren 2016 t/m 2019 een kleine teruggaaf te verwachten is van een kleine € 0,1 mln. terwijl er een last van € 1,0 mln. was begroot. Hierdoor treedt een incidenteel voordeel op van bijna € 1,1 mln.

Op het gebied van personele kosten is het verloop van de uitgaven in hoge mate beïnvloed door de krappe arbeidsmarkt en het effect van de coronamaatregelen op het werving- en selectieproces. Hierdoor bleef de personele bezetting in 2020 zo'n 70 fte achter bij de geraamde formatie. Weliswaar is een deel van de openstaande vacatures ingevuld door extern ingehuurde krachten, maar aan personele kosten (met inbegrip van materiële kosten voor opleidingen, ontwikkeltrajecten en personeelsbijeenkomsten) is in 2020 ongeveer € 4,3 mln. minder uitgegeven dan geraamd. Daar staat tegenover dat geraamde onttrekkingen aan reserves voor de dekking van projectkosten geen plaats hoefden te vinden in 2020, hetgeen op dit programma leidt tot een nadelige afwijking van € 1,2 mln.

Een belangrijk deel van de voordelige afwijking op het personeelsbudget is te herleiden naar de coronacrisis: veel opleidingen, cursussen en trainingen konden geen doorgang vinden en zijn doorgeschoven naar 2021. Daarnaast loopt een aantal omvangrijke projecten (verdere professionalisering monitoring kosten en contractbeheer, verschillende ICT-projecten) door in 2021 terwijl de kosten hiervan geraamd waren in 2020. In het voorstel tot vaststelling van de jaarrekening doen wij daarom het voorstel om ten laste van het jaarrekeningresultaat P-budgetten ter grootte van ca. € 1,8 mln. over te hevelen naar 2021.

Saldo na resultaatbestemming
Vanwege het feit dat in 2020 verschillende activiteiten niet of niet volledig zijn uitgevoerd, maar de noodzaak daartoe onverminderd bestaat en hiervoor in 2021 geen middelen beschikbaar zijn, stellen wij voor om een aantal budgetten uit het jaarrekeningsaldo over te hevelen naar 2021,
Hierdoor neemt het reële resultaat na resultaatbestemming af.

Saldo jaarrekening (in € mln.)	**€**	**14.428V**
Over te hevelen budgetten naar 2021 (voor zover van invloed op exploitatiesaldo)	€	-/- 6.577 N
Saldo 2020 na resultaatbestemming	**€**	**7,851 V**

In de ProRap was uitgegaan van een verwacht voordelig saldo van ca. € 0,2 mln. Het gerealiseerde jaarrekeningsaldo na resultaatbestemming ligt dus ruim boven de prognose die in de ProRap was opgenomen. De belangrijkste afwijkingen zijn hiervoor al verklaard.

Voorstellen resultaatbestemming (met invloed op exploitatiesaldo)
De voorstellen voor resultaatbestemming ad € 8,6 mln. hebben betrekking op het Historisch Archief en Streekarchief voor het wegwerken van achterstanden (€ 0,6 mln.), de Tozo-regeling (€ 0,85 mln.), Algemene kosten planontwikkeling (realisatie centrumplannen, € 1,0 mln.), Huisvesting Kwetsbare Groepen (€ 2,1 mln.), overhead (€ 1,1 mln.), ICT-regie & -change (€ 0,5 mln.) en een aantal kleinere posten die optellen tot € 2,5 mln. De voorstellen voor resultaatbestemming worden via het dictum bij het raadsvoorstel expliciet ter goedkeuring aan de raad voorgelegd.

Ontwikkeling schuldpositie
De schuldpositie van de gemeente (langlopende geldleningen) bedraagt ultimo 2020 € 342,0 mln. De stand van de leningen komt daarmee ca. € 32,0 mln. lager uit dan begroot. Dit heeft te maken met de voorschotten die zijn ontvangen van het Rijk voor de Tozo-uitvoeringsregelingen en de compensatie voor corona-gerelateerde kosten. De te veel ontvangen voorschotten worden in 2021 aan het Rijk terugbetaald. De betalingen van steunmaatregelen waarvoor compensatie is ontvangen vinden deels in 2021 plaats. Daarnaast zorgen de lagere kosten en investeringen binnen de programma's voor een lagere schuldpositie per ultimo 2020.

Ontwikkeling reserves 2020
De reserves zijn onder te verdelen in een Algemene reserve die een algemene bufferfunctie vervult en de bestemmingsreserves die bestemd zijn voor een bepaald doel.

De ontwikkeling van de reservepositie ziet er als volgt uit:

Bedragen (x € 1.000.000)

Omschrijving	**1 januari 2020**	**31 december 2020**
Algemene reserve	32,5	28,1
Saldo jaarrekening		14,4
Bestemmingsreserves	219,8	215,7
Totaal reserves	**252,2**	**258,3**

De reservepositie van de gemeente is ten opzichte van 2019 gestegen met € 6,1 mln. Dit is het resultaat van verschillende stortingen in en onttrekkingen aan de reserves en het batig saldo over 2020. De bestemmingsreserves zijn ingezet voor de (conform raadsbesluiten) beoogde doelen. De reservepositie van de gemeente bedraagt eind 2020 € 258,3 mln. (incl. het jaarrekeningresultaat over 2020).

Voor een uitgebreide toelichting op de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves wordt verwezen naar de toelichting op de balans 'Eigen vermogen'. Zoals gebruikelijk zijn de voorzieningen in dit overzicht niet meegenomen.

Structureel/incidenteel

Het voordelig jaarrekeningresultaat bedraagt € 14,428 mln. Dit heeft een incidenteel karakter.
De opbouw van het rekeningresultaat 2020 is samenvattend als volgt:

	Realisatie 2019	**Begroting 2020**	**Bijgestelde begroting 2020**	**Realisatie 2020**
Baten	274,7	311,0	322,9	314,7
Lasten	-/- 280,9	-/- 303,0	-/- 352,6	-/- 308,7
Exploitatieresultaat	**-/- 6,2**	**-/- 8,0**	**-/- 29,7**	**-/- 6,0**
Onttrekkingen aan reserves	24,2	15	52,6	32,4
Toevoegingen aan reserves	-/- 19,6	-/- 7	'-/- 21,8	-/- 24
Saldo reservemutaties	**4,6**	**8**	**29,7**	**-/- 8,4**
Resultaat na reservemutaties	**-/- 1,6**	**0**	**0**	**-/- 14,4**

3. LEESWIJZER

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat de opbouw van de jaarstukken van gemeenten gelijk is aan die van de programmabegroting voor dat jaar. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag (de programmaverantwoording, paragrafen, investeringen en Covid-19) en de jaarrekening (de financiële verantwoording waarop de controleverklaring betrekking heeft).

Jaarverslag
De programmaverantwoording is opgenomen in hoofdstuk 4 van deze jaarstukken. Het bevat de beleidsmatige verantwoording over 2020. Bij alle onderwerpen en speerpunten die in de Programmabegroting 2020 zijn benoemd, wordt ingegaan op de vraag of we bereikt hebben wat we ons ten doel hebben gesteld en wat we daarvoor hebben gedaan.

De programma's worden afgesloten met het antwoord op de vraag 'wat heeft het gekost?' In hoofdstuk 6 vindt verantwoording plaats over de investeringen waarin enerzijds wordt terug gekeken op 2020 maar waarin anderzijds ook de meerjarige effecten van de bijstelling van de investeringen, zoals die voorheen in de investeringsrapportage waren verwerkt, worden gepresenteerd. In hoofdstuk 5 de paragrafen opgenomen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor dat er verplichte paragrafen worden opgenomen in het jaarverslag (te weten financiering, lo kale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering, onderhoud van de kapitaalgoederen, grondbeleid en vastgoed en verbonden partijen). Zij geven, als een dwarsdoorsnede van de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoering aspecten van de gemeente. Tot slot is er in hoofdstuk 7 dwarsdoorsnede gemaakt van de effecten die Covid-19 op onze organisatie had.
De Jaarrekening in hoofdstuk 8 is de financiële vertaling van het gevoerde beleid te vinden, die bestaat uit de programmarekening en de balans met toelichting. De programmarekening bevat een overzicht van de exploitatieresultaten per beleidsveld. Gemeenten zijn verplicht om in de jaarstukken ook de verantwoordingsinformatie van specifieke uitkeringen op te nemen. Deze zogenaamde SiSa -bijlage (Single Information Single Audit) is opgenomen in hoofdstuk 3. 4 Single information, single audit (SiSa). Daarnaast zijn gemeenten verplicht een bijlage met taakvelden op te nemen in de jaarrekening. Deze bijlage is opgenomen in hoofdstuk 8 Bijlage taakvelden.

4. PROGRAMMA'S

4.1 Veiligheid

Inleiding

Veiligheid vormt de basis van prettig wonen en een vitale leefomgeving. Westland is een veilige gemeente. Op belangrijke landelijke indicatoren voor veiligheid zoals Haltverwijzingen, diefstallen, geweldsmisdrijven en vernielingen scoort Westland onder het landelijk gemiddelde.
De inwoners van Westlander waardeerden de veiligheid in onze gemeente bij de tweejaarlijkse belevingsmonitor in 2019 met een ruime voldoende. In 2021 zal deze belevingsmonitor opnieuw georganiseerd worden.

De Coronapandemie heeft de aanpak op het gebied van Veiligheid nadrukkelijk gekleurd het afgelopen jaar. Onze voorgenomen intensivering van beleid op veilig uitgaan zag er totaal anders uit dan voorzien. Geen of nauwelijks evenementen. Maar wel de noodzaak van een strak gecoördineerde aanpak en uitvoering van de jaarwisseling.

Een ander beleidsaccent, de inzet op problematische jeugd en overlast gevend jeugdgedrag, heeft in 2020 volop aandacht gehad. Een gecoördineerde aanpak tussen gemeente, politie en jongerenwerker waarbij repressie en preventie in onderlinge samenhang werden toegepast heeft effecten laten zien. Deze aanpak wordt in 2021 gecontinueerd.

Het beleidsuitgangspunt dat we voor een veiliger Westland alle Westlanders nodig hebben is dubbel waar gebleken. In het afgelopen jaar heeft dit een bijzondere betekenis gekregen door de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor elkaars gezondheid. Maar ook het houden aan landelijke richtlijnen heeft een appél gedaan op het incasseringsvermogen en gezonde verstand van de Westlanders en de onderlinge solidariteit. Richting geven aan de uitvoering van het landelijk en lokaal Corona-beleid heeft in het kader van het veiligheidsbeleid een belangrijk accent gevraagd en ook een stevige wissel getrokken op de veiligheidscoördinatie en -organisatie.
Naast inzet op Corona-maatregelen is de regisserende taak van de gemeente op de reguliere terreinen van fysieke en sociale veiligheid zo veel mogelijk gehandhaafd.
Het afgelopen jaar is er sterk ingezet op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. De ingezette beleidsintensivering en de daarmee samenhangende aanpak werpt z'n vruchten af. In 2020 zijn er 20 panden gesloten en is er 6 keer een bestuurlijke waarschuwing op grond van de opiumwet afgegeven.
De inzet op het programma Weerbare Sierteeltsector, waarvoor in 2018 eenmalige middelen vanuit de zgn. versterkingsgelden beschikbaar zijn gesteld, is in 2020 verder voortvarend ter hand genomen en zal in 2021 afgerond worden.

Wat wilden we bereiken?

- Een stevig en waar mogelijk verder verbeterd veiligheidsbeeld van onze gemeente;
- Een grotere rol van inwoners en ondernemers op het gebied van veiligheid;
- Een toename van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en minder speelruimte voor ondermijnende criminaliteit;
- Een aanvaardbaar niveau van veiligheid rond personen en gezinnen;
- Een afname van woninginbraken en andere high impact-delicten;
- Minder overlast en problemen rondom leefbaarheid;
- Een goed en veilig uitgaansklimaat;
- Minder ongewenst gedrag van problematische jeugd en jeugdgroepen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Verwijzingen Halt	96	Bureau Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

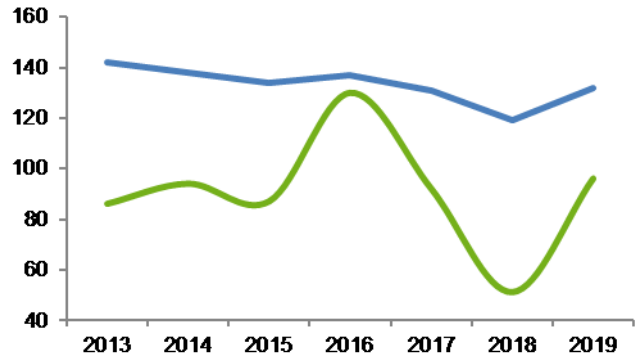

Jaar	Westland	Nederland
2013	86	142
2014	94	138
2015	87	134
2016	130	137
2017	92	131
2018	51	119
2019	96	132

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Winkeldiefstallen	1,2	CBS Diefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

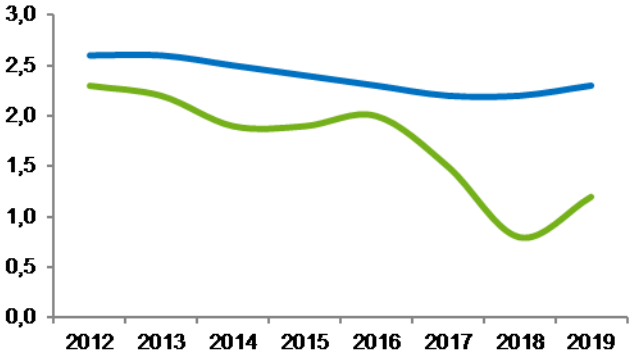

Jaar	Westland	Nederland
2012	2,3	2,6
2013	2,2	2,6
2014	1,9	2,5
2015	1,9	2,4
2016	2,0	2,3
2017	1,5	2,2
2018	0,8	2,2
2019	1,2	2,3

Geweldsmisdrijven	3,8	CBS Criminaliteit

Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Westland (groen) – Nederland (blauw)

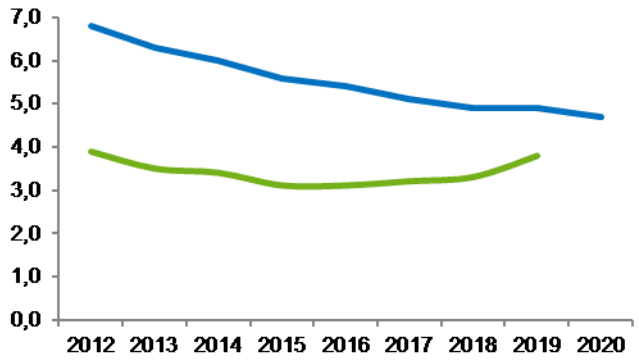

Jaar	Westland	Nederland
2012	3,9	6,8
2013	3,5	6,3
2014	3,4	6,0
2015	3,1	5,6
2016	3,1	5,4
2017	3,2	5,1
2018	3,3	4,9
2019	3,8	4,9
2020	n.n.b.	4,7

Diefstallen uit woning 2,3 CBS Diefstallen

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

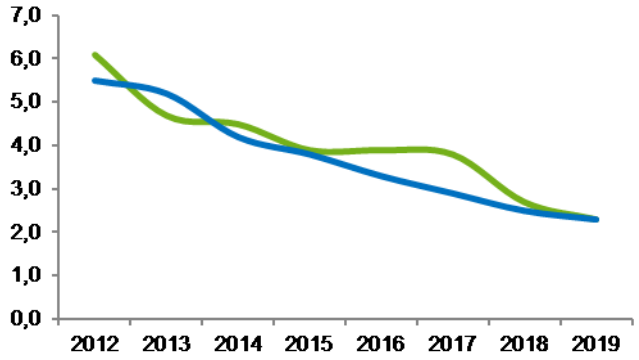

Jaar	Westland	Nederland
2012	6,1	5,5
2013	4,7	5,2
2014	4,5	4,2
2015	3,9	3,8
2016	3,9	3,3
2017	3,8	2,9
2018	2,7	2,5
2019	2,3	2,3

Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (in de openbare ruimte) 5,3 CBS Criminaliteit

Het aantal per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

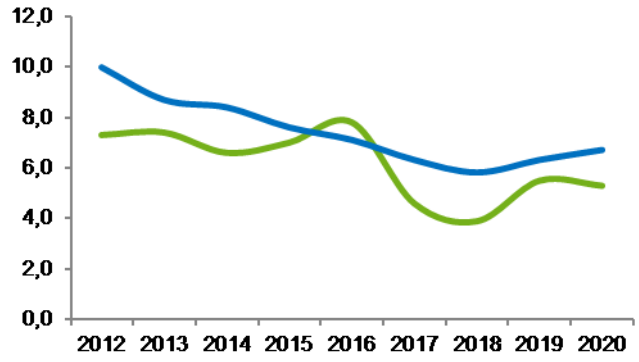

Jaar	Westland	Nederland
2012	7,3	10,0
2013	7,4	8,7
2014	6,6	8,4
2015	7,0	7,6
2016	7,8	7,1
2017	4,6	6,3
2018	3,9	5,8
2019	5,5	6,3
2020	5,3	6,7

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer	2019	2020	2021	2022	Bron
Het rapportcijfer dat de Westlandse burger toekent aan de veiligheid		7,6 (2019)		7,5		7,5*	Integrale Veiligheidsmonitor (2-jaarlijks) Dit cijfer wordt achteraf gemeten en gecommuniceerd.

*streefcijfer

Effectindicator	Westland	Nederland*
Aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt	10,7 % (2019)	18,5(2019)
Mate van overlast van buurtbewoners (fysieke verloedering, sociaal en verkeer)	34,2% (2019)	49,2 % (2019)

*70.000+gemeenten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Coördinatie en uitvoering coronamaatregelen in samenwerking met de ketenpartners
- Gecoördineerde samenwerking in en tussen ketens. Partijen bij elkaar gebracht en een gezamenlijke (veiligheids-)aanpak bevorderd en bewaakt. Rol van de gemeente hierin is de rol van regisseur.
- Stimuleren van het risicobewustzijn door het initiëren en onderhouden van samenwerkingsverbanden.
- Vergroten van de informatiepositie op het gebied van ondermijning.
- Deelname aan het programma Weerbare Sierteeltsector, samen met andere overheden en private partijen. Vanuit dit programma worden maatregelen genomen om ondermijnende criminaliteit in de sierteeltsector aan te pakken. In opdracht van de stuurgroep Weerbare Sierteeltsector is onderzoek uitgevoerd naar de mate van zware georganiseerde criminaliteit in de sierteeltsector.
- Zorg- en veiligheidsketen optimaal georganiseerd in haar functie van het regie voeren bij complexe zaken.
- Oppakken regierol in het verminderen en/of beheersbaar houden van overlast, in samenwerking met de leefbaarheidskringen.
- Flexibele inzet toepasbaar cameratoezicht.
- Aanscherpen regelgeving op het gebied van horeca en uitgaan, mede in relatie tot de coronamaatregelen. Inzet op naleving regelgeving ten behoeve van veilig uitgaan en veilige evenementen.
- Inzet op tijdig signaleren van problematische jeugd en jeugdgroepen. Bij problematisch jeugdgedrag inzet op vermindering van overlast in samenwerking met de ketenpartners.
- Deelname aan en stimuleren van publiek-private samenwerkingsverbanden ten behoeve van veilige winkelgebieden en veilige bedrijventerreinen.
- Inzet op crisisbeheersing met een groot accent op corona, in samenwerking met onder meer de Veiligheidsregio Haaglanden en de politie.
- Deelname aan netwerken voor preventie en deskundigheidsbevordering in het kader van polarisatie en radicalisering.
- Tegengaan van agressie en geweld bij het uitvoeren van de publieke taak in samenwerking met veiligheidspartners; voortzetting in 2021.

- Zorg voor de randvoorwaarden ten behoeve van ambtelijke en bestuurlijke integriteit en werken aan bewustwording; voortzetting in 2021. In 2020 is 20 keer een woning of lokaal gesloten en is 6 keer een bestuurlijke waarschuwing op grond van 13 b Opiumwet verstuurd.

Externe ontwikkelingen / risico's

- COVID-19 crisis heeft een forse wissel getrokken op de gemeentelijke crisisorganisatie. Zie ook de opmerkingen terzake in de inleiding. Feitelijk is er sprake van een herordening en her-prioritering van activiteiten op het terrein van openbare orde en veiligheid.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partij levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma: Veiligheidsregio Haaglanden (VRH).

Kaderstellende beleidsnota's

- Westlands veiligheidsbeleid 2019-2022;
- Regionaal beleidsplan politie, eenheid Den Haag;
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Haaglanden 2019-2022.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 1 Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6.769	6.917	7.010	6.986	24
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.408	3.481	4.723	4.080	642
Totaal lasten programma 1	**10.177**	**10.398**	**11.732**	**11.066**	**666**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	474	471	471	484	13
1.2 Openbare orde en veiligheid	659	117	584	399	-185
Totaal baten programma 1	**1.133**	**588**	**1.055**	**883**	**-172**
Saldo van baten en lasten	**-9.044**	**-9.810**	**-10.678**	**-10.183**	**494**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	15	8	556	296	-259
Totaal reservemutaties programma 1	**15**	**8**	**556**	**296**	**-259**
Saldo programma 1	**-9.029**	**-9.802**	**-10.122**	**-9.887**	**235**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 1 bedraagt voordelig € 494.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 235.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 1		Lasten	Baten	Saldo
1.1	**Crisisbeheersing en brandweer**	**24 V**	**13 V**	**37 V**
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	24 V	13 V	37 V
1.2	**Openbare orde en veiligheid**	**642 V**	**185 N**	**457 V**
1.	Voor de aanpak van ondermijning is in 2019 een incidenteel budget van 500.000 beschikbaar gesteld. Door corona zijn in 2020 activiteiten stil komen te liggen, waardoor het budget niet volledig is besteed. De verwachting is dat in 2021 de vertraagde activiteiten alsnog worden uitgevoerd en het resterende incidentele budget volledig wordt benut.	238 V		238 V
2.	Het programma Weerbare bloemenveiling loopt tot 2022 en de minister heeft toestemming gegeven om nog een jaar te verlengen. De minister heeft ook toestemming gegeven om restanten van de rijksbijdrage jaarlijks mee te nemen naar het volgende jaar om zo het budget optimaal in te kunnen zetten wanneer het nodig is..	238 V		238 V
3.	De werkelijke exploitatiekosten voor toezicht op de Zandmotor waren lager dan begroot en hierdoor was bijdrage van de Provincie ook lager.	58 V	50 N	8 V
4.	Er is een correctie geweest op geïnde dwangsommen bestuursdwang uit eerdere jaren.		127 N	127 N
6.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	108 V	8 N	100 V
Saldo programma 1 voor verrekening met reserves		**666 V**	**172 N**	**494 V**
Stortingen reserves				
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	**0**		
Onttrekkingen reserves			**259 N**	
1.	Voor de aanpak van ondermijning is in 2019 een incidenteel budget van 500.000 beschikbaar gesteld. Door corona zijn in 2020 activiteiten stil komen te liggen, waardoor het budget opnieuw niet volledig is besteed. De verwachting is dat in 2021 de vertraagde activiteiten alsnog worden uitgevoerd en het resterende incidentele budget volledig wordt benut.		234 N	
2.	Corona		25 N	
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000			
Saldo programma 1 na verrekening met reserves		**666 V**	**431 N**	**235 V**

4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

De gemeente heeft een zorgplicht om de openbare ruimte in stand te houden. Daarnaast werken we samen met ketenpartners aan het verbeteren van de infrastructuur, het openbaar vervoer en de verkeersveiligheid. Dit doen we onder meer door het beter benutten van bestaande en (nieuwe) moderne technologieën. Ook zorgen we samen met de ketenpartners voor schoon en gezond water en werken we aan een klimaatbestendige waterhuishouding en zo min mogelijk wateroverlast.

Om de omgevingskwaliteit, bereikbaarheid en de doorstroming zoveel mogelijk te borgen worden opgaven gebundeld. We hebben het Kerkplein in Ter Heijde heringericht, De N213 is verbreed en we hebben de Kasteelweg gereconstrueerd. Omgevingsmanagement, dat wil zeggen afstemming met direct betrokken omwonenden, bedrijven en instellingen, is inherent aan deze manier van werken. Vanwege COVID-19 maatregelen heeft de benodigde afstemming en participatie vertraging opgeleverd in de voorbereiding en realisatie van projecten. De totale omvang van de vertraging en bijbehorende kosten hierdoor zijn ten tijde van het opstellen van de jaarrekening nog niet volledig in beeld.

Wat wilden we bereiken?

- Doelmatig beheer van de openbare ruimte door efficiënt in stand houden van de openbare ruimte, waarbij onderhoudsprogramma's en ruimtelijke opgaven verbonden zijn;
- Een goede bereikbaarheid en doorstroming van verkeer en vervoer; betere parkeergelegenheid en meer gebruik van de fiets en openbaar vervoer;
- Optimale bereikbaarheid van glastuinbedrijven en agro-logistieke bedrijven
- Een betere verkeersveiligheid in Westland;
- Een klimaatbestendige waterhuishouding;
- Schoon, voldoende en bruikbaar zoetwater, waarbij klimaatadaptief en circulair de norm zijn.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2020 hebben we het gebiedsgericht plan uitvoeringsprogramma uitgevoerd om te voldoen aan de kwaliteitsniveaus van de verhardingen, belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting. Door dit uitvoeringsprogramma combineren we werkzaamheden vanuit verschillende beleidsopgaven, onderhoudsprogramma's en geplande werkzaamheden van partners (zoals nutsbedrijven, provincie en Hoogheemraadschap). Hiermee beperken we de overlast en zijn de maatschappelijke kosten zo efficiënt mogelijk ingezet.

- In 2020 hebben we in samenwerking met partners op onderstaande locaties de infrastructuur versterkt:
  - De N213 Naaldwijk hebben we samen met Provincie Zuid-Holland en Flora Holland verbreed.
  - De Kasteelweg in De Lier hebben we gereconstrueerd om de doorstroming en de verkeersveiligheid te verbeteren.
  - Bij de Coldenhovenlaan is groot onderhoud uitgevoerd en is een rotonde aangelegd. Hierbij is met subsidie van de MRDH de verkeersveiligheid verbeterd.

- In 2020 is de in samenwerking met nutsbedrijven (o.a. Evides en Westland Infra) nog beter geworden en hebben we onze werkzaamheden gecombineerd uitgevoerd. Daarnaast hebben we voor 2021 een gezamenlijk uitvoeringsplan opgesteld waarin de onderhoudsprogramma's op elkaar zijn afgestemd. Voor het realiseren van de warmtenetten maken we op basis van aanvragen van initiatiefnemers convenanten om de samenwerking te borgen en de onderhoudsprogramma's hierop af te stemmen.

- Voorjaar 2020 zijn we met de verkenning hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) gestart. Dit voeren we samen met Den Haag, Maassluis en de MRDH uit. De hiervoor benodigde ingenieursdiensten zijn door Westland namens de opdrachtgevende partijen openbaar aanbesteed. Voor het stimuleren van andere modaliteiten zou in 2020 met MRDH de werkgeversaanpak gestart worden. In verband met de coronacrisis is dit project nog niet gestart.

- De samenwerkingsovereenkomst voor de realisatie van het metropolitane fietspad Naaldwijk-Maassluis-Rotterdam is eind 2020 door de deelnemende partijen getekend.
  De verkenning van de tracés voor de twee metropolitane fietspaden Den Haag-Monster-Naaldwijk en Den Haag-Honselersdijk is in de zomer van 2020 gestart. Er komt een voorstel om het contract met de pilot Biesieklette in Naaldwijk nabij busstation Naaldwijk mogelijk te verlengen. Met de evaluatie is eind 2020 gestart.

- Met de pilot talking traffic zijn we samen met de Provincie Zuid Holland en de MRDH in de zomer van 2020 gestart. Door het slim maken van de verkeerslichteninstallaties kan het brandstofverbruik en uitstoot worden verminderd.

- Het verbreden van de N213 is in 2020 uitgevoerd. Het groot onderhoud Dijkweg/Naaldwijk richting Poeldijk en de aanleg van de 4e afslag van de rotonde N213/Bosweg is in de afrondende fase.
  Daarnaast nemen we actief deel aan de planvorming van N211 (Wippolderlaan). Het definitief ontwerp is door provincie Zuid-Holland, gemeente Westland en Gemeente Midden-Delfland vastgesteld.

- In het voorjaar 2020 zijn we samen met de Provincie Zuid Holland, MRDH en Den Haag met de concrete uitwerking gestart van de integrale gebiedsuitwerking Greenport 3.0 ter verbetering van de bereikbaarheid van de Greenport.

- Voor het Programma “Beter Benutten” en het moderniseren van de bestaande parkeervoorzieningen hebben we samen met een klankbordgroep voor het centrumgebied van Monster de knelpunten in beeld gebracht en zijn mogelijke oplossingen besproken. Voor Naaldwijk is het plan voor een digitaal parkeerverwijssysteem verder uitgewerkt.

- Met betrekking tot verkeersonveilige situaties is de analyse voor heel Westland uitgevoerd en zijn de resultaten opgenomen in het beleidsplan verkeersveiligheid.

- Voor het beïnvloeden van het gedrag van verkeersdeelnemers hebben we ingezet op basisscholen. We financieren de inzet van verkeersleerkrachten op Westlandse basisscholen. Dit om de continuïteit van het werken aan de doelen van SCHOOLopSEEF op de scholen te kunnen borgen. Daarnaast is er aandacht besteed aan de campagne “Wij gaan weer naar school” en aan de campagne om te voet of met de fiets naar school te komen. Vanwege de coronacrisis is de aandacht voor dit onderwerp helaas minder geweest dan in 2019.

- Om de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater te verbeteren zijn de volgende zaken uitgevoerd:
  - We hebben met het hoogheemraadschap Delfland afgesproken dat wij de (riool)beheer- en onderhoudsmaatregelen (baggeren, onderhoud, kroosbeheer, maaibeheer en hemelwaterbeleid) voortzetten in de periode 2022-2027. We zetten hiermee de bestuursovereenkomst schoon en gezond water 2015-2021 voort.
  - De natte ecologische zone bij Honderdland is in 2020 aangelegd en er is een start gemaakt met de aanleg van een natte ecologische zone bij Lierwatering.
  - Het project ‘gebiedsgerichte aanpak’ voor chemisch schoon water ligt op schema. Op dit moment is 65% van de glastuinbouwbedrijven in het Westland (niet het totale glastuin-

bouwgebied van Hoogheemraadschap Delfland) met de gebiedsgerichte aanpak bezocht.
    - Voor de afvalwaterzuivering van gewasbeschermingsmiddelen zijn er stappen gezet in de realisatie van een collectieve zuivering door de afvalwaterzuiveringsinstallatie Nieuwe Waterweg. De telers en het Hoogheemraadschap van Delfland ontwikkelen, samen met de partners Provincie Zuid-Holland en gemeente Westland een businesscase voor een collectieve zuivering. Daarnaast is er een coöperatie gestart en is er een bestuurlijk convenant overeengekomen waarin de ontwikkeling naar een duurzame waterketen geborgd wordt. Onderdeel van deze overeenkomst is een mogelijke borgstelling van de provincie en de gemeente op de investering van de installatie.

- Samen met regionale partners hebben we projecten opgezet om de zoetwatervoorraad op peil te houden en zodoende een zelfvoorzienende regio te worden. Voor dit proces hebben we aan het lopende onderzoek (Coastar) het project “Waterbank Westland” toegevoegd. Als gevolg van COVID-19 loopt dit project een paar maanden vertraging op en loopt het project door in 2021. Daarnaast gaan we in de Broekpolder samen met tuinders een kleine waterbank realiseren die de tuinders gaan beheren.

- In 2020 hebben we watersysteemanalyses gedaan in de Hoefpolder, de Oude Lierpolder, Oranjepolder en Steendijkpolder. In de Steendijkpolder waren geen noemenswaardige knelpunten. Voor de overige polders hebben we een knelpuntenlijst opgesteld.

- We hebben, in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland, het uitvoeringsprogramma waterklimaatplan opgesteld. Voor de gemeentelijke inzet is er gewerkt aan diverse onderzoeken en pilots, om tot een gedegen strategie te komen. Ook hebben we ons het afgelopen jaar aangesloten bij het Convenant Klimaatadaptief bouwen van de Provincie Zuid Holland. Binnen deze samenwerking wordt gewerkt aan het opstellen van haalbare klimaat normen voor gebiedsontwikkeling. Begin 2021 ronden we het opstellen van deze strategie af, waarna er bijpassende uitvoeringsprogramma’s worden opgesteld.

  Daarnaast hebben we volgens het uitvoeringsprogramma afgelopen jaar blijvend ingezet op projecten die bijdragen leveren aan het vergroten van bewustwording over de gevolgen van klimaatverandering. Het subsidieproject Groenblauwe schoolpleinen is voortgezet en er zijn schoolpleinen verduurzaamd. Operatie Steenbreek lag helaas grotendeels stil vanwege de COVID-19 maatregelen.

- Het toepassen van de watertoets is in overleg met het Hoogheemraadschap voor 2020 en verder weer opgenomen in het omgevingsplan als standaard werkwijze. Voor een robuuste inrichting voor water is in samenwerking met Greenport West-Holland, Glastuinbouw Nederland, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap Delfland en gemeente Westland een project gestart. Het project heeft als doel een toekomstvisie van een gietwatervoorziening Westland, waarbij wordt gestart met een gedetailleerde uitwerking voor het gebied De Lier.

Externe ontwikkelingen / risico’s

- Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) 2015-2021 (Kamerstuk 32 670, nr.146) mag niet meer worden gebruikt voor toestemmingen van nieuwe ontwikkelingen. Deze uitspraak heeft direct betrekking op waterveiligheid, infrastructuur, woningbouw en klimaat. Dit kan gevolgen hebben voor ondernemers, maar ook voor ambities van gemeenten, provincies en Rijksoverheid. Voor 2020 heeft dit op dit programma het er niet toe geleid dat ontwikkelingen stagneren.
- Ontwikkelingen rond de energietransitie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid zijn zeer actueel en hebben veel impact op beleid en uitvoering. Dit vormt een serieuze uitdaging en vraagt een regionale aanpak en maatwerk. In 2020 heeft dit niet geleid tot een gewijzigde budgetbehoefte;

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in het beleidsprogramma te noemen, waarmee de meeste beleidsmatige raakvlakken zijn. In dit beleidsprogramma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Een verbonden partij kan wel een bijdrage leveren aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurvisie Westland 2013-2025;
- Mobiliteitsvisie Westland 2040
- Uitvoeringsprogramma Duurzaam Bereikbaar Westland 2020-2023
- Beleidsregel parkeernormering 2018;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- WestlandProgramma 2018-2022;
- Water- klimaatplan Westland 2019-2022;
- Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater 2018-2022;
- Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid 2020

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 2 Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
2.1 Verkeer en vervoer	16.836	17.510	17.412	16.540	872
2.2 Parkeren	385	354	613	527	86
2.3 Economische havens en waterwegen	1.343	1.466	1.470	1.460	11
Totaal lasten programma 2	**18.564**	**19.330**	**19.495**	**18.527**	**968**
2.1 Verkeer en vervoer	1.390	1.197	3.206	3.593	388
2.2 Parkeren	141	140	238	251	13
2.3 Economische havens en waterwegen	4	0	0	7	7
Totaal baten programma 2	**1.535**	**1.337**	**3.444**	**3.851**	**408**
Saldo van baten en lasten	**-17.029**	**-17.993**	**-16.052**	**-14.676**	**1.376**
Stortingen reserves	0	0	2.009	2.009	0
Onttrekkingen reserves	535	1.284	1.355	466	-889
Totaal reservemutaties programma 2	**535**	**1.284**	**-653**	**-1.543**	**-889**
Saldo programma 2	**-16.494**	**-16.709**	**-16.705**	**-16.219**	**487**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 2 bedraagt voordelig € 1.376.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 487.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 2		Lasten	Baten	Saldo
2.1	***Verkeer en vervoer***	**872 V**	**388 V**	**1.260 V**
1.	Door het afronden verwerking van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en planning van de opdracht nemende partij zijn we later gestart met de weginspectie van 2020. Hierdoor loopt het werk voor het grootste deel door in 2021. Daarnaast zijn de voorgenomen stroefheidsmetingen van asfaltwegen niet	241 V		241 V

	uitgevoerd en is de voorgenomen inspectie van starre objecten op (brom)fietspaden door eigen dienst gedaan i.p.v. uit te besteden. Doordat de aanleg van het glasvezelnetwerk door Deltafiber niet gerealiseerd is, zijn de hiervoor begrote kosten niet uitgegeven.			
2.	Vrijwel alle regionale verkeersprojecten zijn gestart en lopen volgens planning. De afwijkingen worden veroorzaakt doordat de samenwerkingsovereenkomst voor het metropolitane fietspad Naaldwijk Rotterdam eind 2020 getekend kon worden. Door de financiële situatie in een van de deelnemende gemeenten kon niet eerder met de realisatie worden gestart. Daarnaast kon een aantal projecten vanwege de Coronacrisis nog niet worden gestart zoals OV-maatjes en de werkgeversaanpak en krijgt de gemeente bij een aantal projecten hogere bijdragen van derden dan werd verwacht.	538 V		538 V
	De gebiedsuitwerking Greenport 3.0 (Rijk, PZH, MRDH, Den Haag en Westland) is voorjaar weer gestart. Omdat de woningbouwopgave van Den Haag Zuidwest is toegevoegd, vergt de uitwerking van de maatregelen een langere doorlooptijd. Deze zijn naar verwachting eind 2021 gereed. Zomer 2020 zijn de ingenieursdiensten aanbesteed en gegund. Westland krijgt van Den Haag, de PZH en de MRDH een bijdrage van 75% van de kosten. Deze worden in 2021 verrekend. De resterende kosten passen binnen het beschikbare budget		137 V	137 V
	Per 1 januari is er een nieuw contract ‘duurzame elektriciteit’ gestart. Dit is via een collectieve aanbesteding gegaan. De kosten van energie voor openbare verlichting zijn hierdoor in 2020 sterk toegenomen.	118 N		118 N
	Het aantal schades aan openbare verlichting is hoger dan vooraf begroot. Hierdoor zijn de verhaalbare schade inkomsten ook hoger dan begroot.	81 N	92 V	11 V
	De inkomsten van werkzaamheden aan kabels & leidingen zijn hoger dan vooraf begroot.		60 V	60 V
	Door coronamaatregelen zijn de te vervangen elementen verharding van de gele plateaus uitgelopen naar 2021. De plateaus in de kernen Monster, Poeldijk en een aantal in Naaldwijk en De Lier zijn in 2020 vervangen. Het overige deel van de werkzaamheden wordt uitgevoerd in 2021. Bij het bestemmen van het resultaat jaarrekening 2020 wordt voorgesteld om het restant van het budget over te hevelen van 2020 naar 2021.	91 V		91 V
	In verband met de zachte winter in 2020 is minder gladheidbestrijding noodzakelijk geweest.	70 V		70 V
	De begrote inkomsten van de zwerfafvalvergoeding is niet volledig aangevraagd en ontvangen in 2020. De resterende begrote zwerfafvalvergoeding van 2020 wordt in 2021 ontvangen. De kosten en baten hiervan vallen binnen de gemeentelijke administratie in 2021.	54 V	104 N	50 N

	Doordat er in 2020 ook de vergoeding AO reclame voor het 2e halfjaar 2019 is verantwoord zijn de werkelijke baten hoger dan de raming.		55 V	55 V
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	77 V	148 V	225 V
2.2	**Parkeren**	**86 V**	**13 V**	**99 V**
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	86 V	13 V	99 V
2.3	**Economische havens en waterwegen**	**11 V**	**7 V**	**18 V**
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	11 V	7 V	18 V
Saldo programma 2 voor verrekening met reserves		**968 V**	**408 V**	**1.376 V**
Onttrekkingen reserves			**889 N**	
1.	Vrijwel alle projecten zijn gestart en op planning. Onderschrijdingen worden veroorzaakt doordat de samenwerkingsovereenkomst voor het metropolitane fietspad Naaldwijk Rotterdam eind 2020 getekend kon worden. Door de financiële situatie in een van de deelnemende gemeenten kon niet eerder met de realisatie worden gestart. Daarnaast kon een aantal projecten vanwege de Coronacrisis nog niet worden gestart zoals OV-maatjes en de werkgeversaanpak en krijgt de gemeente bij een aantal projecten hogere bijdragen van derden dan werd verwacht.		536 N	
2.	De gebiedsuitwerking Greenport 3.0 (Rijk, PZH, MRDH, Den Haag en Westland) is voorjaar weer gestart. Omdat de woningbouwopgave van Den Haag Zuidwest is toegevoegd vergt de uitwerking van de maatregelen een langere doorlooptijd. Deze zijn naar verwachting eind 2021 gereed. Zomer 2020 zijn de ingenieursdiensten aanbesteed en gegund. Westland krijgt van Den Haag, de PZH en de MRDH een bijdrage van 75% van de kosten. Deze worden in 2021 verrekend. De resterende kosten passen binnen het beschikbare budget		149 N	
3.	Corona dekking door reserve steunfonds corona		65 N	
4.	Door coronamaatregelen zijn de te vervangen elementen verharding van de gele plateaus uitgelopen naar 2021. De plateaus in de kernen Monster, Poeldijk en een aantal in Naaldwijk en De Lier zijn in 2020 vervangen. Het overige deel van de werkzaamheden wordt uitgevoerd in 2021. Bij het bestemmen van het resultaat jaarrekening 2020 wordt voorgesteld om het restant van het budget over te hevelen van 2020 naar 2021.		91 N	
Saldo programma 2 na verrekening met reserves		**968 V**	**481 N**	**487 V**

4.3 Economie

Inleiding

In 2020 hebben we alle zeilen bijgezet om de coronacrisis te controleren. In de eerste maanden van het jaar is er ingezet op de dienstverlening richting ondernemers. De sierteelt kreeg – en heeft – het zwaar te verduren. Ook was dat het geval bij leveranciers die direct of indirect aan de horeca leverden. Net als elders had ook hier de retailsector het zwaar. Daarom hebben we meer tijd en energie gestopt in goed contact met belangenorganisaties, zoals VNO-NCW Westland, Glastuinbouw Westland, MKB Westland en de BIZ'en. De crisis zorgt ook voor meer creativiteit bij ondernemers. Dat inspireerde ook de gemeentelijke organisatie om te proberen mee te bewegen in beleid dat ondernemers vooropzet. Ondanks de vertragingen hebben we ook het toerisme een impuls gegeven. Daarnaast hebben we stappen gezet in de herstructurering van, en handhaving op, het glastuinbouwareaal. Bovendien heeft het college met de Perspectiefbrief laten zien de komende tijd, juist vanwege de crisis, te willen investeren in de Westlandse economie. Daarvan getuigt onder andere de Westland Agenda III. Niet voor niets begonnen we ook de verkenning naar het Floraterrein, waar bijvoorbeeld kansen liggen voor campusontwikkeling. Dat investeringsbesef groeide bij ons als gemeente, maar ook bij het bedrijfsleven. Immers, ook ondernemers die door konden tijdens de crisis hebben niet stilgezeten. We vonden elkaar bijvoorbeeld bij het verduurzamen van de bedrijventerreinen. Ondanks de crisis kijken we daarom gepast tevreden terug op het jaar 2020, wetende dat vele ondernemers het in onze gemeente nog zwaar hebben. Alle reden dus om in te blijven zetten op een gastvrije economie met levendige dorpscentra, goed ontsloten en duurzame werklocaties, een bloeiend vestigingsklimaat en een toekomstbestendig tuinbouwcluster. Zo werken we aan een Greenport van nationaal belang en een lokale economie waar het goed wonen en werken is. De inzet in 2020 hierop liet onszelf en belangrijke partners buiten de gemeentelijke organisatie zien dat we volop bezig zijn die Greenport op de kaart te zetten met Westland als toonaangevend voorbeeld; hier en wereldwijd, nu en later.

Wat wilden we bereiken?

- Samenwerken met verschillende (economische) spelers in Westland en omstreken, met name:
- De Westlandse brancheorganisaties VNO-NCW, MKB, LTO-Glaskracht;
- De partijen in de regio zoals Greenport West-Holland (GPWH), Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en InnovationQuarter (IQ);
- Landelijke organisaties zoals Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG);
- Benutten en versterken van de regionale, nationale en internationale betekenis van Westland. Stimuleren van internationale bedrijven en kennisinstellingen om zich in het Westland te vestigen;
- Nadrukkelijk aandacht besteden aan ons brede economische cluster bij de ontwikkeling van kennis en innovatie (technisch en sociaal). Daarbij is de verdere ontwikkeling van World Horti Center (WHC) en Greenport Horti Campus (GHC) een belangrijk speerpunt;
- Stimuleren van de modernisering van het glastuinbouwareaal en verbeteren van de structuur van het glastuinbouwgebied door uitplaatsen van woningen, het versnellen van herstructurering en het actief handhaven op strijdig gebruik van agrarische glastuinbouw gronden;
- Onderzoeken waar en op welke manier er mogelijk extra oppervlakte voor bedrijventerreinen beschikbaar kan komen. Actief handhaven op strijdig gebruik van bedrijventerreinen;
- Maatregelen nemen om langdurige leegstand van winkels te voorkomen en de dorpen aantrekkelijk te houden;
- Om langdurige leegstand van winkels te voorkomen en de dorpen aantrekkelijk te houden is de detailhandelsvisie vastgesteld;
- Afstemmen van vraag en aanbod van recreatie en vrijetijdseconomie, gekoppeld aan de Greenport; Faciliteren van initiatieven die passen bij het tuinbouwcluster en die de beleefbaarheid daarvan stimuleren;
- Blijven inzetten op bereikbaarheid en verduurzaming van transport;

- Stimuleren van niet-werkenden om aan het werk te gaan en samenwerken met scholen zodat (potentieel) werkenden voldoende kennis en vaardigheden kunnen opdoen via verkorte traject-en. De regionale bereikbaarheid van Westland en de verschillende werklocaties is daarbij es-sentieel;
- Optimaal benutten van stimuleringsgelden vanuit de provincie Zuid-Holland, de VNG, het Rijk en de EU, onder andere op gebied van Kennisontwikkeling en Innovatie, Duurzaamheid, Ge-zondheid & Geluk (o.a. vergroening), Gebiedsontwikkeling, Europese samenwerking en inzetten op een regiodeal voor de campusontwikkeling;
- Inzetten op verduurzaming van de sector en de werklocaties. Ondersteunen van bedrijven met kennis en ons netwerk;
- Opstellen van een uitvoeringsprogramma Economie. Daarin bepalen we ook welke Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) we gaan gebruiken.

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Functiemenging	59,1%	CBS BAG / LISA

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

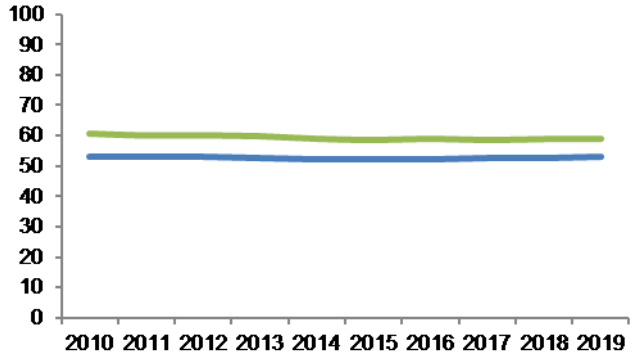

Jaar	Westland	Nederland
2010	60,7%	52,9%
2011	60,1%	53,1%
2012	60,2%	53,0%
2013	59,9%	52,5%
2014	59,1%	52,1%
2015	58,7%	52,0%
2016	59,1%	52,2%
2017	58,7%	52,5%
2018	59,0%	52,8%
2019	59,1%	53,2%

Vestigingen van bedrijven	159,7	LISA

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

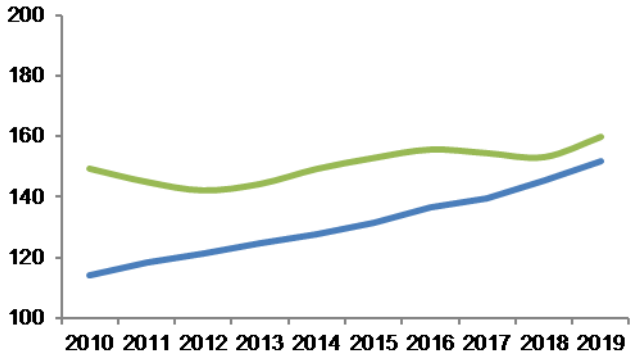

Jaar	Westland	Nederland
2010	149,2	114,1
2011	144,8	118,4
2012	142,0	121,3
2013	144,1	124,5
2014	149,1	127,7
2015	152,7	131,4
2016	155,5	136,5
2017	154,3	139,7
2018	153,0	145,5
2019	159,7	151,6

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Coronamaatregelen getroffen, waarbij op 26 maart 2020 een steunmaatregelenpakket per brief is gecommuniceerd naar ondernemersverenigingen;
- Het World Horti Center ondersteund, waar de inperking van de ontmoetingsfunctie als gevolg van de coronacrisis de innovatieagenda hard raakte;
- Het financiële fundament gelegd voor de Westland Agenda III om samen met het georganiseerd bedrijfsleven te investeren in de toekomstgerichte groeisectoren als verduurzaming en digitalisering;
  samengewerkt met verschillende (economische) spelers in de regio met bijvoorbeeld AgriTech als concreet resultaat in de samenwerking met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), Greenport West-Holland (GPWH) en InnovationQuarter (IQ);
- De (reis)beperkingen door de coronacrisis heeft impact gehad op onze internationale activiteiten. Nadat vanaf maart het reizen bijna volledig tot stilstand kwam, hebben wij geen buitenlandse delegaties meer ontvangen of zelf deelgenomen aan buitenlandse activiteiten; zoals beursbezoeken en handelsmissies. De Fruit Logistica is als enige wel bezocht.
- Voor het aantrekken van buitenlandse bedrijven om zich in Westland te vestigen, is regionale ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter (IQ) actief, waarvan wij aandeelhouder zijn. Ook zij hebben wegens corona hinder ondervonden van de beperkingen.
- Via digitale mogelijkheden hebben we onze positie en onze relaties weten te versterken. Dit hebben we bereikt door onder andere deel te nemen aan diverse bestuursorganen zoals de GreenportsNL, de Greenport West Holland, de MRDH, maar ook via onze partners die het Westlandse geluid lieten horen. Denk aan het Haaglandenoverleg m.b.t. de coronacrisis of MKB Westland, VNO-NCW en het Economic Board Zuid-Holland. De focus is uitgebreid van de bestaande contacten met sectororganisaties als MKB Westland en Glastuinbouw Westland naar een solider relatie met InnovationQuarter (IQ) en accountmanagement richting Westlandse ondernemers.
- We pakten door op kansen die ontstaan zijn door herontwikkelingsplannen van het terrein bij Royal Flora Holland. We startten een verkenning met een wereldwijd toonaangevende campusontwikkeling als vertrekpunt. Zo borgen we de positie van onze Greenport als wereldmarktleider;
- Stimuleren van de modernisering van het glastuinbouwareaal door bijvoorbeeld samen met andere overheden een convenant met de Coöperatie Broekpolder aan te gaan. Het doel is het verbeteren van de structuur van het glastuinbouwgebied. Dit doen we door het uitplaatsen van woningen middels inzet van de subsidieregeling VORM Westland en het realiseren van een nieuwe handhavingsstrategie voor het glastuinbouwgebied;
- Onderzoek uitgevoerd naar het tekort aan bedrijventerrein. Dit is vastgesteld op 30 hectare tot 2030 en drie locaties vastgesteld waar dit tekort wordt ingevuld. Dit zijn uitbreidingen van ABC Westland (Poeldijk) en de Bovendijk (Kwintsheul) als derde is Loswal de Bonnen (Hoek van Holland);
- Om langdurige leegstand van winkels te voorkomen en de dorpen aantrekkelijk te houden is er gewerkt aan de detailhandelsvisie. Ook zijn er vijf draagvlakmetingen gehouden voor Bedrijveninvesteringszones (BIZ) in de winkelkernen. De vaststelling is in afrondende fase. Eind 2020 zijn mede vanwege de coronacrisis voorbereidingen getroffen om een digitaal winkelkanaal ‘de online winkelstraat’ te stimuleren;
- Eind 2020 zijn voorbereidingen getroffen voor een digitaal lokaal winkelkanaal;
- De toerismesector kreeg aanvankelijk te maken met een terugval door de coronacrisis. Rond de zomer is er besloten een extra impuls te geven aan Stichting Bezoek Westland ten behoeve van een vlogcampagne. De samenwerking is geëvalueerd waarbij we afgesproken hebben meer op resultaat te sturen. Daarnaast hebben we vanwege de coronacrisis gehoor gegeven aan de oproep van strandpaviljoeneigenaren om hun bouwwerken niet te hoeven afbreken;
- We hebben ingezet op bereikbaarheid en verduurzaming van transport met onze bijdrage aan de gebiedsuitwerking Greenport 3.0 en de HOV-verkenning;

- Op ambtelijk niveau is meegedacht over de gehonoreerde aanvraag van de gemeente Vlaardingen (namens alle Greenport-logistieke gemeenten) voor het project Passend MBO een Leven Lang voor Food & Agrologistiek en deelname aan de Human Capital Agenda Greenport.
- Op ambtelijk niveau is meegewerkt aan verschillende projecten van de Greenport West-Holland waarvoor zowel EU, Rijks- (inclusief Top-sector en NWO middelen) provinciale en regionale middelen verkregen zijn, zoals o.a. de Human Capital Agenda. Daarnaast is er goedkeuring verkregen voor de aanvragen project 'Learning Community' t.b.v. de Campus ontwikkeling en project 'AgriTech' bij de 'Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) bijdrageregeling'.
- Inzet is gepleegd op verduurzaming van de sector met stimulering van Warmte Systeem Westland (WSW) en geothermie en van de werklocaties door intensieve begeleiding van bedrijventerreinen bij het aanvragen van de provinciale subsidie 'energie op bedrijventerreinen', alsook in samenwerking met de Rabobank energiescans aangeboden voor Westlandse bedrijven. Het uitvoeringsprogramma Economie 2020-2021 is opgesteld.

Externe ontwikkelingen / risico's

- De coronacrisis was het externe risico in 2020. Het college van Burgemeester en Wethouders heeft in goed overleg met de brancheorganisaties een maatregelenpakket getroffen en gecommuniceerd naar de ondernemers. Specifieke sectoren zoals horeca, evenementen-gerelateerde bedrijvigheid (bloemenarrangeurs, decorbouwers), busmaatschappijen en de retail worden zwaar getroffen. De duur van de coronamaatregelen was op voorhand niet bekend en baart zorgen.
- We hebben nadrukkelijk de Brexit in de gaten gehouden als externe factor van belang. Die zou het agrologistiek vervoer alsmede ook de import- en exportcijfers van ons kunnen doen kelderen. De voorbereidingen zijn hier adequaat op getroffen, waardoor er nagenoeg geen last van ondervonden wordt.
- Deelname aan bestuurlijke tafel Brexit, om de verkeersstromen van/naar Westland onbelemmerd te laten (in het licht van de ferryhavens Hoek van Holland en Vlaardingen), om daarmee te voorkomen wat in worst case scenario's zou kunnen zorgen voor ernstige hinder op verkeersdoorstroming.
- Een relevante externe ontwikkeling is de stimulans die de coronacrisis had op digitaal werken, alsook op maatregelen voor crisisbestrijding;
- Een belangrijke externe ontwikkeling was de berichtgeving van Royal Flora Holland (RFH) om o.a. in Naaldwijk een deel van het verouderde vastgoed (aan de noordzijde) af te stoten. Daarom is met betrekking tot het aanpalend Greenport Hort Campus GHC-terrein (tevens grotendeels eigendom van RFH) het project voor herontwikkeling van het bredere Floragebied opgestart.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen hebben een bijdrage geleverd aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
- N.V. Juva Holding
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.
- Stichting Greenport Westland-Oostland (tot en met 2020)
- World Horti Center Onroerend Goed B.V.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurvisie Westland 2013-2025
- Economische Opgave Westland 2019-2022
- Uitvoeringsprogramma Economie 2020-2021
- Omgevingsvisie 2.0
- Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH
- Werkboek Westland
- Handhavingsstrategie thema glastuinbouw Westland 2020

- Beleidsregel strijdig gebruik duurzame glastuinbouw gronden Westland 2020
- Beleidsregel strijdig gebruik agrarische bedrijfswoning Westland 2020
- Subsidieregeling VORM Westland
- Bestemmingsplannen (bedrijventerreinen en glastuinbouwgebied)
- Bedrijventerreinenvisie 2013-2020
- Beleidsvisie Beleef Westland

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 3 Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
3.1 Economische ontwikkeling	3.341	1.746	2.831	2.106	725
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	319	4	548	638	-90
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	783	708	729	807	-78
3.4 Economische promotie	576	628	602	563	39
Totaal lasten programma	**5.019**	**3.086**	**4.710**	**4.114**	**596**
3.1 Economische ontwikkeling	1.294	115	669	638	-31
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	113	0	1.012	539	-473
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	602	567	555	645	90
3.4 Economische promotie	474	385	385	343	-42
Totaal baten programma 3	**2.483**	**1.067**	**2.620**	**2.165**	**-456**
Saldo van baten en lasten	**-2.536**	**-2.019**	**-2.090**	**-1.949**	**140**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	279	17	867	310	-557
Totaal reservemutaties programma 3	**279**	**17**	**867**	**310**	**-557**
Saldo programma 3	**-2.257**	**-2.002**	**-1.223**	**-1.639**	**-417**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020
Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.
De totale afwijking binnen programma 3 bedraagt voordelig € 140.000 voor verrekening met reserves en nadelig € 417.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 3		Lasten	Baten	Saldo
3.1	**Economische ontwikkelingen**	**725 V**	**32 N**	**693 V**
1.	Economisch Beleid – werkzaamheden zijn als gevolg van Corona niet volledig uitgevoerd (en worden in 2021 opgepakt)	100 V		100 V
2.	MKB Fonds werkzaamheden zijn als gevolg van Corona niet volledig uitgevoerd (en worden in 2021 opgepakt)	275 V		275 V
3.	Gebiedssamenwerking PZH werkzaamheden zijn als gevolg van Corona niet volledig uitgevoerd (en worden in 2021 opgepakt)	77 V		77 V
4.	Energietransitie Glastuinbouw werkzaamheden niet volledig uitgevoerd als gevolg van Corona (wordt in 2021 opgepakt)	120 V		120 V
5.	Diverse lasten kleiner dan € 100.000	153 V		153V
6.	Diverse baten kleiner dan € 100.000		32 N	32 N

3.2	**Fysieke bedrijfsinfrastructuur**	**90 N**	**474 N**	**564 N**
1.	Nieuwe bedrijvigheid/ incentives bedrijven	80 N		80 N
2.	Diverse lasten kleiner dan € 100.000	10 N		10 N
3.	Bedrijfsterreinen – opbrengst grondverkopen=> diverse verk-ooptrajecten zijn uitgesteld vanwege de Coronacrisis		465 N	463 N
4.	Diverse baten kleiner dan € 100.000		8 N	8 N
3.3.	**Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen**	**77 N**	**90V**	**13N**
3.4.	**Economische promotie**	**38 V**	**41N**	**3N**
Saldo programma 3 voor verrekening met reserves		**596 V**	**456 N**	**140 V**
Stortingen reserves				
1.	Niet van toepassing			
Onttrekkingen reserves			**310 N**	**310 N**
1.	MKB Fonds vanwege Corona niet benut		275 N	
2.	Onttrekking uit reserve voor Coronasteun WHC Expo		75V	
3.	Resultaatbestemming 2019 - Energietransitie Glastuinbouw		300 N	
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000		247 V	
Saldo programma 3 na verrekening met reserves		**596 V**	**866 N**	**270 N**

4.4 Onderwijs

Inleiding

Binnen het onderwijs staat een optimale ontwikkeling en ononderbroken leerlijn van onze jongeren centraal. Hiervoor is het van belang dat we beschikken over een passend onderwijshuisvesting-saanbod. Ook is een goede aansluiting tussen kinderopvang, onderwijs, leerplicht/voortijdig schoolverlaters, arbeidsmarkt en jeugdhulp essentieel. Voor laaggeletterden is het van belang dat er een aanbod voor volwasseneneducatie met passende ondersteuning beschikbaar is.

Wat wilden we bereiken?

- Toekomstbestendige schoolaccommodaties (brede scholen/integrale kindcentra) met een goede spreiding over Westland;
- Een brede en optimale ontwikkeling van Westlandse jongeren;
- Een afname van het aantal laaggeletterden in Westland;
- Een goede verbinding tussen onderwijszorg en jeugdhulp.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Absoluut verzuim	1,0	DUO/Ingrado

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017". De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

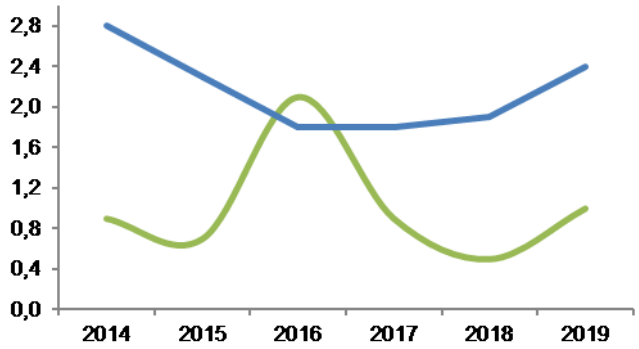

Jaar	Westland	Nederland
2014	0,9	2,8
2015	0,7	2,3
2016	2,1	1,8
2017	0,9	1,8
2018	0,5	1,9
2019	1,0	2,4

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Relatief verzuim	27	DUO/Ingrado

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatie plichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017". De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

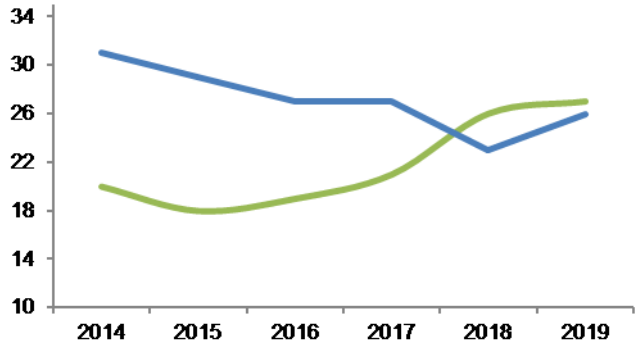

Jaar	Westland	Nederland
2014	20	31
2015	18	29
2016	19	27
2017	21	27
2018	26	23
2019	27	26

Vroegtijdige schoolverlaters (VO + MBO)	1,3%	DUO/Ingrado

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018".

Westland (groen) – Nederland (blauw)

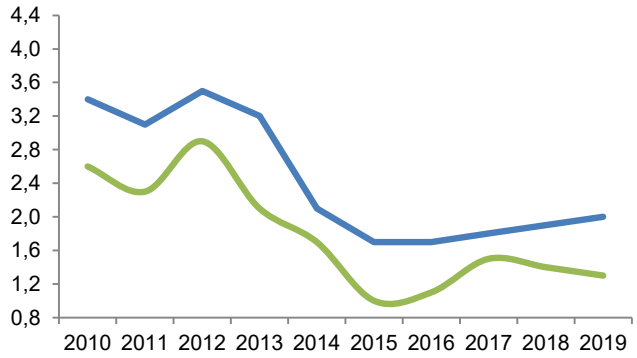

Jaar	Westland	Nederland
2010	2,6%	3,4%
2011	2,3%	3,1%
2012	2,9%	3,5%
2013	2,1%	3,2%
2014	1,7%	2,1%
2015	1,0%	1,7%
2016	1,1%	1,7%
2017	1,5%	1,8%
2018	1,4%	1,9%
2019	1,3%	2,0%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoeren van onze toezichttaak op het openbaar onderwijs;
- Stimuleren en faciliteren van de ontwikkeling van brede scholen en integrale kindcentra
- In De Lier is begonnen met de vervangende nieuwbouw van de dislocatie van de Achtsprong aan het Achterlaantje. Deze school wordt samengevoegd met de hoofdlocatie op de Sportlaan en naar verwachting begin 2021 opgeleverd. De Kameleon is uitgebreid en tevens zijn hier onderwijskundige vernieuwingen doorgevoerd. De leerlingaantallen van de Kameleon in Heenweg hebben aanleiding gegeven om de subsidie met 2 jaar te verlengen. In aanloop naar de realisatie van de definitieve huisvesting is er voor de openbare Dalton Naaldwijk gestart met de voorbereidingen voor het realiseren van tijdelijke huisvesting. De twee groepen van de Pieter van de Plas die tot de zomer waren gehuisvest in de Rozemarijn hebben na de zomer hun intrek genomen in de Hofboerderij.
- Voor het voortgezet onderwijs is er een integraal huisvesting plan opgesteld;
- Er is in 2020 een start gemaakt met het opstellen van een lokaal educatieve agenda. Door de coronamaatregelen heeft dit traject vertraging opgelopen. Wij gaan met de LEA-partners in overleg over het vervolgtraject. Daarbij willen we de effecten van corona op de ontwikkeling

van leerlingen betrekken. Het Rijk wil in de komende jaren extra middelen aan gemeenten en schoolbesturen beschikbaar te stellen om ontstane achterstanden te bestrijden;
- Uitvoeren van de Leerplichtwet en onder regie van centrumgemeente Den Haag uitvoeren van de aanpak voortijdig schoolverlaten om schooluitval te voorkomen;
- Uitvoeren van de regeling leerlingenvervoer;
- Voeren van regie op de bestrijding van onderwijsachterstanden in de voorschoolse periode;
- Stimuleren en faciliteren van het gebruik van gesubsidieerde peuteropvang voor kinderen van wie de ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst;
- Faciliteren van internationale schakelklassen in het primair onderwijs;
- Stimuleren en faciliteren van de samenwerking tussen primair- en voortgezet onderwijs, kinderopvang, Westland Cultuurweb, Bibliotheek Westland en Westland Natuur- en Techniekweb (WNTweb) om de brede talentontwikkeling van Westlandse jongeren te stimuleren;
- Samen met onze partners in Taalnetwerk Westland de Taalhuisaanpak voor volwasseneneducatie en de bestrijding van laaggeletterdheid faciliteren. In samenwerking met de gemeenten in de arbeidsmarktregio Haaglanden is gestart met het opstellen met een regionaal plan bestrijding laaggeletterdheid. Het plan wordt in het voorjaar van 2021 afgerond;
- Faciliteren van schoolmaatschappelijk werk binnen het voortgezet onderwijs om de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp te borgen en waar nodig te verbeteren. Aan de VO-scholen is subsidie verstrekt om dit organiseren;
- Versterken van het techniekonderwijs in Westland en de regio samen met de regiogemeenten, het regionale bedrijfsleven en het voortgezet onderwijs.

Externe ontwikkelingen / risico's
- De rijksvergoeding onderwijshuisvesting voor gemeenten en schoolbesturen is niet toereikend om te voldoen aan strengere bouweisen opgelegd vanuit het Rijk en de daarbij behorende en stijgende bouwkosten als gevolg van marktontwikkelingen;
- Gemeenten worden op termijn ook verantwoordelijk voor renovatie van schoolgebouwen. Dit moet nog wel verankerd worden in de wetgeving. Het traject hiervoor is nog onduidelijk;
- De verwachte groei van het aantal kinderen in Westland zorgt voor een toenemende ruimtebehoefte bij primair en voortgezet onderwijs en kinderopvang.
- Verhogingen in woningbouwprogramma's zorgen voor een verhoging van de benodigde onderwijs capaciteit. Dit zorgt voor een verhoging van de benodigde middelen;
- Middelen voor de benodigde grondaankopen zijn niet opgenomen. Hiervoor zijn geen middelen beschikbaar;
- Er wordt onderzoek gedaan naar een oplossing voor de in slechte staat verkerende gymzalen op de Sweelincklaan te 's-Gravenzande. In een eerder stadium is uitgegaan van renovatie. Indien uit de onderzoekresultaten blijkt dat vervangende nieuwbouw een betere oplossing is dan zijn daar misschien extra middelen voor benodigd;
- M.i.v. 1 januari 2021 is het opleveren van gebouwen die voldoen aan BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen) verplicht. De normbedragen en beschikbaar gestelde kredieten dienen hierop te worden aangepast.
- Verhoging van het aantal uur voorschoolse en vroegschoolse educatie (vve) zorgt voor extra druk op de beschikbare capaciteit van kinderopvanglocaties;
- Als gevolg van Covid 19 kunnen ouders hun baan verliezen, en kunnen ze geen gebruik meer maken van de kinderopvangtoeslag. Hierdoor zal mogelijk extra vraag komen naar gesubsidieerde peuteropvang wat kan leiden tot ofwel hogere kosten ofwel een wachtlijst;
- Covid 19 en het sluiten van scholen kan leiden tot meer kinderen met een mogelijke onderwijsachterstand. Om deze achterstand te beperken zullen landelijk initiatieven worden genomen, maar waarschijnlijk vraagt dit ook om lokale inzet;
- Wat de gevolgen zijn van Covid 19 op de ruimtebehoefte per leerling is nog niet bekend. Schoolgebouwen waar de ventilatie niet op orde is kunnen gebruik maken van de door het Rijk beschikbaar gestelde SUVIS regeling om passende maatregelen te nemen.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in het beleidsprogramma te noemen waarmee de meeste beleidsmatige raakvlakken zijn. In dit beleidsprogramma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Een verbonden partij kan wel een bijdrage leveren aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal Beleidskader Kernachtig Sociaal 2016;
- Uitvoeringsprogramma 2016-2020 Kernachtig Sociaal 2016-2020;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015;
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Westland 2018.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 4 Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
4.2 Onderwijshuisvesting	8.694	8.235	9.604	8.981	623
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.082	3.607	5.357	4.071	1.287
Totaal lasten programma 4	**12.776**	**11.842**	**14.961**	**13.052**	**1.909**
4.2 Onderwijshuisvesting	975	921	1.270	1.303	33
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.448	387	2.036	1.269	-767
Totaal baten programma 4	**2.423**	**1.308**	**3.306**	**2.572**	**-734**
Saldo van baten en lasten	**-10.353**	**-10.534**	**-11.655**	**-10.478**	**1.177**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	390	211	1.050	505	-545
Totaal reservemutaties programma 4	**390**	**211**	**1.050**	**505**	**-545**
Saldo programma 4	**-9.963**	**-10.323**	**-10.605**	**-9.973**	**632**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 4 bedraagt voordelig € 1.177.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 632.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 4		Lasten	Baten	Saldo
4.2	**Onderwijshuisvesting**	**623 V**	**33 V**	**656 V**
1.	De bijdrage aan het SOOW voor groot onderhoud wordt in 2021 verantwoord	500 V		500 V
2.	Het herstel van de brandschade aan het ISW schoolgebouw is nog niet volledig uitgevoerd in 2020	61 V		61 V
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	62 V	33 V	95 V
4.3	**Onderwijsbeleid en leerlingenzaken**	**1.287 V**	**767 N**	**520 V**
1.	Directe loonkosten: op het taakveld onderwijsbeleid en leerlingenzaken zit een overschot op de directe loonkosten van € 35.000. Dit overschot wordt verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.	32 V	2 V	35 V
2.	Onderwijsachterstandenbeleid: onderwijsachterstandenbeleid betreft een specifieke uitkering van het rijk. Op deze post is minder uitgeven en minder ontvangen dan begroot. Per saldo is het resultaat neutraal.	792 V	792 N	0
3.	Talentontwikkeling: Omdat het project talentontwikkeling in 2020 is afgelopen en de nieuwe Lokaal Educatieve Agenda nog niet is opgesteld, zijn er in 2020 middelen over gebleven op deze post. De verwachting was dat er een nieuwe Lokaal Educatieve Agenda zou zijn waarin talentontwikkeling één van de onderwerpen is. I.v.m. corona en andere prioriteiten is het opstellen van de LEA echter opgeschoven.	208 V		208 V
4.	Casemanager jongeren (leerplicht): Het overschot ontstaat omdat binnen het totale P budget van de gemeente Westland voldoende ruimte was om de case manager jongeren te kunnen dekken.	108 V	0	108 V
5.	In verband met Corona is voor een outreachende aanpak gekozen (RMC/VSV) met inschakeling van de leerplicht medewerkers in samenwerking met het SKT. Hierdoor zijn er minder diensten ingekocht.	104 V	20 V	124 V
6.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	42 V	3 V	45 V
Saldo programma 4 voor verrekening met reserves		**1.909 V**	**732 N**	**1.177 V**
Stortingen reserves		**0**		
Onttrekkingen reserves			**545 N**	
1.	De bijdrage aan het SOOW voor groot onderhoud wordt in 2021 verantwoord en hiermee ook de onttrekking aan de reserve		500 N	
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000		45 N	
Saldo programma 4 na verrekening met reserves		**1.909 V**	**1.277 N**	**632 V**

4.5 Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Sport, cultuur(historie) en natuur dragen bij aan een fijn leefklimaat in Westland. Er zijn unieke recreatiemogelijkheden en er is ruimte voor rust en ontspanning. Op korte afstand van de omliggende stedelijke gebieden bevinden zich verschillende landschappen, ecologische zones en belevingen. Naast de routes voor fietsers, ruiters, vaarrecreanten en skaters, hebben we een kilometerslang familiestrand. Bij de ruimtelijke inrichting is er in Westland nog te weinig oog voor de landschappelijke waarde van ons erfgoed en kunstobjecten. We hebben de ambitie om zoveel mogelijk Westlanders in aanraking te laten komen met cultuur. Het verenigingsleven bloeit. Inwoners en bedrijven zijn zeer betrokken bij de verenigingen. Hierbij past een gemeentelijke overheid die initiatieven en activiteiten van verenigingen en hun leden de ruimte geeft. We faciliteren de basisvoorzieningen voor sport en zijn ondersteunend in situaties die daar om vragen.

Wat wilden we bereiken?

- Behoud van het gevarieerde en betaalbare aanbod aan sportfaciliteiten;
- Cultuur is meer verweven in de Westlandse samenleving;
- Kwalitatief beter groen in de leefomgeving;
- Een sterke belevingswaarde van de kust;
- Een gezonde ecologie in de Westlandse wateren.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Niet-sporters	46,5%	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM

Het percentage niet-wekelijks sporters ten opzichte van bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

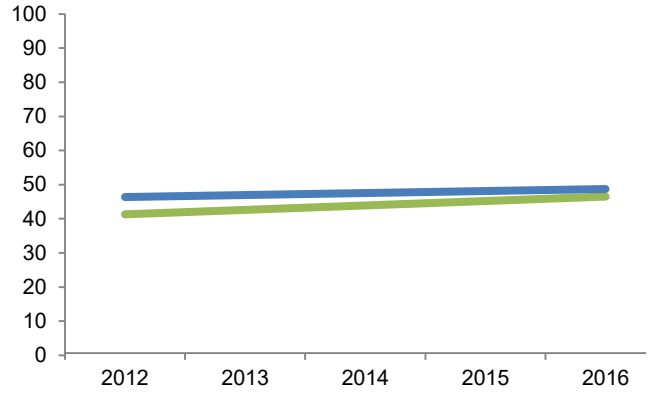

Jaar	Westland	Nederland
2012	41,3%	46,4%
2016	46,5%	48,7%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Stimuleren van de sportdeelname van kwetsbare groepen, zoals ouderen en gehandicapten: De gemeente neemt deel aan het Sportakkoord Westland waarin sportdeelname van kwetsbare doelgroepen is benoemd als prioriteit. Om meer mensen met een beperking te laten sporten, is subsidie verleend aan VTV (Vrijetijdsbesteding, Thuismaatjes en Vormingsactiviteiten) Delft voor een beweegcoach.
- Versterken van de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de sportparken: er zijn diverse kunstgrasvelden en natuurgrasvelden gerenoveerd. Ook zijn er werkzaamheden uitgevoerd t.b.v. het herstel van paden, ballenvangers, groen, snoeien van bomen, etc. Er is besloten een 4e hockeyveld aan te leggen bij Hockeyvereniging Westland. Voor sportpark De Zweth is

onderzoek gedaan naar de benodigde capaciteit voor buiten- en binnensport in de toekomst. Er wordt onderzoek gedaan naar de duurzaamheid van kunstgrasvelden en de afschrijvingstermijnen daarvan. De uitkomsten hiervan worden in 2021 verwacht. Aan meerdere sportverenigingen is toestemming verleend om, alvast LED verlichting aan te brengen op de lichtmasten van de gemeente om zo de energiekosten voor verenigingen te drukken. Dit al vooruitlopend op het gemeentelijk vervangingsplan voor LED,

- Steun geven aan sportverenigingen bij investeringen in sportfaciliteiten met de 25%-subsidieregeling en garantiestellingen in samenwerking met de Stichting Waarborgfonds Sport: er zijn 7 subsidies verleend aan verenigingen voor de vernieuwing van sportaccommodaties.
- Het college heeft met regelmaat nieuwsbrieven naar de sportverenigingen gestuurd met informatie rondom wat mag/niet mag, compensatieregelingen enz.
- Stimuleren van cultuureducatie op school. Door kinderen en jongeren in aanraking te laten komen met kunst, cultuur en erfgoed. We faciliteerden en ondersteunden de vier grote culturele instellingen bij de programma's: Kunstpracht, Kunstkundig, Kunstlokaal Kunst na School, Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK), Boekstart, diverse leesbevorderings- en mediawijsheid programma's en het erfgoededucatieproject. De programma's voorzien in een grote behoefte van het onderwijs. Het nieuw gestarte erfgoededucatieproject is succesvol en wordt in 2021 voortgezet.
  Inzetten van cultuur voor maatschappelijke activering en preventie: onze culturele partners bereiken veel Westlanders, door middel van een toegankelijk, breed en gevarieerd aanbod. De instellingen stimuleren participatie van alle inwoners en dragen bij aan maatschappelijke initiatieven. Dit doen zij door het aanbod van de voorziening laagdrempelig te houden en met een specifiek aanbod voor kwetsbare doelgroepen. In 2020 zijn de programma's Kunstkracht 55+, PUUR! Cultuur, Project Taalhuis en Digisterker hiervoor ingezet.
  Letterlijk is er meer ruimte gemaakt voor Westlandtheater De Naald. In 2020 is er € 620.000 geïnvesteerd tijdens de 1e corona lockdown om het gebouw technisch bruikbaar te houden. Parallel is, ten behoeve van het onderzoek naar mogelijke nieuwbouw, ter vervanging van het huidige oude gebouw, een plan van aanpak opgesteld en goedgekeurd zodat in 2021 duidelijkheid kan komen over de mogelijkheden en kosten.
- Meer zichtbaarheid creëren van cultuurhistorisch erfgoed, dat zo bepalend is voor de Westlandse identiteit. Door nieuwe gebruikers toe te voegen aan de Hofboerderij is een nieuwe exploitatieopzet ontstaan, die nu al beduidend meer bezoekers naar dit mooie gebouw trekt. De daarvoor benodigde bouwkundige aanpassingen, zoals modernisering van de toiletgroepen en keukenblokken, hebben het pand functioneler en aantrekkelijker gemaakt. De voorbereidingen voor de renovatie van de Fruitmuur te Wateringen zijn voor de zomer afgerond. Ze hebben geleid tot een succesvolle aanbesteding. Uitvoering start begin 2021. Het Historisch Archief Westland is in de zomer van 2020 van start gegaan met het project "Wegwerken achterstand overgebrachte gemeentelijke archieven". De analoge archieven worden bewerkt, zodat deze aan de eisen uit de Archiefwet '95 voldoen. Omdat dit werk op locatie gedaan moet worden is door coronamaatregelen de geplande voortgang in 2020 niet gehaald. Tot nu toe is 8% van de achterstand in de wettelijke staat gebracht. Ondanks de opgelopen achterstand is de verwachting dat de rest van de achterstand eind 2022 is weggewerkt.
- Versterken van de groen/blauwe hoofdstructuur en de verbindingen ernaar toe. Het vrijgekomen (groen)gebied na de aanleg van de Westlandroute door de provincie komt in aanmerking voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In 2020 is onderzoek gedaan naar de staat van het groengebied. Met de provincie voeren wij gesprekken om het gebied over te dragen aan de gemeente, nadat herstelwerk is uitgevoerd.
- De visie op groen/blauw uitwerken in regels voor kwalitatief beter groen in de leefomgeving. Op basis van de uitwerking van moties is in 2020 een verkenning gestart op groenbeleid. Er wordt vanuit beheer en beleid samengewerkt om visie en beheerkaders gezamenlijk te ontwikkelen.

- Verbinden van de groenstructuur in de wijken met gebieden buiten de kern. Er zijn een aantal ecologische zones afgerond en geïnitieerd. Deze gebieden zijn voortgekomen uit de kansenkaart groen-blauw. Een voorbeeld van zo'n gebied is Monnikenlaan-Noord.
  De fietsverbindingen en vaarroutes aan de groenstructuren koppelen. In 2020 is de fietsverbinding langs de korfbalvelden naar de ecologische zone Buijs Ballotstraat aangelegd.
  Daarnaast zijn voor de oostelijke randweg in De Lier de voorbereidingen voor het grondwerk en de fundering gestart.
- Verbeteren van de recreatieve verbindingen en aanbrengen van voorzieningen. Binnen projecten is gekeken naar het aanbrengen van een groenvoorzieningen die bijdragen aan een aantrekkelijke en hoogwaardige leefomgeving. Daarmee dragen we bij aan het verbeteren van de recreatieve verbindingen zoals vaarrecreatie. Voorbeelden van dit soort projecten zijn Ophoogprogramma De Lier, Kadeproject Lange Wateringkade en de Calamiteitenberging in samenwerking met HH Delfland.
- Er is in 2020 een verkenning opgestart voor de Erasmusvaart. Deze heeft als hoofddoel het meer robuust maken van het watersysteem. Het zou met bepaalde technische voorwaarden, als positief neveneffect goed kunnen zijn voor de vaarrecreatie tussen Westland en Den Haag. In maart 2021 wordt de afronding van de verkenning verwacht.
- Zoveel mogelijk faciliteren van de vaarrecreatie bij uitvoering van projecten, zonder nadelige gevolgen voor de natuurlijke waarden: Door het stellen van prioriteiten prioriteitstelling is er nog geen vervolg aan deze opgave gegeven.
- Onderzoeken welk gebied achter de duinen het meest geschikt is voor kleinschalige verblijfrecreatie. Door het stellen van prioriteiten prioriteitstelling is er nog geen vervolg aan deze opgave gegeven.
- Het netwerk van schone en gezonde wateren in Westland verder uitwerken. In 2020 heeft Hoogheemraadschap Delfland een inventarisatie gemaakt voor schoon en gezond water (inventarisatie overige water, kansen waterplanten als onderlegger voor ecologische verbetering). Er is een maatstaf gedefinieerd die de doelstelling voor schoon en gezond water voor Westland omvat. Dit betreft 'overig water', dus niet de wateren van Hoogheemraadschap Delfland. De conclusie op basis van deze inventarisatie is dat Westland bijna volledig voldoet aan de doelstelling.
- Realiseren van ecologische zones in samenwerking met partners. De gemeente heeft in 2020 via meerdere projecten gewerkt aan de uitbreiding van het netwerk van natte ecologische zones (NEZ) en natuur vriendelijke oevers (NVO). De NEZ bij Honderdland is het afgelopen jaar gerealiseerd en er is een start gemaakt aan de uitvoering bij Lierwatering. Voor 2021 staan nog een aantal nieuwe kansen op de planning, namelijk: Nieuweweg/Pouwelslaan, Groeneweg 177 , Strijp- Honselersdijk, Waelpark/Dijckerwael en aan de Van Buerenlaan in Kwintsheul.

Externe ontwikkelingen / risico's

SPUK of BOSA subsidies zijn door het rijk ingesteld als compensatiemaatregelen voor de per 2019 gewijzigde btw-regelgeving. Deze subsidies dekken niet de ontstane tekorten op de budgetten. De gevolgen voor exploitatie en investeringen in sportfaciliteiten door deze fiscale wijziging moeten op onderdelen nog in de financiële administratie verwerkt worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de kosten voor kunstgrasvelden die nu te laag staan opgenomen in het MIP.

Corona heeft veel impact op dit programma gehad in 2020. Sportbeoefening, cultuur en recreatie werden sterk belemmerd in hun mogelijkheden en dat heeft o.a. een duidelijke weerslag op de exploitaties van verenigingen, stichtingen en bedrijven gehad.

Verbonden partijen

- Westland Theater de Naald
- Westlands Museum
- Westland Cultuurweb
- Bibliotheek Westland
- Coöperatief Beheer Groengebieden Midden -Delfland (CBG)

Kaderstellende beleidsnota's

- Kadernota sportbeleid 2008-2020
- Deelnota's sportbeleid 2010-2020;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- Westland Cultuurkoers 2030;
- Structuurvisie Westland 2025;
- Waterklimaatplan 2019;
- Vaarrecreatie in Westland 2012.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 5 Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
5.1 Sportbeleid en activering	310	379	381	175	206
5.2 Sportaccommodaties	7.648	6.339	7.207	5.699	1.508
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.810	2.925	3.195	2.920	276
5.4 Musea	713	1.403	1.479	874	606
5.5 Cultureel erfgoed	377	377	424	398	26
5.6 Media	2.270	2.322	2.369	2.355	14
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	7.156	8.134	8.790	8.519	270
Totaal lasten programma 5	**21.284**	**21.879**	**23.846**	**20.940**	**2.906**
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	75	75
5.2 Sportaccommodaties	2.205	1.142	1.081	1.241	160
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	299	251	261	233	-28
5.4 Musea	2	3	3	2	-1
5.5 Cultureel erfgoed	5	6	7	5	-2
5.6 Media	65	64	64	67	3
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	252	141	263	227	-35
Totaal baten programma 5	**2.828**	**1.607**	**1.678**	**1.850**	**172**
Saldo van baten en lasten	**-18.456**	**-20.272**	**-22.168**	**-19.090**	**3.078**
Stortingen reserves	284	284	284	284	0
Onttrekkingen reserves	1.057	255	1.726	492	-1.234
Totaal reservemutaties programma 5	**773**	**-29**	**1.441**	**207**	**-1.234**
Saldo programma 5	**-17.683**	**-20.301**	**-20.727**	-18.883	**1.844**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen dit programma bedraagt voordelig € 3.078.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 1.844.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 5		Lasten	Baten	Saldo
5.1	**Sportbeleid en activering**	**206 V**	**75 V**	**281 V**
1.	Door sportverenigingen is een in omvang beperkt aantal subsidieaanvragen ingediend	211 V		211 V
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	5 N	75 V	70 V
5.2	**Sportaccommodaties**	**1.508 V**	**160 V**	**1.668 V**
1.	Voor de periode 2020-2023 komen Westlandse sportverenigingen en beheerstichtingen in aanmerking voor 75% compensatie van de onroerendezaakbelasting. In 2021 dienen de subsidies voor 2020 te worden verleend. Hierdoor is er ook een overheveling van dit budget aangevraagd.	130 V		130 V
2.	Door sportverenigingen is een in omvang beperkt aantal subsidieaanvragen ingediend.	384 V		384 V
3.	In 2020 is door omstandigheden niet voldoende toegekomen aan de realisatie van onderhoudswerkzaamheden.	453 V		453 V
4.	Budget voor onder andere de haalbaarheidsonderzoeken voor De Naald, Huizen van de buurt, etc. Door corona vertraging opgelopen.	248 V		248 V
5.	Na het beschikbaar komen van incidenteel budget voor het vervangen van gymtoestellen zijn de voorbereidingen voor de aanbesteding gestart. Doordat er bezwaar is gemaakt op de gunning van de aanbesteding gymtoestellen, zijn deze uitgaven vertraagd.	310 V		310 V
6.	De afrekening 2019 van de SPUK bijdrage voor sportaccommodaties is ontvangen.		64 V	64 V
7.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000.	17 N	96 V	79 V
5.3	**Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie**	**276 V**	**28 N**	**248 V**
1.	De raming voor kunst en cultuur deelname was te hoog. Hierdoor wordt er minder uit de reserve onttrokken.	50 V		50 V
2.	De rijksbijdrage voor de combinatiefunctionarissen voor activiteiten Kunst en Cultuur is vanwege corona niet volledig besteed.	59 V		59 V
3.	Veel van de activiteiten in het kader van Waardig herdenken (75 jaar bevrijding) konden door corona geen doorgang vinden.	63 V		63 V
4.	Na het beschikbaar komen van incidenteel budget voor het vervangen van gymtoestellen zijn de voorbereidingen voor de aanbesteding gestart. Doordat er bezwaar is gemaakt op de gunning van de aanbesteding gymtoestellen zijn deze uitgaven vertraagd en worden gedaan in 2021.	44 V		44 V
5.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000.	60 V	28 N	32 V
5.4	**Musea**	**606 V**	**1 N**	**605 V**
1.	Door de coronamaatregelen is het project: wegwerken van achterstanden bij de overgebrachte gemeentelijke archieven, later gestart. Er wordt met minder medewerkers aan het project gewerkt.	605 V		605 V
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000.	1 V	1 N	-
5.5	**Cultureel erfgoed**	**26 V**	**2 N**	**24 V**
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000.	26 V	2 N	24 V
5.6	**Media**	**14 V**	**3 V**	**17 V**
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000.	14 V	3 V	17 V
5.7	**Openbaar groen en (openlucht)recreatie**	**270 V**	**35 N**	**235 V**
1.	Voor evenementen zijn minder uitgaven geweest. Vanzelfsprekend is dit het gevolg van de coronamaatregelen waardoor veel evenementen en andere initiatieven niet door konden gaan.	108 V		

2.	Voor het kappen van bomen aan de Hoefweg (De Lier) en Madeweg (Monster) is geld beschikbaar voor de herplantplicht afkomstig van de provincie en OBWZ. Een deel van de compensatie vindt aan de Monnikenlaan (Naaldwijk) plaats waar in 2020 de voorbereiding van deze herplantplicht is gestart. Het grootste deel van deze herplant vindt in 2021 plaats. De andere boomcompensatie vindt in 2021 plaats op de locaties Haagweg (Monster) en Wenzone (Poeldijk).	169 V	156 N	13 V
3.	Door niet begrote verkoop van groensnippers is in 2020 een voordeel ontstaan.		57 V	
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	7 N	64 V	57 V
Saldo programma 5 voor verrekening met reserves		**2.906 V**	**172 V**	**3.078V**
Onttrekkingen reserves			**1.234 N**	
1.	In 2020 is door omstandigheden niet voldoende toegekomen aan de realisatie van onderhoudswerkzaamheden. Voor 2021 staan veel investeringen in de zwembaden De Hoge Bomen en De Waterman op stapel. Dit hapt een flink deel uit het beschikbare budget voor onderhoud van de andere zwembaden. Alle beschikbare middelen zullen nodig zijn om alle zwembaden het juiste onderhoud te kunnen geven in 2021.		453 N	
2.	Na het beschikbaar komen van incidenteel budget voor het vervangen van gymtoestellen zijn de voorbereidingen voor de aanbesteding gestart. Doordat er bezwaar is gemaakt op de gunning van de aanbesteding speeltoestellen zijn deze uitgaven vertraagd en worden gedaan in 2021.		184 N	
3.	79802515 - Corona dekking door reserve steunfonds corona		253 N	
4.	Door sportverenigingen is een in omvang beperkt aantal subsidieaanvragen ingediend		214 N	
5.	Minder uitgaven op Kunst en cultuurdeelname		50 N	
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000		80 N	
Saldo programma 5 na verrekening met reserves		**2.906 V**	**1.062 N**	**1.844 V**

4.6 Sociaal domein

Inleiding

Binnen het sociaal domein staan eigen kracht en het zelf voeren van regie centraal. De ambitie is om iedereen in Westland zoveel mogelijk mee te laten doen in de samenleving. Sinds 2018 zijn de Rijksbezuinigingen in het sociaal domein in volle omvang voelbaar. In de afgelopen jaren lag de nadruk op het overnemen van de taken van het Rijk. Daarnaast zijn we bezig geweest daarvan te leren. De komende jaren richten we ons op de verder gewenste en noodzakelijke veranderingen (transformatie) zoals beschreven in het sociaal beleidskader 'Kernachtig Sociaal'.

Wat wilden we bereiken?

- Iedereen kan meedoen aan de Westlandse samenleving, waar nodig met ondersteuning.
- Mensen in de Westlandse samenleving steunen elkaar en zetten zich in voor hun omgeving.
- De Westlandse jeugd kan zich optimaal ontwikkelen en veilig opgroeien.
- Een transformatie van het sociaal domein realiseren en de kosten beheersbaar houden.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Banen	920,4	CBS Bevolking/LISA

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Het gaat om zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners van 15 tot en met 64 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

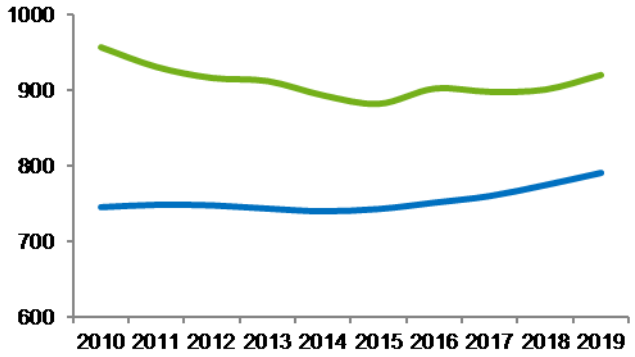

Jaar	Westland	Nederland
2010	957,0	746,2
2011	931,0	749,4
2012	916,5	748,6
2013	912,3	744,3
2014	893,4	740,7
2015	882,2	743,8
2016	902,4	752,3
2017	898,1	761,1
2018	901,1	775,8
2019	920,4	792,1

Jongeren met een delict voor de rechter	1%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren van 12 tot 21 jaar dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

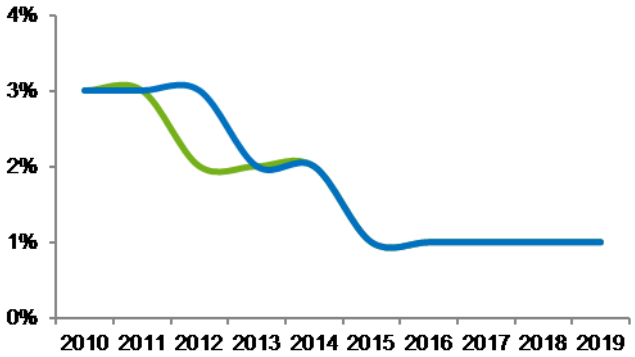

Jaar	Westland	Nederland
2010	3%	3%
2011	3%	3%
2012	2%	3%
2013	2%	2%
2014	2%	2%
2015	1%	1%
2016	1%	1%
2017	1%	1%
2018	1%	1%
2019	1%	1%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Kinderen in uitkeringsgezin	4%	CBS Jeugd

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

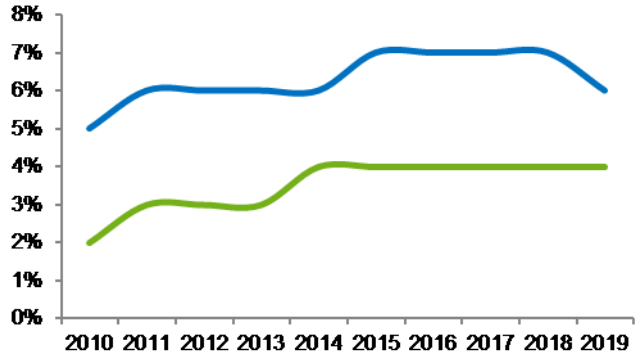

Jaar	Westland	Nederland
2010	2%	5%
2011	3%	6%
2012	3%	6%
2013	3%	6%
2014	4%	6%
2015	4%	7%
2016	4%	7%
2017	4%	7%
2018	4%	7%
2019	4%	6%

Netto arbeidsparticipatie	73,4%	CBS Arbeidsdeelname

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

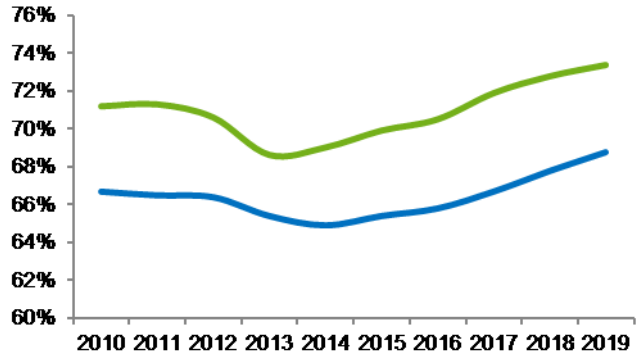

Jaar	Westland	Nederland
2010	71,2%	66,7%
2011	71,3%	66,5%
2012	70,6%	66,4%
2013	68,6%	65,4%
2014	69%	64,9%
2015	69,9%	65,4%
2016	70,5%	65,8%
2017	71,9%	66,7%
2018	72,8%	67,8%
2019	73,4%	68,8%

Werkloze jongeren	1%	CBS Jeugd

Het percentage personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

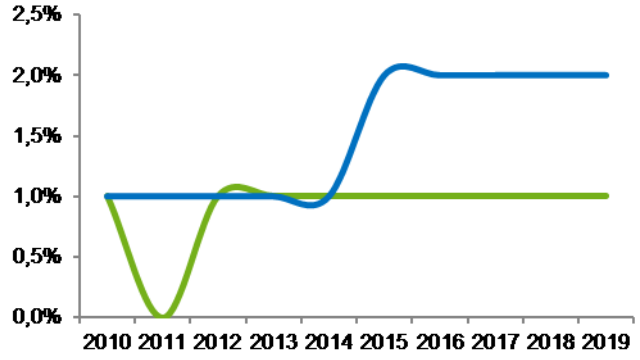

Jaar	Westland	Nederland
2010	1%	1%
2011	0%	1%
2012	1%	1%
2013	1%	1%
2014	1%	1%
2015	1%	2%
2016	1%	2%
2017	1%	2%
2018	1%	2%
2019	1%	2%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Personen met een bijstandsuitkering	229,4	CBS – Participatiewet

Het aantal personen, per 10.000 inwoners, met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, die ergens anders worden verzorgd, zijn niet meegeteld. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet meegeteld.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

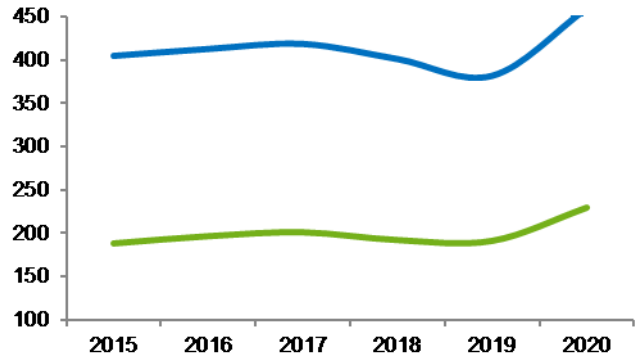

Jaar	Westland	Nederland
2015	188,8	404,8
2016	197,0	412,8
2017	201,4	418,6
2018	192,6	401,1
2019	191,7	381,7
2020	229,4	459,7

Lopende re-integratievoorzieningen	59,5	CBS - Participatiewet

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners van 15 tot en met 64 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

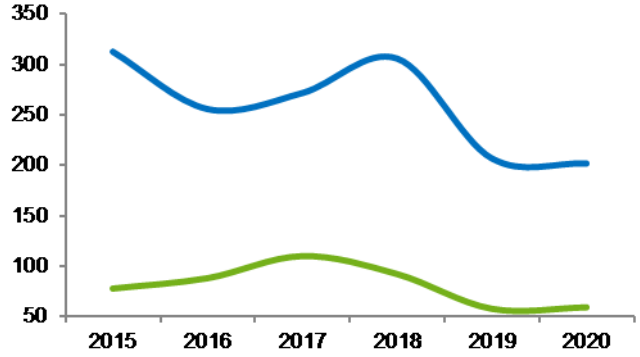

Jaar	Westland	Nederland
2015	77,9	311,9
2016	88,1	255,5
2017	109,8	271,3
2018	92,2	305,2
2019	58,0	207,0
2020	59,5	202,0

Jongeren met jeugdhulp	11,6%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

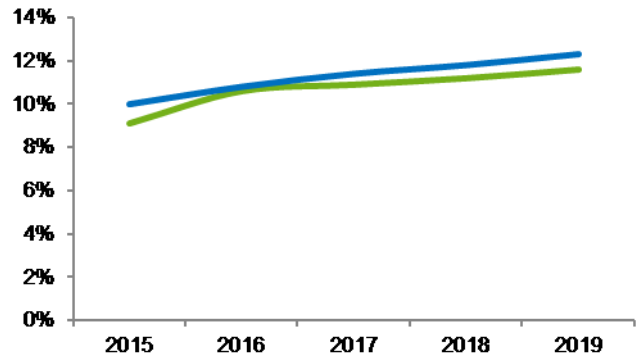

Jaar	Westland	Nederland
2015	9,1%	10,0%
2016	10,6%	10,8%
2017	10,9%	11,4%
2018	11,2%	11,8%
2019	11,6%	12,3%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Jongeren met jeugdbescherming	0,8%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren tot 18 jaar waarbij in de verslagperiode jeugdbescherming is opgelegd. De rechter legt deze maatregel dwingend op. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen gaat de hulp of zorg door tot 23 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

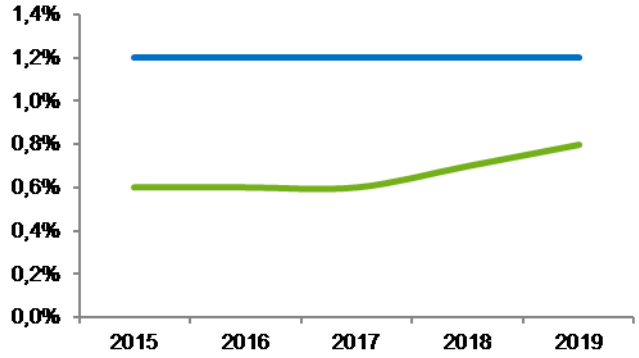

Jaar	Westland	Nederland
2015	0,6%	1,2%
2016	0,6%	1,2%
2017	0,6%	1,2%
2018	0,7%	1,2%
2019	0,8%	1,2%

Jongeren met jeugdreclassering	0,3%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren van 12 tot 22 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren van 12 tot 22 jaar. Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun achttiende verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Zijn de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan of de persoonlijkheid van de dader daarvan de mogelijke oorzaak (bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking(? Dan kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen van 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker. Dit om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. De kinderrechter of de officier van justitie kan jeugdreclassering opleggen. Vanuit de Raad voor de Kinderbescherming kan het ook in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

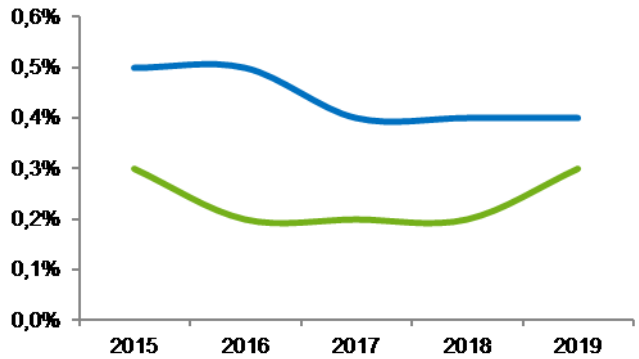

Jaar	Westland	Nederland
2015	0,3%	0,5%
2016	0,2%	0,5%
2017	0,2%	0,4%
2018	0,2%	0,4%
2019	0,3%	0,4%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	450	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Aantal cliënten per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

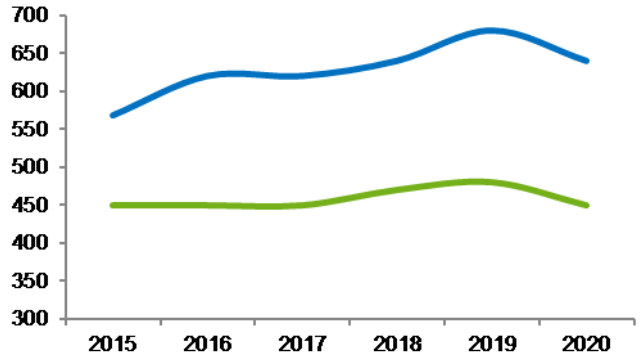

Jaar	Westland	Nederland
2015	450	568
2016	450	620
2017	450	620
2018	470	640
2019	480	680
2020	450	640

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het jaar 2020 was door de Corona pandemie een bijzonder jaar. Het streven was zaken zoveel mogelijk als gepland en begroot door te laten lopen. Dit is niet op alle fronten gelukt. In de operatie konden reguliere werkzaamheden in sommige gevallen geen doorgang vinden door de RIVM-maatregelen. In de beleidsvorming lag de aandacht van onze partners vooral bij de crisis. Daarnaast kregen we er extra werkzaamheden bij gericht op het garanderen van de zorgcontinuïteit van onze inwoners en de bedrijfscontinuïteit van onze partners.
- Uitvoeren van de wettelijke taken op het gebied van de Participatiewet, zoals het begeleiden van mensen naar arbeid, inkomensregelingen, minimaregelingen en schuldhulpverlening. Ook voeren we de taken uit van de Wmo, waaronder het verstrekken van hulpmiddelen, hulp bij het huishouden, dagbesteding en individuele begeleiding. Daarnaast voeren we de Wet sociale werkvoorziening, de Jeugdwet, kinderbeschermingsmaatregelen en handhaving kinderopvang uit.
- Aanpassen van de sturing op de beoogde resultaten en de bijbehorende kosten uit het sociaal beleidskader. Dit is gedaan om de ambities van het sociaal beleidskader waar te maken. Hiertoe is een transformatiemanager aangesteld. Deze geeft het doorontwikkelen van transitie naar transformatie en de daarbij behorende veranderorganisatie nader vorm.
- Aanbieden van algemeen toegankelijke informele ondersteuning (het voorliggend veld) en algemeen toegankelijke professionele ondersteuning. Hierdoor kunnen inwoners met hun vragen zoveel mogelijk terecht bij laagdrempelige voorzieningen. En kan het SKT zich concentreren op die huishoudens die meerdere en/of ingewikkelde problemen hebben die echt de inzet van professionals vragen.
- Actualiseren van de minimaregeling Kindpakket en maken van afspraken over het leveren van babypakketten.
- Verspreiden van de 2020 versie van de folder Rondkomen met een laag inkomen
- Uitvoeren van de Tozo regeling. Er zijn 2450 aanvragen voor levensonderhoud en 185 aanvragen voor een bedrijfskapitaal verwerkt. (Tijdelijke ondersteuningsregeling zelfstandig ondernemers, onderdeel van het corona steun en herstelpakket van het kabinet). En inrichten van de ondersteuning aan ondernemers die zich op een andere toekomst willen oriënteren.
- Uitvoering geven aan het plan ‘Eén tegen eenzaamheid Westland’, samen met onze partners. Voor professionals brachten we het aanbod aan beschikbare ondersteuning in beeld door middel van een ‘Wegwijs eenzaamheid’ (te vinden op de gemeentelijke website). Vitis Welzijn bood in opdracht van de gemeente verschillende cursussen en workshops aan. We organiseerden twee brede netwerkbijeenkomsten om de samenwerking tussen de verschillende partners te in-

tensiveren. We troffen voorbereidingen voor een brede publiekscampagne die in 2021 wordt uitgevoerd.
- Opstellen van Plan van Aanpak Dementievriendelijk Westland voor de ondersteuning van het groeiend aantal inwoners met dementie in onze gemeente.
- Intensiveren van de samenwerking met zorgverzekeraar DSW. In samenwerking met de gemeenten Delft, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp werkten we aan enkele projecten gericht op een merkbare verbeterde dienstverlening voor inwoners. Deze liggen op het snijvlak van Wmo en Zorgverzekeringswet. In 2021 voeren we deze projecten verder uit.
- Treffen van voorbereidingen voor de aanpak van eHealth. Met partners stelden we een plan van aanpak op dat in 2021 moet leiden tot een verbeterd digitaal welzijns- en zorgaanbod.
- Verbeteren van de financiële zelfredzaamheid van inwoners in het netwerk Moedige Dialoog Westland. Dit doen we samen met onze partners en organisaties uit heel Westland. Belangrijkste doel is om inwoners eerder ondersteuning te bieden zodat geldzaken geen geldproblemen worden.
- Betrekken van werkgevers in het bijdragen aan een gezonde arbeidsmarkt voor mensen die aan de zijlijn staan. Hierdoor krijgen zij een kans op de arbeidsmarkt. Het platform MVO Westland ondersteunt werkgevers met maatwerk dienstverlening om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.
- Werkgevers kunnen een loonkostensubsidie krijgen als zij iemand in dienst nemen die een afstand tot de arbeidsmarkt heeft. De inzet van dit instrument is in 2020 met 40 personen gegroeid, naar 139 personen.
- Continueren van een jongerenconsulent participatie voor de kwetsbare doelgroep schoolverlaters van het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs. Deze legt de verbinding tussen onderwijs, arbeidsmarkt, dagbesteding en zorg. Om deze jongeren tot 27 jaar in beeld te krijgen en te houden gebruiken we een monitor. Hiermee kunnen we jongeren zo snel mogelijk benaderen voor een passend traject. Daarbij richten we ons ook op jongeren die geen gebruikmaken van onderwijs en niet werken.
- Aanstellen van twee consulenten inburgering. Zij houden zich bezig met de begeleiding van de ‘ondertussengroep’ (statushouders die al in Westland wonen). Daarnaast hebben we ter voorbereiding op de nieuwe Wet inburgering met de gemeenten Rijswijk, Delft en Pijnacker-Nootdorp meegedaan aan een pilot ‘brede intake en PIP’ (Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie). Dit was een pilot die mogelijk is gemaakt vanuit het Rijk.
- Aantrekken van een projectleider Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang in 2021 voor de doordecentralisatie vanuit de centrumgemeente Delft.
- Afsluiten van de contracten voor jeugdhulp voor 2021-2024. In 2020 vond de inkoopprocedure jeugdhulp plaats namens de H10-gemeenten. In de nieuwe contracten is per aanbieder per gemeente een bestedingsruimte opgenomen. Daarmee wordt de dialoog over de inzet van de betreffende aanbieder op gang gebracht. Dit is mede gedaan om de kosten te kunnen beheersen.
- Lokaal versterken van contractmanagement op Jeugdhulp en de Wmo. Dit met het oog op kostenbeheersing. Zo kan beter gestuurd worden op de kwaliteit en kosten van de hulp.
- Afronding van de herindicaties ZIN, in verband met de resultaatsturing Wmo.
- Evalueren van de Wmo resultaatsturing H4-gemeenten. Dit gebeurde op basis van de regionale inkoopvisie Wmo, waarop met de H4-gemeenten is aanbesteed. Conclusie van het onderzoek was door te gaan met de ingezette koers.
- Aanbieden van online toegang tot informatie over het sociaal domein via sociaalpleinwestland.nl aan onze inwoners en partners. In het kader van de transformatie sociaal domein wordt in 2021 onderzoek gedaan naar de verbetering en eventuele uitbreiding hiervan voor professionals.
- Opstarten van een pilot integrale intake. Integraal werken - en daarbij de samenwerking tussen ketenpartners - vormt in het transformatieplan sociaal domein een speerpunt. De verdere doorontwikkeling vindt plaats in 2021.
- Uitvoering geven aan de verbetering van de sociale acceptatie en sociale veiligheid van de LHBTI-doelgroep. Dit op basis van het Meerjarenplan Regenboogstad Westland 2019-2022. In 2020 heeft dit o.a. geleid tot het vergroten van het netwerk binnen Westland. Meer partners

deden bijvoorbeeld mee aan Coming Out Day. Meer scholen deden mee tijdens Paarse Vrijdag, zelfs een basisschool.
- Uitvoering geven aan de herijking Programma Doelgroepenvervoer Haaglanden. Door de coronamaatregelen is het project 'ov-ambassadeurs/ ov-maatjes' tijdelijk stopgezet. Het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer was in deze periode niet wenselijk. Het project 'regionaal contractbeheer Leerlingenvervoer' is meegenomen in de nieuwe aanbesteding van het Leerlingenvervoer (programma onderwijs).
- Faciliteren van een pilot met maatwerk- en doelgroepenvervoer met de nadruk op de *first* en *last mile* oplossingen (vervoer van en naar OV-haltes). Voor een pilotproject met maatwerkvervoer is bij de MRDH een bijdrage aangevraagd. Alle aanvragen zijn aangehouden in verband met de effecten van de coronacrisis. In de loop van 2021 worden alle aanvragers nader geïnformeerd.
- Samenwerken met andere gemeenten op het gebied van Wmo, jeugd en participatie in respectievelijk H4-, H10- en H5-verband.
- Opstellen van het integrale beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024. Voorbereidingen zijn getroffen voor de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2021 met onder andere ondertekening van het landelijke convenant 'Vroegsignalering' met nutsaanbieders, woningcorporaties en zorgverzekeraar.
- Constateren dat invoering van het abonnementstarief in de Wmo in 2019 ook in Westland heeft geleid tot een toename van het aantal gebruikers van hulp bij het huishouden in de hogere inkomensklassen.
- Aanbieden van een Westlandpas aan alle geregistreerde mantelzorgers.
- Continueren van veel dienstverlening door Vitis via een onlinevariant, vanwege de coronamaatregelen.
- Ondertekenen van de intentieverklaring Huis van de Buurt Honselersdijk.

Externe ontwikkelingen/ risico's

- Aanpassing van de onderstaande wetgeving vormt een risico vanwege onduidelijkheden aangaande budget en capaciteit. Stand van zaken einde 2020 is:
  - Nieuwe regeling Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) in 2020
  - Nieuwe Wet inburgering gaat in per 1 januari 2022
  - Aanpassing Wet schuldhulpverlening in 2020
  - Wet vereenvoudiging beslagvrije voet is ingevoerd in 2020.
  - Wijziging woonplaatsbeginsel (Jeugdwet) per 2022, waardoor voorbereiding in 2021 plaatsvindt
  - Doordecentralisatie Wmo op het gebied van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang per 2022
- Toenemende vraag naar jeugdhulp en Wmo vormt een structureel budgettair risico
- Voor de voortgang van de transformatie binnen het sociaal domein zijn we afhankelijk van onze samenwerkingspartners en van de ontwikkelingen in de samenleving.
- Corona pandemie

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Patijnenburg B.V.
- Servicebureau H10
- Sociaal Kernteam Westland B.V.

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal beleidskader 'Kernachtig Sociaal'
- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2021-2024
- Algemene subsidieverordening Westland 2016
- Inkoopstrategie Regio Haaglanden 2020-2024

- H4 Inkoopstrategie Wmo 2019
- Meerjarenplan Regenboogstad Westland 2019-2022
- Verordeningen volgend uit de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en de wet gemeentelijke Schuldhulpverlening

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 6 Taakveld		Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.409	8.538	8.671	7.197	1.474
6.2	Wijkteams	9.211	9.000	10.301	9.870	432
6.3	Inkomensregelingen	25.663	26.958	48.298	35.641	12.657
6.4	Begeleide participatie	8.257	9.708	7.613	7.190	423
6.5	Arbeidsparticipatie	416	412	2.306	2.244	62
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3.242	3.353	4.302	4.032	270
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	19.171	16.912	17.083	16.616	467
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	21.492	15.813	24.717	24.699	18
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	430	553	443	330	113
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.387	2.093	3.089	2.896	193
Totaal lasten programma 6		**97.678**	**93.340**	**126.823**	**110.715**	**16.109**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	281	233	232	307	74
6.2	Wijkteams	245	93	93	93	0
6.3	Inkomensregelingen	20.514	20.500	41.156	31.734	-9.422
6.4	Begeleide participatie	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	0	0	0	1	1
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	37	95	115	48	-67
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	230	48	203	534	331
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	72	0	0	72	72
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	700	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	143	0	126	126	0
Totaal baten programma 6		**21.522**	**21.669**	**41.925**	**32.915**	**-9.011**
Saldo van baten en lasten		**-76.156**	**-71.672**	**-84.898**	**-77.800**	**7.098**
Stortingen reserves		1.994	0	0	2.305	-2.305
Onttrekkingen reserves		2.012	4.429	12.411	10.100	-2.312
Totaal reservemutaties programma 6		**18**	**4.429**	**12.411**	**7.794**	**-4.617**
Saldo programma 6		**-76.138**	**-67.242**	**-72.486**	**-70.006**	**2.482**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 6 bedraagt voordelig € 7.098.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 2.482.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 6		Lasten	Baten	Saldo
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	**1.474 V**	**74 V**	**1.549 V**
1.	Inburgering: Een deel van het budget werd pas in de loop van 2020 door het rijk beschikbaar gesteld. Daarnaast kon een deel van de activiteiten niet uitgevoerd worden vanwege RIVM-maatregelen in het kader van de Coronapandemie. Voorgesteld wordt dit budget in 2021 opnieuw beschikbaar te stellen.	395 V		395 V
2.	Preventieve activiteiten: overschot ontstaat omdat activiteiten op het gebied van mantelzorg, Westland gezond en E health die vanwege de RIVM-maatregelen in het kader van de Coronapandemie geen uitvoering konden krijgen.	281 V		281 V
3.	Projecten sociaal beleidskader: onder uitputting van de projecten Eenzaamheid, Gewoon thuis en Innovatiefonds. Voor het project eenzaamheid zijn fysieke activiteiten vervangen door digitale activiteiten. Voor het project gewoon thuis was het niet mogelijk met partners bijeen te komen om afspraken te maken. Voor het innovatiefonds zijn geen binnen de regeling passende aanvragen gedaan. De projecten werden gedekt uit de reserve sociaal domein. De onttrekking aan de reserve wordt hierdoor lager.	501 V		501 V
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	293 V	75 V	367 V
6.2	**Wijkteams**	**432 V**	**0 V**	**432 V**
1.	Sociaal kernteam: in 2020 heeft het SKT het positieve resultaat 2019 teruggestort naar de gemeente (€ 70.000) het overige verschil wordt veroorzaakt door lagere personele inzet.	123 V		123 V
2.	Transformatiebudget sociaal domein: Van de incidentele middelen voor personele inzet en onderzoek voor de transformatie sociaal domein blijft in 2020 € 275.000 over. Er konden onvoldoende geschikte medewerkers worden gevonden en de aanpassingen op de lopende werkzaamheden vanuit het oogpunt van de beheersing van de Corona pandemie hebben voorrang gekregen. Voorgesteld wordt dit budget in 2021 opnieuw beschikbaar te stellen.	275 V		275 V
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	86 V		86 V
6.3	**Inkomensregelingen**	**12.657 V**	**9.422 N**	**3.235 V**
1.	Directe loonkosten: op het taakveld inkomensregelingen zit een overschot op de directe loonkosten van € 129.000. Dit overschot wordt toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.	120 V	9 V	129 V
2.	Bijzondere bijstand: het nadeel wordt met name veroorzaakt door een stijging van de lasten bij de collectieve aanvullende verzekering. Het voordeel aan de batenkant wordt veroorzaakt door een hogere onttrekking aan de voorziening dubieuze debiteuren	194 N	177 V	17 N
3.	Bijstandsbesluit zelfstandigen: het gebruik van deze regeling daalt al enige jaren. De begroting is hier nog niet op aangepast. De BBZ regeling is met ingang van 2020 gewijzigd. Als gevolg van de Coronamaatregelen en de komst van de TOZO is van deze nieuwe regeling nauwelijks gebruik gemaakt. Door het lagere gebruik zijn de lasten lager dan begroot, maar ook de baten (aflossing en bijdrage rijk) zijn lager dan begroot. Per saldo resteert een nadeel van € 169.000.	928 V	1.097 N	169 N
4.	Bijstand: op de bijstand resteert een positief saldo van € 2,3 mln. De rijksoverheid stelt de definitieve uitkering in september vast. Hierdoor kan deze niet meer meegenomen wordt in de laatste begrotingswijziging. Daarnaast wordt in de gemeentelijke begroting rekening gehouden met inzet van eigen middelen om de uitkeringen	620 V	1.663 V	2.283 V

Programma 6		Lasten	Baten	Saldo
	te kunnen dekken. Door de verhoging van het rijksbudget was deze eigen inzet niet nodig.			
5.	Kindpakket: De verwachte stijging is niet opgetreden vanwege de Coronamaatregelen. Het voordeel aan de batenkant betreft de afrekening van voorgaande jaren met de voormalige uitvoerder van het kindpakket.	90 V	18 V	108 V
6.	TOZO: Voor de uitvoering van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO) heeft de gemeente voorschotten van totaal € 21,5 mln. ontvangen van het Rijk voor betalingen aan ondernemers en voor uitvoeringskosten. Vanuit deze regeling heeft de gemeente vergoedingen voor levensonderhoud betaald (1.957 uitkeringen voor in totaal € 8,9 mln.) en leningen verstrekt (176 leningen voor een totaal van € 1,3 mln.). Het aantal aanvragen TOZO in Westland wijkt af (is lager) van de verdeelsleutel die door het rijk wordt gebruikt bij de verdeling van het budgetten over de gemeenten. We rekenen met het Rijk in 2021 af op niveau van de uitgaven aan de ondernemers. Voor de uitvoeringskosten TOZO mogen we per uitkering en per verstrekte lening een normbedrag aan uitvoeringskosten declareren. Op deze uitvoeringskosten resteert nog € 860.000. Voorgesteld wordt deze middelen toe te voegen aan de reserve werk en inkomen om de komende jaren uitvoeringskosten te kunnen betalen.	11.052 V	10.191 N	861 V
7.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	39 V		39 V
6.4	**Begeleide participatie**	**423 V**		**423 V**
1.	WSW: Patijnenburg heeft voor de uitvoering van de WSW € 7,1 mln. ontvangen. Dit is gelijk aan de rijksuitkering voor deze taak. Per saldo ontstaat n een voordeel in de gemeentelijke begroting omdat er meer is geraamd om toekomstige tekorten op de WSW op te vangen.	423 V		423 V
6.5	**Arbeidsparticipatie**	**62 V**	**1 V**	**63 V**
1.	Bonus beschut werken: per gerealiseerde beschut werken werkplek ontvangt de gemeente een bedrag van het rijk via de integratie uitkering WSW. Dit bedrag wordt conform afspraak overgemaakt naar Patijnenburg en verwerkt op taakveld 6.5 arbeidsparticipatie. Echter de mutatie is niet meer verwerkt in de begroting. Waardoor er een tekort ontstaat op dit taakveld en een overschot op taakveld 0.7 waar de inkomsten worden verantwoord.	157 N		157 N
2.	Statushouders (ondertussengroep): de ondertussengroep betreft inburgeringsplichtigen die niet vallen onder nieuwe inburgergingsbeleid dat naar verwachting in 2022 in gaat. Voor deze groep heeft de gemeente incidenteel middelen ontvangen van het rijk. Het overschot ontstaat door langere doorlooptijden door uitstel van nieuwe wetgeving. De fysieke begeleiding van statushouders kon geen doorgang vinden vanwege de RIVM-maatregelen terwijl vervanging hiervan door middel van digitaal of telefonisch contact voor deze doelgroep in veel gevallen niet mogelijk is. Voorgesteld wordt dit budget in 2021 opnieuw beschikbaar te stellen.	119 V	1 V	120 V
3.	Re-integratie: lagere lasten door minder medische keuringen en verstrekte uitstroompremies door RIVM-maatregelen Daarnaast blijkt het budget voor de arbeidsmartkregio te ruim.	100 V		100 V

Programma 6		Lasten	Baten	Saldo
6.6	**Maatwerkvoorzieningen (Wmo)**	**270 V**	**67 N**	**203 V**
1.	Directe loonkosten: op het taakveld maatwerkvoorzieningen (Wmo) is een overschot op de directe loonkosten van € 54.000. Dit overschot wordt verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.	54 V	4 V	58 V
2.	Hulpmiddelen: Voordeel ontstaat door onderuitputting op bouwkundige woningaanpassingen en verstrekkingen van elektrische rolstoelen. Kenmerkend zijn de kleine hoeveelheden en relatief hoge prijzen. Hierdoor kan een kleine afwijking in aantallen tot een relatief groot financieel saldo kan leiden.	277 V	76 N	201 V
3.	Meerkostenregeling Corona Wmo: Wmo zorgaanbieders hebben voor € 78.000 gebruik gemaakt van de Corona meerkosten regeling. Het Rijk heeft gemeenten gecompenseerd voor deze kosten. De bijdrage van het Rijk is verantwoord in taakveld 0.7.	78 N		78 N
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	17 V	5 V	22 V
6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**	**446 V**	**331 V**	**798 V**
1.	Directe loonkosten: op het taakveld maatwerkdienstverlening 18+ is een overschot op de directe loonkosten van € 84.000. Dit overschot wordt verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.	78 V	6 V	84 V
2.	Collectief vervoer: Door RIVM-maatregelen was in 2020 sprake van vraaguitval naar de Regiotaxi. Deze vraaguitval is voor maximaal 80% gecompenseerd. Hierdoor valt de eindafrekening voor 2020 lager uit	101 V		101 V
3.	Schuldhulpverlening: het overschot is gevormd uit rijksmiddelen voor impuls armoedebeleid 2018-2020. In het integrale beleidsplan SHV 2021-2024 is de inzet van deze middelen verwerkt. Voorgesteld wordt deze middelen toe te voegen aan de reserve sociaal domein.	308 V		308 V
4.	Wmo dienstverlening: het budget voor Wmo dienstverlening (begeleiding en hulp bij huishouden) bedraagt € 12 mln. per saldo resulteert een voordeel van € 237.000. Het voordeel aan de batenkant betreft afrekeningen met zorgaanbieders over 2019 die verantwoord worden in 2020 en bijdrage van de (centrum)gemeente Delft voor bijzondere kosten	69 N	306 V	237 V
5.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	28 V	19 V	48 V
6.72	**Maatwerkdienstverlening 18-**	**18 V**	**72 V**	**90 V**
6.81	**Geëscaleerde zorg 18+**	**113 V**		**113 V**
1.	Beschermd wonen: de verwachting is dat gemeenten per 1-1-2023 verantwoordelijk worden voor beschermd wonen. Voor de invoering van deze nieuwe wet is incidenteel € 100.000 beschikbaar. Door uitstel van de nieuwe wet zijn er nog geen werkzaamheden verricht. Voorgesteld wordt dit budget in 2021 opnieuw beschikbaar te stellen.	100 V		100 V
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	13 V		13 V
6.82	**Geëscaleerde zorg 18-**	**193 V**		**193 V**
1.	Jeugdhulp in gezinsvormen: voor de uitvoering van het regionale (H10 verband) actieplan Jeugdhulp in gezinsvormen zijn regionaal incidenteel middelen beschikbaar gesteld. Het actieplan heeft als doel versterking van jeugdhulp in gezinsvormen (voornamelijk pleegzorg en gezinshuizen). Regionaal is besloten het project te faseren naar 2020 en 2021 . Dit resulteert in een overschot in 2020. Voorgesteld wordt dit budget in 2021 opnieuw beschikbaar te stellen	70 V		70 V

Programma 6		Lasten	Baten	Saldo
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	123 V		123 V
Saldo programma 6 voor verrekening met reserves		**16.109 V**	**9.011 N**	**7.098 V**
Stortingen reserves		**2.305 N**		
1.	Storting in de reserve Werk en Inkomen betreft het positieve resultaat op de Bijstand.	2.305 N		
Onttrekkingen reserves			**2.312 N**	
1.	Lagere onttrekking uit reserve sociaal domein door lagere lasten op projecten gewoon thuis, eenzaamheid en innovatiefonds.		518 N	
2.	Lagere onttrekking reserve steunfonds corona. Onttrekkingen uit deze reserve zijn voor geen enkel programma nog gedaan. Besluitvorming afhankelijk van resultaat jaarrekening.		1.255 N	
	Lagere onttrekking uit algemene reserve door onder uitputting op impuls armoedebeleid, statushouders en asielzoekers en versterking jeugdhulp in gezinsvormen.		515 N	
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000		25 N	
Saldo programma 6 na verrekening met reserves		**13.804 V**	**11.323 N**	**2.482 V**

4.7 Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Westland op een verantwoorde manier doorgeven aan volgende generaties, dat is het streven. We zorgen voor volksgezondheid, handhaven een goede en gezonde leefomgeving en beschermen de natuur, het milieu en het oppervlaktewater. De komende jaren staan thema's als klimaat, energietransitie en circulaire economie hierin centraal. De klimaatverandering stelt ons in dit kader voor een grote opgave. Als we in Westland prettig willen blijven wonen, werken en recreëren moet er veel gebeuren.

Wat wilden we bereiken?

- Bestrijden van overgewicht, stimuleren van meer beweging en tegengaan van alcohol- en drugsgebruik;
- Een klimaatbestendig Westland met een circulaire afvalwaterketen;
- Een circulaire economie (kringloopeconomie) in Westland in 2050;
- Energieneutraliteit in 2040;
- Evenwichtig belang tussen natuur en economie;
- Bodem-, lucht- en geluidskwaliteit zijn in balans met het Westlandse leefklimaat;
- Begraafcapaciteit en -kwaliteit op orde houden.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	202 kg	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval

Kg per inwoner, niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

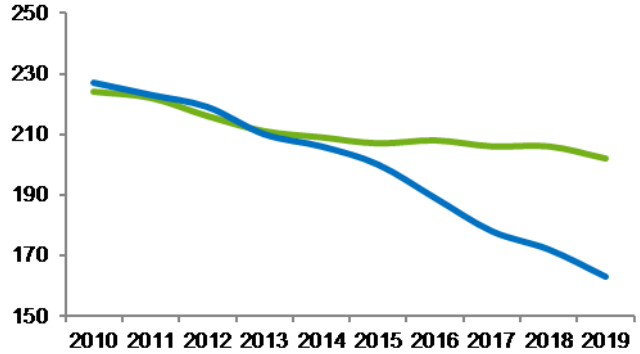

Jaar	Westland	Nederland
2010	224	227
2011	222	223
2012	216	219
2013	211	210
2014	209	206
2015	207	200
2016	208	189
2017	206	178
2018	206	172
2019	202	163

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Hernieuwbare elektriciteit	2,3%	Rijkswaterstaat – Klimaatmonitor

Hernieuwbare energie is schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

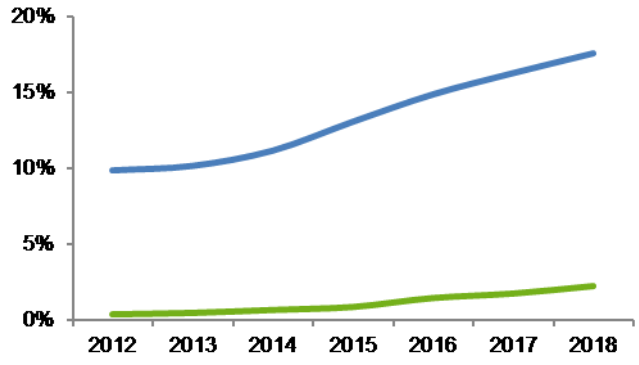

Jaar	Westland	Nederland
2012	0,4%	9,9%
2013	0,5%	10,2%
2014	0,7%	11,2%
2015	0,9%	13,1%
2016	1,5%	14,9%
2017	1,8%	16,3%
2018	2,3%	17,6%

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	Leeftijd	2016	Bron
Waardering algehele persoonlijke	12-18 jaar	96%	GGD Haaglanden
Gezondheid	19-64 jaar	83%	Gezondheidsmonitor
	65 jaar en ouder	67%	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Als gevolg van corona hebben we in 2020, samen met de partners, voornamelijk op afstand (online) Westlanders geïnformeerd op het gebied van schadelijk alcoholgebruik, gezonde voeding en beweging, mentale gezondheid en seksuele gezondheid. De uitvoering van de alcoholcampagne “De escaperoom” is hierdoor uitgesteld naar 2021.
- In 2020 hebben we in samenwerking met diverse kennisinstituten, de provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Delfland gewerkt aan een onderzoek naar een “waterbank Westland”. Daarbij wordt water geïnfiltreerd in de bodem en daar later weer uit onttrokken. De uitvoeringsmaatregelen voor 2020 uit het waterklimaatplan hebben we uitgevoerd om zo Westland water- en klimaatbestendig te maken.
- Het gescheiden inzamelen van PBD (Plastic verpakkingsmateriaal, Blik en Drinkpakken) hebben we uitgerold in het totale buitengebied van Westland. Gelijktijdig is de ophaalfrequentie van restafval in dit gebied verlaagd naar 1 x per 3 weken om het scheiden van PBD te stimuleren. De beoogde uitrol in de kernen hebben we in de tweede helft van 2020 voorbereid. In 2021 voeren we gescheiden inzameling van PBD ook hier gefaseerd in.
- Naar aanleiding van de Westlandse Energie Opgave (door de raad vastgesteld in 2019), wordt per jaar een jaarplan opgesteld. Het jaar 2020 heeft in het teken gestaan van het faciliteren van de warmtenetten, die op initiatief van de glastuinbouwsector worden opgestart. Vanuit de sector zijn vier nieuwe initiatieven ontwikkeld die pas in 2021 vorm gaan krijgen. Er zijn diverse warmte-ateliers geweest om tracés en planningen met de initiatiefnemers af te stemmen en er is onder andere het Trias-net aangelegd. Ook de connecties van het WSW, met onder andere de leiding door het midden en met Den Haag en Maassluis, zijn opgestart. De tweede belangrijke ontwikkeling in de energietransitie zit op de maatschappelijke betrokkenheid. In 2020 zijn we gestart met een nieuwe communicatiestrategie. Helaas konden door de maatregelen tegen Covid-19 niet alle evenementen doorgaan. Voor bewoners zijn er 200 scans uitgevoerd. Een drietal bedrijventerreinen heeft met (provinciaal) subsidiegeld onderzoek gedaan. Met één burgerinitiatief is verder onderzoek gedaan naar aqua-thermie voor de wijk.
- We zijn in 2020 gestart met het opstellen van de visie bodembeheer. De resultaten daarvan verwachten we in het derde kwartaal van 2021. Het traject om actief bodembeheer te realiseren hebben we opgestart. Bij dit traject hebben de perikelen rond PFAS voor vertraging gezorgd.

We hebben er daarom voor gekozen om PFAS nu nog niet mee te nemen in de plannen voor actief bodembeheer. Op dit moment ligt de bodembeheerkaart ter inzage zonder dat PFAS is meegenomen. De bodembeheerkaart wordt in het eerste kwartaal van 2021 vastgesteld. PFAS wordt in regionaal verband in 2021 opgepakt.

- Vanuit het actieplan “Geluid gemeente Westland” zijn in 2020 diverse maatregelen genomen. De Woutersweg in ’s-Gravenzande is voorzien van geluid reducerend asfalt en voor het deel van de Julianaweg moet fase 3 nog worden uitgevoerd. De geluidsschermen langs de N213 zijn door de provincie Zuid-Holland geplaatst. De geluidsschermen bij kruising N213 en Dijkweg zijn in voorbereiding genomen. Het plaatsen van geluidsschermen langs ’t Perron en Westerlee zijn voorbereid, maar i.v.m. Covid19-maatregelen, aanwezige ondergrondse infra en mogelijkheid tot combineren met geplande werkzaamheden met de provincie vertraagd. Uitvoering vindt in 2021 plaats. Verder is de voorbereiding voor het vervangen van het geluidsscherm aan de Galgeweg opgestart. Ook hier is de planning doorgeschoven door aanwezige kabels en leidingen en afstemming hierover met de nutsbedrijven.
- In 2020 is krediet aangevraagd voor de uitbreiding van begraafcapaciteit op begraafplaats De Lier. De voorbereidingen zijn in het najaar gestart. Het grootste deel van de werkzaamheden, waaronder de ophoging om 2-laags te kunnen begraven, vindt in 2021 plaats.

Externe ontwikkelingen / risico’s

- Thema’s als klimaatverandering en energietransitie zijn zeer actueel. De inhoudelijke en beleidsmatige ontwikkelingen, die hier het gevolg van zijn, vormen een serieuze uitdaging én kans. Dit vraagt om een regionale aanpak (met landelijke afstemming) en maatwerk;
- De waterkwaliteit in de beheersgebieden van het Hoogheemraadschap van Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard voldoet veelal nog niet aan de eisen die worden gesteld vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De genomen maatregelen leiden nog niet tot de gewenste resultaten;
- De omgevingsvisie is in december 2020 vastgesteld. In deze omgevingsvisie komen gezondheid, veiligheid en milieuaspecten als belangrijke thema’s aan de orde.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Gemeenschappelijk Bezit Evides B.V.;
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden;
- N.V. HVC;
- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH).

Kaderstellende beleidsnota’s

- Afvalplan Westland (beheerkader afvalstoffen 2019-2022);
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- Beheerkader afvalwater, hemelwater en grondwater 2018-2022;
- Waterklimaatplan Westland;
- Westlandse Energie Opgave;
- Actieplan Geluid gemeente Westland.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 7 Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
7.1 Volksgezondheid	1.341	1.948	1.433	1.334	99
7.2 Riolering	10.889	11.553	11.463	11.560	-97
7.3 Afval	10.063	8.799	12.002	11.184	818
7.4 Milieubeheer	4.794	5.143	5.613	5.302	310
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	2.099	1.598	1.676	1.911	-236
Totaal lasten programma 7	**29.186**	**29.041**	**32.186**	**31.292**	**894**
7.1 Volksgezondheid	73	72	72	63	-9
7.2 Riolering	12.523	13.397	13.496	13.704	209
7.3 Afval	9.590	11.458	11.960	12.257	297
7.4 Milieubeheer	533	21	215	50	-165
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.074	1.503	1.137	1.193	56
Totaal baten programma 7	**23.793**	**26.451**	**26.880**	**27.267**	**387**
Saldo van baten en lasten	**-5.393**	**-2.590**	**-5.306**	-4.024	**1.282**
Stortingen reserves	0	172	120	120	0
Onttrekkingen reserves	249	25	1.099	608	-491
Totaal reservemutaties programma 7	**249**	**-147**	**979**	488	**-491**
Saldo programma 7	**-5.144**	**-2.737**	**-4.328**	**-3.536**	**791**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en programmaverantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken. De totale afwijking binnen programma 7 bedraagt € 1.282.000 voordelig voor verrekening met reserves en € 791.000 voordelig na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 7		Lasten	Baten	Saldo
7.1	**Volksgezondheid**	**99 V**	**9 N**	**90 V**
1.	De raming voor de post Jeugd en gezin was voor 2020 te hoog, ondanks de afboeking bij de Prorap. Voor de begroting 2021 is dit inmiddels verlaagd naar het niveau wat werkelijk benodigd is.	74 V		74 V
2.	De uitgaven voor het Lokaal gezondheidsbeleid zijn lager door minder aantal activiteiten als gevolg van beperkingen door corona.	34 V		34 V
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	9 N	9 N	18 N
7.2	**Riolering**	**97 N**	**209 V**	**112 V**
1.	Het aangelegde grondwatermeetnet én de implementatie daarvan heeft geleid tot eenmalig meerkosten.	55 N		55 N
2.	Per 1 januari is er een nieuw contract ‘duurzame elektriciteit’ gestart. Dit is via een collectieve aanbesteding gegaan. De kosten van energie zijn in 2020 sterk toegenomen. De extra kosten voor energie zijn voor een deel eenmalig vanuit het onderhoudsbudget bekostigd.	207 N 135 V		207 N 135 V
3.	Meeropbrengsten rioolheffing, verklaring volgt in de Paragraaf Lokale heffingen		223 V	223 V
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	30 V	14 N	16 V

7.3	**Afval**	**818 V**	**297 V**	**1.115 V**
1.	Bij de ProRap 2020 is extra budget gevraagd voor de afvalinzameling in 2021, gebaseerd op nieuwe ramingen en de planning van het afvalbeleid op dat moment. Bij de Jaarrekening is gebleken dat voor de algemene kosten minder van dit extra gevraagde geld is uitgegeven. Door latere implementatie van gescheiden PBD in de kernen, zal pas in 2021 gaan gebeuren, zijn de communicatiecampagne en inzet afvalcoaches nog niet gestart. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 145.000. Daarnaast hadden we rekening gehouden met onvoorziene kosten, maar deze zijn er niet geweest (€ 210.000 voordeel).	355 V		355 V
2.	Bij de bijstelling van de begroting zijn de extra afvalkosten in de eerste helft van 2020 door corona grotendeels op dezelfde wijze doorvertaald naar het eind van het jaar. In de tweede helft van het jaar is echter gebleken dat de hoeveelheid afval toch lager lag. Dit zorgt voor minder tonnages aan afvaldeelstromen (€ 410.000 voordeel). Daarentegen is er door extra corona-maatregelen op de milieustraten wel meer inzet geweest via Patijnenburg (€ 78.000 nadeel).	332 V		332 V
3.	Door een hogere hoeveelheid tonnages ingezameld PBD zijn de inkomsten uit het Afvalfonds hoger dan van te voren verwacht (€ 141.000 voordeel).		141 V	141 V
4.	Meer opbrengsten afvalstoffenheffing, verklaring volgt in de Paragraaf Lokale heffingen		108 V	108 V
5.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	131 V	48 V	
7.4	**Milieubeheer**	**306 V**	**165 N**	**137 V**
1.	Door corona heeft een aantal pilots voor klimaatadaptatie in het participatieproces vertraging opgelopen.	136 V		136 V
2.	De uitvoering van de geluidsmaatregelen is door de gemeente voorgefinancierd. De aanbesteding is voordelig uitgepakt (voordeel € 86.000). De intentie is om de gemaakte kosten nog te verhalen bij de ontwikkelaar (HOC).	86 V		86 V
3.	De uitkering van de 1e tranche van € 0,4 mln. na verkoop van aandelen C die gemeente Westland heeft gehouden in Trias Westland is administratief volledig in 2019 geboekt. Daarvan was € 0,2 mln. geraamd in 2020.		192 N	192 N
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	84 V	27 V	111 V
7.5	**Begraafplaatsen en crematoria**	**236 N**	**56 V**	**180 N**
1.	In 2020 zijn ongeveer 10% meerkosten (€ 61.000) gemaakt door werkzaamheden bij meer uitvaarten dan waarmee in het bestek van 2017 is gerekend. Daarnaast is door de contractverlenging in 2020 ook een prijsindexering CBS GGW van 3,6% doorgevoerd (€ 30.000). Op begraafplaatsen 's-Gravenzande en De Lier zijn onvoorziene werkzaamheden uitgevoerd, zoals herstel trapleuningen, vijverpomp, acuut snoeiwerk bomen en padenonderhoud (€ 27.000). Het beheer en onderhoud van de aula's heeft ca. € 27.000 meer gekost, o.a. door storingen in cv en vervanging riolering en vernieuwing interieurbekleding. Daarnaast is de eindafrekening 2019 van de vorige energieleverancier in maart ontvangen (€ 20.000). In De Lier is in oktober vorig jaar een stuk groen geschikt gemaakt voor begraafcapaciteit als noodoplossing tot de uitbreiding (€ 12.000).	177 N		177 N

2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	59 N	56 V	3 N
Saldo programma 7 voor verrekening met reserves		**1.282 V**	**890 V**	**388 V**
Onttrekkingen reserves			**491 N**	**491 V**
1.	Dekking uit reserve steunfonds corona voor afvalkosten: Door corona zijn op de milieustraten extra personeel en verkeersregelaars ingezet en is een tekstwagen gehuurd (€58.000). In de eerste maanden van 2020 is in vergelijking met vorige jaren 7% meer tonnage aan afvaldeelstromen op de milieustraten ingezameld. Deze extra toename is te koppelen aan corona en zorgde voor €53.000 meerkosten. De verwachte toename in de 2e helft van het jaar is uitgebleven.		362 N	362 V
2.	Dekking uit reserve steunfonds corona voor kosten begraven: Het nadelig effect van de onttrekking bij begraven blijft 42 N, want er wordt niet onttrokken uit de reserve en daar was begrotingstechnisch wel van uitgegaan.		42 N	42 V
3.	De onttrekking uit de reserve is niet nodig geweest omdat de aanbesteding voordeliger is uitgepakt.		81 N	81 V
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000		6 N	6 V
Saldo programma 7 na verrekening met reserves		**1.282 V**	**399 N**	**883 V**

4.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

De (leef)ruimte in Westland is schaars en de druk op de woningmarkt is groot. Veel ambities hebben (fysieke) ruimte nodig, terwijl de beschikbare grond beperkt is. Daarbij vraagt de inrichting van de ondergrond om een aanpak zonder negatieve gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit in de toekomst. We zoeken naar een balans tussen wonen, economie, groen en voorzieningen. Voor wonen ligt onze focus op het versterken en ontwikkelen van de leefbaarheid en een passend woningaanbod voor inwoners, statushouders en arbeidsmigranten. We hebben ook de ambitie om nieuwe woonvormen en oplossingen te vinden voor het beter benutten (multifunctioneel) van de schaarse ruimte. We gebruiken de gemeentelijke grondexploitatie als middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. We blijven een selectief en gericht actief grondbeleid voeren. Verder ondersteunen we initiatiefnemers met faciliterend grondbeleid, wanneer dit past binnen ons ruimtelijk beleid.

Wat wilden we bereiken?

- Op 1 januari 2021 voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de Omgevingswet; in 2021 is aangekondigd dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar januari 2022.
- Een evenwichtige inrichting van de ruimte en ondergrond in het bedrijvige Westland;
- Een passend woningaanbod dat aansluit bij de behoefte van nu en in de toekomst;
- Een optimale verdeling over de doelgroepen van onze schaarse sociale huurwoningen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	308	CBS – Statistiek W.O.Z.

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen
Westland (groen) – Nederland (blauw)

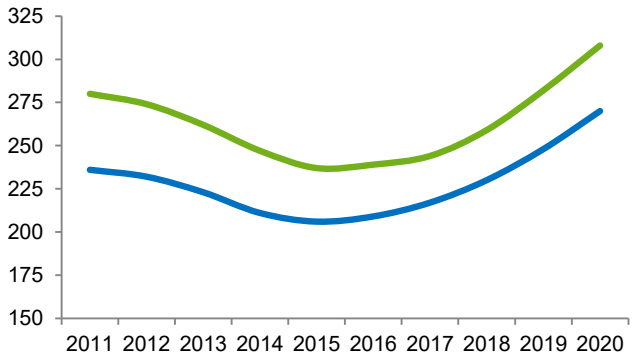

Jaar	Westland	Nederland
2011	280	236
2012	274	232
2013	262	223
2014	247	211
2015	237	206
2016	239	209
2017	244	217
2018	259	230
2019	282	248
2020	308	270

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Nieuw gebouwde woningen	14,3	BAG

Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen

Westland (groen) – Nederland (blauw)

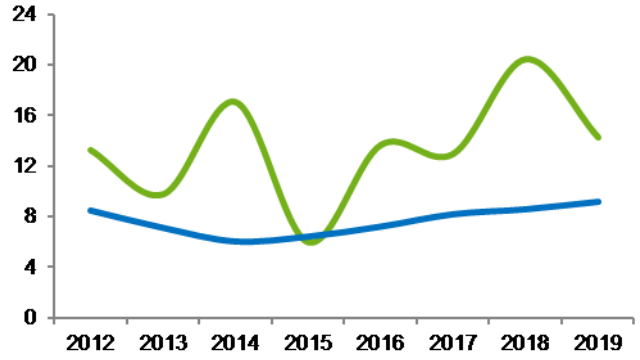

Jaar	Westland	Nederland
2012	13,3	8,5
2013	9,8	7,1
2014	17,1	6,0
2015	6,0	6,4
2016	13,7	7,2
2017	13,0	8,2
2018	20,5	8,6
2019	14,3	9,2

Demografische druk	72,5%	CBS – Bevolkingsstatistiek

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

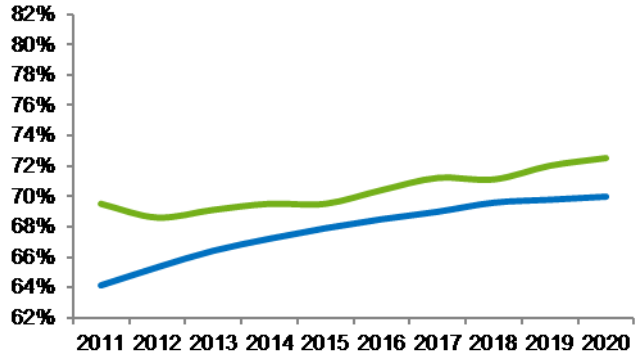

Jaar	Westland	Nederland
2011	69,5%	64,1%
2012	68,6%	65,3%
2013	69,1%	66,4%
2014	69,5%	67,2%
2015	69,5%	67,9%
2016	70,4%	68,5%
2017	71,2%	69,0%
2018	71,1%	69,6%
2019	72,0%	69,8%
2020	72,5%	70,0%

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	751	COELO, Groningen

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

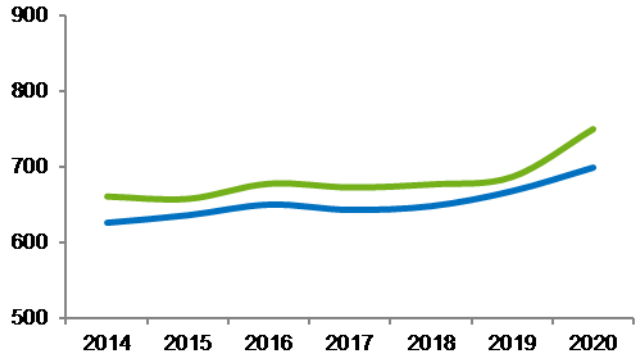

Jaar	Westland	Nederland
2014	662	627
2015	659	637
2016	679	651
2017	674	644
2018	678	649
2019	688	669
2020	751	700

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Gemeentelijke woonlasten meerpersoon-shuishouden	849	COELO, Groningen

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten

Westland (groen) – Nederland (blauw)

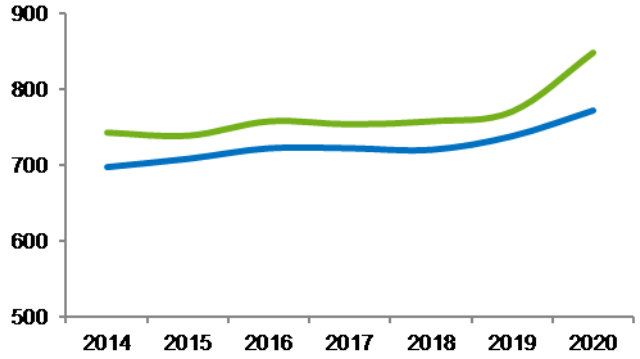

Jaar	Westland	Nederland
2014	743	698
2015	739	709
2016	758	723
2017	754	723
2018	758	721
2019	771	739
2020	849	773

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer	2020	2021	2022	2023	Bron
Gasverbruik woningvoorraad in Tj	1.827	1.703	1.686	1.669	1.652	1.636	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Vaststellen van gebiedsvisies, waaronder de variantenstudie voor het centrumplan Poeldijk en visie centrum Monster;
- Vaststellen van bestemmingsplannen voor (gebieds)ontwikkelingen;
- Het ontbinden van de V.O.F. Juliahof, omdat de activiteiten gereed zijn. De werkzaamheden in het openbaar gebied zijn gerealiseerd en alle 41 woningen van de laatste fase zijn opgeleverd.
- Het vaststellen van de Woonvisie Westland 2020-2030; hierin staan onder andere de ambities voor nieuwbouwwoningen, huisvesting voor arbeidsmigranten, flexwoningen en levensloop-bestendige woningen waar ouderen en andere groepen die dat nodig hebben zorg kunnen krijgen;
- Sluiten van een raamovereenkomst met de woningcorporaties Arcade en Woning Wateringen en de huurdersorganisaties met prestatieafspraken tot 2025. Doelen zijn een toereikende woningvoorraad, betaalbare en prettige woningen, wonen en zorg goed georganiseerd, een levensloopgeschikte voorraad voor senioren, een duurzame woningvoorraad en leefbare woonomgeving;
- Met de corporaties is afgesproken dat minimaal 85% van de woningen die vrijkomen een huur hebben onder € 737 en minimaal 70% onder € 663. De nieuwe regionale woningmarktafspraken gaan ook over betaalbaarheid van corporatiewoningen. In 2020 werkten we aan deze afspraken, in 2021 worden de handtekeningen geplaatst.
- Aanvullen van de Huisvestingsverordening met nadere regels over hoe we omgaan met schaarste in de koop- en huursector in Westland;
- Inzet op het Vestia-dossier om zoveel mogelijk sociale huurwoningen te behouden voor Westland;
- Onderzoeken welke opgaven er liggen in Westland op het gebied van wonen en zorg;
- Uitvoeren van een juridische impactanalyse ter voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet;
- Uitvoeren van een pilot en ter inzage leggen van een omgevingsplan centrum Poeldijk, als voorbeeld en input voor het Westlandse Omgevingsplan;

- Het vaststellen van een omgevingsvisie; met participatie van Westlanders en op basis van de deelvisies wonen, voorzieningen en groen/ blauw;
- Het opstellen van een concept- inspraak en participatieverordening;
- Voorbereiding van de aansluiting van gemeentelijke software op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet;
- Voortzetten van de pilot initiatievenproces met als doel om (ruimtelijke) initiatieven integraal te beoordelen en sneller duidelijkheid te geven over de wenselijkheid en haalbaarheid van het plan;
- Het vaststellen van de Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI);
- Onderzoek laten doen naar de woonzorg opgave in Westland tot 2040 (Companen onderzoek);
- Als onderdeel van het Provinciale Programma Arbeidsmigranten onderzoek laten doen naar arbeidsmigrantie (gefinancierd door Provincie Zuid-Holland);
- Vaststellen Plan van aanpak Beschermd Wonen.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Er is een blijvende druk op de ruimte in Westland; de vraag naar woningen is hoog, evenals de vraag naar ruimte voor bedrijven en meer groen;
- Vestia heeft haar woningbezit in Westland per 31 december 2020 verkocht aan Arcade, Wonen Wateringen, Wonen Midden Delfland en Wassenaarsche Bouwstichting. Er zijn bijna 2900 sociale huurwoningen behouden voor de doelgroep, hiervan zijn ruim 500 woningen uit het niet-DAEB gedeelte, naar het DAEB gedeelte terugkomen. DAEB betekent 'diensten van algemeen economisch belang', de sociale huurwoningen met overheidsgarantie. Niet-DAEB zijn vrije sector huurwoningen;
- Door de uitspraak van de Raad van State is de aanpak conform het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer mogelijk. Er dienen andere manieren van compensatie te worden ingezet en gevonden. De ontwikkelingen rondom het stikstof-dossier zijn ook van invloed op de ontwikkelingen in Westland, regionaal (provincie Zuid-Holland) en landelijk (ministerie en VNG). Westland houdt de ontwikkeling nauwlettend in de gaten en praat o.a. mee in het verband van de Gebiedsgerichte aanpak stikstof Nationaal park Hollandse duinen;
- De gemeente krijgt te maken met een nieuw takenpakket als gevolg van het bevoegd gezag voor een aantal bodemtaken met de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2022.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Juliahof V.O.F. (Deze vennootschap is per 31-12-2020 ontbonden)
- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom B.V./C.V.
- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland B.V./C.V.

Kaderstellende beleidsnota's

- Huisvestingsverordening Westland 2015-2019
- Woonvisie Westland 2020-2030
- Nota Grondbeleid Westland 2013
- Nota Kostenverhaal 2015
- Omgevingsvisie Westland 2030

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 8 Taakveld		Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	6.246	6.403	8.452	5.877	2.576
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.663	31.067	39.889	35.452	4.437
8.3	Wonen en bouwen	5.250	4.977	9.119	6.133	2.986
Totaal lasten programma 8		**38.159**	**42.447**	**57.460**	**47.462**	**9.998**
8.1	Ruimtelijke ordening	3.875	3.380	4.494	3.187	-1.307
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.147	28.405	36.010	34.514	-1.496
8.3	Wonen en bouwen	5.157	4.933	4.543	5.930	1.387
Totaal baten programma 8		**35.179**	**36.718**	**45.046**	**43.631**	**1.416**
Saldo van baten en lasten		**-2.980**	**-5.729**	**-12.414**	**-3.831**	**8.583**
Stortingen reserves		1.623	3.187	2.153	2.193	40
Onttrekkingen reserves		1.947	3.223	8.787	2.881	-59.06
Totaal reservemutaties programma 8		**324**	**36**	**6.634**	**689**	**-5.946**
Saldo programma 8		**-2.656**	**-5.693**	**-5.780**	**3.142**	**2.637**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.
De totale afwijking binnen programma 8 bedraagt voordelig € 10.653.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 4.895.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 8		Lasten	Baten	Saldo
8.1	**Ruimtelijke ordening**	**2.576 V**	**1.141 N**	**1.269 V**
1.	Faciliterend grondbeleid. De mutaties bij de faciliterende projecten zijn voor de jaarrekening inclusief de reservemutaties per saldo € 0.	425 V	630 N	205 N
2.	Verkenning ontwikkeling GHC Complexere planvorming en binnen het planproces nog niet toe aan het bestemmingsplan.	216 V		216 V
3.	Omgevingswet - invoering is uitgesteld naar 2022.	738 V		738 V
4.	Bestemmingsplannen Complexere procedures, door o.a. lastigere participatie en afstemming.	127 V	96 V	223 V
5.	Aanpak Waterproblematiek Activiteiten m.b.t. Netwerk Schoon en gezond water, bodemvisie en een aantal verkenningen zijn later in 2020 opgestart, en lopen nog door in 2021. Latere opstart o.a. vanwege zoeken naar invulling benodigde capaciteit.	124 V		124 V
6.	Deelvisies wonen, voorzieningen en groen/ blauw Vertraagde besluitvorming, verdere onderzoeken worden meegenomen bij Omgevingswet.	100 V		100 V
7.	Uitkoopregeling Hoogspanning - boekingsverschillen	660 V	690 N	30 N
8.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	186 V	83 N	91 V

8.2	**Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)** De grondverkopen binnen de grondexploitatie bedragen in 2020 € 33 mln. en hebben betrekking op de projecten Westlandse Zoom € 29,1 miljoen, ONW € 0,3 miljoen en Juliahof € 4 miljoen (verrekening openbaar gebied). Het verschil van € 3 miljoen wordt onder meer veroorzaakt door uitstel grondverkopen Westlandse Zoom van € 2 miljoen en Brandweerlocatie Naaldwijk van € 1 miljoen van 2020 naar 2021. De grondaankopen binnen de grondexploitatie bedragen in 2020 € 8 miljoen en hebben betrekking op de projecten Westlandse Zoom van € 4 miljoen en Juliahof van € 4 miljoen. Geraamd was € 10 miljoen. Het verschil wordt veroorzaakt door uitgestelde aankopen binnen het project Westlandse Zoom van € 2 miljoen. De kosten voor bouw- en woonrijp maken vallen in 2020 € 1,4 miljoen lager uit. Door de uitgestelde grondaankopen binnen de Westlandse Zoom zijn de sloopkosten van € 1 miljoen niet uitgegeven. De kosten en opbrengsten binnen de grondexploitaties worden geactiveerd en hebben, behoudens de winstnemingen en mutaties en de voorziening, geen invloed op het rekening resultaat. Het resultaat van de grondexploitaties (niet bedrijventerreinen) bedraagt € 295.122 Dit voordeel bestaat uit: - € 330.000 (voordeel) als tussentijdse winstneming voor de grondexploitatie Hoogeland (Naaldwijk) - € 36.141 (voordeel) als gevolg van de bijstelling van de voorziening grondexploitaties. - € 71.019 (nadeel) als gevolg van het afsluiten van de grondexploitatie Molensloot Noord-West /Liermolen (De Lier).	**4.437 V**	**1.496 N**	**2.816 V**
8.3	**Wonen en bouwen**	**2.986 V**	**1.387 V**	**4.374 V**
1.	Creatieve maatregelen wonen Vanaf zomer 2020 pas structurele inzet op projecten (o.a. opzetten projectteam). Door corona zijn er geen bijeenkomsten met omwonenden geweest en er is maar 1 project in realisatie gekomen.	833 V		833 V
2.	Subsidie verplaatsing woningen glastuinbouwgebied Boekingsverschillen	315 V	592 V	907V
3.	Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten. Vanwege corona en daardoor het stellen van andere prioriteiten hebben de werkzaamheden rond huisvesting van arbeidsmigranten bij initiatiefnemers stilgelegen. Projecten zijn daarom in 2020 beperkt van de grond gekomen.	492 V		492 V
4.	Innovatieve woonvormen Het budget is bedoeld voor het bevorderen van groepswonen en/of meergeneratiewonen en andere ‘innovatieve woonvormen’ die ervoor zorgen dat het mogelijk is om ‘Langer en weer thuis wonen’ te faciliteren. Er zijn in de afgelopen jaar maar weinig tot geen burgerinitiatieven bij de gemeente gemeld en ook de innovatieve woonconcepten zijn nauwelijks van de grond gekomen. Oorzaken hiervoor liggen ook in de samenwerking tussen partijen, zowel intern (o.a. veel nieuw collega’s die nog ingewerkt moesten worden) als extern op afstand. Zorginstellingen hebben andere prioriteiten gehad.	234 V		234 V

5.	Volkshuisvesting – ter dekking van uitkoopregeling	1.018 V		1.018 V
6.	Leges Aanvragen van vijf grote projecten die naar verwachting in 2021 zouden worden afgerond, zijn eind 2020 al afgerond. Verder heeft de sterke toename in het aantal aanvragen het tweede halfjaar doorgezet waardoor meer leges binnen zijn gekomen dan verwacht en is ook vaker afgeweken van het bestemmingsplan.		726 V	726 V
7.	Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten – corona en besluitvorming.	94 V	89 V	183 V
8.	Subsidieregeling VORM Westland, waarbij provincie Zuid-Holland co-financierder is.		20N	
Saldo programma 8 voor verrekening met reserves		**9.998 V**	**1.416 V**	**8.583V**
Onttrekkingen reserves		**148V**	**6.094 N**	**5.946 N**
1.	Storting Bovenwijkse voorzieningen Het doorschuiven van projecten Maasdijk Zuid-Oost en Honderdland II naar 2021 zorgt zoor een lagere dotatie in de reserve bovenwijkse voorzieningen.	297 N		
	Faciliterende ontwikkelingen Voor het project Honderdland Fase II is in 2020 een grondverkoop gerealiseerd, opbrengst hiervan is t.g.v. de reserve facilitaire ontwikkelingen geboekt.		149	
2.	Onttrekkingen Faciliterende ontwikkelingen Oorzaak van de reeds ontstane tekorten zijn per project verschillend. Vaak is de ambtelijke inzet groter dan in de overeenkomst met de ontwikkelende partij afgesproken. Hierdoor is de exploitatiebijdrage lager dan de ambtelijke kosten. Daarnaast zijn ook externe ontwikkelingen (bijv. beleidswijzigingen en corona) debet aan een hogere ambtelijke inzet die niet meer op de ontwikkelaar verhaald kan worden.	57 N		
3.	Algemene reserve ▪ Het verschuiven van 2020 naar 2021 van de vaststelling van de grond-exploitatie gemeentehuislocatie Monster. Begrote onttrekking voor creatieve maatregelen wonen vallen in 2020 lager uit vanwege corona, omdat er in 2020 geen bijeenkomsten met omwonenden zijn geweest en slechts een project tot realisatie is gekomen. • Ook hebben de werkzaamheden rond huisvesting van arbeidsmigranten stilgelegen waardoor er geen onttrekkingen zijn t.b.v. de huisvesting tijdelijk arbeidsmigranten.	2.409 V		
4.	Duurzaamheidsfonds Er zijn in 2020 minder aanvragen ingediend dan verwacht en het gemiddelde subsidiebedrag is lager dan begroot. Het project loopt nog en de subsidiebetalingen lopen door tot in 2022.	1.029 V		
5.	Volkshuisvesting De focus is met de vaststellen van de nieuwe woonvisie in juli 2020 verschoven. Er lopen een aantal projecten die hebben nog niet geleid tot een grotere besteding van deze reserve. Deze gelden kunnen besteed worden aan zaken als: • Verwachte realisatie van 22 groepswoningen s-Gravenzandseweg is niet gerealiseerd. • Vanwege corona hebben de werkzaamheden rond huisvesting van arbeidsmigranten bij de initiatiefnemer stilgelegen.	1.183 V		
4.	Sociaal domein Er zijn in de afgelopen jaar maar weinig tot geen burgerinitiatieven bij de gemeente gemeld en ookde innovatieve woonconcepten zijn nauwelijks van de grond gekomen. Oorzaken hiervoor liggen o.a. in de samenwerking tussen partijen, zowel intern (o.a. veel nieuw collega's die nog ingewerkt moesten worden) als extern door het op afstand werken. Zorginstellingen hebben andere prioriteiten gehad.	294 V		
5.	Omgevingswet De lagere uitgaven voor de omgevingswet heefteen lagere onttrekking uit de reserve tot gevolg.	738V		
6.	Waterproblematiek Een aantal van de activiteiten zijn in (later in) 2020 opgestart lopen door in 2021. Het betreft o.a.Netwerk Schoon en Gezond Water,	129 V		
7.	Subsidieregeling VORM Westland, waarbij provincie Zuid-Holland co-financierder is.	77 N		
Overige		**-144 N**		
Saldo programma 8 na verrekening met reserves		**8.583V**	**5.946 N**	**2.637 V**

4.9 Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Onze ambitie is om open en toegankelijk te besturen. Dat doen we door transparant, betrouwbaar en geloofwaardig te zijn. De gemeente is er voor haar inwoners, bedrijven en instellingen. De meerderheid van de inwoners heeft voornamelijk contact met de gemeente bij het aanvragen van een paspoort, een rijbewijs of bij het stemmen bij verkiezingen. Daarnaast maken inwoners gebruik van gemeentelijk vastgoed. Voor onderwerpen die belangrijk zijn voor inwoners en ondernemers maken we ruimte voor gesprekken en participatie. We vinden het daarom belangrijk om naar hen te luisteren en open te staan voor suggesties. Datzelfde geldt voor onze stakeholders en partners in de regio. Onze ambitie voor een nieuwe bestuursstijl staat daarom juist in dit programma centraal.

Wat wilden we bereiken?

- Continueren van een tijdige en volledige informatievoorziening van de gemeenteraad;
- Stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving in de publieke ruimte;
- Participatie van inwoners en partners bij plannen en projecten;
- Grip op samenwerkingsverbanden houden en sturen op kwaliteit en kostenbeheersing;
- Goede dienstverlening aan burgers en bedrijven;
- Een kwalitatief goede registratie van (niet) ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP);
- Continueren van een transparant en correct verloop van verkiezingen;
- Beheer van onze overige gebouwen en grond tegen minimale kosten.

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer	2019	2020	2021	2022	Bron
Bieden van maatwerk inschrijfavonden voor arbeidsmigranten wonend in Westland	2.000 actuele in-schrijvinge n	4.185	4.000	4.000	4.000	4.000	Basis-registratie Personen (BRP)

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het waar mogelijk aan de gemeenteraad voorleggen van meerdere varianten ter besluitvorming.
- Uitvoering van het project om de bestuurlijke besluitvorming te optimaliseren, Dit project, dat haar afronding gaat vinden in 2021, bestaat uit vijf deelprojecten; processen, monitoring en sturing, kwaliteitskader, ICT/applicatie en opleiding. Onderdeel van dit project is het inzichtelijk maken van alternatieven en legitimeren wat de voorkeursvariant is.
- Overdragen van verantwoordelijkheden aan groepen in de samenleving die van mening zijn dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan (‘Westland daagt uit’/’Right to Challenge’). We faciliteren private initiatieven in de openbare ruimte en binnen het sociaal domein;
  Voor initiatiefnemers was het in 2020 mogelijk om zich te melden bij het Klantcontactcentrum van de gemeente. De Initiatieven Tafel Westland is hiervoor in het leven geroepen. Bij het moderniseren van de inspraak verordening naar een participatieverordening heeft het uitdaagrecht ook een plek gekregen in een concept-participatieverordening.
- Inzetten van participatie bij de projecten die we zelf initiëren;
  Om hiervoor kaders te bieden is in 2020 een concept inspraak- en participatieverordening voorgelegd aan de raadscommissie Ruimte. Deze verordening wordt in 2021 ter vaststelling aangeboden. De inhoud van de modelverordening van de VNG en het laatste gedachtengoed van de Raad van State (m.b.t. de wijziging van artikel 150 Gemeentewet) en de reacties van de raadscommissiezijn zijn hierin meegenomen.
- Het maandelijkse collegebezoek van de dorpen is als gevolg van corona in 2020 stil komen te liggen.
- Het collegespreekuur is in september 2020 hervat.
- Collegebesluiten worden toegelicht in een persgesprek volgend op de collegevergadering

- Ter uitvoering van het door de raad vastgestelde beleidskader governance verbonden partijen is een aantal verscherpingen doorgevoerd om de governance van verbonden partijen te versterken binnen de ambtelijke organisatie.
  - er is een uniforme werkwijze voor verbonden partijen geïmplementeerd;
  - de vacatures voor de accounthouders zijn ingevuld waarmee het accounthoudersoverleg in de organisatie is ingebed en de juridische functie voor verbonden partijen is versterkt;
  - het opleidingsprogramma governance voor nieuwe medewerkers loopt door naar 2021;
  - Het onderzoek naar de optimalisering van de informatievoorziening over verbonden partijen in de P&C producten is eind 2020 afgerond.
- Geven van een impuls aan het gebruik van digitale producten, waarbij ook het persoonlijk contact aan de balie mogelijk is gebleven, ondanks de coronacrisis. Binnen vijf werkdagen kan, op afspraak, een aanvraag worden gedaan voor een product of dienst.
  De achterstanden aan de telefoon en balie zijn weggewerkt. De telefonische bereikbaarheid is goed. De aanloop van bezoekers aan de gemeentelijke balies is als gevolg van corona minder dan gebruikelijk.
- Het aantal in de BRP en de RNI geregistreerde arbeidsmigranten is door corona afgenomen. Door maximering van bezoekersaantallen in het gemeentehuis en beperkingen rondom het reizen zijn er minder inschrijfavonden georganiseerd en zijn minder Burgerservicenummers verstrekt.
- Doorvoeren van veranderingen in het telproces bij de verkiezingen als gevolg van de 1,5 meter maatregel.
- Onderzoeken mogelijkheden om delen van de vastgoedportefeuille af te stoten. Een aantal objecten en gronden is verkocht. In de praktijk blijkt veel vastgoed niet overtollig te zijn door diverse beleidsvoornemens en krapte in beschikbare ruimte voor ontwikkelingen.
- Coronaproof maken van gemeentelijk vastgoed. Dit heeft op onderdelen tot sluiting of afzetting van gebouwdelen geleid. Daarnaast zijn veel waarschuwingsborden e.d. aangebracht. Ook zijn er extra schoonmaakwerkzaamheden verricht.
- Om vandalisme te voorkomen, werken we samen met gebruikers, worden objecten extern beveiligd en is voor bijvoorbeeld De Hofboerderij een zogenaamde BouWatch (cameratoezicht) geplaatst. Dit naar aanleiding van de brandstichting bij een eerdere jaarwisseling.
- Besluitvorming over vervanging tijdelijk reddingspost in Monster voor een permanente om de veiligheid van strandbezoekers te verbeteren.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Corona gerelateerde maatregelen dragen bij aan een vermindering van het aantal bezoekers bij de gemeentelijke balies;
- De reismogelijkheden en mate van economische groei van de tuinbouw in Westland bepalen de hoeveelheid af te geven Burgerservicenummers (Registratie niet ingezetenen, RNI);
- De beschikbare woonruimte bepaalt het aantal in de Basisregistratie Personen (BRP) in te schrijven arbeidsmigranten;
- De algemene markteconomische omstandigheden waren goed voor vastgoed in 2020. Dit heeft niet geleid tot een sterke toename van verkoop van vastgoed, onder andere omdat de gemeente het vastgoed voor andere doeleinden nodig heeft. De coronacrisis heeft veel gebruikers en huurders van gemeentelijk vastgoed in het nauw gebracht door tegenvallende exploitaties. Dit zet de exploitatieresultaten van dit vastgoed onder druk.
- Het wijzigen van artikel 150 van de Gemeentewet (in relatie tot right tot challenge) is besproken in de Raad van State. Dit kan aanpassing vragen van de huidige concept participatieverordening.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in de programma's te noemen waar de meeste beleidsmatige raakvlakken mee zijn. In dit programma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Dit betekent niet dat een verbonden partij geen enkele bijdrage levert aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsnota verbonden partijen;
- Uitgangspuntennota vastgoedbeleid 2009;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 9 Taakveld		Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
0.1	Bestuur	5.810	4.317	4.687	4.786	-99
0.2	Burgerzaken	6.000	4.836	6.014	5.656	358
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	3.342	3.217	4.903	4.381	522
Totaal lasten programma 9		**15.152**	**12.370**	**15.605**	**14.823**	**782**
0.1	Bestuur	130	15	7	7	0
0.2	Burgerzaken	2.046	1.471	1.476	1.672	196
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.591	999	2.276	3.100	824
Totaal baten programma 9		**3.767**	**2.485**	**3.759**	**4.779**	**1.020**
Saldo van baten en lasten		**-11.385**	**-9.885**	**-11.846**	**-10.044**	**1.802**
Stortingen reserves		0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves		673	136	1.191	190	-1.001
Totaal reservemutaties programma 9		**673**	**136**	**1.191**	190	**-1.001**
Saldo programma 9		**-10.712**	**-9.749**	**-10.655**	**-9.854**	**801**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 9 bedraagt voordelig € 1.802.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 801.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 9		Lasten	Baten	Saldo
0.1	**Bestuur**	**99 N**		**99 N**
1.	Voorziening Wachtgeld en Pensioenen: Door aanpassingen van de rekenrente was de stand van de Voorziening Wethouders pensioenen te laag. Om de voorziening op peil te houden is in de ProRap 2020 € 150.000 extra gestort. Als gevolg van een grotere daling van de rekenrente diende eind 2020 een aanvullend een bedrag van € 235.000 te worden toegevoegd aan de Voorziening Wethouders pensioenen. Ook de Voorziening wachtgelden wethouders was ultimo 2020 te laag. Om aan toekomstige wachtgeldverplichtingen te kunnen voldoen moest in 2020 incidenteel € 35.000 toegevoegd worden	270 N		270 N
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	171 V		171 V
0.2	**Burgerzaken**	**358 V**	**196 V**	**554 V**
1.	Directe loonkosten: op het taakveld burgerzaken zit een overschot op de directe loonkosten van € 159.000. Dit overschot wordt verder toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.	148 V	11 V	159 V
2.	Burgerlijke stand: De verwachting dat als gevolg van Corona reken-	13 V	33 V	46 V

	ing moest worden gehouden met een aanzienlijke verminderde legesopbrengst Burgerlijke Stand heeft zich in mindere mate voorgedaan. De verminderde opbrengst van de leges wordt ook getemperd door een verlaging van de aan de burgerlijke stand verbonden uitvoeringskosten.			
3.	Persoonsdocumenten: Bij het opstellen van de begroting 2020 is rekening gehouden met een sterke dip in het aantal af te geven persoonsdocumenten. Omdat de voorspelde dip in afgiften van persoonsdocumenten zich in mindere mate heeft voorgedaan wordt het onderdeel persoonsdocumenten afgesloten met een meeropbrengst aan gemeentelijke leges welke verder wordt verstrekt door een vermindering van de uitvoeringskosten als gevolg van Corona.	75 V	44 V	119 V
4.	RNI loket: Als gevolg van Corona is het RNI-loket Westland ruim 2000 keer minder bezocht. Als gevolg hiervan zijn in 2020 minder kosten gemaakt. De verminderde rijksvergoeding voor het afgeven van minder BSN's dan begroot wordt meer dan gecompenseerd door de in 2020 ontvangen Coördinatie- en opleidingsvergoeding van het jaar 2019.	22 V	51 V	73 V
5.	Algemene voorlichting: Door de Coronamaatregelen zijn er minder uitzendingen van de WOS geweest voor onder meer Westland Report en andere speciale gelegenheden (o.a. de sportgala's). Bij het opstellen van de Prorap was niet voorzien dat er een tweede (gedeeltelijke) lockdown zou plaatsvinden waardoor het niet nodig werd geacht een materiële bijstelling te doen op deze lasten.	64 V		64 V
6.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	36 V	57 V	93 V
0.3	**Beheer overige gebouwen en gronden**	**522 V**	**824 V**	**1.346 V**
1.	Gepland was om de sloop van de Fazantlaan 8 in 2020 te laten plaatsvinden, echter dit is uitgesteld naar voorjaar 2021. Hierdoor is dit activum niet in 2020 in 1x afgeschreven maar zal dit in 2021 gebeuren. Dit heeft tot gevolg een voordeel bij de lasten van € 0,5 mln. en een even groot nadeel bij de reserve onttrekkingen. De dekking voor deze extra last was geraamd door een onttrekking uit de algemene reserve.	500 V		500 V
2.	Uitvoeringsplan vastgoed: betreft de kosten voor de nulmeting/ NEN kwaliteitsmeting voor de vastgoedportefeuille. Dit is een noodzakelijk onderzoek om het Meerjaren OnderhoudsPlan op te kunnen stellen en om de huidige staat van de gemeentelijke vastgoedportefeuille te kunnen inventariseren.	166 N		166 N
3.	Leegstand Lentiz: Leegstand is per zomer 2020 opgeheven door deal met Lentiz, waarbij Lentiz haar eigen huisvesting weer is gaan gebruiken in ruil voor de financiering door de gemeente van de daarvoor benodigde verbouwingskosten (zie Prorap 2020). Hierdoor zijn veel leegstandkosten voor de komende jaren voorkomen. Door discussie met Lentiz over de vaststellingsovereenkomst zijn verrekeningen nog niet verwerkt.	191 V		191 V
4.	Zandeveltplein: voordeel ontstaat door verkoop 2 adressen aan het Zandeveltplein te 's Gravenzande		732 V	732 V
5.	Molensloot (de Lier): Begrote inkomsten voor exploitatie inkomsten derden zijn niet gerealiseerd.		91 N	91 N
6.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	3 N	183 V	180 V
Saldo programma 9 voor verrekening met reserves		**782 V**	**1.020 V**	**1.802 V**
Stortingen reserves		**0**		
Onttrekkingen reserves			**1.001 N**	**1.001 N**

1.	Flankerend beleid: geen onttrekking uit calamiteitenbudget nodig de kosten konden worden gedekt binnen reguliere P budget. Zie voor verdere toelichting de paragraaf bedrijfsvoering.		356 N	
2.	Gepland was om de sloop van de Fazantlaan 8 in 2020 te laten plaatsvinden, echter dit is uitgesteld naar voorjaar 2021. Hierdoor is dit activum niet in 2020 in 1x afgeschreven maar zal dit in 2021 gebeuren. Dit heeft tot gevolg een voordeel bij de lasten van € 0,5 mln. en een even groot nadeel bij de reserve onttrekkingen. De dekking voor deze extra last was geraamd door een onttrekking uit de algemene reserve.		500 N	
3.	Steunfonds Corona: geen onttrekking uit reserve nodig. De verlaging van de inkomsten als gevolg van Corona bleek kleiner dan verwacht.		145 N	
Saldo programma 9 na verrekening met reserves		**782 V**	**19 V**	**801 V**

4.10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

We streven naar een evenwichtige financiële positie, die ons in staat stelt om onze ambities te realiseren. Dat betekent dat de structurele uitgaven in evenwicht blijven met de structurele inkomsten en dat we voldoende weerstandsvermogen hebben om tegenvallers op te vangen. Maar 'we sparen niet voor het sparen'. De beschikbare middelen zetten we zo goed mogelijk in voor de Westlandse samenleving. Uiteraard houden we oog voor de schuldpositie en blijven we ons inspannen om die niet te laten oplopen. Er is weinig ruimte om middelen in te zetten voor nieuwe opgaven en het realiseren van ambities, hoewel na jaren van economische crisis en bezuiniging de meerjarenbegroting op orde is.

Wat wilden we bereiken?

- Een financieel duurzaam beleid en solide gemeentefinanciën;
- Een structureel sluitende meerjarenbegroting;
- Voldoende weerstandsvermogen;
- Een leesbare en begrijpelijke begroting;
- Toepassen van het profijtbeginsel (degene die profiteert van een voorziening betaalt);
- Tarieven (voor leges, lijkbezorgingsrechten en standplaatsvergoedingen) zijn in Westland niet hoger dan de tarieven in de omliggende gemeenten.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Formatie	7,61%	Gegevens gemeente Westland

Formatie (Fte) per 1.000 inwoners.

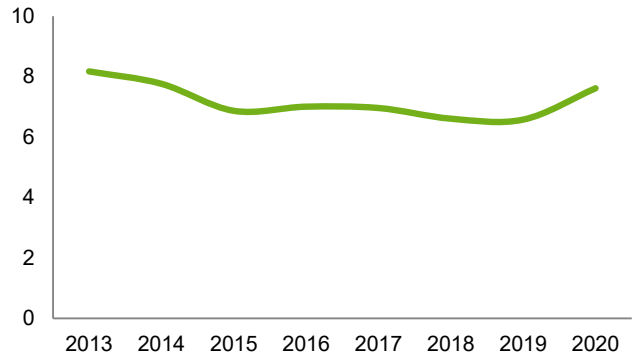

Jaar	Westland
2013	8,17%
2014	7,76%
2015	6,86%
2016	7,00%
2017	6,96%
2018	6,61%
2019	6,57%
2020	7,61%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Bezetting	6,81%	Gegevens gemeente Westland

Bezetting (Fte) per 1.000 inwoners.

Westland (groen)

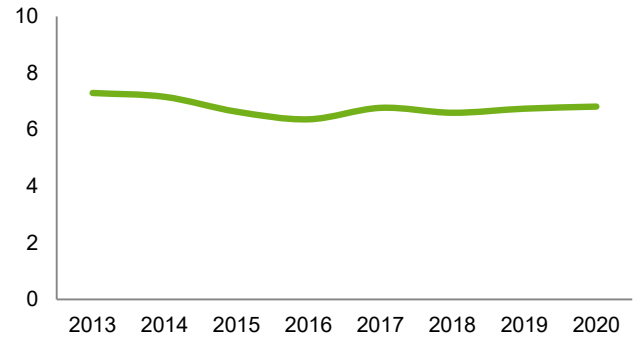

Jaar	Westland
2013	7,29%
2014	7,16%
2015	6,63%
2016	6,36%
2017	6,77%
2018	6,60%
2019	6,74%
2020	6,81%

Apparaatskosten	€ 699	Eigen gegevens

Uit onderstaande tabel blijkt dat de gemiddelde apparaatskosten per inwoner in de periode 2018 – 2020 stijgt van € 595 naar € 699. Belangrijkste redenen hiervan vormen:
- Toename van de gemiddelde bezetting in deze periode naar 752 fte (van de toegestane formatie van 840 fte) en als gevolg hiervan:
- Toename van de inhuurkosten om (vooral) vacatures tijdelijk te bezetten. Aangezien inhuur in de regel duurder is dan medewerkers in dienst nemen, wordt ook daardoor de stijging verklaard.

De totale apparaatskosten gedeeld door het aantal inwoners.

Westland (groen)

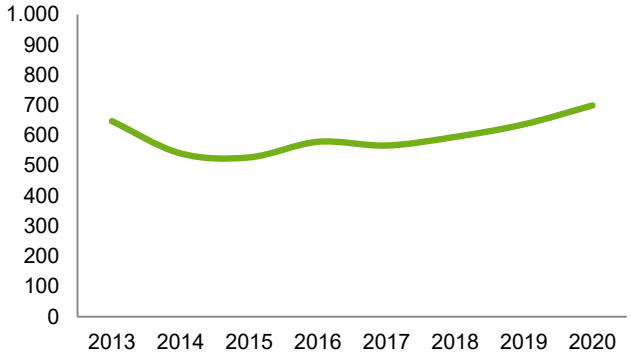

Jaar	Westland
2013	€ 647
2014	€ 540
2015	€ 527
2016	€ 579
2017	€ 566
2018	€ 595
2019	€ 636
2020	€ 699

Externe inhuur	18,7%	Eigen gegevens

Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.

Westland (groen)

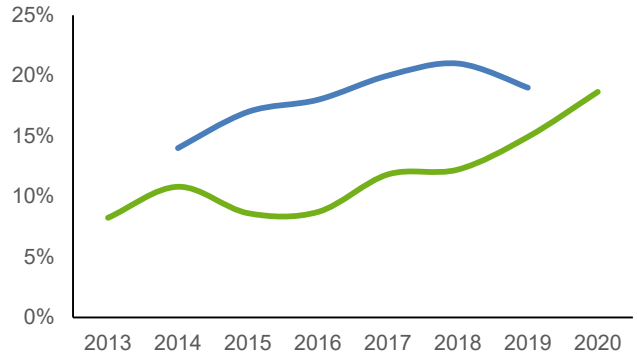

Jaar	Westland	100.000+ gemeenten
2013	8,2%	
2014	10,8%	14%
2015	8,6%	17%
2016	8,7%	18%
2017	11,8%	20%
2018	12,2%	21%
2019	14,9%	19%
2020	18,7%	

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Overhead	12,11%	Eigen gegevens

De kosten van overhead gedeeld door de totale lasten.

Westland (groen)

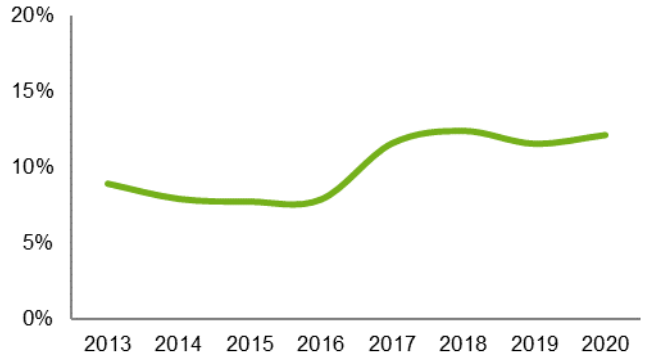

Jaar	Westland
2013	8,90%
2014	7,90%
2015	7,71%
2016	7,86%
2017	11,56%
2018	12,39%
2019	11,54%
2020	12,11%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In vervolg op het Cebeon-rapport uit 2019 (spoor 2) heeft het college begin 2020 een extern bureau opdracht gegeven om een begrotingsscan uit te voeren. Uw raad heeft deze op 25 juni 2020 ontvangen. De oorspronkelijke gedachte rondom de begrotingsscan was om op basis van de uitkomsten samen met (een afvaardiging van) de raad, te komen tot het honoreren van wensen en het vinden van bezuinigingsmogelijkheden. Vanwege de coronacrisis heeft het college gekozen voor het behoud van voorzieningen en anticyclisch investeren, in plaats van het doorvoeren van bezuinigingen. In de begroting 2021 heeft het college aan dit besluit verder invulling gegeven;
- We hebben gestuurd op een weerstandsratio van minimaal 1,0 (de verhouding tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit). De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserve, de post onvoorzien en, indien nodig, een geoormerkt deel van de reserve Versterking financiële soliditeit;
- Om de grondpositie verder af te bouwen zijn ook in 2020 gronden verkocht. Het college kijkt actief waar een afbouw van de grondpositie mogelijk is;
- In het kader van het afstoten van vrijkomend maatschappelijk vastgoed waarvan bleek dat er geen maatschappelijke herbestemming noodzakelijk is, is in 2020 een aantal objecten afgestoten dan wel zijn voorbereidingen daarvoor getroffen;
- Bij brief van 17 december 2020 over de P&C kalender 2021 hebben wij uw raad geïnformeerd, dat de coronacrisis oorzaak is van de vertraging op het traject doorontwikkeling begroting. Als gevolg daarvan is nog niet gestart met het digitaliseren van de begroting en het ontwikkelen van een doelenboom met programma relevante indicatoren. In 2021 komt het college met een voorstel over hoe en wanneer het traject doorontwikkeling begroting wordt opgepakt;
- De tarieven voor afvalstoffenheffing 2020 zijn met 25% verhoogd om de gestegen kosten voor het inzamelen en verwerken van afval te compenseren;
- De tarieven voor rioolheffing 2020 zijn met 8% verhoogd in verband met de gestegen kosten voor de rioolinfrastructuur;
- De OZB-tarieven voor bedrijven 2020 zijn met 25% verhoogd. In de begroting 2021 (blz. 75 en 82) hebben wij aangegeven dat invoering van de reclamebelasting verschuift naar 2023;
- De tarieven leges 2020 zijn - behoudens de tarieven met een wettelijk maximumtarief - conform het inflatiecorrectiecijfer van 1,4% verhoogd.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Staatssecretaris van Financiën Vijlbrief heeft op 18 mei het pakket 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' aan de Tweede Kamer aangeboden. Dit pakket bestaat uit 10 rapporten met 169 voorstellen over de volle breedte van het Nederlands belastingstelsel. Zowel de beleidsop-

ties als de meeste bouwstenen kunnen op verschillende manieren worden gecombineerd. Ze kunnen ook los van elkaar worden toegepast. Dit biedt ruimte voor verschillende politieke keuzes. In het syntheserapport zit een voorbeeldpakket over een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied door een belastingschuif van 4 miljard euro van het Rijk naar gemeenten. Het gemeentefonds neemt met hetzelfde bedrag af en inwoners worden gecompenseerd door bijvoorbeeld lagere inkomstenbelasting. Het rapport over de uitbreiding bevat meerdere varianten en ondersteunt de door de VNG uitgesproken wens om te komen tot een uitbreiding van het eigen belastinggebied. De volgende kabinetsformatie is hét moment om op te koersen om die wens in beleid om te zetten. In de komende periode zal de VNG in samenspraak met de leden - mede op basis van dit rapport - de koers uitzetten om een kleinere financiële afhankelijkheid te realiseren;
- Herijking van de verdeling van het gemeentefonds. Eind 2020 is door het rijk bekend gemaakt dat de voorgenomen herijking van de verdeling van het gemeentefonds wordt overgelaten aan de nieuwe regering. Daarom is de herverdeling uitgesteld tot 2023. Ondertussen heeft het kabinet wel een nieuw voorlopig verdeelmodel ontwikkeld. Het kabinet heeft de Raad voor het Openbaar bestuur (ROB) gevraagd te adviseren over de gemaakte keuzes en de effecten daarvan.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partij levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsregels garanties en borgstellingen gemeente Westland 2020;
- Nota reserves en voorzieningen 2016;
- Nota activabeleid 2017;
- Treasurystatuut (2017);
- Financiële verordening 2019;
- De volgende belasting- en legesverordeningen:
  - Verordening Onroerende-zaakbelastingen 2020;
  - Verordening Forensenbelasting 2020;
  - Verordening Afvalstoffenheffing 2020;
  - Verordening Rioolheffing 2020;
  - Verordening Marktgelden 2020;
  - Verordening Lijkbezorgingsrechten 2020;
  - Legesverordening 2020.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 10 Taakveld		Rekening 2019	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
0.4	Overhead	32.484	38.321	40.372	36.072	4.300
0.5	Treasury	-1.478	-1.730	-1.670	-1.728	58
0.61	OZB woningen	739	780	899	824	74
0.62	OZB niet-woningen	461	428	466	447	19
0.64	Belastingen overig	369	379	395	388	7
0.7	Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	86	4.133	4.542	728	3.814
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	233	627	1.000	-59	1.059
Totaal lasten programma 10		**32.894**	**42.938**	**46.004**	**36.672**	**9.332**
0.4	Overhead	2.423	2.158	2.168	2.587	419
0.5	Treasury	19.326	17.821	17.249	17.387	138
0.61	OZB woningen	14.014	14.008	14.145	14.237	91
0.62	OZB niet-woningen	13.286	16.813	17.038	17.255	218
0.64	Belastingen overig	180	142	82	84	2
0.7	Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds	130.672	134.481	142.524	143.152	628
0.8	Overige baten en lasten	155	220	0	86	86
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0
Totaal baten programma 10		**180.056**	**185.643**	**193.205**	**194.788**	**1.582**
Saldo van baten en lasten		**147.162**	**142.705**	**147.201**	**158.116**	**10.915**
Stortingen reserves		15.662	3.315	17.130	17.072	58
Onttrekkingen reserves		17.015	5.398	22.559	16.526	-6.033
Totaal reservemutaties programma 10		**1.353**	**2.083**	**5.430**	546	**5.975**
Saldo programma 10		**148.515**	**144.788**	**152.631**	**157.570**	**4.939**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2020

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 10 bedraagt voordelig € 10.915.000 voor verrekening met reserves en € 4.939.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 10		Lasten	Baten	Saldo
0.4	**Overhead**	**4.300 V**	**419 V**	**4.719 V**
1.	*Personeelskosten* Ultimo 2020 bleef de bezetting nog steeds 70 Fte achter op de formatie. Een krappe arbeidsmarkt en daarnaast de Coronapandemie bemoeilijkten het werving en selectie proces. Een deel van de openstaande vacatures is ingevuld door inhuurkrachten. De hogere baten betreffen niet geraamde inkomsten uit externe detacheringen en indexatie van de dienstverleningsovereenkomsten met derden.	1.887 V	406 V	2.306 V
2.	*Materiële kosten* De lagere personeelsbezetting heeft ook invloed op de materiële	2.266 V	13 V	2.324 V

	aan personeel gerelateerde lasten. Vooral op het opleidingsbudget en de kosten voor personeelsbijeenkomsten en ontwikkelingstrajecten. Daarnaast hebben de Coronapandemie en de daaraan verbonden maatregelen geleid tot lagere uitgaven door het verleggen van prioriteiten en uitstellen of vertragen van projecten.			
3.	*Kapitaallasten* Door het verschuiven van ICT investeringen naar de komende jaren zijn de kapitaallasten achtergebleven bij de begroting.	147 V	0	147 V
0.5	**Treasury**	**58 V**	**138 V**	**196 V**
1.	*Deelnemingen en beleggingen* Ten tijde van de Prorap 2020 ontvingen wij het bericht van BNG dat de dividendvaststelling- en uitkering 2019 werden uitgesteld. Voorzichtigheidshalve hebben wij toen het geraamde dividend met € 375.000 naar beneden bijgesteld tot 0. BNG heeft alsnog besloten over te gaan tot het uitkeren van een deel van het dividend 2019.	0	138 V	138 V
2.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000*	58 V	0 V	58 V
0.61	**OZB woningen**	**74 V**	**91 V**	**165 V**
1.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000*	74 V	91 V	165 V
0.62	**OZB niet-woningen**	**19 V**	**218 V**	**237 V**
1.	Bij de Prorap 2020 waren de OZB-baten al met € 315.000 naar boven bijgesteld. Ultimo 2020 zijn de baten nog eens € 218.000 hoger uitgekomen. De hogere opbrengsten worden vooral veroorzaakt door een grotere areaaluitbreiding. Hier is te zien dat de stijging in de periode 1-1-2019 en 1-1-2020 groter is dan normaal. In de periode 1-1-2020 – 1-1-2021 lijkt dit weer te stabiliseren.		218 V	218 V
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000	19 V		19 V
0.64	**Belastingen overig**	**7 V**	**2 V**	**9 V**
1.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000*	7 V	2 V	9 V
0.7	**Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds**	**0**	**628 V**	**628 V**
1.	De algemene uitkering is € 628.000 hoger uitgevallen door de volgende mutaties die zich na oktober 2020 hebben voorgedaan (zie ook raadsbrief dd. 21-1-2021): -Bijstelling belastingcapaciteit 2018 en maatstaf medicijngebruik 2019 (€ 87.000) -Bijstelling verschillende maatstaven en het vrijgeven door het rijk van de verdeelreserve in de decembercirculaire 2020 (€ 155.000) -Daarnaast is er in de decembercirculaire een (3e) compensatiepakket beschikbaar gesteld voor de coronacrisis (€ 282.000). -Overige verrekeningen (€ 104.000).	0	628 V	628 V
0.8	**Overige baten en lasten**	**3.814 V**	**86 V**	**3.901 V**
1.	*Personeelslasten* Betreft met name de niet gebruikte ruimte van de begrote stelposten Garantiebanen, frictiekosten en salarisstijgingen.	565 V	0	566 V
2.	*Materiële kosten* De stelpost Corona voor toekomstige nog te maken kosten dan wel te verwachten lagere inkomsten van € 3.408.000 is nog niet ingezet in afwachting van de uitkomsten Werkgroep Corona.	3.349 V	0	3.349 V
3.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000*	100 N	86 V	14 N
0.9	**Vennootschapsbelasting (Vpb)** Bij de Prorap 2020 bestond nog onzekerheid over het begrote bedrag aan Vpb van € 1.000.000. De verwachting was dat de Vpb in de jaarrekening 2020 naar beneden zou worden bijgesteld. Uit de laatste analyse van fiscale zaken blijkt dat voor de jaren	**1.059 V**	**0**	**1.059 V**

2016 t/m 2019 een kleine teruggaaf te verwachten is van € 59.000 terwijl een last van € 1.000.000 was begroot. Overigens wordt de definitieve aanslag 2016 eerst in 2021 verwacht.

Saldo programma 10 voor verrekening met reserves	**9.332 V**	**1.582 V**	**10.914 V**

Programma 10		Lasten	Baten	Saldo
Stortingen reserves		**58 V**		
1.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000*	58 V		
Onttrekkingen reserves			**6.033 N**	
1.	*Algemene reserve-resultaatbestemming 2019* De begrote onttrekkingen voor de projecten op P-gebied konden grotendeels opgevangen worden binnen de programmabudgetten.		1.203 N	
2.	*Bestemmingsreserve Digitaliseren* Door de Corona pandemie en vertraging in de inkooptrajecten is de prioritering van de ICT portefeuille aangepast. Daarnaast is de druk op de interne organisatie als gevolg van Corona enorm toegenomen en was het voor 2020 niet opportuun om nog meer projecten op te starten. Om deze redenen is de geraamde onttrekking aan de reserve Digitaliseren achterwege gebleven.		400 N	
3.	*Bestemmingsreserve Flankerende Personele middelen* De geraamde onttrekkingen aan de reserve Flankerende Personele middelen zijn voor het merendeel gedekt binnen het P-budget en de materiële budgetten.		543 N	
4.	*Bestemmingsreserve Steunfonds Corona* De onttrekking aan het Steunfonds Corona wordt bepaald in overleg met de accountant bij het opstellen en controleren van de jaarrekening.		3.889 N	
5.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 100.000*		2 V	
	Totaal reservemutaties programma 10	**58 V**	**6.033 N**	**5.975 N**
Saldo programma 10 na verrekening met reserves		**9.390 V**	**4.451 N**	**4.939 V**

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die vrij besteedbaar zijn, omdat ze geen specifiek bestedingsdoel hebben. De belangrijkste onderdelen hiervan zijn:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Lokale belastingen (onroerende zaakbelasting, toeristen- en forensenbelasting);
- Rente en dividend van geldleningen en deelnemingen.

In de onderstaande tabel zijn de ramingen opgenomen van de algemene dekkingsmiddelen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2020 na wijziging	Werkelijk 2020	Afwijking
Geldleningen en deelnemingen					
Dividend nutsbedrijven	12.370	12.232	12.232	12.126	106 N
Beleggingen/deelnemingen	1.809	625	0	0	0 V
Renteresultaat	401	640	178	164	14 N
Subtotaal geldleningen en deelnemingen	**14.580**	**13.497**	**12.410**	**12.290**	**120 N**
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	**130.672**	**134.481**	**142.524**	**143.048**	**524 V**
Onroerende zaakbelastingen					
OZB eigenaren niet-woning	8.056	10.343	10.404	10.500	96 V
OZB eigenaren woning	14.014	14.008	14.145	14.236	91 V
OZB gebruikers niet-woning	5.230	6.470	6.634	6.755	121 V
Subtotaal onroerende zaakbelastingen	**27.300**	**30.821**	**31.183**	**31.491**	**308 V**
Overige belastingen					
Toeristenbelasting	354	270	270	244	26 N
Forensenbelasting	109	115	115	99	16 N
Reclamebelasting	0	0	0	0	0 V
Subtotaal overige belastingen	**463**	**385**	**385**	**343**	**42 N**
Overige algemene dekkingsmiddelen	**0**	**3.857**	**4.368**	**0**	**4.368 V**

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Via het gemeentefonds krijgen gemeenten geld van de Rijksoverheid. Het gemeentefonds biedt dekking voor een deel van de uitgaven in de programma's van de begroting. De Rijksoverheid stelt het gemeentefonds drie keer per jaar bij en informeert gemeenten hierover via circulaires in mei, september en december. De raming van de algemene uitkering is in de ProRap 2020 bijgesteld op basis van de septembercirculaire 2020.

De verantwoording van de algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire en de uitkeringsspecificaties die tot en met december 2020 zijn ontvangen.
In 2020 is afgerond € 143.048.000 aan algemene uitkering ontvangen, waarvan een bedrag van afgerond € 179.000 betrekking had op voorgaande jaren. Ten opzichte van de bijgestelde begroting betekent dit een voordeel van € 524.000. In de raadsinformatiebrief over de decembercirculaire 2020 is uw raad over dit positieve verschil geïnformeerd. Het verschil is ook toegelicht in de cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording eerder in dit programma.

Overige algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel zijn ramingen opgenomen, die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn. De concernstelposten maken deel uit van de overige algemene dekkingsmiddelen. De stelposten worden verdeeld naar de programma's nadat een besluit is genomen over concrete bestedings- of bezuinigingsvoorstellen.

Een overzicht van de overige algemene dekkingsmiddelen in 2020 is opgenomen in de volgende tabel:

Overige algemene dekkingsmiddelen Taakveld	Raming 2020	Raming 2020 na wijziging	Werkelijk 2020	Afwijking
Algemeen en bedrijfsvoering				
Post onvoorzien	100	0	0	0 V
Loon- en prijscompensatie	4.005	175	0	175 V
Stelpost m.b.t. salarissen	200	200	0	200 V
Stelpost rente-afhankelijkheid	122	0	0	0 V
Stelpost garantiebanen	150	72	0	72 V
Stelpost uitkering plafond BCF	-/-220	0	0	0 V
Stelpost taakmutaties	0	572	0	572 V
Stelpost Coronacrisis	0	3.349	0	3.349 V
Bezuiniging / ombuigingen				
Sturen op kapitaallasten	-/-500	0	0	0 N
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	**3.857**	**4.368**	**0**	**4.368**

Toelichting stelposten
De post onvoorzien is in 2020 aangewend ter dekking van geraamde coronakosten (via de ProRap 2020 heeft het college dit gemeld).
De in de begroting opgenomen stelposten voor loon- en prijscompensatie zijn in de 1e Actualisatie 2020 aangewend. Het restant dient ter dekking van de loonkosten in 2020, evenals de stelpost met betrekking tot salarissen (zie paragraaf Bedrijfsvoering)
De stelpost garantiebanen wordt ingezet als dekking voor het creëren van garantiebanen.
De taakmutaties die uit het gemeentefonds voortvloeien worden, voordat over wordt gegaan tot daadwerkelijke besteding, tijdelijk opgenomen bij de algemene dekkingsmiddelen.
In de ProRap 2020 is een stelpost opgenomen voor nog te maken kosten in het kader van de coronacrisis. Zie ook hiervoor de rapportage over de coronacrisis in de jaarrekening

Overhead

Onder de term *overhead* verstaan we alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om gemeentelijke producten en diensten te leveren (de verstrekking van een uitkering, de aanleg van wegen et cetera).

In de beleidsprogramma's nemen we alleen kosten op die betrekking hebben op het primaire proces. Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces nemen we op in het taakveld 'Overhead' conform de definitie van het BBV.

Nacalculatie
Vanaf 2017 worden op grond van het BBV de personele en overige organisatiekosten gesplitst in 2 delen:
1. Personele kosten die direct aan programma's zijn toe te rekenen
2. Personele- en organisatiekosten die volgens het BBV tot de ondersteunende diensten behoren (de overhead).

Bij beide onderdelen moeten de werkelijke kosten in de jaarrekening worden nagecalculeerd:

Ad 1.
De direct aan de programma's toe te rekenen personele kosten zijn in de begroting 2020 aan de programma's toegedeeld. De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft bepaald dat de werkelijke kosten op basis van de geraamde urenverdeling over de verschillende programma's moeten worden verdeeld. Het vorenstaande houdt in dat op dit onderdeel in de jaarrekening afwijkingen ontstaan tussen de geraamde doorbelasting en de werkelijke doorbelasting.

In de jaarstukken wordt een rapportagegrens gehanteerd. De afwijkingen tussen de werkelijk direct toe te rekenen personele kosten en de ramingen ter zake zullen de rapportagegrens veelal niet overstijgen. Bij doorbelastingen van grotere omvang zal de afwijking evenredig groter zijn en in die gevallen kan de rapportagegrens worden overstegen. Bij die onderdelen zal naar deze toelichting worden verwezen.

Ad 2.
In onderstaande tabel zijn de kosten van ondersteunende diensten opgenomen. De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat (alleen bij bouwgrondexploitatie en bij de investeringen wordt op grond van de begrotingsvoorschriften de toegerekende overhead begroot en nagecalculeerd).

Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen / kennen. In dat verband houden wij extra-comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs en vindt op die wijze ook nacalculatie plaats.

(bedragen x € 1.000)

Taakveld Overhead Omschrijving rubriek	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting na wijz.	Realisatie 2020
Personeelskosten				
- Loonkosten	23.697	27.579	28.792	26.736
- Materiële kosten	3.673	3.428	4.016	3.438
Huisvesting				
- Kapitaallasten	1.039	1.027	1.009	1.009
- Materiële kosten	2.778	2.869	2.869	2.915
Facilitair	368	503	503	379
ICT				
- Kapitaallasten	1.263	1.496	1.504	1.357
- Materiële kosten	2.071	4.304	4.465	2.985
Overige inkomens overdrachten	0	79	79	95
Bijdragen van derden	-/- 2.423	-/- 2.158	-/- 2.168	-/- 2.410
Reservemutaties / garantiebanen	-/- 2.206	-/- 3.294	-/- 4.104	-/- 2.017
Totaal overhead	**30.260**	**35.806**	**36.965**	**34.487**
Doorbelasting overhead aan grondexploitaties	-/- 712	-/- 745	-/- 736	-/- 658
Doorbelasting overhead aan investeringen	-/- 1.716	-/- 2.219	-/- 2.130	-/- 2.184
Saldo taakveld overhead	**26.471**	**32.869**	**34.099**	**31.645**

Toelichting op de tabel
De totale kosten voor de ondersteunende activiteiten zijn in 2020 uiteindelijk ca. € 2,5 mln. lager uitgevallen dan geraamd. De relevante afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Lonen en inhuur
Deze kosten maken deel uit van het zogenoemde P-budget van de organisatie, zoals dit ook aan de orde komt in de paragraaf bedrijfsvoering. De werkelijke uitgaven op het P-budget (inclusief ingehuurde krachten) zijn in zijn totaliteit in 2020 binnen de raming gebleven. Voor een overzicht van het P-budget in 2020 verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Materiële lasten
De materiële kosten zijn rekening houdend met de baten en onttrekkingen aan de reserves ca. € 1,1 mln. lager dan geraamd.

Er zijn minder uitgaven gedaan voor de Westlandse School en voor overige kosten met betrekking tot cursussen en congressen (€ 0,2 mln.). De ICT lasten zijn € 0,9 mln. lager dan geraamd, onder meer door onderschrijding op het budget “Regie en change”.

Toe te rekenen ondersteunende activiteiten aan Investeringen en grondexploitaties en projecten
Aan de investeringen en grondexploitaties is op basis van tijdschrijven per saldo € 0,02 mln. minder aan ondersteunende kosten doorbelast.

Vennootschapsbelasting
Met ingang van 1 januari 2016 is de “Wet modernisering vennootschapsbelasting (Vpb-plicht) overheidsondernemingen” in werking getreden. Hierdoor zijn overheden in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting, voor zover zij een onderneming drijven. In eerste instantie was het Grondbedrijf de enige activiteit die door de zogenoemde ondernemerspoort ging. Begin 2019 werd duidelijk dat de inkomsten die gemeenten genereren uit de verkoop van reststromen (kunststof, papier e.d.) ook meegenomen moeten worden in de aangifte vennootschapsbelasting. Verder is Westland ook nog in gesprek met de Belastingdienst over de ingenomen standpunten inzake het Grondbedrijf en reclame-inkomsten. We verwachten in het jaar 2021 een definitieve aanslag te krijgen voor het belastingjaar 2016. Deze aanslag zal ook van invloed zijn op de aanslag voor het jaar 2020.

5. PARAGRAFEN

5.1 Lokale heffingen

1.1 Inleiding

Een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente zijn de lokale heffingen. Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges. De opbrengsten van de belastingen gaan naar de algemene middelen. Dit betekent dat de opbrengsten voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen ingezet kunnen worden. Bij retributies en leges is sprake van een tegenprestatie van de gemeente. Hierbij mogen de totale geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de totale geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak.

De paragraaf Lokale heffingen gaat over de gerealiseerde inkomsten, uitgaven en de lokale lastendruk en is als volgt opgebouwd:

a. De gerealiseerde inkomsten;
b. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
d. De lastendruk in 2020;
e. Een overzicht verstrekte kwijtschelding in 2020.

1.2 Gerealiseerde inkomsten

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerd inkomsten uit belastingen, retributies en leges.

Inkomsten belastingen en heffingen	Geraamde inkomsten 2020[1]	Gerealiseerde inkomsten 2020
Onroerendezaakbelastingen	31.183	31.493
Afvalstoffenheffing	10.865	11.047
Rioolheffing	13.190	13.416
Toeristenbelasting	270	244
Forensenbelasting	115	99
Leges		
- Titel 1 Algemene Leges	1.247	1.400
- Titel 2 Fysieke leefomgeving/Wabo	4.618	5.514
Marktgelden	85	84
Lijkbezorgingsrechten	1.137	1.193
Totaal:	**62.710**	**64.490**

Het merendeel van de inkomsten uit lokale heffingen bestaat in 2020 uit onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges. De te verlenen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing is in mindering gebracht op de opbrengst. De inkomsten van de lijkbezorgingsrechten zijn inclusief de onttrekking aan de voorzien ter dekking van de kosten.

[1] De geraamde inkomsten 2020 zijn gebaseerd op de ramingen van de inkomsten na de ProRap 2020/begrotingswijziging 2020.

Figuur: opbouw lokale belastingen en heffingen 2020

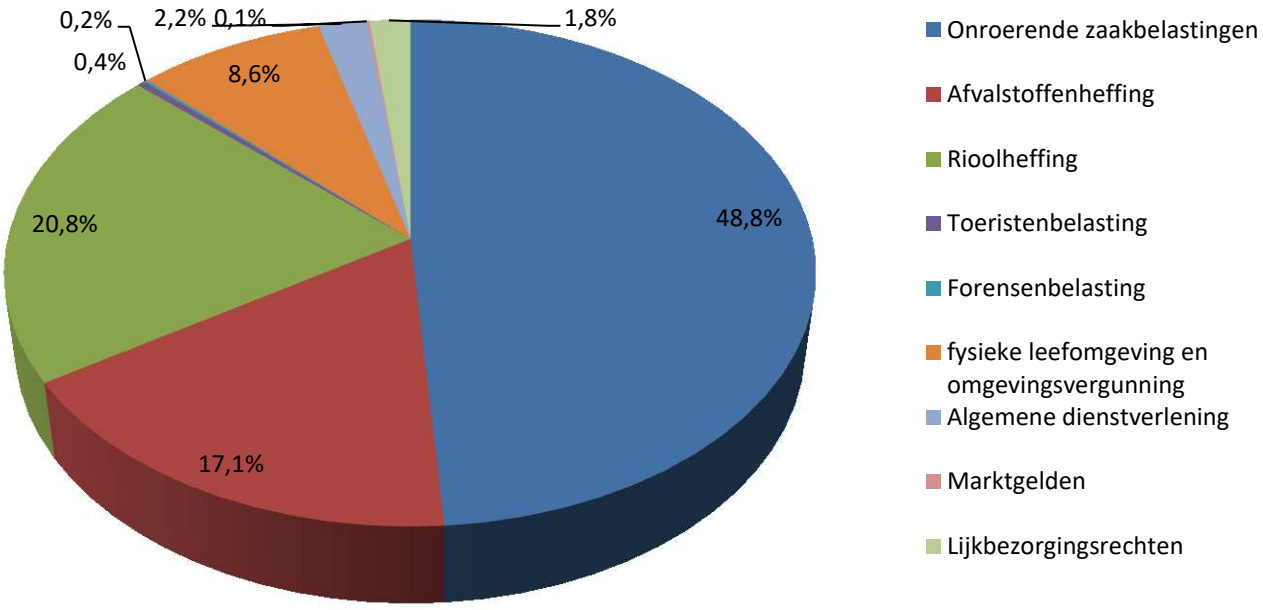

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren Omschrijving prestatie indicator	Werkelijk Nulmeting	2018	2019	2020	Prognose 2020
Aanvragen kwijtschelding binnen 12 weken afhandelen Nulmeting in jaar 2011.	100%	90%	90%	100%	100%
Tijdig opleggen gecombineerde aanslagen met WOZ-beschikking					
1 maart: > 95%	96,20%	96%	96%	96%	(1) 98%
1 juni: 100%	98,30%	99%	99%	98%	(1) 100%
Nulmeting in jaar 2011.					
Bezwaren afhandelen voor:					
1 oktober: > 80%	65%	45%	45%	41%	(2) 98%
31 december: 100%	86%	90%	90%	92%	(2)100%
Nulmeting in jaar 2010.					
Reacties burgers binnen 1 werkdag beantwoorden: > 95% Nulmeting in jaar 2010.	93%	95%	95%	95%	96%
Automatische incasso uitbreiden tot:					
> 40% Nulmeting in jaar 2010.	40,15%	44%	44%	44%	48%
Saldo openstaande debiteuren over de laatste 6 jaar terugbrengen tot ≤ 0,50% Nulmeting in jaar 2010.	1,09%	0,44%	0,44%	0,72%	(3) 0,48%

(1) De prognoses per 1 maart en 1 juni zijn niet gerealiseerd. Dit is grotendeels veroorzaakt door de coronacrisis. Ook was er sprake van meer nieuwbouw en in aanbouw zijnde woningen. Een deel hiervan is nog niet in 2020 gewaardeerd.

(2) De prognoses per 1 oktober en 31 december zijn niet gerealiseerd mede door de ontstane vertraging in het bezwaarproces in verband met de coronacrisis, de complexiteit van een deel van de bezwaren, met name de ingediende bezwaarschriften door no-cure-no-pay bureaus en het aanhouden van bezwaarschriften in verband met de lopende proefprocedures samenvoegen WOZ-objecten tuinbouw.

(3) Door de coronacrisis zijn meer betalingsregelingen getroffen.

1.3 Beleid lokale heffingen

In de gemeente Westland zijn in 2020 de toerekenbare overheadkosten omgeslagen naar rato van op de taakvelden geraamde loonkosten. Voor alle op taakvelden toerekenbare uren geldt een algemene opslag overhead. Voor de medewerkers van Ruimte-Buiten is een uitzondering gemaakt met een lager opslag tarief overhead. Deze medewerkers zijn met name in de buitendienst werkzaam en maken minder gebruik van faciliteiten. De totale kosten van de overhead zijn opgesplitst naar lasten met BTW en zonder BTW. Op basis van de verhouding is een berekening gemaakt hoeveel BTW over de overhead is toegerekend aan de lasten van de verschillende kostendekkende berekeningen.

De tarieven voor OZB en rioolheffing (eigenarendeel) zijn gebaseerd op de WOZ-waarde. De waardeontwikkeling van de onroerende zaken is gecompenseerd in de tarieven van de OZB en rioolheffing, zodat een waardestijging gemiddeld niet heeft geleid tot een lastenverzwaring. Behoudens een correctie voor de waardeontwikkeling is het tarief van de OZB woningen gelijk gebleven. De tarieven voor OZB niet-woningen zijn met 25% gestegen. De tarieven van de afvalstoffenheffing zijn gestegen met 25% en de tarieven voor de rioolheffing zijn gestegen met 8%.

De tarieven van de leges, forensenbelasting, marktgelden en lijkbezorgingsrechten stegen met de inflatiecorrectie van 1,4%. Daarnaast bleven de tarieven van de toeristenbelasting ongewijzigd.

1.4 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Tarieven belangrijkste lokale heffingen Omschrijving soort heffing	Tarieven 2019	Tarieven 2020
Onroerendezaakbelastingen (% WOZ-waarde)		
- eigenaar woning	0.1099%	0,1008%
- eigenaar niet-woning	0,1958%	0,2448%
- gebruiker niet-woning	0,1474%	0,1843%
Afvalstoffenheffing		
- eenpersoonshuishouden	€ 179,16	€ 223,92
- tweepersoonshuishouden	€ 202,44	€ 252,96
- meerpersoonshuishouden	€ 226,08	€ 282,60
Rioolheffing		
eigendom (% WOZ-waarde)		
- woning	0,0214%	0,0212%
- niet-woning	0,0363%	0,0392%
gebruik (per aansluiting)		
- eenpersoonshuishouden	€ 140,16	€ 151,32
- tweepersoonshuishouden	€ 158,16	€ 170,76
- meerpersoonshuishouden	€ 176,40	€ 190,44
- bedrijven	€ 181,68	€ 196,20

Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting voor:

- De eigenaar van een woning of bedrijfspand (object);
- De huurder of gebruiker van een bedrijfspand.

De gemeente Westland voert de waardering voor de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) in eigen beheer uit. Het onroerend goed wordt elk jaar gewaardeerd voor de WOZ. Hierdoor volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkeling. De gemeente Westland hanteert bij herwaardering het uitgangspunt dat de tarieven conform de waardeontwikkelingen worden aangepast. De stijging van de gemiddelde WOZ-waarden woningen van 9% is gecompenseerd door een gelijktijdige daling van het tarief woningen met 8,26%. Dit is gehanteerd om de waardeontwikkelingen van woningen gelijk niet van invloed te laten zijn op de opbrengst. De waardeontwikkeling van niet-woningen was nihil.

Het tarief OZB woningen is behoudens die hiervoor genoemde correctie op de waardeontwikkeling gelijk gebleven. De OZB-tarieven van niet-woningen zijn verhoogd met 25%.

Gerealiseerde OZB

In 2020 is de werkelijke opbrengst € 31,5 mln. De werkelijk opbrengst is € 311.000 hoger dan de raming van de ProRap 2020. Deze meeropbrengst is veroorzaakt door een grotere areaaluitbreiding van zowel woningen (576) als niet-woningen (163). Daarnaast hebben de opbrengsten uit oude jaren (2018/2019) niet-woningen geleid tot een hogere opbrengst dan waarmee rekening was gehouden.

Afvalstoffenheffing

We leggen een afvalstoffenheffing op aan burgers voor het inzamelen van afval van huishoudens. Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is dat we de inwoners de kosten laten betalen voor de inzameling van het huishoudelijk afval. Voor het bepalen van de tarieven hanteren we de grondslagen 100% kostendekkend tarief en gedifferentieerde tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing krijgen.

Afvalstoffenheffing	Realisatie 2020	
	Baten	Lasten
7.3 Afval kosten taakvelden incl. (omslag)rente		11.130.000
2.1 Verkeer en vervoer kosten taakveld incl. (omslag)rente		217.400
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen		-905.300
Netto kosten taakveld		**10.442.100**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		619.300
Btw		2.131.700
Opbrengst heffingen:		
7.3 Afval heffingen huishoudelijk afval	11.318.700	
7.3 Afval grofvuil	32.300	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-303.700	
Totaal afvalstoffenheffing	**11.047.300**	**13.193.100**
Dekkingspercentage 2020		*83,7%*
Totaal na begrotingswijziging 2020	**10.865.100**	**14.350.600**
Dekkingspercentage na begrotingswijziging 2020		75,7%

Toelichting berekening afvalstoffenheffing:

In 2020 bedroeg de werkelijke opbrengst uit heffingen € 11,0 mln. Dit is inclusief de opbrengsten uit leges grofvuil en de verrekening van de kwijtschelding. Dit is € 0,2 mln. verschil met de begrote opbrengst. Dit komt met name doordat de kwijtschelding lager is uitgevallen dan begroot en de uitbreiding van het aantal woningen groter is dan verwacht.

De kosten voor afval bedragen € 13,2 mln., inclusief de toe te rekenen kosten. Dit is € 1,2 mln. minder dan begroot. Bij de prorap 2020 was het nog niet duidelijkheid wanneer de inzameling van PBD bij de laagbouwwoningen zou worden geïmplementeerd. Dit heeft ervoor gezorgd dat de geplande uitgave voor communicatiecampagne en inzet afvalcoaches niet zijn gedaan. De verwachte toename van afval door corona die wij de eerste helft van 2020 duidelijk op de milieustraten zagen, hebben we t.b.v. de prorap voor de tweede helft van 2020 doorvertaald. Uiteindelijk is de hoeveelheid afval minder sterk gestegen dan verwacht. Tot slot is de post onvoorzien niet aangesproken. Uit de inkomsten uit deelstromen zijn in 2020 twee voordelen te melden. Meer opbrengsten afvalstoffenheffing en inkomsten uit deelstroom PBD.

Een cijfermatige toelichting op deze onderschrijding staat opgenomen in programma 7.

Rioolheffing

De opbrengst van de rioolheffing mag alleen worden gebruikt ter dekking van de kosten van:

- Het inzamelen en transporteren van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater en het zuiveren van huishoudelijk afvalwater;
- Het inzamelen van afvloeiend hemelwater en het verwerken hiervan alsmede maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken.

Rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een perceel (op basis van de WOZ-waarde) dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering en van de gebruiker van een perceel waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Voor het bepalen van de tarieven van de rioolheffing gelden uitgangspunten als 100% kostendekkend tarief en gedifferentieerde tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de rioolheffing krijgen.

Rioolheffing	Realisatie 2020	
	Baten	Lasten
7.2 Kosten taakveld Riolering incl. (omslag)rente		9.616.000
7.2 Dotatie vervangingsinvestering, artikel 44 lid 1		1.650.000
2.1 Verkeer en vervoer		172.500
2.4 Economische havens en waterwegen		967.500
Netto kosten taakveld		**12.406.000**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		1.095.000
Btw		1.309.900
Opbrengst heffingen:		
7.2 Riolering (plus areaaluitbreiding)	13.621.700	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-206.100	
Totaal rioolheffing	**13.415.600**	**14.810.900**
Dekkingspercentage voor onttrekking		90,6%
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	1.395.300	
Dekkingspercentage 2020		100,0%
Totaal rioolheffing na begrotingswijziging 2020	**13.189.700**	**14.617.300**
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	1.426.000	
Dekkingspercentage na begrotingswijziging 2020		100,0%

Toelichting berekening rioolheffing:

In 2020 is de werkelijke opbrengst € 13,4 mln. Dit is € 0,2 mln. voordelig verschil met de begrote opbrengsten. Dit komt met name omdat de uitbreiding van het aantal woningen groter is dan verwacht. Daarnaast hebben de opbrengsten uit oude jaren (2018/2019) geleid tot een hogere opbrengst dan waarmee rekening was gehouden.

De toegerekende kosten bedragen € 14,8 mln. Dit is € 0,2 mln. meer dan begroot. De werkelijke kosten zijn hoger, dit komt voornamelijk door het nieuwe contract ‘duurzame elektriciteit’ dat per 1 januari is gestart. Dit is via een collectieve aanbesteding gegaan. De kosten van energie zijn in 2020 sterk toegenomen. De extra kosten voor energie zijn voor een deel eenmalig vanuit het onderhoudsbudget bekostigd, maar deze meerkosten met de bijbehorende btw zijn wel de voornaamste verklaring van de meerkosten.

Voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen (voorziening artikel 44 lid 1d BBV)

In het tarief mogen spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen worden meegenomen. Deze worden als last genomen in de exploitatie en toegevoegd aan de voorziening. Met ingang van 1 januari 2017 is deze voorziening gevormd. De storting dit jaar was € 1,65 mln. In de begroting was de verwachting dat € 0,4 mln. hierop werd uitgegeven, dit is ook gerealiseerd. De stand van de voorziening op 31 december 2020 is € 3,4 mln.

Voorziening Riolering artikel 44 lid 2
Opbrengsten uit de rioolheffing en gespaarde gelden als gevolg van uitgestelde werkzaamheden moeten uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. De kosten voor de watertaken worden gecompenseerd door een dotatie aan de voorziening artikel 44 lid 2. Deze dotatie is € 1,43 mln. geweest. Door de onttrekking van € 1,4 mln. bedraagt op 31 december de voorziening € 10,0 mln.

Bestemmingsreserve Riolering
De reserve bedroeg op 31 december 2020 € 0,9 mln. Hieruit zijn de kosten van de handhaving op de riolering bekostigd.

Toeristenbelasting
Dit betreft een belasting, die wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de Basisregistratie Personen (BRP). Om een eerlijke verdeling te bewerkstelligen wordt de toeristenbelasting geheven op basis van een percentage van het “kale” overnachtingstarief. De hoogte van het tarief is een vast percentage van 5% van de overnachtingsprijs met een minimum van € 1,25 per persoon per overnachting. Het minimumbedrag dient als stimuleringsmaatregel voor de inschrijvingen van arbeidsmigranten en verzekert Westland van een basisopbrengst. Er worden geen jaarlijkse aanpassingen gedaan van het tarief, omdat de inflatie verdisconteerd is in de overnachtingsprijs. Door het heffen van een toeristenbelasting dragen ook niet-inwoners bij in de kosten van de algemene voorzieningen.

Met uitzendbureaus die in Westland arbeidsmigranten huisvesten zijn afspraken gemaakt op welke wijze arbeidsmigranten efficiënt kunnen worden ingeschreven als ingezetenen. Indien niet wordt ingezet op inschrijving in de BRP dan kunnen aanslagen toeristenbelasting voor uitzendbureaus oplopen tot enkele tienduizenden euro’s (of meer) per jaar. De toeristenbelasting dient als stok achter de deur voor de uitzendbureaus bij de inschrijving van arbeidsmigranten.

<u>Realisatie Toeristenbelasting</u>
In 2020 bedraagt de (nog te realiseren) opbrengst € 244.000. Dit is € 26.000 minder dan geraamd. De toeristenbelasting 2020 wordt pas in 2021 opgelegd aan de hand van de retour ontvangen aangiften.

Forensenbelasting
Dit betreft een belasting die wordt geheven van degene die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt.

<u>Realisatie Forensenbelasting</u>
In 2020 bedroeg de werkelijke opbrengst € 99.000. Dit is € 16.000 minder dan geraamd.

Leges Titel 1, 2 en 3
In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 1, 2 en 3. De tarieven van de leges zijn ten opzichte van 2019 met de inflatiecorrectie van 1,4% gestegen. Uitzondering zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt.

Overzicht leges Titel 1, 2 en 3		Realisatie 2020		
Titel	Leges	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene dienstverlening	1.400.300	4.134.900	33,9%
2	Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	5.513.600	4.203.000	131,2%
3	Europese dienstenrichtlijn	10.100	342.200	3,0%
Totaal inkomsten leges Titel 1, 2 en 3		**6.924.000**	**8.680.100**	**79,8%**

Leges Titel 1

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 1.

Leges Titel 1	Algemene dienstverlening	Realisatie 2020		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Burgerlijke stand	148.000	634.100	23,3%
	gerealiseerd	181.200	655.300	27,7%
2	Reisdocumenten	309.000	642.700	48,1%
	gerealiseerd	309.200	646.900	47,8%
3	Rijbewijzen	489.700	915.900	53.5%
	gerealiseerd	533.200	875.400	60,9%
4	Verstrekkingen uit BRP	16.900	221.300	7,6%
	gerealiseerd	15.600	233.800	6,7%
9	Overige publiekszaken	48.100	561.200	8,6%
	gerealiseerd	44.300	585.000	7,6%
10	Gemeentearchief	2.000	668.900	0,3%
	gerealiseerd	600	656.900	0,1%
11	Huisvestingswet	39.500	68.300	57,8%
	gerealiseerd	75.500	89.900	84,0%
12	Leegstandwet	4.500	34.100	13,2%
	gerealiseerd	2.400	44.900	5,3%
16	Kansspelen	1.500	23.000	6,5%
	gerealiseerd	1.300	23.600	5,5%
17	Telecommunicatie	148.000	257.200	57,5%
	gerealiseerd	192.200	247.800	77,6%
18	Verkeer en vervoer	37.900	38.200	99,1%
	gerealiseerd	42.100	43.400	97,1%
19	Diversen	1.800	31.200	5,8%
	gerealiseerd	2.700	32.000	8,6%
Totaal inkomsten leges Titel 1 ProRap 2020		1.246.900	4.096.100	30,4%
Totaal inkomsten leges Titel 1 gerealiseerd 2020		**1.400.300**	**4.134.900**	**33,9%**

Toelichting leges Titel 1:

- Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand.

De oorspronkelijk begrote inkomsten leges burgerlijke stand bedroegen € 178.000. Bij de ProRap is € 30.000 afgeraamd, omdat de verwachting was dat corona-beperkende maatregelen tot minder inkomsten zouden leiden. Dit was in 2020 echter niet het geval.

- Hoofdstuk 3 Rijbewijzen.

Het aantal afgiften van nieuwe rijbewijzen en vermissingen is groter dan verwacht. De overige baten en lasten zijn op hooflijnen overeenkomstig de begroting ná de ProRap.

- Hoofdstuk 11 huisvestingswet.

Met de ontwikkelaars zijn anterieure overeenkomsten afgesloten en daar is het woningzoekenden systeem nieuwbouw beter in geborgd. Zodra de nieuwbouw op de website van de ontwikkelaars en makelaars worden geplaatst, is nu duidelijker vermeld dat men zich moet inschrijven in het woningzoekenden systeem. Zodra een nieuw project online komt, leidt dit automatisch tot meer inschrijvingen. Omdat het aanbod van woningen is afgenomen is het aantal ingeschrevenen toegenomen.

- Hoofdstuk 17 Telecommunicatie

De opbrengsten zijn hoger dan begroot omdat er meer graafwerkzaamheden zijn geweest.
De reden van deze toename is niet bekend. De piek is opgevangen met eigen personeel. Tevens is medio juli een vaste medewerker met pensioen gegaan. Er is tijdelijk personeel ingehuurd en medio november is er een nieuwe medewerker aangetrokken. Hierdoor zijn er minder kosten gemaakt dan begroot.

Titel 2

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 2.

Leges Titel 2: Dienstverlening vallend onder leefomgeving/omgevingsvergunning				
		Realisatie 2020		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
2	Vooroverleg/beoordelen conceptaanvraag	11.000	178.800	6,2%
	gerealiseerd	16.100	168.000	9,6%
3	Omgevingsvergunning	4.542.100	3.662.400	124,0%
	gerealiseerd	5.356.200	3.533.300	151,6%
5	Teruggaaf	-14.000	219.600	n.v.t.
	gerealiseerd	-27.800	206.400	n.v.t.
7	Wijziging omgevingsvergunning o.g.v. wijziging project	4.000	47.100	8,5%
	gerealiseerd	6.600	44.300	14,9%
8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	74.700	103.600	72,1%
	gerealiseerd	162.500	251.000	64,7%
Totaal leges Titel 2 ProRap 20220		4.617.800	4.211.500	109,7%
Totaal leges Titel 2 gerealiseerd 2020		**5.513.600**	**4.203.000**	**131,2%**

Toelichting leges Titel 2:

- Omgevingsvergunning
  Aanvragen van vijf grote projecten die naar verwachting in 2021 zouden worden afgerond, zijn eind 2020 al afgerond. Verder heeft de sterke toename in het aantal aanvragen het tweede halfjaar doorgezet waardoor meer leges binnen zijn gekomen dan verwacht en is ook vaker afgeweken van het bestemmingsplan.
- Bestemmingswijzigingen zonder activiteit
  Het is lastig om van te voren (goed) in te schatten hoeveel bestemmings- en wijzigingsplannen in een bepaald jaar binnen zullen komen en wat de doorlooptijd van deze plannen zal zijn. Van de 33 in 2020 afgeronde wijzigingsplannen zijn 19 in voorgaande jaren binnen gekomen. Van de 10 in 2020 afgeronde bestemmingsplannen, zijn 8 in voorgaande jaren binnengekomen.

Titel 3

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 3.

Leges Titel 3: Europese dienstenrichtlijn		Realisatie 2020		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Horeca	12.000	48.200	24,9%
	gerealiseerd	5.700	47.600	12,0%
2	Organiseren evenementen of markten	8.000	279.600	2,9%
	gerealiseerd	2.500	282.500	0,9%
5	Marktstandplaatsen en standplaatsen	1.700	10.200	16,7%
	gerealiseerd	1.900	12.100	15,7%
Totaal leges Titel 3 ProRap 2020		21.700	338.000	6,4%
Totaal leges Titel 3 gerealiseerd 2020		**10.100**	**342.200**	**3,0%**

Toelichting leges Titel 3:

- De producten of diensten uit Titel 3 mogen onderling niet worden verrekend (kruissubsidiëring), tenzij sprake is van een onderling verband. Hiervan is in de huidige legestabel echter geen sprake. Per product of dienst mag geen winst worden gemaakt;
- Hoofdstuk 2: voor een evenement waar minder dan 100 bezoekers aanwezig zijn kan een melding volstaan als het aan de vereisten voldoet van artikel 2.25 van de APV Westland. Een evenement wordt als ‘groot’ beschouwd indien er meer dan 600 bezoekers zijn, het twee of meer aaneengesloten dagen duurt of ernstige gevolgen kan hebben voor de openbare orde. Een evenement heeft tussen de 100 en 600 bezoekers en duurt maximaal één dag. Los van het

feit of er evenementen plaatsvinden of niet -wat bepalend is voor de hoogte van de inkomsten - staan er vanwege de berekeningswijze die wij momenteel hanteren altijd vaste lasten tegenover. De toerekening houdt geen rekening met daadwerkelijk bestede uren en kan daarom nu relatief hoog lijken.

Marktgelden

Onder de naam marktgelden wordt in de gemeente Westland een recht geheven voor het innemen van een standplaats op het marktterrein op de dagen en uren dat er markt wordt gehouden zoals dit in de 'Marktverordening Westland' is vastgesteld. De heffingsmaatstaf is het aantal strekkende meters per dagdeel dat een vaste standplaatshouder, een dagplaatshouder of een standwerker op de markt in gebruik neemt. Voor het gebruik van (kracht)stroom wordt een toeslag gerekend. Er geldt een tarief per dag, kwartaal of jaar. Het tarief per kwartaal bedraagt 90% van het dagtarief. Het jaartarief bedraagt 90% van het kwartaaltarief. Dit kan worden beschouwd als een stimuleringsmaatregel met als doel de perceptiekosten te beperken.

Marktgelden	Realisatie 2020	
	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente		97.900
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen		-500
Netto kosten taakveld		**97.400**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		50.100
Btw		3.800
Totale kosten		**151.300**
Opbrengst heffingen	72.165	
Opbrengst energie	11.600	
Totaal Marktgelden 2020 gerealiseerd	**83.760**	**151.300**
Dekkingspercentage 2020 gerealiseerd		55,4%
Totaal Marktgelden 2020 ProRap	**98.700**	**124.600**
Dekkingspercentage 2020 ProRap		79,2%

Toelichting marktgelden:

De veegkosten van de markt worden voor 50% toegerekend. Hierbij gaan we er vanuit dat niet al het vuil op het plein wordt veroorzaakt door de markten, maar dat ook sprake is van zwerfvuil.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en door de gemeente te verlenen diensten betreffende de begraafplaatsen. In het WestlandProgramma 2018-2022 is vastgelegd dat de tarieven van de lijkbezorgingsrechten maatschappelijk aanvaardbaar moeten zijn.

Lijkbezorgingsrechten	Realisatie 2020	
	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente begraafplaatsen en crematoria		1.858.400
Netto kosten taakveld		**1.858.400**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		600.900
Btw		33.200
Totale kosten		**2.492.500**
Opbrengst heffingen:		
Begraafplaatsen en crematoria	828.500	
Onttrekking voorziening ter dekking kosten	364.700	
Totaal	**1.193.200**	**2.492.500**
Dekkingspercentage 2020		47,9%
Totaal na begrotingswijziging 2020	**1.137.000**	**2.260.500**
Dekkingspercentage na begrotingswijziging 2020		50,3%

Toelichting berekening lijkbezorgingsrechten:
In 2020 zijn de kosten voor het taakveld begraafplaatsen en crematoria € 0,2 mln. hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door diverse kleinere afwijkingen en meerkosten door werkzaamheden bij meer uitvaarten dan waarmee in het bestek van 2017 is gerekend.

Voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen (artikel 44 lid 2)
Op grond van het BBV is een voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen gevormd, waarin de ontvangen afkoopsommen worden opgenomen en van waaruit slechts een deel van de onderhoudskosten jaarlijks kunnen vrijvallen. De voorziening voor afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen bedraagt per 31 december 2020 € 0,9 mln.

Voorziening Grafrechten (artikel 44 lid 2)
Naast de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen is ook een voorziening grafrechten gevormd. De grafrechten hebben betrekking op meerdere jaren en moeten worden toegerekend aan de betreffende jaren. De stand van de voorziening grafrechten bedraagt per 31 december 2020 € 5,3 mln.

1.5 Lokale lastendruk

Voor de bepaling van de lokale lastendruk hanteren we de ontwikkeling van de woning gebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de onderstaande tabel is de opbouw opgenomen van de lokale lastendruk in Westland voor de jaren 2018, 2019 en 2020.

De ontwikkeling van de lokale lasten is gebaseerd op een gemiddelde en de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger kan hiervan afwijken. Een mogelijke afwijking kan beïnvloed worden door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

Met ingang van 2020 sluiten we aan bij de gemiddelde WOZ-waarde zoals deze bekend is gemaakt op de website van de Waarderingskamer (WaKa). De gemiddelde WOZ-waarde zoals vermeld bij de Waka ligt in het algemeen iets hoger dan de gemiddelde WOZ-waarde zoals wij deze voorheen hanteerden. Voor de berekening van de lokale lastendruk bedraagt de gemiddelde waarde van een woning van € 251.000 (WaKa € 259.000) in 2018, € 272.000 (WaKa 282.000) in 2019 en van € 308.000 in 2020. Dit verklaart dan ook de extra verhoging in de woonlasten in 2020 ten opzichte van 2019.

De lokale lastendruk voor een eigenaar van een woning met een meerpersoonshuishouden bedroeg in 2018 € 746,89, in 2019 € 758,69 en in 2020 € 848,34.

Figuur Lokale lastendruk gemiddelde woning

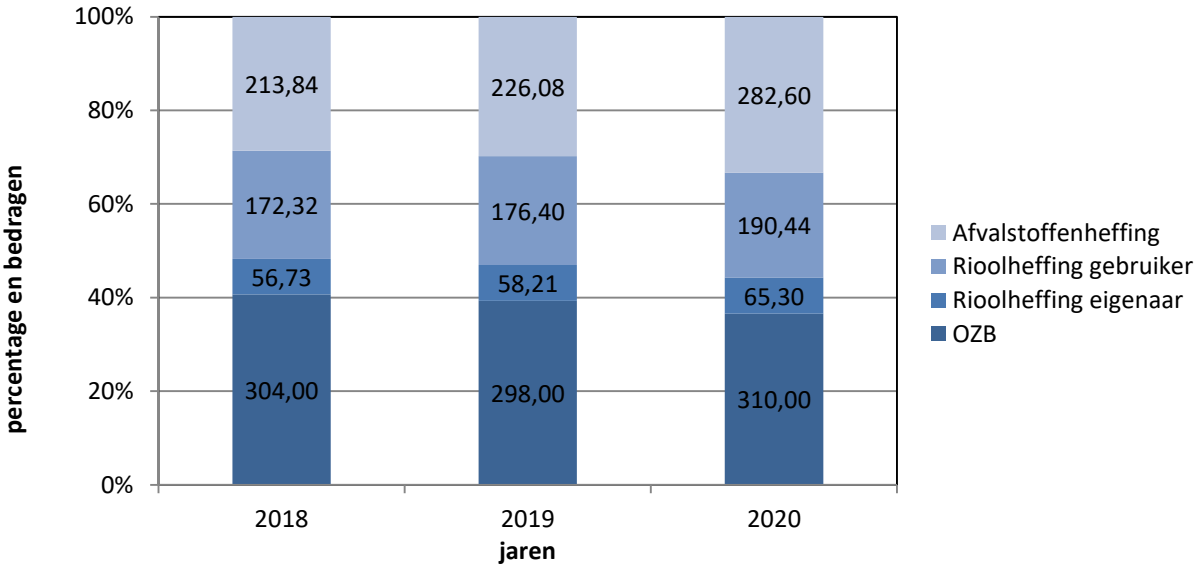

1.6 Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld.
De raad doet dat in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

De gemeente Westland hanteert ten aanzien van de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen Westland.

De gemeente Westland verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor het gebruik van een perceel door een particulier huishouden. De gemeente maakt sinds een aantal jaren naar tevredenheid gebruik van de diensten van Stichting Inlichtingenbureau. Waar mogelijk wordt dit uitgebreid. Voor een deel van de kwijtscheldingsverzoeken zal altijd een schriftelijke aanvraag moeten worden ingediend. De gemeente blijft zoeken naar mogelijkheden om de efficiency te vergroten en de administratieve lasten te verminderen.

Omschrijving		2016	2017	2018	2019	2020
Aantal aanvragen		1.759	1.604	1.564	1.536	1.461
Waarvan:	-toegewezen	1.195	1.332	1.220	1.245	1.199
	-gedeeltelijk toegewezen	44	42	49	41	37
	-afgewezen	343	136	181	163	131
	-buiten behandeling gesteld	177	94	114	87	94

5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Inleiding

Een gemeente kent een grote diversiteit aan beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld het sociaal domein, grondexploitaties, vastgoed, sport en veiligheid. Aan het realiseren van de doelstellingen voor de beleidsterreinen zijn voor een gemeente onvermijdelijk risico's verbonden. Hiertegen zijn diverse maatregelen te treffen zoals verzekeren (overdragen van risico's) en voorzien in interne beheersingsmaatregelen (voorkomen en beheersen van het risico). Voor resterende risico's is het nodig middelen vrij te houden om eventuele schade op te vangen.

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente risico's met financiële gevolgen op kan vangen, zonder dat we hiervoor direct het beleid moeten aanpassen. Door de financiële risico's te beheersen en de weerstandscapaciteit hierop af te stemmen, voorkomen we dat elk risico dat zich voordoet direct dwingt tot bezuinigen of lastenverzwaring.

Daarnaast wordt in deze paragraaf een aantal verplichte financiële kengetallen opgenomen op grond van het BBV, dat erop gericht is om raadsleden meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente.

2.2 Weerstandsvermogen

Onder het ***Weerstandsvermogen*** verstaan wij het vermogen van onze gemeente om financiële risico's op te kunnen vangen zodat taken voortgezet kunnen worden en doelen bereikbaar blijven. Dit weerstandsvermogen wordt bepaald door de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt waarvoor geen voorzieningen getroffen zijn).

De ***Weerstandscapaciteit*** wordt gevormd door de middelen die beschikbaar zijn om risico's op te vangen. Voor de gemeente Westland gelden op begrotingsbasis de volgende posten als beschikbare weerstandscapaciteit:

- Algemene reserve
- (Een geoormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit
- Post onvoorzien

De ***weerstandsratio*** geeft aan in hoeverre de gemeente Westland in staat is risico's op te vangen. In de nota reserves en voorzieningen 2016 is bepaald dat wordt uitgegaan van een weerstandsratio van 1,0.

2.3 Risicomanagement

Risicomanagement is een middel om op een gestructureerde manier risico's in beeld te brengen, te evalueren en door er proactief mee om te gaan, ze beter te beheersen. Risico's worden geïnventariseerd, voor zover mogelijk worden de financiële gevolgen bepaald en, als dat mogelijk is, worden beheersmaatregelen getroffen. In 2016 heeft de raad het beleidskader Risicomanagement vastgesteld.

De belangrijkste risico's worden periodiek in beeld gebracht. Jaarlijks leidt dat bij de begroting en jaarrekening tot een actualisatie van het risicoregister en daarmee het risicoprofiel van de gemeente. Hiermee wordt een belangrijk aspect van risicomanagement uitgevoerd, namelijk de inventarisatie van risico's.

2.4 Grondbedrijf

Het grondbedrijf rapporteert jaarlijks haar risicoprofiel in het "Meerjarenperspectief Grondbedrijf" (MPG). In dit MPG zijn de risico's gedetailleerd terug te vinden. De risico's van het grondbedrijf maken integraal onderdeel uit van de benodigde weerstandscapaciteit.

2.5 Benodigde weerstandscapaciteit

Methodiek van kwantificeren strategische risico's

In het beleidskader risicomanagement is vastgelegd dat de benodigde weerstandscapaciteit voor strategische risico's zal worden bepaald door de zogenoemde digitale methode. Hierbij worden de risico's, waarvan het waarschijnlijk wordt geacht dat deze zich voordoen (kans van optreden > 50%), in volle omvang meegenomen. Deze werkwijze wordt eveneens gehanteerd voor de zogenoemde operationele financiële risico's.

De logische focus voor het beheersen van financiële risico's ligt op de risico's met de grootste invloed op de weerstandscapaciteit. De belangrijkste risico's hebben betrekking op grondexploitaties, projecten, waarbij de gemeente afhankelijk is van derden, en deelnemingen. De achtergrond van de risico's kunt u lezen in het MPG.

Top 10 risico's

De relatief grote impact van deze risico's op het gehele risicoprofiel van de gemeente blijkt ook uit de hieronder opgenomen top 10 aan risico's.

Nr.	Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)
1	Ontsluiting Maasdijk/Honderdland (onzekerheid opbrengst van de niet voor de weg benodigde percelen)	6.250
2	Risico's grex deelneming OBWZ	5.250
3	Niet geheel terughalen boete renteconversie bij externe partijen deelnemingen grex	3.000
4	Openeinderegelingen Jeugd en Wmo	2.900
5	Investeringen in sector Economie	2.000
6	Samenwerkingsovereenkomst Honderdland	1.800
7	Risico's grex deelneming ONW	1.097
8	Oostelijke Randweg De Lier	1.040
9	Asbestbranden: kosten betreffen het opruimen van restanten e.d. Ondanks verhaalsmogelijkheden is er een kans dat de gemeente kosten maakt	1.000
10	Vergroting rotonde Zwethlaan: nieuwe afweging subsidieaanvraag	1.000
Totaal (89% van benodigde weerstandscapaciteit ad € 28,4 miljoen)		25.337

2.6 Beschikbare weerstandscapaciteit

Op grond van de nu bekende gegevens kan het volgende overzicht worden gegeven:

Beschikbare weerstandscapaciteit per 31 dec. 2020	(bedragen x 1 mln.)
Reservecapaciteit	
Algemene reserve*	25,5
Post onvoorzien	0,1
Beschikbare weerstandscapaciteit	**25,6**

*De stand van de algemene reserve per 31 december 2020 vormt het saldo van de volgende rekensom:

- stand van de algemene reserve per 31-12:	€ 28,1 mln.
- beklemd deel algemene reserve over de jaren 2021 t/m 2023:	-/- € 9,7 mln.
- rekeningresultaat 2020:	€ 14,4 mln.
- resultaat bestemming 2020 (de raad ontvangt hiertoe een voorstel) :	-/- € 6,5 mln.
Algemene reserve:	**€ 26,3 mln.**

2.7 Weerstandsvermogen

Op basis van een recente actualisatie van het gemeentelijk risicoprofiel ontstaat ten aanzien van het weerstandsratio het volgende beeld

Weerstandsratio	(bedragen x 1 mln.)
Risico's	28,4
Benodigde weerstandscapaciteit	**28,4**
Aangemerkt als beschikbare capaciteit:	
Algemene reserve en post onvoorzien	
Beschikbare weerstandscapaciteit	**26,3**
Weerstandsratio	**0,9**

De algemeen geaccepteerde norm voor het weerstandsvermogen is als volgt:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	X < 0,6	Ruim onvoldoende

Als we de ratio van de gemeente Westland voor 2020 afzetten tegen de norm, dan is er sprake van een matig weerstandsvermogen.

Conclusie

Bij het opstellen van de jaarrekening is het risicoregister geactualiseerd en daarmee het risicoprofiel opgesteld. Dit wordt berekend op € 28,4 miljoen en blijft daarmee min of meer gelijk aan het risicoprofiel ten tijde van het opstellen van de begroting 2021 (najaar 2020). De beschikbare weerstandscapaciteit wordt, zoals blijkt uit de voorgaande tabellen, op 31 december 2020 geraamd op € 26,3 miljoen. Een weerstandsratio van 1,0 wordt voldoende geacht. De herziening van het risicoprofiel betekent in combinatie met de geraamde stand van de algemene reserve dat er een ratio wordt geraamd van 0,9.

In de nota Reserves en voorzieningen is bepaald dat het college jaarlijks bij de vaststelling van de eerste actualisatie de raad een voorstel voorlegt tot een zodanige aanpassing van het geoormerkte deel van de reserve Versterking financiële soliditeit dat de weerstandsratio weer uitkomt op 1,0 (waarbij de weerstandsratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit). Op basis van de huidige cijfers zou het hierbij gaan om een te oormerken bedrag van € 2,8 miljoen. Een voorstel hiertoe maakt (indien noodzakelijk) deel uit van de 1e Actualisatie 2021.
In verband met het opstellen van de begroting 2022 zullen wij later dit jaar het risicoregister opnieuw actualiseren. In dat geval geldt overigens de geactualiseerde Nota Reserves en Voorzieningen waarin een bandbreedte voor de weerstandsratio tussen 1,0 – 1,4 is bepaald. Daar hoort dan bij dat een deel van de reserve Versterking financiële soliditeit als vast deel van het weerstandsvermogen wordt aangemerkt waardoor de weerstandsratio naar verwachting gunstig wordt beïnvloed (en daarmee ook meer recht doet aan het werkelijke weerstandsvermogen van onze gemeente).

2.8 Financiële kengetallen

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen een basisset van financiële kengetallen wordt opgenomen. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te

worden opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden over de financiële positie van hun gemeente. Het gaat om:

I-a Netto schuldquote
I-b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (correctie door de uitleenquote)
II Solvabiliteitsratio
III Grondexploitatie c.q. voorraadquote
IV Structurele exploitatieruimte
V Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoonshuishouden

I-a. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Onder de eigen middelen worden in deze context de gemeentelijke exploitatiebaten exclusief reservemutaties verstaan. De fluctuatie in baten wordt vooral veroorzaakt door de jaarlijkse verschillen in de baten met betrekking tot de bouwgrondexploitatie.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2016	Verslag 2017	Verslag 2018	Verslag 2019	Begroting 2020	Verslag 2020
A	Vaste schulden	337.041	336.815	340.318	346.283	374.113	342.158
B	Netto vlottende schuld	28.354	40.152	34.412	39.121	34.112	35.093
C	Overlopende passiva	16.026	38.125	26.764	22.710	26.764	33.369
D	Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar	31.471	32.933	33.849	30.227	33.849	49.166
F	Liquide middelen	455	348	476	712	477	13
G	Overlopende activa	7.825	10.877	6.675	9.987	6.674	10.657
H	Totale baten (excl. reserves)	270.879	246.675	286.174	274.720	278.873	314.700
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H		**126,1%**	**150,4%**	**126,0%**	**133,7%**	**141,4 %**	**149,5%**

Toelichting

De schuldpositie van de gemeente (met inbegrip van de vlottende schuld en overlopende passiva) is in 2020 stabiel gebleven in vergelijking met 2019. Dat de netto-schuldquote in 2020 met ca. 16% gestegen ten opzichte van 2019 laat zich door een tweetal oorzaken verklaren:

- De uitzettingen < 1 jaar (zie bedrag bij E in de tabel) zijn toegenomen met ruim € 15 mln. Voor het overgrote deel betreft dit een verplichte afstorting bij het Rijk op grond van het verplichte schatkistbankieren. Overigens is als gevolg hiervan wel sprake van een reële verbetering van de gemeentelijke financiële positie (schulden -/- vorderingen).
- Daarnaast wordt deze ratio altijd sterk beïnvloed door de 'noemer' in de breuk, te weten het totaal van de exploitatiebaten. Dat totaal fluctueert redelijk sterk door de jaren heen als gevolg van incidentele inkomsten. Dat kan ertoe leiden – zoals nu in 2020 – dat de schuldquote ook sterker fluctueert dan men op grond van de schuldpositie zelf zou verwachten.

Dit werkt overigens ook door in onderstaande tabellen met betrekking tot de schuldquote.

I-b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De verstrekte leningen worden uitgedrukt in de zogenaamde uitleenquote.

(Bedragen x € 1.000)	Verslag	Verslag	Verslag	Verslag	Begroot	Verslag

		2016	2017	2018	2019	2020	2020
A	Verstrekte leningen	25.263	22.433	20.741	19.814	19.115	19.346
B	Totale baten (excl. reserves)	270.879	246.675	286.174	274.720	278.873	314.700
Uitleenquote (A/B)		**9,3%**	**9,1%**	**7,3%**	**7,2%**	**6,9%**	**6,1%**

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen wordt berekend door de uitleenquote af te trekken van de netto schuldquote.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2016	Verslag 2017	Verslag 2018	Verslag 2019	Begroot 2020	Verslag 2020
A	Netto schuldquote	126,1%	150,4%	126,0%	133,7%	141,4%	149,5%
B	Uitleenquote	9,3%	9,1%	7,3%	7,2%	6,9%	6,1%
Netto gecorrigeerde schuldquote (A-B)		**116,8%**	**141,3%**	**118,7%**	**126,5%**	**134,5%**	**143,4%**

II. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten). Landelijk geldt als norm dat de solvabiliteitsratio boven de 20% ligt.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2016	Verslag 2017	Verslag 2018	Verslag 2019	Begroot 2020	Verslag 2020
A	Eigen vermogen	259.343	259.788	258.395	252.225	228.260	258.264
B	Balanstotaal	695.171	732.741	718.556	721.178	722.162	731.674
Solvabiliteit (A/B)		**37,3%**	**35,5%**	**36,0%**	**35,0%**	**31,6%**	**35,3%**

III. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.
De voorraden kunnen als aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert de voorraadquote als kengetal op.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2016	Verslag 2017	Verslag 2018	Verslag 2019	Begroting 2020	Verslag 2020
A	Voorraden	217.802	219.208	196.633	196.017	176.847	184.501
B	Totale baten (exclusief reserves)	270.879	246.675	286.174	274.720	278.873	314.700
Voorraadquote (A/B)		**80,4%**	**88,9%**	**68,7%**	**71,4%**	**63,4%**	**58,6%**

De gemeente beschikt over grote voorraden bouwgrond. Bij verkoop van die gronden worden er middelen gegenereerd die gebruikt zullen worden om schulden af te lossen.
De totale schuld dient mede te worden afgezet tegen de grondpositie van de gemeente. Dit kan plaatsvinden door bovenstaande voorraadquote van de schuldquote af te trekken, zodat er een goede indruk ontstaat van de schuld die op de exploitatie drukt.

(Bedragen x € 1.000)	Verslag 2016	Verslag 2017	Verslag 2018	Verslag 2019	Begroting 2020	Verslag 2020

A	Netto schuldquote	126,1%	150,4%	118,7%	133,7%	134,5%	149,5%
B	Voorraadquote	80,4%	88,9%	68,7%	71,4%	63,4%	5867%
Effectieve schuldquote (A-B)		**45,7%**	**61,5%**	**50,0%**	**62,3%**	**71,1%**	**90,9%**

IV. Structurele exploitatieruimte:

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2016	Verslag 2017	Verslag 2018	Verslag 2019	Begroting 2020	Verslag 2020
A	Structurele lasten	236.486	233.552	271.070	265.192	272.894	286.343
B	Structurele baten	267.347	244.664	276.203	269.289	275.784	300.453
C	Structurele toevoegingen reserves	272	284	0	0	3.851	3.793
D	Structurele onttrekkingen reserves	653	706	334	867	3.323	7.174
E	Totale baten (excl. reserves)	270.879	246.675	286.174	274.720	278.873	314.700
Structurele exploitatie-ruimte (B-A)+(D-C) / E		**11,5%**	**4,7%**	**1,9%**	**1,8%**	**0,9%**	**5,6%**

V. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage.

		Verslag 2018	Verslag 2019	Begroot 2020	Verslag 2020
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 304	€ 298	€ 298	€ 310
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 229	€ 235	€ 253	€ 256
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 214	€ 226	€ 283	€ 283
D	Eventuele heffingskorting				
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A + B + C – D)*	€ 747	€ 759	€ 834	€ 849
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin t-1	€ 747	€ 721	€ 740	€ 776
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E / F) x 100%		**100,0%**	**105,3%**	**112,7%**	**109,4%**

*** De lastendruk is extra toegenomen door het hanteren van een andere (hogere) gemiddelde WOZ-waarde per woning**

Conclusie financiële positie uit de onderlinge verhouding van de kengetallen

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze al-

leen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van gemeente Westland.

In absolute zin zijn in 2020 de vaste schulden enigszins gedaald en is de eigen vermogenspositie versterkt. De vlottende schulden zijn – na saldering met de uitzettingen en overlopende activa – eveneens gedaald. Het solvabiliteitspercentage van 35,6% ligt ruim boven de norm van 20%.
Zoals ook eerder gemeld vloeit de gemeentelijke schuld voor een aanzienlijk deel voort uit de grondpositie van de gemeente. De waarde van de voorraden is in 2020 gestegen als gevolg van grondaankopen. De voorraadquote daarentegen is in 2020 gedaald als gevolg van een procentueel grotere stijging van de totale baten ten opzichte van de waardetoename van de grondvoorraden. Dit geldt eveneens voor de ratio's met betrekking tot de schuldquote.
De schuldpositie en de ontwikkeling daarvan zijn ook niet los te zien van de investeringsambitie in de Westlandse samenleving van raad en college. Binnen de gemeentelijke exploitatie is er in 2020 enige ruimte over gebleven om tegenvallers te kunnen opvangen (zie kengetal Structurele exploitatieruimte). De woonlasten voor de Westlandse inwoners zijn in 2020 9,4% hoger uitgevallen dan het landelijk gemiddelde van 2019. De werkelijke OZB-lasten voor een gezin lagen in 2020 in gemeente Westland weliswaar lager dan het landelijk gemiddelde van 2019, maar zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing lagen in 2020 in werkelijkheid boven het landelijke gemiddelde van 2019.

Op grond van de positieve financiële indicatoren (schuldpositie afgenomen, solvabiliteitsratio ruim boven de norm, toename grondpositie, de groei in het gemeentelijk belastingdomein (hogere tarieven en groei areaal) en de groei van de reservepositie, kan worden geconcludeerd dat de financiële positie van de gemeente in 2020 is verstevigd.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

Nergens beleeft een inwoner de gemeente sterker dan in de openbare ruimte en nergens wordt de gemeente sneller op aangesproken dan op deze openbare ruimte. Voor een aantal zaken, dat hierop betrekking heeft is zelfs wettelijk vastgelegd dat de gemeente hiervoor verantwoordelijk is. Bijvoorbeeld het onderhouden van wegen en het aanleggen van riolering. De gemeente Westland investeert in de openbare ruimte in de vorm van wegen, groen, water, riolering en gebouwen, dit worden kapitaalgoederen genoemd. Kapitaalgoederen hebben vaak een hoge financiële waarde, maar gaan een langere periode mee. Het onderhoud aan kapitaalgoederen is van groot belang voor de zorg voor een veilige en aantrekkelijke leefomgeving voor onze inwoners.

In deze paragraaf komt het beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen aan de orde, de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. De documenten die hierop betrekking hebben kunnen ingedeeld worden van strategisch tot uitvoerend niveau. Er wordt daarom gewerkt met beleidskaders, beheerkaders en een uitvoerend programma. In onderstaande tabel is hier een overzicht van opgenomen.

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
Beleidskader				
Gebiedsgericht plan	2019-2022	21 mei 2019	Gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkaders				
Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater	2018-2022	11 december 2018	Gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkader Algemene begraafplaatsen	2018-2022	11 december 2018	Gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitgangspuntennota vastgoedbeleid		2009	Gemeenteraad	Bij nieuw beleid
Uitvoering				
Uitvoeringsprogramma GGP	2020-2026	december 2019	College	1x per jaar
Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP)	2019-2022	22 januari 2019	Gemeenteraad (ter kennisname)	
Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijk vastgoed			Ambtelijk	1x per jaar

3.2 Beleidskaders

Het Gebiedsgericht Plan (hierna te noemen GGP) is het beleidskader waarin de gemeente Westland heeft vastgelegd op welke wijze het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen wordt verricht. Het GGP 2019 – 2022 is door de gemeenteraad vastgesteld op 21 mei 2019. Het GGP is een strategisch kader en geeft richting aan de ontwikkeling, inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het vastgoed van de gemeente Westland.

Gelet op het voorgaande en met inachtneming van de wettelijke taak om de kapitaalgoederen als goed huisvader te beheren en onderhouden, wordt binnen de gemeente Westland gestuurd op basis van programma's voor het inrichten en beheren van de openbare ruimte. Bij programmasturing wordt door middel van het inzetten van maatregelen gestuurd op doelen en samenhang. In het GGP zijn de programma's vastgelegd die betrekking hebben op de kapitaalgoederen, zijnde:

- Sterke groenstructuur (Groen)
- Duurzaam vastgoed en grond (Gebouwen)
- Klimaatbestendige waterhuishouding (Water en riolering)

- Compleet infrastructureel netwerk (Wegen)

Westland hanteert bij de zorg voor de kapitaalgoederen een minimum-kwaliteitsniveau dat voldoet aan de CROW norm ‘C’. In het GGP is de relatie tussen de kwaliteitsniveaus die gehanteerd worden binnen gemeente Westland en die van de CROW aangegeven. Middels onderstaande tabel is aangegeven dat onze ondergrens ‘matig’ gelijk is aan het kwaliteitsniveau ‘C’ volgens de CROW.

KWALITEITSNIVEAUS

	BURGERMETING	BEELDKWALITEIT (CROW)	TECHNISCHE KWALITEIT (CROW / NEN)	
ZEER GOED	Waardering > 8	A+	R++	Uitstekend
GOED	Waardering 7 - 8	A	R+	Goed
VOLDOENDE	Waardering 6 - 7	B	R	Redelijk
MATIG	Waardering 5 - 6	C	R-	Matig
ONVOLDOENDE	Waardering < 5	D	n.v.t.	Slecht

Afbeelding: Referentiekader kwaliteitsniveaus

3.3 Beheerkaders

Voor een aantal onderdelen is een beheerkader opgesteld om een nadere uitwerking te geven aan de kernwaarden en kwaliteitsniveaus. Volgens de Wet milieubeheer dient elke gemeente te beschikken over een rioleringsplan. Met de vaststelling van het beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater heeft de gemeente Westland aan die verplichting voldaan. Ook is er specifiek een beheerkader Algemene begraafplaatsen, dit beschrijft de uitgangspunten en ontwikkelingen voor een toekomstbestendig en uniform beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen.

3.4 Uitvoeringsprogramma GGP

Het GGP heeft een strategisch karakter. Dat wil zeggen dat hierin de Westlandse kernwaarden en doelen voor de openbare ruimte zijn vastgelegd. De concrete vertaling naar activiteiten en uitvoeringsmaatregelen wordt gemaakt in het uitvoeringsprogramma GGP. Het uitvoeringsprogramma (UP) wordt jaarlijks herzien voor het eerste jaar, maar kent een doorkijk van zes daaropvolgende jaren. De uitvoering van maatregelen vindt vervolgens zowel planmatig (beheer en onderhoud) als projectmatig (grootschalige en veelal complexe werkzaamheden) plaats binnen de financiële kaders.

Dit alles op basis van regievoering en in lijn met één van de uitgangspunten van de organisatieontwikkeling die luidt: zelf doen waar nodig, uitbesteden waar het kan. De (grootschalige) activiteiten in de openbare ruimte worden gepland op basis van de kwaliteit van de openbare ruimte, kernwaarden, ambities, beschikbare middelen en waar we werk met werk kunnen maken (prioritering). Voor de integrale afhandeling van meldingen en klein onderhoud is één centraal servicecluster ingericht.

Door middel van continue inspecties en schouwen wordt het werkelijke kwaliteitsniveau van de te beheren kapitaalgoederen in kaart gebracht en vergeleken met de afgesproken streefkwaliteiten. Omdat voor de openbare ruimte geldt dat de kwaliteit minimaal voldoet aan het kwaliteitsniveau ‘matig’, wordt voorkomen dat sprake is van achterstallig onderhoud. Daar waar niet voldaan wordt aan de streefkwaliteit worden de benodigde activiteiten middels meerjarenplanningen in het uitvoeringsprogramma opgenomen. Over het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen en de bijbehorende maatregelen wordt jaarlijks gerapporteerd in de verplichte paragrafen van de jaarrekening.

In onderstaande alinea's volgt per programma een toelichting.

Sterke groenstructuur
Een groen/blauwe leefomgeving versterkt de kwaliteit van de gemeente. Door het groen en water via een sterk groen/blauw netwerk te benutten en te verbinden ontstaat een gemeente waarin het aangenaam wonen, werken en recreëren is. Het ontwikkelen en waar nodig versterken van de groen/blauwe structuren draagt bij aan de nabijheid van groen voor inwoners, recreatie (zoals varen en wandelen), waterkwaliteit, waterberging, klimaatadaptatie en aantrekkelijke woonmilieus. In het programma Sterke groenstructuur behoren verschillende onderdelen zoals openbaar groen, speelvoorzieningen, straatmeubilair, recreatiegebieden en begraafplaatsen. Deze verschillende onderdelen en het kwaliteitsniveau hiervan worden gemonitord.

Functionele en goed onderhouden speelvoorzieningen dragen bij aan een kindvriendelijke en aantrekkelijke woonomgeving. Met het oog op veiligheid wordt specifiek geïnspecteerd volgens de Europese normen en procedures. Door middel van meerjarenplanningen zijn de benodigde investeringen voor de komende tijd in het uitvoeringsprogramma opgenomen.

De bijzondere functie van de begraafplaatsen wordt benadrukt en gerealiseerd door de bijzondere inrichting en het beheer hiervan. Begraafplaatsen kennen een rustige uitstraling en het begraven en herdenken staat hier centraal. Hieraan wordt bijgedragen door het groen in te richten op basis van deze omgevingskwaliteit. Door middel van een beeldbestek worden de begraafplaatsen onderhouden en beheerd op het afgesproken kwaliteitsniveau "goed".

In onderstaande tabel is aangegeven wat het gewenste onderhoudsniveau is:

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Sterke groenstructuur **Producten**	**Gewenst onderhoudsniveau GGP**
Groenonderhoud	Voldoende/goed
Speelvoorzieningen	Goed
Recreatiegebieden	Voldoende
Begraafplaatsen	Goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2020 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2020 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2019.

Duurzaam vastgoed en grond
De gemeente Westland heeft een omvangrijke vastgoedportefeuille die voornamelijk wordt ingezet voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en de exploitatie van het vastgoed. Voor een deel van de vastgoedportefeuille, zoals de zwembaden, is het beheer en onderhoud contractueel geregeld met de hoofdgebruiker, de exploitant. Het in portefeuille houden van vastgoed moet een doel dienen. Wanneer vastgoed zijn functie verliest, wordt het in principe afgestoten.

Naast vastgoed dat permanent wordt ingezet voor maatschappelijke doeleinden heeft de gemeente ook tijdelijk vastgoed in haar bezit. De tijdelijke voorraad bestaat uit het strategische vastgoed, de verkoopportefeuille en het vastgoed in grondexploitaties, dat tijdelijk beheerd wordt in afwachting van de start van bouwactiviteiten. In december 2009 is door de raad de nota "Uitgangspuntennota vastgoedbeleid gemeente Westland" vastgesteld.
In deze nota staan onder andere de uitgangspunten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Meest recent zijn de kernwaarden, doelen en kwaliteitsnormen en bijbehorende financiële uitgangspunten voor het in stand houden van vastgoed vastgelegd in het GGP. Beide documenten vormen de beleidskaders voor zowel vastgoed als kapitaalgoed. De conditie oftewel de technische staat van het onderhoud van het gebouw is vastgelegd in NEN 2767. Deze methodíek is een in-

strument voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen. De conditiescores die bij deze methodiek horen staan in onderstaande tabel.

Conditie 3 wordt aangehouden voor kritische gebouwelementen en installatieonderdelen. Voor de andere gebouwelementen geldt een conditieniveau 4. Voor het onderhoud van het tijdelijke vastgoed dat de komende jaren nog in gebruik is hanteert de gemeente het kwaliteitsniveau van conditie 4 of 5. Afhankelijk van de duur van het gebruik wordt het beoogde conditieniveau bepaald.

Conditie	Omschrijving	Toelichting
1	Uitstekende conditie	Nieuwbouwkwaliteit
2	Goede conditie	Instandhouding op goed representatief, bedrijfszeker en technisch niveau.
3	Redelijke conditie	Instandhouding op sober- en doelmatig niveau.
4	Matige conditie	Instandhouding op minimaal niveau waarbij gevolgschade wordt voorkomen.
5	Slechte conditie	Zeer minimaal onderhoudsniveau waarbij gevolgschade optreedt. Gebruik onder minimale condities.
6	Zeer slechte conditie	Technisch rijp voor sloop. Géén gebruik mogelijk

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2020 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2020 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2019.

Klimaatbestendige Waterhuishouding
Een goede waterhuishouding vormt de basis voor een aantrekkelijke en hoogwaardige leefomgeving met natuurbeleving en recreatiemogelijkheden. Westland zet in op zogenoemde ‘groenblauwe verbindingen’ vanuit de verplichting uit de Kader Richtlijn Water (KRW), omdat die bijdragen aan de waardering voor de leefomgeving en dienen als tijdelijke opvang van overtollig regenwater. Voor de afvoer van oppervlaktewater moet voldaan worden aan de kwaliteitseis “voldoende”.

Om ‘droge voeten’ te waarborgen moeten de bergings- en afvoercapaciteit van het oppervlaktewater voldoende groot zijn. In 2021 zal worden begonnen met het uitvoeren van maatregelen in De Lier (Kralingerpolder) om de wateroverlast in de Oranjebuurt bij piekbuien te beperken. Punt van aandacht is dat door de bodemdaling in dit deel van De Lier de maatregelen slechts voor de korte termijn (10+ jaar) soelaas zullen bieden. In 2022 zal naar verwachting worden gestart met de aanleg van twee calamiteitenbergingen.

Waterkanten en beschoeiingen voldoen niet overal aan de gestelde aantrekkelijkheidseisen. Er is een doorlopend programma voor het vervangen van verouderde beschoeiing. Bij vervanging van een beschoeiing wordt altijd gekeken of een natuurvriendelijke oever mogelijk is. Westland heeft hiervoor een kansenkaart opgesteld. In enkele gevallen is een drijvende natuurvriendelijke oever langs een harde oever een optie. Westland heeft afgelopen jaar in afstemming met Delfland de protocollen voor ecologisch maaibeheer van watergangen en waterkanten aangescherpt.

Er is toenemende druk op de watergangen in Westland door kleine recreatievaart, ook op sloten die niet als vaarweg zijn aangewezen door Delfland. Delfland hanteert een minimale vaarbreedte van 8 meter. Door het varen in smalle sloten heeft de beschoeiing extra te lijden. Het verbreden van watergangen is duur en praktisch niet altijd mogelijk vanwege ruimtegebrek. Verbreding draagt wel bij aan extra waterberging in het watersysteem.

In 2019 is het Beheerkader afval-, hemel- en grondwater (vGRP) vastgesteld waarin de beheermaatregelen en omvang van de investeringen in rioolverbetering zijn opgenomen tot-en-met 2022). Het beheerkader geeft ook een doorkijk naar de komende vijftig jaar.

Het Westlandse rioolstelsel moet voldoen aan kwaliteitsniveau “voldoende” in alle functiegebieden. Dit kwaliteitsniveau wordt beoordeeld op basis van technische gegevens uit de inspecties en belevingsgegevens uit meldingen door de inwoners. Waar mogelijk wordt oude riolering gerelined, waarmee de levensduur van de rioolbuis met ca.15+ jaar wordt verlengd tegen lage kosten en zonder dat de straat open hoeft. Om het kwaliteitsniveau “goed” te behalen, zou alle oude riolering direct moeten worden vervangen door nieuwe buizen.

Een van de belangrijkste uitdagingen voor het rioolbeheer is het zo veel als mogelijk voorkomen van ongewenste lozingen van afvalwater naar het oppervlaktewater (‘overstorten’). Gelet op de klimaatverandering is het belangrijk om door te gaan met het afkoppelen van het regenwater van het riool en het aanleggen van extra regenwaterberging, bijvoorbeeld door watergangen te verbreden of delen van gedempte sloten open te graven. En als een straat open moet voor een rioolproject, wordt altijd bekeken welke mogelijkheden er zijn om klimaatadaptieve maatregelen mee te nemen. In 2021 worden de klimaatstresstesten voor hemelwaterknelpunten uitgewerkt tot een lijst met prioritaire projecten.

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Klimaatbestendige waterhuishouding	
Producten	**Gewenst onderhoudsniveau GGP**
Riool	Voldoende
Water	Voldoende/goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2020.

Complete infrastructuur
Een goede aansluiting op de landelijke en internationale netwerken is essentieel voor de Westlandse economie. Verbetering van de doorstroming en het beter benutten van de parkeercapaciteit helpt de bereikbaarheid te optimaliseren voor zowel autoverkeer als fiets en openbaar vervoer. Veiligheid speelt hierin een belangrijke rol. Inwoners en bezoekers moeten zich veilig in Westland kunnen verplaatsen. De toename van de verkeersintensiteiten vraagt om doelgerichte en effectieve maatregelen. De realisatie van verbreding N213 Naaldwijk, aanleg rotonde Coldenhovenlaan en Reconstructie Kasteelweg De Lier zijn hier een voorbeelden van.

Kwaliteitsniveaus van de verhardingen, belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting worden systematisch gemonitord. De streefkwaliteiten zijn gedifferentieerd per functiegebied. Op basis van de monitoringsgegevens blijkt dat de kwaliteitsniveaus voor belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting voldoen aan het gewenste onderhoudsniveau. Voor de verhardingen geldt dat de ontwikkeling van de kwaliteit verslechtert als gevolg van wortel opdruk van bomen die in de 70-er en 80-er jaren zijn geplant. Inmiddels zijn 1680 boomwortel opdruk registraties vastgelegd. Hiervoor zijn gerichte kleine onderhoudsmaatregelen uitgevoerd om het gewenste onderhoudsniveau te behalen. Gezien de omvang wordt op steeds meer locaties wordt het gewenste onderhoudsniveau daardoor niet gehaald.

Vanwege COVID-19 maatregelen heeft de benodigde afstemming en participatie vertraging opgeleverd in de voorbereiding en realisatie van projecten. De totale omvang van de vertraging en bijbehorende kosten hierdoor zijn ten tijde van het opstellen van de jaarrekening nog niet volledig in beeld.

In 2020 is veel werk verzet om de doelstellingen uit het Energieakkoord 2020 te halen. Volgens het energieakkoord zouden we een 2020 20% energiebesparing moeten behalen en 40% van de arma-

turen zijn voorzien van slim energiemanagement. De gemeente heeft een flinke inhaalslag gemaakt voor wat betreft het toepassen van energiezuinige verlichting, deze doelstelling is behaald. 42,1% is energiezuinig en 26,9% is voorzien van slim energiemanagement. De inhaalslag heeft niet geresulteerd in het behalen van de doelstelling voor wat betreft slim energiemanagement, maar gezien percentage van 2019 (10,4%) een grote verbetering.

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Complete infrastructuur Producten	Gewenst onderhoudsniveau GGP
Verhardingen (incl. bebording en belijning)	Voldoende
Infrastructurele kunstwerken (bruggen en geluidsschermen)	Voldoende
Openbare verlichting	Voldoende
Straatreiniging	Voldoende/goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2020 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2020 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2019.

3.5 Budgetbehoefte Gebiedsgericht plan 2019-2022

Het benodigde budget voortvloeiend uit de ambities vastgelegd in het GGP wordt per jaar gespecificeerd via het onderstaande overzicht. Naar aanleiding van (visuele) inspecties en schouwen die onderdeel uitmaken van dagelijks beheer is jaarlijks zicht op de werkelijke kwaliteitsniveaus (huidige status en omvang). De benodigde maatregelen voor het behouden en/of behalen van de gewenste streefkwaliteit kunnen enerzijds als dagelijks beheer maatregelen (exploitatiegelden) en anderzijds als investeringsmaatregel in het uitvoeringsprogramma GGP worden opgenomen. De jaarlijkse kosten van deze investeringen (rente en afschrijving) komen als kapitaallasten in de lopende exploitatie terug. De lasten zijn bepaald op basis van de levensduur en bijbehorende afschrijvingstermijnen.

De benodigde exploitatiegelden voor het dagelijks beheer en onderhoud zijn in onderstaand overzichten opgenomen. De cijfermatige analyses zijn uitgevoerd in de programma's van de jaarrekening:

(bedragen x € 1.000)

Pr.	Omschrijving producten GGP	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
01	01-1 Openbaar groen	4.370	5.079	4.931
	01-2 Speelvoorzieningen	769	904	931
	01-3 Straatmeubilair	42	60	30
	01-4 Evenementen	277	280	172
	01-5 Recreatievoorzieningen	2.218	2.097	2.028
	01-6 Begraafplaatsen	1.517	1.589	1.778
Totaal 01-Sterke groenstructuur		***9.193***	***10.009***	***9.870***
02	02-1 FES projecten	54	78	78
	02-2 Maatschappelijk	4.475	8.655	7.808
	02-3 Sport	3.963	4.891	3.929
	02-4 Waterhuishouding	1	1	1
	02-5 Begraafplaatsen	81	86	134
	02-6 Erfgoed	60	68	61
	02-7 Recreatiegebieden	81	80	70
Totaal 02-Duurzaam vastgoed en grond		***8.715***	***13.859***	***12.081***
03	03-1 Infrastructurele kunstwerken	53	229	223
	03-2 Riolering	11.487	11.393	11.510
	03-3 Waterwegen	1.881	1.815	1.844
	03-4 Duikers	77	77	88
Totaal 03-Klimaatbestendige waterhuishouding		***13.498***	***13.514***	***13.664***
04	04-1 Wegen (incl. belijning en bebording)	9.659	9.165	8.893
	04-2 Verkeersregelinstallaties	321	251	237
	04-3 Infrastructurele kunstwerken	1.203	1.047	993
	04-4 Openbare verlichting	1.855	1.816	2.017
	04-5 Gladheidsbestrijding	568	628	559
	04-6 Parkeervoorzieningen	354	613	527
	04-7 Straatreiniging	2.182	2.610	2.513
Totaal 04-Compleet infrastructureel netwerk		***16.142***	***16.130***	***15.740***
05	05-1 Afvalinzameling en -verwerking	8.744	11.944	11.146
	05-1 Ongediertebestrijding	11	11	5
Totaal 05-Verantwoorde afvalinzameling		***8.755***	***11.955***	***11.151***
Totaal Gebiedsgericht plan		***56.304***	***65.467***	***62.507***

(bedragen x € 1.000)

Pr.	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
01	2.1	Verkeer en vervoer	42	60	30
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.634	8.359	8.063
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.517	1.589	1.778
Totaal 01-Sterke groenstructuur			***9.193***	***10.009***	***9.870***
02	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	3.217	4.903	4.434
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	238	239	232
	1.2	Openbare orde en veiligheid	51	52	22
	2.1	Verkeer en vervoer	80	71	69
	3.1	Economische ontwikkeling	54	78	78
	4.2	Onderwijshuisvesting		2.089	1.985
	5.2	Sportaccommodaties	3.963	4.891	3.907
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	510	697	602
	5.5	Cultureel erfgoed	60	68	61
	5.6	Media	51	50	39
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	85	85	73
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	297	296	281
	7.1	Volksgezondheid	10	10	7
	7.2	Riolering	1	1	1
	7.4	Milieubeheer		225	139
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	81	86	134
	8.3	Wonen en bouwen	17	16	17
Totaal 02-Duurzaam vastgoed en grond			***8.715***	***13.859***	***12.081***
03	2.1	Verkeer en vervoer	130	306	310
	2.4	Economische havens en waterwegen	1.466	1.470	1.460
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	415	345	384
	7.2	Riolering	11.487	11.393	11.510
Totaal 03-Klimaatbestendige waterhuishouding			***13.498***	***13.514***	***13.664***
04	2.1	Verkeer en vervoer	15.788	15.516	15.213
	2.2	Parkeren	354	613	527
Totaal 04-Compleet infrastructureel netwerk			***16.142***	***16.130***	***15.740***
05	7.3	Afval	8.744	11.944	11.146
	7.4	Milieubeheer	11	11	5
Totaal 05-Verantwoorde afvalinzameling			***8.755***	***11.955***	***11.151***
Totaal Gebiedsgericht plan			***56.304***	***65.467***	***62.507***

3.6 Risico’s

Met programmatisch beheer en onderhoud wordt een constante afweging gemaakt tussen kwaliteit, risico’s en budget. Door integraal gebiedsgericht te werken en af te stemmen met onze partners in de buitenruimte, wordt kapitaalvernietiging voorkomen. Niet alles is in handen van de gemeente. Zo zal het realisatietempo bijvoorbeeld mede afhangen van onze partners, de ontwikkeling van de economie en de beschikbare middelen. Tevens kan nieuw beleid of veranderende wet- en regelgeving leiden tot extra kosten.

5.4 Financiering

4.1 Inleiding

De financieringsfunctie binnen een gemeente heeft betrekking op alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van de financiële middelen van de gemeente. Binnen deze financieringsfunctie wordt toezicht gehouden op en sturing gegeven aan de financiële vermogenswaarden, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Het doel van de financieringsfunctie is ervoor te zorgen dat de gemeente zowel op korte als op lange termijn in staat is over de vereiste financiering te beschikken tegen zo gunstig mogelijke prijzen. De financieringsfunctie richt zich er ook op de inkomende en uitgaande geldstromen maximaal op elkaar af te stemmen, daarmee blijven de financieringsbehoefte en de daarbij behorende rentelasten zo laag mogelijk.

In het Treasury Statuut zijn de regels en de beleidsmatige kaders, ofwel de beleidsmatige infrastructuur van de financieringsfunctie voor onze gemeente vastgelegd. Het Treasury Statuut biedt daarmee de uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten van het financiële beleid. De regels en kaders in dit Treasury Statuut passen binnen de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), waarin het wettelijk kader is bepaald voor de inrichting en uitvoering van de financieringsfunctie. In de financieringsparagraaf van de begroting en van de financieringsparagraaf van het jaarverslag worden jaarlijks de ontwikkelingen van de financieringspositie van de gemeente uiteengezet. De volgende onderwerpen komen hierbij aan orde;

4.2 Financieringsbehoefte
4.3 Kasgeldlimiet
4.4 Renterisiconorm
4.5 Rekenrente
4.6 Opgenomen geldleningen
4.7 Uitgezette geldleningen
4.8 Garantie en borgstellingen

4.2 Financieringsbehoefte

Er zijn diverse soorten inkomsten en uitgaven. Sommige komen direct ten laste van de exploitatie, andere hebben betrekking op investeringen, bijvoorbeeld in riolering, bouw van scholen of infrastructuur als wegen en straatverlichting. Dit zijn uitgaven met een meerjarige gebruiksduur die gedurende een langere looptijd in de vorm van kapitaallasten in de begroting worden verwerkt. De boekwaarde van deze uitgaven is als bezit op de gemeentelijke balans zichtbaar. Veelal is het noodzakelijk om voor de betaling van deze uitgaven langlopende financiering (geldleningen) aan te trekken. Deze langlopende financiering staat als schuld op de balans. Het hebben van schuld is daarmee voor een gemeente ook niet uitzonderlijk. De hoogte van de schuld is daarbij van diverse factoren afhankelijk zoals onder andere maatschappelijke opgaven van het Rijk en de provincie, het ambitieniveau van de gemeente (omvang investeringen in de samenleving) maar ook grondposities en het bezitten van gemeentelijk vastgoed dan wel het huren ervan. Niet alleen de hoogte van de schuld is van belang, maar ook de bijbehorende rentelast. Het rentetarief is bij het aangaan van een lening doorgaans lager, wanneer de rente -typische looptijd van de lening korter is. Het kiezen van korte looptijden leidt in eerste instantie dus tot wat lagere tarieven, maar maakt de portefeuille wel kwetsbaarder, of wel er is een renterisico. De toekomstige, jaarlijkse financieringsbehoefte zal bij korte looptijden groter zijn, dus een stijging van de marktrente heeft sneller een stijgende gemiddelde rente voor de gemeentelijke portefeuille tot gevolg.

Renteontwikkelingen

De ontwikkeling van de rente tussen 2016 en 2020 is in onderstaande grafiek weergegeven. Voor de korte financiering is uitgegaan van 1 maands kasgeld. Voor de langlopende financiering zijn de tarieven voor lineaire leningen weergegeven met looptijden van 10 en 25 jaar.

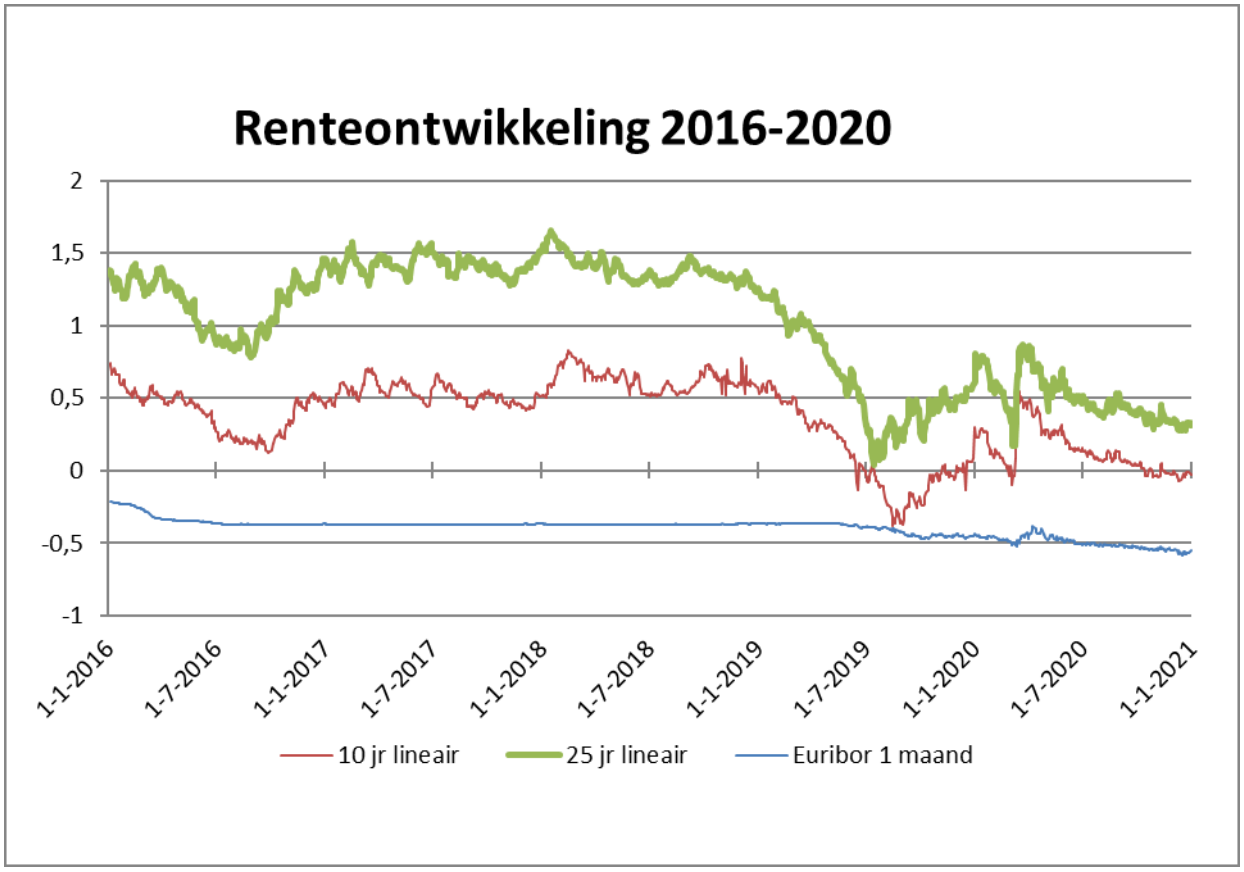

De rente op de geldmarkt (korte rente) is al geruime tijd negatief. De kapitaalmarktrente is laag en per ultimo van 2020 is deze nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van ultimo van 2019. De rente is afhankelijk van verschillende factoren, zoals stabiliteit in de wereld voor wat betreft politiek en economie. Dit geeft al aan hoe lastig de rente voorspeld kan worden; mondiale gebeurtenissen die niet of nauwelijks beïnvloedbaar zijn, zoals de coronapandemie, hebben effect op de economie en daarmee de renteontwikkeling. De Europese Centrale Bank ondersteunt de economie door het laag houden van de rente en het verschaffen van maximale liquiditeit aan de financiële markten.

De verwachting is dat de gevolgen van de huidige coronacrisis nog lang zullen doorwerken op de economie en dat de renteniveaus in de financiële markten nog lange tijd laag en voor de korte looptijden negatief zullen zijn. Dat betekent voor de gemeente dat er zeer lage renteniveaus kunnen worden vastgelegd op leningen ten behoeve van het financieren van investeringen of het herfinancieren van schuldposities.

Langlopende financieringsbehoefte

De Gemeente Westland kent van oudsher een ambitieus investeringsprogramma en bezit daarnaast omvangrijke grondposities. De grondposities zijn van tijdelijke aard en werken daardoor tijdelijk schuld verhogend. Om die reden is het gepast dat de gemeente voor een deel van de financiering mogelijkheden openhoudt de positie terug te brengen. De afbouw van deze grondposities of eventuele andere onverwachte incidentele baten kunnen mogelijk leiden tot overliquiditeit. Overliquiditeit impliceert dat de gemeente een liquiditeitsoverschot heeft, terwijl over de leningen die hieraan ten grondslag liggen rente wordt betaald. Het risico op langdurige overliquiditeit kan worden beperkt door te kiezen voor lineair lossende leningen, waardoor in de komende jaren de schuld, als gevolg van contractuele aflossingsverplichtingen, zonder additionele kosten als boeterente of contante waarde vergoedingen kan worden teruggebracht naar een lager niveau. Ook in 2020 is op deze wijze gefinancierd. Regels die zijn toegepast zijn:

- De gemeente financiert zich vrijwel volledig op basis van totaalfinanciering;
- Er wordt zo veel als mogelijk kort gefinancierd (binnen de wettelijke kaders);
- De langlopende schuld bestaat voornamelijk uit lineaire leningen.

4.3 Kasgeldlimiet

De rente die de gemeente op kasgeldleningen betaalt is gedurende het gehele jaar negatief geweest en heeft geschommeld tussen de 25 en 40 basispunten negatief. Dit betekent dat de gemeente tussen de 0,25% en 0,40% op jaarbasis over de korte financiering die wordt aangetrokken rente ontvangt. Het lijkt voor de hand te liggen om nog uitsluitend korte leningen aan te trekken, omdat de gemeente dan rente ontvangt over onze schulden.
Binnen de Wet Fido is echter bepaald dat een gemeente niet meer korte leningen (looptijd één jaar of korter) mag aantrekken, dan de geldende kasgeldlimiet. Deze limiet wordt vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal van het betreffende jaar. Het doel van de kasgeldlimiet is het renterisico te beperken dat gelopen wordt met het fluctueren van de marktrente.
De limiet voor 2020 bedroeg € 25 mln., zijnde 8,5% van het begrotingstotaal van € 294 mln. De gemiddelde vlottende schuld is gedurende kwartaal 1 van 2020 binnen de gestelde limiet van € 25 mln. gebleven. In kwartaal 2 tot en met 4 is er vanwege een negatieve vlottende schuld geen gebruik gemaakt van de kasgeldlimiet.

(b

Kasgeldlimiet 2020	Q1	Q2	Q3	Q4
Gemiddelde vlottende schuld	18	-15	-12	-5
Kasgeldlimiet	25	25	25	25
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**7**	40	37	30

4.4 Renterisiconorm

Niet alleen het volume dat kort geleend mag worden is aan een limiet gebonden. Ook het bedrag van aflossingen en renteherzieningen, waarover de gemeente renterisico loopt is gemaximeerd. Hiermee wordt voorkomen dat een onverwachte wijziging van de marktrente direct leidt tot grote schommelingen in onze jaarlijkse rentelasten. Ook de renterisiconorm is binnen de Wet Fido bepaald. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor het jaar 2020 is het totaalbedrag van aflossingen en renteherzieningen € 41 mln., ruim binnen de renterisiconorm van € 60 mln.

(bedragen x € 1 mln.)

Ontwikkeling renterisico	2020
Begrotingstotaal	294
Percentage renterisiconorm	20%
Renterisiconorm	60
Renterisico op vaste schuld	41
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**19**

4.5 Rekenrente

Renteomslag
De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage.

Conform BBV worden alle externe rentelasten en rentebaten in eerste instantie begroot en verantwoord op het taakveld Treasury. Dit betekent dat ook alle rentebaten voortkomend uit het verstrekken van leningen aan woningcorporaties, sportinstellingen, ambtenaren, etc. op het taakveld Treasury moeten worden begroot en verantwoord.

Voor de toerekening van rente aan grondexploitaties geldt een verplichte berekeningswijze. Deze rente wordt dus niet via de systematiek van de renteomslag berekend.
Van projectfinanciering is sprake wanneer een lening extern is aangetrokken specifiek ten behoeve van de financiering van een project (i.c. de piekbetaling voor de nieuwbouw gemeentehuis). De

rentelasten voortkomend uit deze financiering moeten daarom aan die activiteit op het betreffende taakveld worden toegerekend.

Het BBV staat toe dat er een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) wordt toegerekend. De bespaarde rente mag maximaal het rentepercentage zijn dat door de gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen wordt vergoed.
Onderdeel van de berekening van de omslagrente is de jaarlijkse rente-toevoeging aan voorzieningen, die gewaardeerd zijn op de methode van contante waarde. Bij de gemeente Westland gaat het dan om de pensioenvoorziening en wachtgeld voor (oud)wethouders.

Renteschema (x € 1.000)	Primair begroot	Begroot na wijz.	Werkelijk	Verschil
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	6.440	5.650	5.678	28 N
Externe rentebaten	-347	-334	-373	39 V
Totaal door te berekenen externe rente	**6.093**	**5.316**	**5.305**	**11 V**
Rente grondexploitatie die moet worden doorberekend	-2.232	-2.037	-2.036	1 N
Rente van projectfinanciering	-210	-210	-210	0 N
Saldo door te berekenen rente	**3.651**	**3.069**	**3.059**	**1 N**
Rente over eigen vermogen	4.131	3.985	4.010	25 N
Rente over voorzieningen (o.b.v. contante waarde)	131	26	26	0 V
Aan taakvelden toe te rekenen omslagrente	**7.913**	**7.080**	**7.095**	**15 N**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	8.553	7.258	7.259	1 V
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**640**	**178**	**164**	**14 N**

Renteresultaat
De omslagrente is begroot op 1,6%. Op basis van de werkelijke cijfers komt de aan taakvelden toe te rekenen rente (c.q. omslagrente) lager uit dan begroot. Dit vertaalt zich in een omslagrente van 1,56%. Indien het verschil tussen het begrote en het werkelijke omslagpercentage groter is dan 25%, is het verplicht om in de jaarrekening te rekenen met het werkelijk omslagpercentage. Aangezien dit niet het geval is, is in deze jaarrekening een omslagrente van 1,6% doorgerekend.

Het positieve renteresultaat is op het taakveld Treasury is € 14.000 lager dan hetgeen is geraamd. Deze afwijking bestaat voornamelijk uit 2 componenten:
- De door te berekenen externe rente komt licht voordeliger uit dan de bijgestelde raming (€ 11.000 voordelig)
- Het gewogen samenstel van de externe rentelasten (over de korte en lange financiering) is van invloed op de berekening van de bespaarde rente over eigen vermogen. Het gewogen samenstel van de externe rentelasten wordt uitgedrukt in een (gewogen) rentepercentage. Door het ontstane voordeel bij de externe rentelasten is dit percentage hoger dan geraamd; 1,59% in plaats van 1,58%. De toe te rekenen rente over het eigen vermogen komt daarmee hoger uit (€ 25.000 nadelig).
- Bij de rente over het eigen vermogen staat overigens tegenover het nadeel op het taakveld Treasury elders in deze jaarrekening een even groot voordeel (hogere rentebaten vanwege bespaarde rente), zodat budgettair er binnen de jaarrekening geen effect optreedt.

4.6 Opgenomen geldleningen

Uit de meerjarenbegroting van de gemeente blijkt een structurele jaarlijkse financieringsbehoefte voor het herfinancieren van langlopende opgenomen leningen. De kapitaalmarktrente is historisch laag en een deel van de meerjarige financieringsbehoefte is in 2020 afgedekt door het vastleggen van het rentepercentage voor een deel van de op te nemen leningen. Het vastleggen van de rentepercentages op toekomstige leningen met een looptijd van meer dan 10 jaar, zorgt ervoor dat de omslagrente stabieler en laag blijft. In 2020 is ervoor gekozen om het rentepercentage voor ongeveer 50% van de uit de begroting 2020-2023 volgende financieringsbehoefte vast te leggen,

Leninggever	hoofdsom	Type lening	ingangsdatum	einddatum	looptijd	Rente%
BNG	€ 28.000.000	Lineair	27-02-2020	02-07-2029	10 jaar	-0,152%
BNG	€ 8.500.000	Lineair	22-04-2020	22-04-2040	20 jaar	0,560%
BNG	€ 9.000.000	Lineair	20-09-2021	20-09-2041	20 jaar	0,670%
BNG	€ 6.000.000	Lineair	20-09-2021	20-09-2051	30 jaar	0,745%
BNG	€ 11.500.000	Lineair	04-03-2022	04-03-2052	30 jaar	0,379%
Totaal	**€ 63.000.000**					

Lange leningen kunnen direct bij een geldgever worden aangetrokken, maar ook via een geldmakelaar. Geldgevers zijn van oudsher meestal banken, zoals BNG Bank en NWB Bank. De gemeente heeft in 2020 naast de leningen die vooruit zijn afgesloten, geen extra nieuwe leningen aangetrokken. In onderstaand overzicht is het gerealiseerde verloop van de leningenportefeuille afgezet tegen het verloop dat tijdens het opstellen van de begroting werd verwacht.

(Bedragen x € 1 mln.)

Mutatie leningenportefeuille o/g	Jaarrekening 2020	Jaarschijf 2020 begroting
Saldo per 1 januari 2020	346	358
Nieuwe leningen	37	52
Aflossingen	-41	-36
Saldo per 31 december 2020	342	374
Mutatie schuldpositie	**-4**	**16**

Ultimo 2020 was de schuldpositie € 32 mln. lager dan begroot. Bij aanvang van het jaar 2020 was het saldo van de langlopende leningportefeuille € 12 mln. lager, als gevolg van achter blijvende investeringen en uitgaven in 2019. Ook was in 2020 de financieringsbehoefte lager mede als gevolg van de kasstromen die gerelateerd zijn aan de coronasteunmaatregelen. De gemeente heeft in 2020 € 24 mln. voorschotten van het Rijk ontvangen ten behoeve van het uitvoeren van de TOZO steunmaatregelen. Er is in 2020 € 10 mln. aan TOZO uitkeringen verstrekt. In 2021 moet het teveel aan ontvangen voorschotten worden terugbetaald aan het Rijk.
In 2020 zijn er 2 nieuwe leningen aangetrokken voor in totaal 37 mln. Er is gedurende 2020 voor € 41 mln. afgelost op langlopende leningen. Dit was € 5 mln. meer dan waar rekening mee was gehouden. Na het opstellen van de begroting 2020 zijn er nog nieuwe leningen zijn aangetrokken met een eerste aflossingstermijn in 2020.

4.7 Uitgezette geldleningen

De gemeente kan in het kader van de publieke taak ook langlopende leningen verstrekken. Per 31 december 2020 had de gemeente voor € 17 mln. aan uitgezette leningen. Belangrijkste zijn de startersleningen, die voornamelijk via SVN lopen. Daarnaast is er nog een aantal personeelshypotheken en zijn er enkele oudere leningen verstrekt aan woningcorporatie. Gedurende 2020 zijn 11 kleine leningen van Vestia, met een totale hoofdsom van € 105.000 afgelost.

Het risico op deze leningen is zeer klein. Er is sprake van balansfinanciering; dit houdt in dat er voor de verstrekte leningen geen aparte financiering is aangetrokken, maar dat deze in de totale invulling van de financieringsbehoefte zijn meegenomen.

4.8 Garanties en borgstellingen

Garantstellingen worden verstrekt om de financiering voor maatschappelijke partijen haalbaar en houdbaar te maken. In 2020 heeft de gemeente het beleid ten aanzien van garanties en borgstellingen geactualiseerd. In het beleid is vastgelegd dat de gemeente terughoudend is met het verstrekken van garanties en borgstellingen en slechts garanties verstrekt als deze passen binnen de publieke taak van de gemeente en er een acceptabel risico is verbonden aan de garanties. De gemeente kent directe en indirecte garanties. Om deze risico's te beheersen monitort de gemeente de risico's op de verstrekte garantstellingen.

Directe garanties

Bij directe garanties kan de gemeente rechtstreeks worden aangesproken door de bank als de instelling waarvoor de gemeente garant staat in gebreke blijft. In geval van wanbetaling zal de gemeente de betalingsverplichting op zich nemen voor de restschuld van de lening evenals de achterstallige rente. Garanties en borgstellingen worden verstrekt in het kader van de uitvoering van de publieke taak. Dat wil zeggen dat de te financieren activiteiten moeten passen binnen en bijdragen aan het gemeentelijke beleid en het openbaar belang en in overwegende mate ten goede moeten komen aan de inwoners van de gemeente. Dat kunnen rechtspersoon zijn op het gebied van sport, welzijn, zorg en opvang, volksgezondheid, onderwijs en woningbouw die een maatschappelijk doel nastreven. De gemeente neemt bij het verstrekken van een garantstelling feitelijk het kredietrisico van een bank over. Het saldo per ultimo 2020 van de verstrekte directe garanties bedroeg € 128 mln. (inclusief niet-gebruikte opnameruimte van gegarandeerde kredietfaciliteiten).

Indirecte garanties

Bij indirecte garanties wordt de gemeente bij wanbetaling door de debiteur niet direct aangesproken. Het gaat hier om borgstellingen die het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) heeft afgegeven over leningen van geldgevers aan woningcorporaties, waarop de gemeente kan worden aangesproken uit hoofde van haar achtervangpositie. Als het waarborgfonds wordt aangesproken op haar borgstelling, en zij niet kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen, zal zij daarvoor eerst een beroep doen op een bijdrage uit hoofde van de obligoverplichting van deelnemende woningcorporaties. Als deze bijdrage niet toereikend is, kunnen vervolgens het Rijk en de gemeenten worden aangesproken op de verplichting tot het verstrekken van een renteloze lening aan het waarborgfonds. Afhankelijk van de situatie zal het waarborgfonds woningen bijvoorbeeld uitponden, verkopen aan andere corporaties en/of beleggers of (tijdelijk) blijven verhuren. De periode dat de renteloze leningen noodzakelijk zullen zijn, is afhankelijk van deze keuzes. Indirecte garantstellingen brengen een zeer laag risico met zich mee. Zo heeft het WSW een AAA-rating. Deze hoogst haalbare credit rating is afgegeven door zowel Standard & Poor's als Moody's.

Volgens opgave van het WSW bedraagt de uitstaande schuld waar de gemeente tezamen met het Rijk (beiden voor 50%) per 31 december 2020 een achtervangpositie voor innemen € 630 mln. Het saldo voor gemeente Westland komt daarmee op € 315 mln. per ultimo 2020. In 2020 is het saldo van de indirecte garanties verhoogd met €112 mln. De belangrijkste reden voor de toename is dat er per 31 december een activa passiva transactie heeft plaatsgevonden voor de overdracht van het Westlandse bezit van Vestia naar 4 corporaties die binnen Westland actief zijn. De gemeente heeft voor een aanzienlijk deel van deze transactie de achtervangpositie overgenomen van andere gemeenten, die van oudsher voor het Westlandse bezit van Vestia garant stonden. De hoofdsom van toegevoegde leningen uit de activa passiva transactie, waarvoor garant wordt gestaan is € 212 mln. Aangezien de gemeente voor 50% van de hoofdsom van de lening een achtervangpositie aangaat (de andere 50% van het risico wordt door het Rijk gedragen) betekent dit per saldo een toename van € 106 mln. vanuit deze activa passiva transactie.

5.5 Bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

In Westland is het prettig wonen, ondernemen en recreëren. We stimuleren, faciliteren en initiëren de nodige maatregelen om dat te behouden en te versterken. Hiervoor is een organisatie nodig van mensen en middelen. Een veranderende samenleving en technologische ontwikkelingen vragen daarbij om een gemeentelijke organisatie die efficiënt, snel, flexibel en bij de tijd is. Inwoners, het bestuur, bedrijven en instellingen verwachten snelle en solide dienstverlening. Om dit te bereiken streven we naar een professionele en duurzame bedrijfsvoering.

In deze paragraaf schetsen we hoe we daar in 2020, een bijzonder jaar waarin de coronacrisis onze bedrijfsvoering heeft gedomineerd, invulling aan hebben gegeven.

Effecten coronacrisis op de organisatie
Begin maart is er een crisisorganisatie ingericht. Vanaf dat moment is erop gestuurd dat in ieder geval de kritische processen doorgang konden vinden. Daarnaast is een flinke hoeveelheid nieuwe werkzaamheden opgepakt en is de organisatie overgeschakeld naar het thuiswerken.
In de zomer leek het erop dat het virus onder controle was, maar vanaf september kwamen we terecht in de tweede golf. De lange periode van thuiswerken, de beperkte mogelijkheden tot sociale contacten en de voortdurende (extra) werkdruk hebben hun tol geëist. Daarbij spelen de extra werkzaamheden als gevolg van de coronacrisis een rol, te denken valt aan het behandelen van rijks- en lokale steunaanvragen en het voeren van de crisisorganisatie, maar ook de gevolgen van de coronacrisis voor het personeel en de werkomstandigheden en de feitelijke omstandigheden: veel vacatures, veel tijdelijk werk en een krappe basisformatie.

Al met al werkt de coronacrisis ook stagnerend voor de organisatieontwikkeling. Er is weinig tijd voor verbetertrajecten, teambuilding en -begeleiding en coaching. Hierdoor stagneert het verbeteren van de dienstverlening en het soepeler laten functioneren van de organisatie als geheel. Deze situatie is bestuurlijk onderwerp van gesprek omdat herprioritering van werkzaamheden van belang is, waarbij rekening gehouden wordt met de prioriteiten uit het collegeprogramma.

Ondanks alle uitdagingen in 2020 heeft de organisatie van de gemeente Westland gedurende het jaar 2020, naast alle going concern taken en kritische processen, ook bijna het hele jaar 2020 de crisisorganisatie gevoerd en tevens steunmaatregelen aan ondernemers geboden.

5.2 Personeel en organisatie

5.2.1 (Uitdagend) werkgeverschap
Het college heeft in het Westland Programma 2018-2022 geformuleerd om een lerende organisatie te creëren. Begin 2020 is daarom het Integraal Personeelsbeleidsplan vastgesteld. Dit plan geeft een meerjarenperspectief op de uitdagingen als een krappe arbeidsmarkt, veranderingen van taken, vergrijzing en verdere digitalisering en robotisering. Daarnaast is het plan ondersteunend aan de ontwikkeling van een meer wendbare, flexibele, deskundige en betrouwbare organisatie. Dit doen we door in te zetten op Talentmanagement, Strategische Personeelsplanning, HR analytics, Werving en Selectie en Duurzame Inzetbaarheid.
Helaas zijn ook deze zaken door corona beïnvloed. Dit vroeg om een flexibele en wendbare aanpak om de medewerkers op een verantwoorde manier op kantoor en thuis te laten (samen)werken. Daardoor heeft de aandacht er vooral op gelegen dit mogelijk te maken voor de organisatie.

5.2.2 Organisatieontwikkeling
In 2020 zijn organisatieontwikkelingen opdrachtgericht werken, Operational Excellence en lef Loont verder ontwikkeld. De uitbraak van Corona en de daaropvolgende maatregelen hebben tot gevolg dat de inzette ontwikkelingen zijn getemporiseerd en vertraagd.

Opdrachtgericht werken

De wereld om ons heen verandert. De complexiteit van de maatschappelijke opgaven (o.a. energietransitie en decentralisaties) en de verbanden waarbinnen gewerkt wordt, worden groter. Dat laatste vraagt van ons dat we steeds beter en meer gaan functioneren als een netwerkorganisatie. Daarnaast zullen technologische ontwikkelingen steeds bepalender zijn voor de wijze waarop maatschappelijke vraagstukken worden benaderd. Dit stelt nieuwe eisen aan de kennis en vaardigheden van onze medewerkers. Door opdrachtgericht met elkaar te werken, kunnen we – naar ons beste inzicht - die professionaliteit leveren.

In 2020 is de uitwerking hoe we met opdrachtgericht werken naar een meer resultaatgerichte, wendbare en lerende organisatie ontwikkeld. De uitwerking dient in 2021 als vertrekpunt voor de verdere implementatie van opdrachtgericht werken. Dit heeft geresulteerd in het sturingsconcept voor opdrachtgericht werken waarin wordt beschreven hoe de directie samen met college, lijnmanagement en de professionals resultaatgerichter, wendbaarder en lerender gaat samenwerken. Daarnaast passen we opdrachtgericht werken ook toe door de opgaves centraal te zetten waardoor we steeds meer gaan werken met actuele en gerichte dynamische opgaveprogramma's en continue lijnopdrachten.

5.2.3 Operational Excellence

Uitblinken in Dienstverlening is een van de strategische pijlers van de gemeente Westland. In 2020 is, na een succesvolle pilot, het OPEX-programma gestart om dit niveau van dienstverlening voor alle clusters binnen de gemeente te bereiken. In dit programma wordt de inrichting en uitvoering van externe- en interne bedrijfsprocessen geoptimaliseerd aan de hand van de operational excellence 3.0 methode waar medewerkers en hun directe leidinggevenden de hoofdrol krijgen. Daarbij staan inwoners, ondernemingen en andere organisaties, als klant van de gemeente Westland, centraal. Betrouwbaarheid in alles wat we doen.

De doelstellingen en het resultaat van dit Operational Excellence traject zijn:

1. Het verbeteren van de externe en interne dienstverlening door betrouwbare en duurzame diensten te leveren met waarde voor de klant;
2. Inrichting van een eenduidige manier van procesmanagement op basis van een duidelijke visie en strategische doelstellingen;
3. Invulling en inrichting van regiefunctie van de gemeente als strategisch onderdeel van haar bedrijfsprocessen;
4. Bedrijfsprocessen geoptimaliseerd naar klantwaarde en voldoen aan criteria van de Betrouwbare Gemeente.
5. Uniforme werkwijze met duidelijke taakverdeling, overdrachtsmomenten, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie over de gehele procesketen;
6. Inrichten van Operations Management om werkstromen te beheersen en te besturen (inclusief benodigde training van Teammanagers);
7. Medewerkers meer ruimte geven om hun talenten te ontwikkelen. Door de veranderaanpak in het project worden medewerkers in stelling gebracht en ontstaat een hoog niveau van eigenaarschap (lerende organisatie).

5.2.4 Leidinggevende en medewerkers

Lef Loont is het programma voor teamontwikkeling en ontwikkeling van leidinggevenden en medewerkers. Het programma is gericht op de ontwikkeling van houding en gedrag en de onderlinge samenwerking met als doel om tot een goed product of een goede dienstverlening te komen. Lef Loont is niet een op zichzelf staand programma maar is direct verbonden en geïntegreerd met de organisatieontwikkeling zoals Opdrachtgericht Werken, OPEX, etc.
De bottom-up start van het programma in 2019 resulteerde in het 1e kwartaal van 2020 in 32 lopende teamtrajecten en 19 trajecten in de opstartfase. Oftewel, ruim 85% van alle teams nam deel aan het Lef Loont programma. Bereikte tussenresultaten in deze periode waren, onder andere: verbeterde werkoverleggen, verbeterde onderlinge communicatie en wederzijds begrip en een goede basis voor verdere doorontwikkeling.

De uitbraak van Corona en de daaropvolgende maatregelen hadden tot gevolg dat in de periode april – september 2020 nagenoeg alle teamtrajecten stil zijn gevallen. Vanaf oktober 2020 is specifiek, met inachtneming van alle maatregelen in het kader van Corona, de ontwikkeling van een beperkt aantal teams hervat. Mede door de integratie van Lef Loont in de organisatieontwikkeling is er vanuit Lef Loont in de periode maart – december 2020 gerichte ondersteuning verleend bij onder andere het vormgeven en implementeren van het Opdrachtgericht Werken.

5.2.5 Versterken

In de begroting 2019 en 2020 zijn vanwege een structureel personeelstekort middelen vrijgemaakt om de organisatie kwantitatief 'op orde' te brengen. Om snel en adequaat invulling te geven aan de extra vraag naar personeel, maar ook om bestaande vacatures in deze krappe arbeidsmarkt snel weer te kunnen invullen, is de Taskforce 'Versterken Organisatie' gestart in maart 2019. Het project bestaat uit drie deelprojecten:

1. Versterken organisatie met nieuwe medewerkers;
2. Ontwikkelen 'onboardingprogramma' (nieuwe medewerkers op een goede manier laten landen);
3. Inzetten op recruitment en arbeidsmarktcommunicatie met een sterk werkgeversmerk.

Tot de zomer in 2020 heeft de focus gelegen op deelproject 1 het versterken van de organisatie met nieuwe medewerkers. Per 1 juli 2020 is de werving van nieuwe medewerkers grotendeels afgerond en overgedragen naar de lijnorganisatie. Een ander projectteam is gestart het ontwerpen van een onboarding strategie en de concepten van een programma. Het conceptprogramma is nagenoeg afgerond. Stapsgewijs wordt het programma in 2021 geïmplementeerd.
In 2020 is de basis gelegd voor een professioneel recruitmentproces binnen de gemeente. Er zijn wijzigingen aangebracht in het bestaande werving- en selectieproces, andere mediakanalen worden ingezet om de vacatures te plaatsen en er wordt meer gebruik gemaakt van het actief zoeken van kandidaten. Ook op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie is er veel gebeurd. Via een meervoudig onderhandse aanbesteding is een partij geselecteerd waarmee wordt samengewerkt aan de ontwikkeling van een sterk werkgeversmerk voor de gemeente. Ook is er een IT campagne ontwikkeld. Beiden campagnes worden begin 2021 afgerond en ingezet om de ambitie van de gemeente Westland op de arbeidsmarkt te profileren.

5.2.6 Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren

Op 1 januari 2020 is de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in werking getreden. Sindsdien geldt voor de meeste ambtenaren het private arbeidsrecht en hebben ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten als werknemers in het bedrijfsleven. In 2019 zijn de lokale regelingen van Gemeente Westland in overeenstemming gebracht met de regels van het Burgerlijk Wetboek en de nieuwe CAO Gemeenten. Er is hierbij gekozen om alle lokale regelingen technisch om te zetten met uitzondering van zaken waar dat juridisch niet mogelijk was, zodat de arbeidsvoorwaarden inhoudelijk zoveel mogelijk ongewijzigd zijn gebleven. De lokale regelingen zijn opgenomen in het Personeelshandboek Gemeente Westland 2020. Sindsdien wordt bekeken welke lokale regelingen actualisatie behoeven. Het Project WNRA is conform planning afgerond. Actualisatie van de lokale regelingen is geborgd in de lijn en verloopt conform het reguliere proces.

5.2.7 Garantiebanen

Bij de gemeente Westland is de afgelopen jaren veel tijd en aandacht besteed aan het realiseren van ruim 25 garantiebanen. Het afgelopen jaar zijn een aantal medewerkers binnen en buiten de organisatie op een reguliere functie geplaatst. Precies waar deze regeling voor is bedoeld. Deze doelgroep dient vaak dagelijks extra begeleiding te krijgen. Door de huidige Coronamaatregelen en de thuiswerkverplichting is het realiseren van nieuwe garantiebanen momenteel onmogelijk. Vanuit het ministerie is er momenteel geen taakstelling en quotumpercentage opgelegd. De focus binnen de gemeente Westland ligt nu met name op de huidige medewerkers met een garantiebaan zo goed mogelijk op afstand te begeleiden.

5.2.8 Formatie en loonbegroting

In de loonbegroting 2020 is rekening gehouden met een formatie van afgerond 837 Fte (exclusief griffie). Evenals in 2019 is voor het jaar 2020 een calamiteitenbudget van € 1 miljoen gereserveerd binnen de reserve Flankerende personele middelen. Omdat de uitgaven voor dit onderdeel binnen het reguliere personeelsbudget konden worden opgevangen is hier geen gebruik van gemaakt. De ontwikkeling van de loonkosten is in de volgende tabel in beeld gebracht (bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling loonkosten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Loonsom Organisatie	58.894	66.163	58.704
Aantal Fte organisatie	750	837	763
Gemiddelde loonsom per Fte	79	79	77

Ten opzichte van de primitieve begroting 2020 is de formatie in de loop van 2020 toegenomen met 12 Fte, de formatie komt daarmee op 849 Fte. De feitelijke bezetting is in 2020 met 13 Fte toegenomen van 750 Fte naar 763 Fte. Ten opzichte van de formatie in 2020 betekent dit een onderbezetting van 86 Fte.

Ook in 2020 bleef het lastig om de vacatures te vervullen, mede omdat de arbeidsmarkt alleen maar krapper is geworden, met name in de gespecialiseerde vakgebieden binnen Bedrijfsvoering (ICT en financiën) en Ruimte (ruimtelijke ordening, juridisch en technisch specialisten binnen het fysieke domein). Dit heeft ook te maken met de concurrentie van omringende gemeenten. Daar kwam vanaf maart ook de complexiteit van de Corona pandemie bij, wat invloed had op het werving en selectieproces. Een deel van de vacatures is ingevuld met externen zoals wordt toegelicht in de volgende paragraaf.

5.2.9 Externe inhuur

Bij de behandeling van de 1e actualisatie 2020 heeft de raad ingestemd met het intrekken van het beleidskader inhuur externen. Daarnaast is de raad akkoord gegaan de inhuur-indicator te wijzigen van een norm in een jaarlijks te bepalen streefcijfer. In september 2020 heeft het college de nieuwe uitvoeringsregels inhuur externen, formatie en personeelsbudget vastgesteld. De uitvoering is gemandateerd aan het directieteam, met uitzondering van:

- het te hanteren percentage voor de inhuur streefcijfer-indicator in het komende begrotingsjaar, dat gaat via de programmabegroting;
- besluiten inhuur langer dan 36 maanden.

Met name vanwege de extra Corona taken, zoals de TOZO, is er in 2020 extra formatie ingehuurd. De totale inhuurkosten zijn weergegeven als percentage van de primair begrote loonsom van de ambtelijke organisatie. Voor 2020 is het streefcijfer vastgesteld op 15%, gerealiseerd is 18,9%.In programma 10 wordt de beleidsindicator externe inhuur weergegeven waarbij de kosten van externe inhuur wordt afgezet tegen totale loonsom plus de kosten inhuur externen. Hieruit blijkt dat de gemeente Westland qua kosten van externe inhuur de afgelopen jaren aanzienlijk lager uitkwam dan andere 100.000+ gemeenten.

Streefcijfer inhuur	Totale inhuurkosten bedragen maximaal 10% van de loonsom (wens raad wanneer de organisatie op sterkte is). Streefcijfer 2020 bedraagt 15%.	Realisatie 2020 is 18,9%, waarbij de organisatie nog niet op sterkte is.	Overschrijding met 3,9%.
Standaard tarief	Standaard tarief per schaal o.b.v. cao. DT mag afwijken naar marktconform tarief.	242 inhuurcontracten. 43 afwijkingen, waarvan 3 met goedkeuring van college en 40 met goedkeuring van DT.	242 conform
Inhuurtermijn	Inhuurtermijn max 36 maanden. Bij overschrijding 18 maanden goedkeuring DT nodig.	242 inhuurcontracten. 31 contracten langer dan 18 maanden, waarvan 3 met goedkeuring van college en 28 met goedkeuring van DT.	242 conform
Inhuur oud-medewerkers	Maximale beloning o.b.v. “oude” functie gedurende 2 jaar na datum ontslag.	n.v.t.	n.v.t.

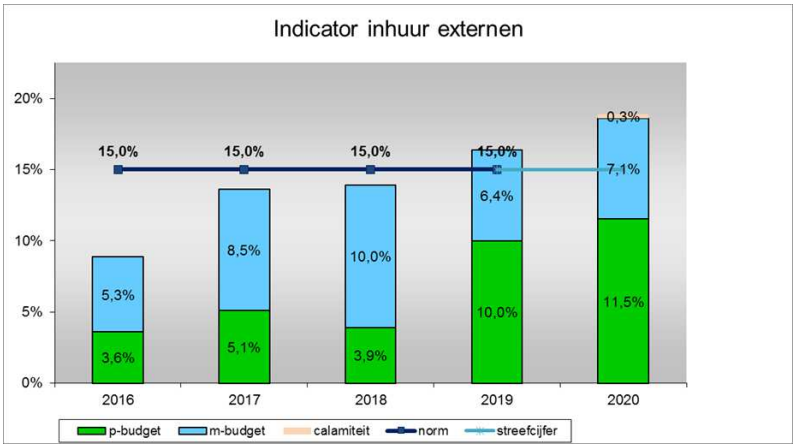

Grafiek externe inhuur als percentage van het P-budget
Categorie 1: externen ten laste van het P-budget
Categorie 2: externen ten laste van projectgelden en investeringen
Categorie 3: externen ten laste van het calamiteitenbudget

Indicator inhuur externen

	Begrote loonsom	Categorie 1		Categorie 2		Categorie 3		Totaal externe inhuur	% Begrote loonsom
		Inhuur t.l.v. p-budget	% loonsom	Inhuur t.l.v. m-budget	% loonsom	Inhuur t.l.v. calamiteit	% loonsom		
Totaal	71.179	8.203	11,5%	5.048	7,1%	203	0,3%	13.453	18,9%

Naast het streefcijfer op het volume van de externe inhuur gelden er normen voor de duur van de inhuur en de inhuur van oud-medewerkers.

5.3 Dienstverlening

In 2020 hebben wij verder gebouwd aan het digitaliseren van onze diensten en processen. Daarmee bieden we meer mogelijkheden voor onze inwoners en bedrijven om plaats - en tijdonafhankelijk gebruik te maken van onze diensten. Persoonlijk contact in de dienstverlening blijft altijd mogelijk als een van de kanalen waar burgers uit kunnen kiezen. We stellen inwoner en ondernemer centraal. Dit betekent dat we steeds meer denken in mogelijkheden vanuit het

klantperspectief in plaats van denken vanuit de onmogelijkheden van de wet- en regelgeving. De vraag/behoefte van de inwoner en ondernemer kan een enkelvoudige vraag zijn of een complexere vraag die om maatwerk vraagt van de gemeentelijke dienstverleners. Bij beide is integraal werken binnen de gemeente, maar ook met de ketenpartners, van belang. We zijn begonnen met hiervoor een opgave verbeteren diensteverlening op te stellen en in gang te zetten. Daarbij is een duidelijke ambitie verbeteren op het gebied van vergunningen en dienstverlening aan bedrijven alsook in de in- en externe dienstverlening.

Samengevat hebben wij ons gericht op:

- In stand houden van efficiënte, professionele en kwalitatief goede standaarddienstverlening en deze verder verbeteren waar mogelijk. Dit met als doel om diensten en producten tijdig en goed te verstrekken;
- Zorgen dat (een deel van) de organisatie zich meer kan gaan (in-)richten op het leveren van maatwerk. Deze opgave heeft als doel het regelen van integrale dienstverlening, die aansluit op een specifieke situatie. Wat hebben we onder andere gedaan:
    - Verder uitwerken van de initiatieventafel voor de nieuwe Omgevingswet;
    - Ontwikkelen van meer e-diensten voor het taakveld Burgerzaken;
    - Ontwikkelingen Sociaal domein:
        - Voorbereiden Transformatie
        - Voorbereiden E-diensten inkomen (digitale aanvraag mogelijkheden)
        - Procesoptimalisering WMO
        - Uitvoering herindicatie WMO
        - Voortzetten en verbeteren samenwerking ketenpartners
    - Ontwikkelingen Klantcontactcentrum (KCC):
        - Zorgen dat de kwaliteit van de dienstverlening van het KCC op peil is en blijft.
        - Intensiveren van de samenwerking tussen KCC en de andere dienstverlenende teams.
        - Aanbesteding KlantContactSysteem (ter ondersteuning van KCC)
    - Voorbereiding nieuwe visie op Dienstverlening

5.4 ICT

Ondanks de uitdagingen in 2020 is de versterking van onze ICT organisatie doorgegaan.

5.4.1 Regie en Change organisatie

De Regie- en Change Organisatie heeft verder vorm gekregen. Een groot deel van de rollen is inmiddels ingevuld. Deels met een vaste bezetting en deels met flexibele inzet. Processen rondom vraagbundeling, -verheldering en prioritering zijn in afstemming met de gebruikersorganisatie verder verfijnd. Het Project Portfolio Management is ingericht zodat we projecten beheerst kunnen realiseren. In 2020 is dan ook een aantal aansprekende projecten succesvol afgerond, waarmee we als gemeente onze dienstverlening en bedrijfsvoering kunnen verbeteren. Een aantal geplande ICT projecten is niet gestart of gerealiseerd in 2020. De uitgestelde projecten zullen in de komende periode worden ingepland en/of afgerond vanuit het portfoliomanagement. Nieuwe projecten komen voort uit de integrale roadmap van business, ICT en R&C.

5.4.2 Samenwerking Leidschendam-Voorburg

In 2013 is een samenwerking opgestart tussen de gemeente Leidschendam-Voorburg en de gemeente Westland op het gebied van ICT beheer. Sindsdien voeren we in deze samenwerking de dienstverleningsovereenkomst uit. De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft in november 2020 het samenwerkingscontract opgezegd, waardoor de samenwerking per 1 juli 2022 beëindigd zal zijn. In de komende 18 maanden dient de gezamenlijk opgebouwde ICT beheersorganisatie te worden ontvlochten, zowel op organisatorisch vlak als op technisch vlak. Tevens dienen de fi-

nanciële verplichtingen over en weer afgerond te worden. Een projectorganisatie zal daartoe worden ingericht.

5.4.3 Vooruitgang / ICT

Voor onze medewerkers is de ICT-dienstverlening verbeterd door het optimaliseren van het Self Service Portal en de uitlevering van een ander merk en type mobiele telefoons. Daarnaast zijn stappen gezet om de voorspelbaarheid en pro-activiteit van onze ICT te verbeteren door het doorlopend werken aan de onderdelen van onze governance structuur. ICT projecten die in 2020 online gegaan zijn, met name voor onze inwoners zijn:

- eDiensten Burgerzaken
- Digitale Belastingbalie
- Digitale Toegankelijkheid
- Vroegsignalering schulden met het Team Vroeg Eropaf

5.5 Gegevensbescherming

Het beschermen van de privacy van onze inwoners en het beschermen van onze informatie(voorziening) heeft onze onverdeelde aandacht. In 2020 heeft ons beleidsterrein na de formatieve uitbreiding in volledige bezetting kunnen opereren. Deze extra slagkracht heeft er mede voor gezorgd dat er grote stappen gezet zijn, waardoor wij gegevensbescherming een stevige positie binnen de organisatie hebben kunnen geven. De Corona crisis heeft zijn weerslag gehad op de organisatie, maar op het gebied van gegevensbescherming is er geen toename van incidenten gesignaleerd.

5.6 Informatiebeveiliging

In 2020 is er door de verschillende teams gewerkt aan compliance aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit normenkader is per 2020 de opvolger van de Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten (BIG). Het taakveld Gegevensbescherming ondersteunt de organisatie bij de implementatie van de BIO. Hiervoor hebben de verschillende teams plannen van aanpak gemaakt en deze zijn voor een groot deel ook uitgevoerd. Eind 2020 heeft de eerste zelfevaluatie op basis van de BIO plaatsgevonden via de ENSIA-verantwoording. De verbeterpunten uit deze zelfevaluatie worden in 2021 geïmplementeerd.
Voor wat betreft de maatregelen vanuit het rekenkameronderzoek Informatiebeveiliging 2019 kan gemeld worden dat de meeste en belangrijkste aanbevelingen in 2020 geïmplementeerd zijn. De nog openstaande punten worden naar verwachting in 2021 uitgevoerd.

5.7 Privacy/AVG

In 2020 is er een kwaliteitsimpuls gegeven aan het verwerkingsregister, zodat er een juist en goed overzicht van de verwerkingen en de gemaakte afspraken is voor een goede gegevensbescherming. Uit dit register blijkt o.a. met wie (zowel intern als extern) afspraken over privacy en informatiebeveiliging zijn gemaakt en welke toetsing mogelijk is bij de externe partijen. Bij nieuwe of te wijzigen processen wordt de gegevensbescherming vooraf getoetst, zodat duidelijk is waar extra aandacht voor nodig is.
Bij een security of privacy incident geldt zowel intern als extern dat er altijd een advies wordt gegeven voor de afhandeling. Daarnaast hoort het melden van een incident bij de Autoriteit Persoonsgegevens bij de gemeentelijke taak. Wanneer daar aanleiding toe is wordt in overleg getreden met deze instantie om tot de minimale noodzakelijke basis van gegevensbescherming te komen.

5.7.1 Incidenten

Het jaar begon bijzonder met de Citrix kwetsbaarheid in januari, waardoor wij in verband met de grote risico's genoodzaakt waren de mogelijkheid om thuis te werken tijdelijk uit te schakelen. Overal in het land ontstonden Citrix files. Echter vanaf maart heeft nagenoeg iedereen thuis gewerkt.Sinds het ontstaan van de Coronapandemie zien we dat criminelen hun werkveld verplaatsen richting cybercrime en dan in het bijzonder phishing en WhatsApp fraude. Zeker tijdens de eerste

lockdown zagen we een enorme toename in de hoeveelheid phishingmails die binnen kwam. Naast de filtering door onze spamfilters hebben zijn onze medewerkers hiervoor gewaarschuwd door berichten op het intranet te plaatsen en een webinar te ontwikkelen over het herkennen van phishingmails. Het herkennen van phishingmails stond ook centraal in de grote bewustwordingsactie van 2020.

5.7.2 Bewustwording

In 2020 hebben wij veel verschillende artikelen op het intranet geplaatst, maar ook op andere manieren aandacht voor gegevensbescherming gevraagd. Zo zijn er verschillende presentaties voor de teams gegeven, is er webinar over het herkennen van phishingmails ontwikkeld en hebben wij de Europese dag van de privacy gevierd.
Ook is dit jaar weer onder de noemer Privacy buster een bewustwordingsactie gehouden. Deze keer bestond deze uit een phishingtest, waarbij gemeten werd hoeveel mensen op een gepreppareerde verdachte mail zouden klikken en hoeveel mensen dit ook bij de servicedesk aan zouden melden. Dit was een succesvolle actie met belangrijke conclusies die we mogelijk in 2021 willen herhalen.

5.7.3 ENSIA

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid op een eenduidige manier bij gemeenten vorm te geven. Vanuit horizontale (gemeente brede) zelfevaluaties worden de diverse verantwoordingen aan de stelselhouders bij het rijk afgelegd, de zogenaamde verticale verantwoording.
In het kader van ENSIA legt het college van burgemeester en wethouders over het jaar 2020 verantwoording af over de status van informatieveiligheid.
“Het totaalbeeld voor 2020 is dat gemeente Westland voldoet aan de normen op basis van deze zelfevaluaties. Er zijn bij de verschillende onderdelen wel aandachtspunten. Deze worden in 2021 opgepakt met concrete acties om tot verbetering te leiden”.

5.8 Interne beheersing en rechtmatigheid

Vanaf 2021 moet het college verantwoording afleggen ten aanzien van de financiële rechtmatigheid. We zijn in 2019 gestart met een traject om tijdig tot een verantwoording over de financiële rechtmatigheid te komen inclusief een plan van aanpak. Onderdeel daarvan is een verbetering van het bewustzijn rondom rechtmatigheid, het verder implementeren van rechtmatigheidsaspecten in de processen, de positionering en controleaanpak van de Verbijzonderde Interne Controle en afspraken met de accountant en het college. Het implementatieplan is in het najaar van 2020 intern besproken. De besluitvorming omtrent de verantwoordingsgrens wordt in het voorjaar 2021 aan de gemeenteraad voorgelegd. De rechtmatigheidsverantwoording en de toelichting over afwijkingen en te treffen maatregelen dragen bij aan het gesprek tussen ons college en uw raad over de rechtmatigheid en de kwaliteit van het systeem van sturing en beheersing.

5.9 Inkoop

De inkoopadviseurs hebben de organisatie ondersteund bij de inkoopprocessen vanaf de procedure meervoudig onderhands. Daarnaast hebben zij de clusters ondersteund en begeleid bij het oplossen en het in de toekomst voorkomen van onrechtmatige uitgaven.
Door het verruimen van het gebied waarop de definitie ‘lokale ondernemers’ van toepassing is in het inkoopbeleid, en door de PR campagne van de gemeente met MKB Westland, is het aantal bedrijven in de database lokale ondernemers gegroeid. In het vorige beleid was dit alleen mogelijk voor ondernemers die hun hoofdvestiging in Westland hadden. In 2020 hebben zich 30 bedrijven aangemeld. Bij enkelvoudige en meervoudige onderhandse aanbestedingen worden zij, indien geschikt, benaderd om offerte uit te brengen.
Op de correcte toepassing van deze database is nadrukkelijk toegezien. In de regelmatige contacten met de brancheorganisaties, vooral MKB Westland, is het bestaan en de werking van de database door een online videopresentatie nogmaals onder de aandacht gebracht. Deze presentatie is door MKB Westland gepromoot. Naast aandacht voor de database is ook uitleg

gegeven over het inkoopbeleid en het inkoopproces. Eveneens zijn diverse tips gegeven om de kans op een opdracht te vergroten.

Het werken met het SROI-registratiesysteem Wizzr is succesvol. In dit voor marktpartijen gratis onlinesysteem rapporteert de ondernemer hoe hij invulling geeft aan zijn SROI-verplichting. Het Werkgeversservicepunt Westland monitort of de gegevens tijdig ingevoerd worden en of de invulling conform de gemaakte afspraken is. De samenwerking met het Werkgeversservicepunt en deze aanpak werpen hun vruchten af. Naast SROI zijn milieugunningscriteria en gunningscriteria op het gebied van circulariteit bij aanbestedingen toegepast.

In het proces tot aanschaf van een nieuw contractenregistratiesysteem zijn de verdere stappen gezet. Dit systeem registreert overigens niet alleen inkoopcontracten, maar in beginsel alle contracten. Alle clusters zijn vertegenwoordigd in een projectteam dat een aanbesteding hiervoor voorbereidt. Voor rechtmatig inkopen is een professioneel contractenregistratie systeem onontbeerlijk.

5.10 Kaderstellende beleidsnota's

- De beleidsregels borgstellingen en garanties zijn in 2020 door het college vastgesteld, de raad is hierover geïnformeerd met een Raadsinformatiebrief.
- Integraal Personeelsbeleidsplan 2020;
- Uitvoeringsregels college externe inhuur, formatie en p-budget;
- Beleidsregels college 'Beleidsregels garanties en borgstellingen';
- Financiële Leidraad Coronacrisis;
- Financieringsplan, voor het indekken van toekomstige financieringsbehoefte;
- Controleprotocol 2020.

5.6 Verbonden partijen

1.1 Inleiding

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke rechtspersoon, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft door stemrecht, door zitting te nemen in het bestuur dan wel in een toezichtsorgaan van een verbonden partij. Er is sprake van een financieel belang als er een bedrag ter beschikking is gesteld dat bij faillissement niet verhaalbaar is, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Opzet van de paragraaf verbonden partijen
In lijn met de nieuwe opzet van de begroting is deze paragraaf qua opzet gewijzigd zodat deze overzichtelijker en leesbaarder is en op informatiewaarde voldoet aan de richtlijnen van de commissie BBV.
De informatie over de te realiseren activiteiten en prestaties per verbonden partij en ook de bijdrage van de verbonden partij aan het realiseren van de programmadoelstellingen zijn meegenomen binnen de beleidsprogramma's.

Deze paragraaf verbonden partijen bevat:
- visie op en de beleidsvoornemens over verbonden partijen
- lijst van verbonden partijen met informatie over het belang, financiële kengetallen en risico's.

1.2 Beleid verbonden partijen

Verbonden partijen voeren vaak taken uit die de gemeente in principe ook zelf kan (blijven) doen. De keuze van gemeenten om te participeren in een verbonden partij vindt haar basis in een diversiteit van afwegingen. De belangrijkste zijn een wettelijke verplichting, de verwachting dat autonomie van de verbonden partij leidt tot prestatieverbetering, efficiencyoverwegingen, schaalvergroting en/of flexibiliteit. De gemeente mandateert de verbonden partij om taken namens haar uit te voeren. De gemeente blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Van belang is toezicht te houden en te controleren of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen doelmatig gerealiseerd worden. Beleid en kaders vormen hierbij een belangrijk instrument.

In 2017 is het beleidskader governance verbonden partijen door uw raad vastgesteld.
De monitoring van de verbonden partijen vindt plaats door de accounthouders en het accountteam. Zij adviseren integraal over de vraagstukken van de verbonden partijen. Ook is en wordt er gewerkt aan de verdere ontwikkeling en inzet van instrumentaria als jaarlijkse interne screenings, toezichtarrangementen, beheerplannen en periodieke evaluaties.
Onderdeel van de advisering is het scherper inrichten van besluit- en verantwoordingsprocessen. Er wordt periodiek geëvalueerd of de samenwerking met de verbonden partijen op een doelmatige en doeltreffende wijze verloopt en of deze bijdraagt aan het behalen van de gestelde (maatschappelijke) doelen. De evaluaties worden in samenwerking met de verbonden partij uitgevoerd.

In 2020 is een onderzoek gedaan naar de optimalisering van de informatievoorziening over de verbonden partijen in de P&C producten aan de raad.

1.2 Overzicht verbonden partijen

Bij aanvang van begrotingsjaar 2020 participeert Westland in negentien verbonden partijen. Hieronder worden de verbonden partijen gerangschikt naar rechtsvorm.

Financiële gegevens

Bedragen x € 1.000.

Naam verbonden partij	Programma	Financiële bijdrage 2020	Eigen vermogen eind 2020	Resultaat 2020	Dividend 2020
Gemeenschappelijke regelingen					
Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden	7	1.816	2.082	2.082	-
Metropoolregio Rotterdam Den Haag	3	291	30.206	777	-
Omgevingsdienst Haaglanden	7	3.694	1.071	-	-
Inkoopbureau H10	6	436	44	81	-
Veiligheidsregio Haaglanden	1	6.452	8.193	3.020	-
Besloten vennootschappen					
Gemeenschappelijk bezit Evides B.V.	7	-	267.733	23.301	964
HVC Geothermie B.V.	3	-	-	-	-
Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV	8	-	323	114	-
Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom CV	8	-	15.400	5.700	-
Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland BV	8	-	123	28	-
Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland CV	8	-	9.248	445	-
Patijnenburg B.V.	6	8.300	4.026	(2)	-
Regionale ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter B.V.	3	100	49.454	(2.702)	-
Sociaal Kernteam B.V.	6	7.237	693	393	70
WHC Onroerend Goed B.V. (vh: GHC Onroerend Goed Expo B.V.)	3	-	4.135	50	-
Naamloze vennootschappen					
BNG Bank N.V.	10	-	5.097.000	228.000	-
N.V. HVC	7	-	142.293	15.233	-
N.V. Juva holding	3	-	138.105	15.961	11.232
Andere rechtsvormen					
Stichting Greenport West-Holland	3	85	370	112	-
Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.	5	10	4.704	(75)	-
Juliahof VOF	8	-	-	(75)	-
TOTAAL		**28.421**	**5.775.204**	**292.443**	**12.266**

Toelichting op de tabel financiële gegevens Verbonden partijen

Onder de kop *financiële bijdrage* staat de (min of meer structurele) bijdrage ad. € 27,6 mln. die vanuit de beleidsprogramma's van de gemeente aan de verbonden partijen worden verstrekt.

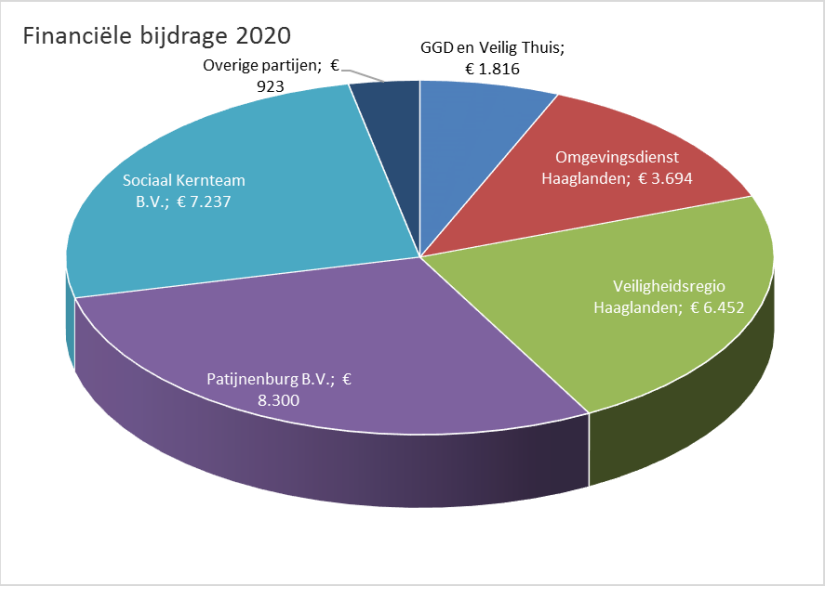

Met de termen *eigen vermogen* en *vreemd vermogen* wordt gedoeld op het eigen en vreemd vermogen dat de verbonden partij bij aanvang en einde van het begrotingsjaar op de balans heeft staan. Dit geeft een indicatie van de (omvang van de) totale balanspositie van de verbonden partij.

Op basis hiervan kan ook de solvabiliteit (verhouding eigen vermogen/totaal vermogen) worden bepaald.

Het r*esultaat* is het exploitatieresultaat vóór belastingen dat de verbonden partij in 2020 heeft gerealiseerd of verwacht te realiseren, blijkend uit de jaarrekening 2020. Waar nog geen cijfers uit de definitieve jaarrekening kon worden gebruikt, is dit vermeld. Daar zijn de conceptcijfers of is het begrote resultaat opgenomen.

Het *dividend* betreft de ontvangen dividenduitkering van de verbonden partij aan de gemeente in 2020. Dit ontvangen dividend kan betrekking hebben op eerdere jaren die in 2020 tot uitkering zijn gekomen. In de aandeelhoudersvergadering kan worden besloten tot het uitkeren van dividend. Op dat moment wordt voor de gemeente Westland duidelijk wat de omvang van het dividend is en wanneer het dividend te verwachten is.

In principe kunnen alle vennootschappen[2] aan hun aandeelhouders dividend uitkeren. Verreweg het meeste dividend wordt uitgekeerd door de N.V. Juva (€ 11,23 mln.). Een aantal vennootschappen keert geen dividend uit. Voor een aantal deelnemingen is dit logisch omdat een resultaat tot uiting komt in het verwachte resultaat van de grondexploitaties.

Financieel belang (*Bedragen x € 1.000.)*

Naam verbonden partij	% aandeel	Begroting 2020	Nominale waarde	Financieel belang eind 2020	Actuele waarde o.b.v. JR
Gemeenschappelijke regelingen					
Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden	0,0%			€ -	€ -
Metropoolregio Rotterdam Den Haag	0,0%			€ -	€ -
Omgevingsdienst Haaglanden	0,0%			€ -	€ -
Inkoopbureau H10	0,0%			€ -	€ -
Veiligheidsregio Haaglanden	0,0%			€ -	€ -
Besloten vennootschappen					
Gemeenschappelijk bezit Evides B.V.	6,4%	€ 5.400	€ 6	€ 5.396	€ 17.208
HVC Geothermie B.V.	0,0%			€ -	€ -
Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV	50,0%		€ 9	€ 9	€ 162
Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom CV	50,0%	€ 11.700	€ 11.700	€ -	€ 7.700
Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland BV	50,0%		€ 50	€ 18	€ 62
Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland CV	43,8%	€ 7.600	€ 7.608	€ -	€ 4.051
Patijnenburg B.V.	100,0%	€ 0,1	€ 0,1	€ 0,1	€ 4.026
Regionale ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter B.V.	0,8%	€ 500	€ 500	€ -	€ 397
Sociaal Kernteam B.V.	100,0%	€ 0,1	€ 0,1	€ 0,1	€ 693
WHC Onroerend Goed B.V. (vh: GHC Onroerend Goed Expo B.V.)	48,8%	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.017
Naamloze vennootschappen					
BNG Bank N.V.	0,5%	€ 23.080	€ 755	€ 733	€ 27.524
N.V. HVC	4,5%	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6.346
N.V. Juva holding	86,4%	€ 786	€ 786	€ 784	€ 119.323
Andere rechtsvormen					
Stichting Greenport West-Holland	0,0%			€ -	€ -
Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.	0,6%			€ -	€ 28
Juliahof VOF	50,0%			€ -	€ -
TOTAAL		**€ 51.072**	**€ 23.420**	**€ 8.946**	**€ 189.536**

Toelichting op tabel Financieel belang verbonden partijen

In de begroting is in deze tabel een kolom “financieel belang” opgenomen. De gepresenteerde waarden gepresenteerd hebben een verschillend karakter n.l. nominale waarden, betaalde waarden en actuele berekende waarden.

[2] Vennootschappen zijn per definitie private rechtspersonen (dus N.V., B.V., C.V. of V.O.F.).

In de tabel hierboven is ter aansluiting de kolom uit de begroting gepresenteerd. Daarnaast is een uitsplitsing opgenomen van de verschillende waarden.

De kolom *nominale waarde* bevat de waarde die het aandeel had op het moment van uitgifte.

De kolom *financieel belang* bevat de waarde die in 2020 als financieel vast actief op de balans gepresenteerd is. Deze waarden zijn de oorspronkelijke aankoopwaarde minus waardeverminderingen door afwaarderingen in voorgaande jaren.
Deze middelen kan de gemeente verliezen in het geval van een faillissement van de organisatie of wanneer de financiële problemen van de organisatie feitelijk kunnen worden verhaald op de gemeente. In de meeste vennootschappen (N.V., B.V. of V.O.F.) heeft de gemeente een aandelenbelang in de vorm van gestort kapitaal, een verstrekte lening of een garantstelling. In de toelichtende tekst wordt dit per verbonden partij uitgewerkt. In het financiële overzicht is onder het kopje financieel belang alleen het gestort aandelenkapitaal opgenomen tegen de actuele waarde op de balans van de gemeente.

De waarde van dit aandelenbelang op de balans van de gemeente is ca. € 8,9 mln. en is als volgt over de verbonden partijen (vennootschappen) verdeeld (zie grafiek).
Deze waarde is lager dan de nominale waarde omdat het belang in drie deelnemingen (OBWZ, ONW en IQ) is afgewaardeerd met € 19,8 mln.
Anderzijds is de actuele waarde in een aantal deelnemingen hoger dan de waarde op de balans van de gemeente. Dit is berekend op basis van het procentuele aandeel in het Eigen vermogen (aandelenkapitaal plus reserves).
Bijvoorbeeld de BNG. In de begroting stond er een financieel belang van € 23 mln. Dit is geen feitelijke waarde maar een berekende actuele waarde. Eind 2020 is dat € 28 mln. De gemeente heeft voor de aandelen BNG destijds € 733.000 betaald zoals opgenomen in de kolom financieel belang eind 2020. Dit is iets lager dan de nominale uitgifteprijs van de aandelen ad. € 755.000. De waarde van het financieel belang is mogelijk te realiseren bij vervreemding van deze aandelen mits een koper deze prijs ervoor betaalt.

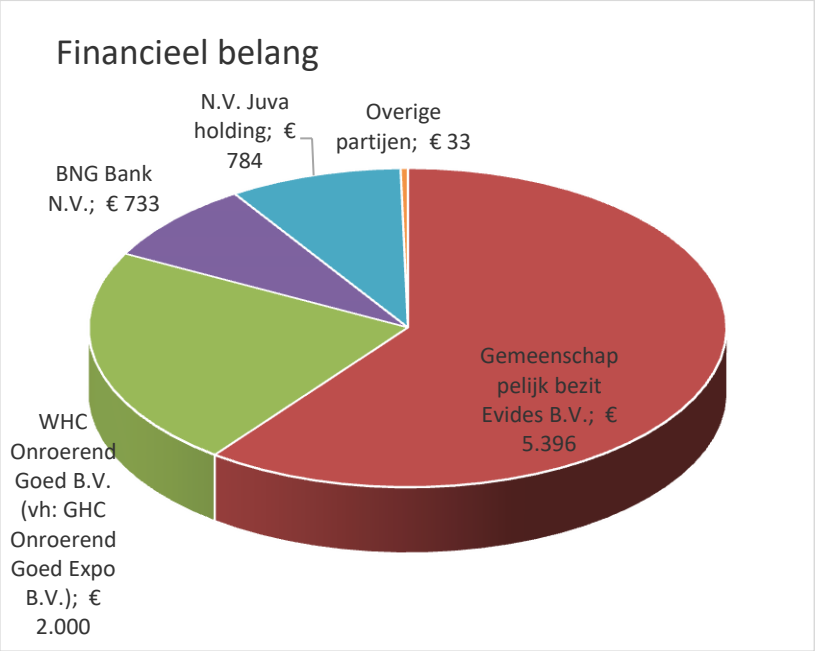

De kolom *actuele waarde* bevat het aandeel van de gemeentelijke participatie in het eigen vermogen van de verbonden partij.

Gemeenschappelijke Regelingen

Verbonden partij	Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	De gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.	
Deelnemende partijen	De negen gemeenten van de Veiligheidsregio Haaglanden, te weten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	In het AB wordt één afgevaardigde van het college van B&W, zijnde de wethouder Zorg óf de wethouder Jeugd, van iedere deelnemende gemeente benoemd. De GW is lid van het algemeen bestuur (AB)	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR of staat niet garant voor een bepaald bedrag. Wel kunnen tekorten onder bepaalde situaties ten laste van de deelnemende partijen worden gebracht. De gemeente verstrekt een min of meer structurele bijdrage aan de GGD van € 1,165 mln. en aan VT een bijdrage van € 0,651 mln..	
Financiële gegevens	Begin 2020	Eind 2020
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ -724.000	€ 2.082.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 2.082.000
Financiële bijdrage	€ 1.816.150	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	Het hebben van een GR GGD is verplicht en zal worden gecontinueerd. Bij de GGD heeft de bestrijding van Covid-19 momenteel prioriteit. Dit vergt veel van de organisatie en voor de reguliere taken richt met zich op wettelijk verplichte taken en kritische processen. De GGD is een visietraject gestart waarbij aandacht wordt besteed aan de positionering en rolbepaling in het sociale domein. Het hebben van een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig thuis) is wettelijk verplicht en zal worden gecontinueerd. In de septembercirculaire 2020 van het rijk zijn er landelijk structurele middelen toegevoegd ten behoeve van de versterking van Veilig Thuis. Hierdoor zijn er de komende jaren extra middelen beschikbaar, welke onder meer zullen worden ingezet ter versterking van de keten in de bestrijding van huiselijk geweld.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Er is geen weerstandsvermogen binnen deze GR. De discussie over de wenselijkheid hiervan wordt gevoerd in het AB. Er zijn slechts beperkt risico's op de bedrijfsvoering, omdat er jaarlijks een uitvoeringsovereenkomst wordt afgesloten. Daardoor wordt de jaarrekening van de regiogemeenten gelijk aan de begroting. Dit tenzij bestuurlijk wordt besloten tot aanpassing van de bijdrage, bijvoorbeeld omdat sprake is geweest van extra taken (zoals meer meldingen bij Veilig Thuis dan begroot of grootschalige vaccinatie ter afwending van een infectieziekte-epidemie), of dat er meer of minder is afgenomen dan begroot van producten	

	die per prestatie worden afgerekend (zoals forensische zorg en inspecties kinderopvang). De financiële gevolgen voor de GGD van de bestrijding van Covid-19 komen vooralsnog ten laste van het rijk. Het bestuur toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau. Tijdig en transparant inzicht in de voortgang van de uitvoering van het afgesproken takenpakket is hiervoor een noodzaak. Om de bedrijfsvoering en besturing van Veilig Thuis op orde te krijgen is een rekenmodel ontwikkeld waarmee een vertaling kan worden gemaakt van de ingeschatte hoeveelheid werk naar de ingeschatte hoeveel capaciteit en de ingeschatte benodigde financiële middelen. Hierdoor komt meer inzicht in de vraag in hoeverre uitbreidingen structureel of incidenteel zijn. De gemaakte inschattingen kunnen vervolgens worden gemonitord gedurende het jaar door middel van tussentijdse rapportages.

Verbonden partij	**Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)**	
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	Het verbeteren van de bereikbaarheid en het versterken van de concurrentiepositie ten behoeve van de huidige en toekomstige werkgelegenheid.	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur van de MRDH. De wethouder Economische Zaken is lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat en de wethouder Verkeer en Vervoer is lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit. Een tweetal raadsleden maakt deel uit van de adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat. Daarnaast maakt een tweetal raadsleden deel uit van de adviescommissie Vervoersautoriteit. Een raadslid heeft zitting in de Rekeningencommissie.	
Financieel belang	Er is door de gemeente geen kapitaalbelang gestort en er zijn geen garanties verstrekt. Voor het programma Economisch Vestigingsklimaat bedraagt de totale inwonerbijdrage van de 23 deelnemende gemeenten € 6,5 mln. Het aandeel van de gemeente Westland hierin bedraagt € 290.984. Dit is 4,5%.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 22.023.344	€ 30.206.327
Vreemd vermogen	€ 1.555.686.899	€ 1.472.506.678
Resultaat	n.v.t.	€ 776.924
Financiële bijdrage	€ 290.984	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	Na de evaluatie van de MRDH zijn verschillende verbetervoorstellen direct opgepakt; andere worden nog uitgewerkt zoals de instelling en werking van overlegtafels. Op verzoek van een aantal gemeenten wordt nu een “groentafel” opgericht. Binnen de MRDH is het traject Investeren in de Regio gestart. Dit	

	traject heeft tot doel om bestaande en uitgewerkte plannen in de metropoolregio, die passen bij het Rijksinvesteringsfonds, samen te brengen en voor het fonds in aanmerking te laten komen. De coronacrisis heeft ingrijpende gevolgen voor de economie en het vervoer. Voor het openbaar vervoer zijn als gevolg daarvan forse bezuinigingen noodzakelijk.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Economisch vestigingsklimaat: de beschikbare weerstand-scapaciteit (€ 166.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 106.000) ruim voldoende. De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen de projecten wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-middelen aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-middelen lager worden en/of kunnen vertragen. Financiering OV-bedrijven: de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 25.873.276) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 27.000.000) matig. Naar verwachting wordt het dekkingstekort risicoreserve aangevuld vanuit het resultaat 2020.

Verbonden partij	**Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)**	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Openbaar belang	De uitvoering van VTH-taken milieu in het kader van verlengd bestuur zoals vastgelegd in het samenwerkingsverband op basis van de Wet Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (WGr-ODH).	
Deelnemende partijen	De Provincie Zuid-Holland (DB-lid), de gemeenten: Delft, Den Haag (DB-lid), Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp (DB-lid), Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer (Voorzitter AB en DB).	
Bestuurlijk belang	Er is sprake van een monistisch stelsel: twee wethouders hebben namens Westland zitting in het Algemeen Bestuur van de ODH, te weten de wethouder Beheer openbare ruimte, vergunningverlening en toezicht en de wethouder Financiën. De wethouder Beheer openbare ruimte, vergunningverlening en toezicht heeft ook zitting in het Dagelijks Bestuur van de ODH.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR, noch zijn er garanties verstrekt. De (min of meer structurele) deelnemersbi-jdrage 2020 is geraamd op € 3.686.637 maar wordt definitief vastgesteld op basis van de outputbegroting ODH (nacalculatie).	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 1.071.385	€ 1.071.385
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage	€ 3.686.637	€ 3.694.195
Actuele ontwikkelingen	Per 1 januari 2021 worden de asbesttaken van de gemeente ter uitvoering overgedragen aan de ODH. In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen voor de overdracht van bodemtaken van de provincie Zuid-Holland aan de gemeenten met een mogelijk rol in de uitvoering voor de ODH daarin. Daarnaast spelen de pilots	

	in het kader van de Wet Kwaliteitsborging en de voorbereidingen in het kader van de Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding 1 januari 2021) die mogelijk van invloed zullen zijn op de taken en taakuitvoering door de ODH.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen van de ODH bedraagt € 1.020.000. Deze is daarmee als voldoende gekwalificeerd.

Verbonden partij	**Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden**	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	Het beschikbaar hebben en houden van voldoende aanbod voor Jeugdhulp.	
Deelnemende partijen	De gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer	
Bestuurlijk belang	De wethouder Zorg is namens B&W lid van het GR bestuur en tevens voorzitter.	
Financieel belang	Er is geen kapitaal gestort en er zijn geen garanties verstrekt. De Westlandse bijdrage bedraagt in 2020 € 286.741 en is 9,62% (gebaseerd op inwoneraantal) van de begroting van het ink-oopbureau. De structurele bijdrage vanaf 2021 bedraagt € 276.000.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 85.924	€ 43.687
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 81.045
Financiële bijdrage	€ 286.741	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	Op basis van het onderzoek naar de governance voor de inkoop van jeugdhulp in H10 hebben de raden in 2019 besloten tot de vierde wijziging van de GR. In dit besluit is gekozen voor een lich-te GR voor onbepaalde tijd. Daarmee is meer helderheid gegeven over de taken en bevoegdheden, meer ontwikkelperspectief voor medewerkers gekomen en gekozen voor een wijziging van den naam van Inkoopbureau H-10 naar Servicebureau Jeugdhulp Haa-glanden omdat dit beter past bij het takenpakket.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Als bedrijfs- en bestuurlijke risico's kunnen worden genoemd: een te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency kan worden bereikt, terugtre-dende deelnemers, externe onvoorziene ontwikkelingen, benodi-gde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen en het risico dat de werkzaamheden meer personele capaciteit vragen dan vooraf ingeschat. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mo-gelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en sub-stantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstand-scapaciteit van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden kunnen twee posten worden gerekend: • Reserves (nu niet aanwezig) • Post onvoorzien Na uitputting van deze capaciteit is het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden op de bijdrage van de deelnemers aangewezen.	

Verbonden partij	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Openbaar Lichaam	
Openbaar belang	De VRH staat 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar voor veiligheid en zorg in de regio. Zij bundelt hiervoor de krachten van verschillende partners om samen goed voorbereid te zijn op dagelijkse, maar ook op grootschalige incidenten en deze slagvaardig te bestrijden. Daarbij treedt de VRH op als regisseur bij het organiseren en uitvoeren van de hulpverlening.	
Deelnemende partijen	De gemeenten uit de regio Haaglanden. Gemeenten Den Haag, Westland, Delft, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Midden-Delfland en Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de VRH bestaat uit de negen burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Uit de leden van het Algemeen Bestuur wordt een Dagelijks Bestuur gevormd. De burgemeester van Den Haag is voorzitter van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur VRH.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR. De gemeente Westland draagt wel min of meer structureel bij aan de VRH. Op basis van het inwoneraantal is dit voor het jaar 2020 € 6,45 mln.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 8.777.000	€ 8.193.000
Vreemd vermogen	€ 51.593.000	€ 48.501.000
Resultaat	n.v.t.	€ 3.020.000
Financiële bijdrage	€ 6.451.832	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	De focus van de brandweer ligt op de verdichting van de regio en de energietransitie. De verdichting heeft te maken met de toename van bebouwing en het wegverkeer dat nieuwe risico's met zich mee brengt en waar de brandweer op moet antisiperen. Daarnaast is wordt er ingezet op de duurzame inzetbaarheid van personeel. Ook risicobeheersing blijft volop in ontwikkeling o.a. op het gebied van de Omgevingswet en klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw. Het Beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing zet in op het voortzetten van deze ontwikkelingen. De focus ligt op het verder toerusten van de crisisorganisatie op de voornaamste risico's in de regio en op de samenwerking met (crisis-)partners. De missie van de GHOR (Geneeskundige Hulporganisatie in de Regio) is het realiseren van zorgcontinuïteit voor de burgers van Haaglanden onder alle omstandigheden. De veranderingen en consequenties die de 'Wet langdurige zorg' met zich meebrengt blijft de komende periode centraal staan. De samenwerking met gemeenten en de koppeling tussen de domeinen veiligheid en zorg zijn een essentieel onderdeel van deze samenwerking In het Regeerakkoord Rutte I is opgenomen dat er één landelijke meldkamerorganisatie in	

	Nederland moet komen, de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS). De LMS zal in de 'bouwplaats' periode (2020 – 2022) de gezamenlijke meldkamers verder gestalte geven. De gemeentelijke crisisbeheersing heeft als doel dat de gemeenten eind 2021 de crisisbeheersing zo veel als mogelijk geïntegreerd hebben in hun dagelijkse bedrijfsvoering en flexibel kunnen inspelen op incidenten.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De beschikbare weerstandscapaciteit (is algemene reserve € 1.457.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 1.487.000) matig. De ratio van het weerstandsvermogen bedraagt 0,98 en is hiermee iets lager dan het afgesproken niveau van 1.0. Voorgesteld wordt om € 30.000 toe te voegen aan de algemene reserve vanuit het resultaat 2020.

Besloten vennootschappen

Verbonden partij	**Gemeenschappelijk bezit Evides B.V. (GBE)**	
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap	
Openbaar belang	Voor burgers en bedrijven in Zuid-Holland Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal is het van groot belang dat zij altijd kunnen rekenen op de levering van voldoende en kwalitatief betrouwbaar water.	
Deelnemende partijen	Gemeenten Rotterdam, Dordrecht, Westland, Delft en Nissewaard e.a. Deze gemeenten bezitten samen ongeveer 75% van de aandelen. Daarnaast is er nog een aantal gemeenten met kleinere belangen.	
Bestuurlijk belang	De Gemeente Westland is aandeelhouder in Gemeenschappelijk Bezit Evides B.V. De wethouder Financiën is namens de gemeente lid van de AvA.	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in de GBE B.V. via het stemrecht op de aandelen. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal. GB Evides B.V. heeft een 50% belang in Evides NV. De andere 50% van de NV is in bezit van N.V. PZEM (vooral provincie Zeeland en alle Zeeuwse gemeenten). De gemeente Westland houdt 6,43% (118.904) van de aandelen in GBE B.V., hetgeen overeenkomt met een nominale waarde van € 5.945. De gemeente heeft deze aandelen gekocht voor € 5,4 mln., het bedrag dat in 2004 feitelijk betaald is voor de aankoop van de aandelen. In 2020 is door de gemeente Westland € 0,96 mln. aan dividend ontvangen. In 2021 neemt dit af naar € 0,80 mln. De verlaging vanaf 2020 heeft te maken met de verwachte verlaging van de maximaal toegestane vermogenskostenvoet (WACC).	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 5.396.000	€ 5.395.764
Eigen vermogen	€ 259.431.651	€ 267.732.912
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 23.301.261
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	Waterbedrijven worden steeds vaker geconfronteerd met droge	

	periodes, waardoor het aanhouden van grotere voorraden steeds belangrijker wordt. Ook de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater vergt investeren om deze te waarborgen voor de toekomst. Ook voor de industriewateractiviteiten zijn investeringen benodigd om de winstgevendheid van het bedrijf op peil te houden. Hierop heeft de AVA Evides besloten de normsolvabiliteit te verhogen van 40 naar 41%, met mogelijk incidentele effecten voor de hoogte van het uit te keren dividend voor 2023 en 2024. De Drinkwaterwet schrijft voor dat een drinkwaterbedrijf in handen moet zijn van publieke aandeelhouders. PZEM is namens de Zeeuwse overheden aandeelhouder van Evides. Deze situatie wordt als onwenselijk beschouwd door de achterliggende aandeelhouders van PZEM, GBE en de wetgever. In 2020 zijn de mogelijkheden voor overdracht van de PZEM-aandelen in Evides aan de achterliggende aandeelhouders besproken en mogelijk speelt het Rijk een rol in deze overdracht in 2021 in het kader van de Zeeuwse compensatieregeling.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De gemeente Westland heeft een aandelenkapitaal van € 5,4 mln. op de balans staan als risicodragend vermogen. De solvabiliteit van GBE B.V. is 100%; voor Evides N.V. bedraagt deze ruim 42%, waarmee de ondernemingen bijzonder solvabel zijn

Verbonden partij	**HVC Geothermie B.V.**	
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Vormgeven aan de energietransitie in het Westland met de investering en exploitatie in een geothermiebron.	
Deelnemende partijen	De aandelen C zijn in 2020 ingetrokken.	
Bestuurlijk belang	Het indirecte aandeelhouderschap is 2020 beëindigd door inlevering van de aandelen C.	
Financieel belang	Geen financieel belang.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	De activiteiten van Geothermie zijn verschoven naar N.V. HVC. De HVC Geothermie B.V. is na de formele overdracht van de aandelen C opgeheven en valt vanaf 1-1-2021 niet meer onder de verantwoordelijkheid van de gemeente als verbonden partij.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De garantstelling is vervallen doordat de BNG-lening van HVC Geothermie B.V. is afgelost.	

Verbonden partij	**Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom B.V./C.V. (OBWZ)**
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten vennootschap
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouw binnen de gemeente Westland.
Deelnemende partijen	Gemeente Westland en Bouwfonds Ontwikkeling B.V. (BPD).
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is direct betrokken via de volgende gremia: • Algemene vergadering van Aandeelhouders (BV) door de

	wethouders voor Planontwikkeling & grondzaken en Financiën. • Aandeelhouder van de CV via de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom. Lid Raad van Vennoten binnen de CV.
Financieel belang	De gemeente Westland bezit 50% van de aandelen in het Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom BV. De overige 50% is in handen van Bouwfonds Ontwikkeling BV. Gemeente Westland bezit 100% van de aandelen in de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV. De gemeente Westland en Bouwfonds Ontwikkeling BV hebben beide een aandeel van 50% in de Beheer BV. De participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV is met een 49% aandelenbelang commanditair vennoot van het ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom CV. Commandiet Bouwfonds bezit eveneens 49% van deze aandelen. Het restant van 2 % is in handen van de Beheer BV. Door de gemeente is € 11,7 mln. ingebracht (volledig geplaatst startkapitaal in de participatiemaatschappij). De gemeente staat voor € 56,6 mln. garant voor deze deelneming. Bouwfonds Ontwikkeling B.V. heeft hiertoe een contragarantie van 50% verstrekt.

Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 9.000	€ 9.000
Eigen vermogen	€ 9.909.000	€ 15.723.000
Vreemd vermogen	€ 20.000.000	€ 30.000.000
Resultaat	n.v.t.	€ 114.000
Financiële bijdrage		n.v.t.

Actuele ontwikkelingen	Gelet op de marktomstandigheden bestaat het risico dat planning en programmering van de plannen bijgesteld moeten worden, met mogelijke consequenties voor de grondexploitatie.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedraagt € 27,1 mln. Er heeft een volledige afwaardering van het aandelenkapitaal plaatsgevonden van € 11,7 mln. Hierdoor bedraagt de totale voorziening € 38,8 mln. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 5,2 mln.

Verbonden partij	**Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland B.V./C.V. (ONW)**
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten Vennootschap
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouw binnen de gemeente Westland.
Deelnemende partijen	Gemeente Westland, BNG Gebiedsontwikkeling B.V., Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is via diverse gremia binnen ONW actief: • Raad van Commissarissen binnen de B.V. via de wethouder Beheer openbare ruimte en de wethouder planontwikkeling. • Algemene vergadering van Aandeelhouders binnen de B.V. via de wethouder Beheer openbare ruimte. • Raad van Vennoten binnen de C.V. via de wethouder Financiën.
Financieel belang	Binnen de CV/BV participeert de gemeente Westland voor 38,62% en BNG GO BV voor 50%. De provincie neemt deel in de CV voor 6,83% en het Hoogheemraadschap van Delfland voor

	4,55%. Het geplaatst en gestort gemeentelijk aandeel in de financiering is 38,37%, totaal € 7,6 mln.. Ten behoeve van de ONW CV is een garantie verstrekt van € 37,5 mln. voor de financieringsbehoefte voor de ontwikkeling van het gebied. De garantiestelling geldt tot 31 december 2027.

Financiële gegevens	Begin 2020	Eind 2020
Financieel belang	€ 18.000	€ 18.000
Eigen vermogen	€ 8.898.000	€ 9.371.000
Vreemd vermogen	€ 20.000.000	€ 10.000.000
Resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.

Actuele ontwikkelingen	Gelet op de marktomstandigheden bestaat het risico dat planning en programmering van de plannen bijgesteld moeten worden, met mogelijke consequenties voor de grondexploitatie.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedraagt € 3,2 mln.. Er heeft een volledige afwaardering van het aandelenkapitaal plaatsgevonden van € 7,6 mln.. Hierdoor bedraagt de totale voorziening € 10,8 mln.. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 1,1 mln..

Verbonden partij	Patijnenburg B.V.
Vestigingsplaats	Naaldwijk
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	Uitvoering geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), de Participatiewet en de gemeentelijke re-integratietaken.
Deelnemende partijen	Behoudens de gemeente Westland geen andere partijen.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is namens het college van B&W van de gemeente Westland lid van de AvA Patijnenburg en behartigt daarin de belangen van de gemeente als enig aandeelhouder.
Financieel belang	Met ingang van 17 januari 2017 is de gemeente Westland 100% eigenaar en aandeelhouder van Patijnenburg met de daarbij behorende rechten en plichten. Aan kapitaal is € 100 gestort. De (structurele) gemeentelijke bijdrage gemoeid met WSW is € 6,9 mln. en met re-integratie € 1,4 mln. Het "beklemde" eigen vermogen zal in 2020 verder afnemen door extra re-integratie activiteiten uit te voeren. Het genormeerde eigen vermogen voor Patijnenburg is € 1,05 mln..

Financiële gegevens	Begin 2020	Eind 2020
Financieel belang	€ 100	€ 100
Eigen vermogen	€ 4.027.536	€ 4.026.020
Vreemd vermogen	€ 1.742.500	€ 1.527.500
Resultaat	n.v.t.	- € 1.516
Financiële bijdrage	€ 8.300.000	n.v.t.

Actuele ontwikkelingen	Op grond van de Participatiewet heeft de gemeente de wettelijke taak om ondersteuning te bieden aan personen die worden genoemd binnen deze wet. Patijnenburg voert de plaatsingen Nieuw beschut uit in het kader van de Participatiewet. Deze groep zal in omvang toenemen. Daar staat tegenover dat de groep sw-medewerkers in omvang afneemt en vergrijst. Ook wordt aan Patijnenburg jaarlijks een opdracht gegund ten behoeve van de re-integratietaken van de gemeente. In het werkveld van de re-integratie spelen ontwikkelingen die

	direct van invloed zijn op het realiseren van de doelstellingen van de gemeente. Daarbij valt te denken aan de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt (vraag en aanbod), ontwikkeling van de (nieuwe) doelgroepen, samenwerking in de regio. Om adequaat op deze ontwikkelingen te kunnen anticiperen wordt door Patijnenburg in samenwerking met de gemeente gewerkt aan een visie en een meerjarenopdracht, zodat door Patijnenburg geïnvesteerd kan worden in een meer flexibele, efficiënte en kwalitatief hoogwaardige uitvoeringsorganisatie. In 2021 zal dat na bestuurlijke besluitvorming worden vastgelegd.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Door invoering van de Participatiewet is de toegang tot de Wsw afgesloten en vindt er alleen nog uitstroom en geen instroom plaats. Hierdoor gaat het aantal sw-medewerkers elk jaar omlaag, tot uiteindelijk nul. Tegelijkertijd gaat het budget voor de Wsw omlaag, enerzijds door de daling van het aantal sw-medewerkers en anderzijds door stapsgewijze doorvoer van een efficiency-korting per standaard eenheid (SE). De budgetten voor de Wsw staan meerjarig vast. Indien de afbouw niet in de pas loopt met de afbouw van het rijksbudget neemt het risico op tekorten toe. Voorts is de subsidie voor plaatsingen Nieuw beschut op grond van de Participatiewet niet toereikend voor de dekking van de kosten. Er is meer begeleiding nodig om deze doelgroep, die in omvang toeneemt, in het juiste traject aan het werk te zetten. Toekomstige tekorten kunnen in eerste instantie gedekt worden uit bestemmingsreserve bij Patijnenburg en de gemeente. Het weerstandsvermogen slinkt door opeenvolgende tekorten. Met Patijnenburg zijn afspraken gemaakt over extra inzet voor re-integratie en de dekking van niet-beïnvloedbare risico's.

Verbonden partij	**Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter B.V.**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	Verbetering van de economische positie van de regio Zuid-Holland, waaronder ook Westland.
Deelnemende partijen	IQ heeft als aandeelhouders het Ministerie van Economische Zaken, de Provincie Zuid-Holland, Rotterdam, Den Haag, Delft, Leiden, Westland, Drechtsteden, Erasmus MC, TU Delft, Universiteit Leiden en LUMC. Naast deze partijen ontvangt ze jaarlijks een exploitatiebijdrage van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, Erasmus Universiteit en de gemeente Zoetermeer.
Bestuurlijk belang	Het college van B&W, vertegenwoordigd door de wethouder Economische Zaken en Greenport, is direct betrokken als aandeelhouder met stemrecht in de AVA naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	De gemeente Westland bezit 500.000 aandelen van nominaal € 1 euro, zijnde 0,803% van de aandelen van IQ. Deze waarde is niet meer als financieel vast actief op de balans opgenomen door afwaardering in voorgaande jaren. Hiermee is het financieel belang nihil. De actuele waarde van het aandelenbelang per eind 2020 is € 398.938. De activiteiten van IQ worden qua financiering, en daarmee ook de begroting, als volgt onderverdeeld: ♦ Ontwikkelingsbedrijf, de kosten worden gefinancierd door

de exploitatiebijdragen van onze publieke financiers;
- Participatiebedrijf (IQCapital) wordt gefinancierd door het beschikbaar gestelde aandeelhouderskapitaal en (toekomstige) rendement op de investeringsportefeuille;
- Uitvoering fondsbeheer en aanvullende ontwikkelingsactiviteiten, namens of ten behoeve van onze publieke financiers. Deze activiteiten worden additioneel gefinancierd en zijn minimaal kostendekkend.

De begroting sloot in 2020 met een verwacht tekort van € 1,4 mln.. Dit is in lijn met het beeld over de afgelopen jaren. Het eigen vermogen neemt daardoor verder af. De verwachting is dat de fondsen 6-8 jaar na de start een neutrale of positieve exploitatie hebben.

IQ verwacht over boekjaar 2023 een positief resultaat van € 10 tot € 13 mln. Eind 2023 is het einde subsidieperiode EFRO-middelen die beschikbaar zijn gesteld (€ 17,3 mln.). De resterende middelen vallen vrij in het eigen vermogen (weliswaar beklemd: in lijn met EFRO-doelstelling dienen de middelen te revolveren t/m boekjaar 2031 waarna de middelen vrij besteed -en uitkeerbaar zijn).
De reële waarde van het belang stijgt dan weer richting nominaal.

Financiële gegevens	Begin 2020	Eind 2020
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 52.156.000	€ 49.681.000
Vreemd vermogen	€ 7.853.000	€ 11.321.000
Resultaat	-/- € 1.400.000	-/- € 2.475.000
Financiële bijdrage	€ 100.000	n.v.t.

Actuele ontwikkelingen

IQ is vanaf 2014 risicodragend aan het participeren o.a. door internationale activiteiten. Het rendement op deze participaties is afhankelijk van het succes van de innovatieve ondernemingen waarin wordt geparticipeerd.
Vanwege de (reis)beperkingen als gevolg van uitbraak van Covid heeft men bijna het hele jaar geen activiteiten op dat gebied kunnen maken, en daardoor is gepland budget van de exploitatiekosten niet uitgegeven.

Voor de ontwikkelingsactiviteiten ontvangt de vennootschap exploitatiebijdragen die kostendekkend zijn. De begroting over 2020 liet een verwachte overbesteding zien van € 136.000. De uitgaven van kernactiviteiten en de overheadkosten zijn lager dan begroot, o.a. door de coronamaatregelen. De onderbesteding over 2020 is € 518.000 en wordt toegevoegd aan de balanspost ‘nog te besteden exploitatiebijdragen’.

Over het boekjaar 2020 was er voor het Participatiebedrijf een verlies van € 2.702.000. De huidige bedrijven in portefeuille hebben het zwaar gehad de afgelopen periode als gevolg van de Corona-maatregelen. Door de inzet van de Corona-Overbruggingslening-faciliteit zijn er geen portfoliobedrijven failliet gegaan. Op verzoek zijn rentebetalingen en aflossingen op leningen opgeschort. Vanwege het risico van de aangegane investeringen worden tijdig voorzieningen genomen. Over 2020 is

	een additionele voorziening gevormd op de portfolio van € 1.682.000. In 2020 heeft er één afboeking plaatsgevonden van één van de portfoliobedrijven ad. € 835.000. Eind 2020 heeft IQ 41 bedrijven in portefeuille. Vooralsnog is de verwachting dat de gemiddelde looptijd van een portfoliobedrijf 5-8 jaar is voordat het realistisch is dat er een exit gaat plaatsvinden. De portfoliobedrijven zijn eind 2020 gemiddeld 3,1 jaar in portefeuille. Sinds de start van IQ in 2014 zijn er drie exits gerealiseerd en zijn er twee bedrijven failliet gegaan. De aanvullende activiteiten 2020 laat een klein positief resultaat zien ad € 53.000.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De structurele exploitatiebijdrage is € 100.000 per jaar t.b.v. het ontwikkelingsbedrijf op basis van een jaarlijkse subsidieaanvraag door IQ. Het risico is gemitigeerd doordat de deelname in voorgaande jaren is afgewaardeerd naar nul. De verwachting is dat in de toekomst deze waarde weer tot nominaal of hoger opbouwt doordat de fondsen positief gaan ontwikkelen.

Verbonden partij	**Sociaal Kernteam B.V. (SKT)**	
Vestigingsplaats	's-Gravenzande	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Het waarborgen en faciliteren van de toegang tot de jeugdzorg (zoals jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering) in het kader van de Jeugdwet en het faciliteren van de toegang tot maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 voor inwoners van de Gemeente Westland die niet in staat zijn de benodigde ondersteuning (met of zonder hulp van de basisvoorzieningen) in hun eigen sociale netwerk te organiseren dan en/of wier behoefte aan ondersteuning te complex is.	
Deelnemende partijen	Buiten de gemeente Westland geen andere partijen.	
Bestuurlijk belang	De gemeente is enig aandeelhouder. De wethouder Financiën is namens de gemeente gemandateerd als aandeelhouder van het SKT in de AvA.	
Financieel belang	De gemeente is enig aandeelhouder van het SKT met een gestort kapitaal van € 100. De (structurele) bijdrage bedraagt in 2020 € 7,24 mln..	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 100	€ 693.088
Eigen vermogen	€ 300.000	€ 693.088
Vreemd vermogen	€ 2.750.000	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 392.988
Financiële bijdrage	€ 7.370.560	€7.236.560
Actuele ontwikkelingen	In het kader van de kostenbesparing zijn er in 2020 lokaal en regionaal extra maatregelen getroffen om als toegang nog meer in positie te komen bij de verwijzing naar jeugdzorg. Hiermee wordt de invloed op de uitgaven vergroot. Het SKT zet hiervoor vanaf 2020 in op nauwere samenwerking met de huisartsen, toetsing van externe verwijzingen op inhoud en volume, en meer hulpverlening door het SKT in plaats van inzet van aanbieders. Hiervoor is in 2020 gestart met de uitbreiding van het aantal fte en zijn werkprocessen aangepast. Dit zijn belangrijke stappen in het	

	kader van meer resultaat gericht werken.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	In de overeenkomst van opdracht stelt de gemeente haar financiële kader, gebaseerd op de verwachte caseload van het SKT, en de wijze waarop zij hierop stuurt en financiële risico's minimaliseert. Door middel van een risicoanalyse zijn de risico's inzichtelijk gemaakt en is bepaald wat een wenselijke hoogte van het weerstandsvermogen voor het SKT is (€ 0,3 mln.). Deze risico's hebben voornamelijk te maken met een eventuele toename van het aantal aanmeldingen en personele risico's, zoals krapte op de arbeidsmarkt. Het SKT heeft inmiddels dit weerstandsvermogen van € 0,3 mln. gevormd.

Verbonden partij	**WHC Onroerend Goed B.V. (voorheen GHC Onroerend Goed Expo B.V.)**	
Vestigingsplaats	Naaldwijk	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap	
Openbaar belang	Versterken van de economische activiteiten en positie van Westland.	
Deelnemende partijen	GFFX Participaties B.V. en Peetaplant B.V als aandeelhouders A en de gemeente Westland als aandeelhouder B.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is lid van de AvA.	
Financieel belang	De gemeente heeft een aandelenbelang van € 2,0 mln. in WHC Onroerend Goed om een expositieruimte mogelijk te maken. Afgesproken is om dit risicodragend vermogen voor vijf jaar na opening van expositiecentrum in het World Horti Campus aan te houden. Het aandelenkapitaal bestaat uit € 2 mln. aandelen B (zonder winstdeling) en een prioriteitsaandeel van € 1. In de eerste vijf jaar wordt geen dividend uitgekeerd.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 2.000.001	€ 2.000.001
Eigen vermogen	€ 4.134.185	€ 4.120.472
Vreemd vermogen	€ 2.242.553	€ 2.601.725
Resultaat	n.v.t.	€ 49.852
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	Verder professionaliseren van de uitvoeringsorganisatie, waardoor de efficiency, slagvaardigheid en professionaliteit worden verbeterd.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Door de hoger uitgevallen investeringen ontwikkelt de liquiditeitspositie van GHC Onroerend Goed Expo BV zich negatiever dan verwacht. Mogelijk heeft dit een effect op de overnametermijn van de gemeentelijke aandelen (€ 2 mln.) die nu op 5 jaar staat. Er is afgesproken dat het gemeentelijke nominale belang van € 2 mln. in 2023 zal worden overgenomen. Hierover lopen gesprekken met de partners van WHC OG B.V. en de bank.	

Naamloze vennootschappen

Verbonden partij	**N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
Vestigingsplaats	Den Haag

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen en ondersteunt daarmee het maatschappelijk belang. De bank draagt door het laag houden van de kosten duurzaam bij aan de maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Deelnemende partijen	De Nederlandse Staat, gemeenten, provincies en een Hoogheemraadschap.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is aandeelhouder in de AvA.	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50). De gemeente Westland bezit 301.860 aandelen (0,54%). De nominale waarde van de aandelen is € 0,75 mln.. De reële waarde is inmiddels gestegen tot € 27,5 mln.. Aan dividenduitkering in 2020 wordt € 0,546 mln. verwacht in 2021.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 732.794	€ 732.794
Eigen vermogen	€ 4.887.000.000	€ 5.097.000.000
Vreemd vermogen	€ 144.802.000.000	€ 155.262.000.000
Resultaat	n.v.t.	€ 350.000.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	n.v.t.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Aan risicodragend kapitaal is € 0,73 mln. uitgezet. De reële waarde hiervan is inmiddels € 27,5 mln..	

Verbonden partij	**N.V. HVC**	
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	HVC werkt aan het inzamelen en verwerken van afval, het terugwinnen van grondstoffen en het produceren van duurzame energie. De gemeente Westland vindt het zeer belangrijk om vanuit haar publieke verantwoordelijkheid controle te houden op de integrale keten van afvalbeheer en nauw betrokken te zijn bij de ontwikkeling van duurzame energie en de energietransitie.	
Deelnemende partijen	46 gemeenten (aandeelhouders A) en 5 water- of hoogheemraadschappen (aandeelhouders B).	
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de AVA naar rato van het aandelenkapitaal (4,46%). De wethouder financiën is namens de gemeente lid van de AvA.	
Financieel belang	De gemeente neemt deel met 130 aandelen A ad € 45,45. De gemeente stelt zich eveneens naar rato van haar aandelen garant voor leningen van de N.V. HVC en de daaruit voortvloeiende hoofdelijke aansprakelijkheid (€ 26 mln.). De gemeente ontvangt voor haar garantstelling een garantieprovisie.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 5.909	€ 5.909
Eigen vermogen	€ 126.906.000	€ 142.293.000
Vreemd vermogen	€ 633.099.000	€ 629.671.000
Resultaat	n.v.t.	€ 15.233.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	De aanbesteding voor de afvalinzameling zal mogelijk gaan wijzigen; er wordt een extra belasting doorberekend (4,5 ton extra). HVC heeft de ambitie uitgesproken om de solvabiliteitsratio	

	in 2027 naar 27% te laten klimmen. Er wordt tot op heden - mede in verband met dit voornemen en de forse investeringen - geen dividend uitgekeerd. De rol van HVC én van de gemeenten in de energietransitie zal zich verder moeten manifesteren. Belangrijke factoren zijn de nieuwe Warmtewet (2021) en de opdracht vanuit AVA. HVC heeft samen met Juva, in voorbereiding tot oprichting van WNW CV inmiddels WNW BV opgericht om de aanleg van wamtenetten mogelijk te maken. De rol van de Gemeente Westland zal hoofdzakelijk via Juva worden bepaald.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Er zijn voor HVC operationele, strategische en financiële risico's. Hergebruik en vermindering afvalstroom VK leidt tot minder afval, dus omzetdaling. Heffing van belasting op het verbranden van restafval leidt tot hogere lasten, dus een afname van het resultaat. Daarnaast zijn er kritische processen en veiligheidsrisico's. Wij hebben een garantie afgegeven voor een gedeelte van het vreemd vermogen van HVC. Dit was noodzakelijk vanwege de lage solvabiliteit, die zich positief ontwikkelt (van 6% in 2013 naar 14% in 2020). Naast aandeelhouder van de N.V. HVC waren wij nog indirect aandeelhouder in HVC Geothermie B.V. Deze deelneming is apart opgenomen en niet verwerkt in bovengenoemde informatie. In de consolidatie van HVC N.V. is deze deelname wel opgenomen. De deelname in HVC Geothermie BV is in 2020 beëindigd door de overdracht van de aandelen C.

Verbonden partij	**N.V. Juva Holding**	
Vestigingsplaats	Poeldijk	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	De gemeente Westland heeft er belang bij dat alle inwoners en ingezetenen worden voorzien van betaalbare en voldoende energie (gas en elektra). De energievoorziening en -infrastructuur dient daarnaast betrouwbaar en veilig te zijn.	
Deelnemende partijen	Gemeenten Westland en Midden-Delfland.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Openbare Ruimte is namens de gemeente lid van de AvA. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal (86,4%).	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in N.V. Juva via stemrecht op de aandelen. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal. De gemeente bezit 1.728 aandelen (86,4% van het totaal). Het jaarlijkse dividend in 2020 is € 11,23 mln., welke ten goede komen aan de algemene middelen. Voor de komende 3 jaar wordt deze inkomstenstroom als stabiel ingeschat.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 786.240	€ 786.240
Eigen vermogen	€ 135.144.000	€ 138.105.000
Vreemd vermogen	€ 90.000.000	€ 107.000.000
Resultaat	n.v.t.	€ 15.961.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	De dividendinkomsten zijn stabiel evenals de solvabiliteit (ca. 54%). Met de uitfasering van gas, gaat een deel van inkomsten teruglopen c.q. zullen afschrijvingen versneld toegepast worden hetgeen naar de toekomst toe invloed kan hebben op de jaarlijkse dividenduitkering. Daarnaast speelt de financiering van WNW BV	

	die samen met de nieuwe energiewet eveneens een invloed kan hebben op de dividenduitkering vanaf 2021. De rol van Juva én van de gemeente in de energietransitie is nog niet uitgekristalliseerd. Juva heeft ambities. Belangrijke factor hierbij is de nieuwe Warmtewet (2021).
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het aandelenbelang van de gemeente Westland is 86,4% en de gemeente is daarmee in hoge mate aansprakelijk voor de N.V. Juva. De verwachting is dat binnen de N.V. Juva de dochteronderneming Capturam B.V. een rol gaat pakken in de aanleg van warmtenetten. Juva heeft samen met HCC, in voorbereiding tot oprichting van WNW CV inmiddels WNW BV opgericht om de aanleg van warmtenetten mogelijk te maken.

Stichtingen

Verbonden partij	**Stichting Greenport West-Holland (GPWH)**
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Rechtsvorm	Stichting
Openbaar belang	Behoud productiezekerheid en optimale ruimtebenutting voor veilig voedsel & groen.
Deelnemende partijen	Ongeveer 40 stuks, te weten: Provincie Zuid-Holland, 14 greenport-gemeenten, 8 kennisinstellingen, 17 bedrijven met directe of indirecte link naar greenport/tuinbouw.
Bestuurlijk belang	De wethouder Economische zaken en Greenport is lid van het Dagelijks Bestuur. De wethouder Economische zaken en Greenport is lid van de Greenboard (Algemeen Bestuur).
Financieel belang	De gemeente Westland heeft géén aandelenbelang in GPWH. De facto heeft gemeente Westland daarmee géén financieel belang in GPWH. De gemeente Westland draagt jaarlijks ongeveer € 60.000 bij als basis-fee (op een totale begroting voor de GPWH van € 465.000). Naast deze basis-fee wordt jaarlijks ook nog ongeveer € 25.000 bijgedragen aan projecten die in gezamenlijk verband worden uitgevoerd. Vanwege deze relatief forse bijdrage en de bestuurlijke positie is er voor gekozen GPWH als verbonden partij in deze paragraaf mee te nemen. Hiermee volgen we de richtlijnen van de BBV.

Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 258.594	€ 370.407
Vreemd vermogen		
Resultaat	n.v.t.	€ 111.812
Financiële bijdrage	€ 85.000	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	• Bijdrage van voedsel & groen aan gezondheid & geluk • Uitbouw draaischijffunctie met Mainports door export- en importstromen • Nieuwe internationale hubs • Internationaal kenniscentrum m.n. op het gebied van digitalisering.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Nagenoeg geen. GPWH heeft voldoende geld in kas om, als bestuurlijk besloten wordt om de zaak op te heffen, de betrokken medewerkers op een fatsoenlijke wijze te kunnen laten afvloeien.	

	Vanuit GPWH zijn er geen risicovolle deelnemingen.

Andere rechtsvormen

Verbonden partij	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG)	
Vestigingsplaats	Midden-Delfland	
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging	
Openbaar belang	Op orde houden van recreatie- en groengebieden.	
Deelnemende partijen	Gemeenten Delft, Maassluis, Midden-Delfland. Schiedam, Vlaardingen en Westland	
Bestuurlijk belang	De wethouder voor Water & Groen is lid van de Algemene Deelnemersvergadering.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen kapitaalbelang of garanties verstrekt. Het aandeel van de gemeente in de coöperatieve bijdrage is 0,59%. Bij ontbinding van de coöperatie heeft de gemeente recht op uitkering van dat % van het Eigen vermogen zijnde € 27.753. De omvang van het vreemd vermogen is nog niet vast te stellen. Er is nog geen Informatie over voorgaande jaren beschikbaar omdat de jaarrekening van het CBG voor het eerst over 2019 wordt opgesteld. De jaarlijkse bijdrage is t/m 2025 vastgesteld op € 10.488.	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang		€ 27.753
Eigen vermogen	€ 4.778.909	€ 4.703.852
Vreemd vermogen	€ 1.158.051	€ 1.158.051
Resultaat	n.v.t.	- € 75.056
Financiële bijdrage	€ 10.488	€ 10.488
Actuele ontwikkelingen	De CBG heeft zelf geen uitvoeringsorganisatie; de feitelijke werkzaamheden worden uitgevoerd door een externe partij. Op dit moment is dat Staatsbosbeheer. De samenwerking wordt nu geëvalueerd. Afhankelijk van het resultaat wordt die samenwerking voortgezet of wordt er een samenwerkingsovereenkomst met een andere partij gesloten. Uitgangspunt is dat het beheer en het onderhoud op dezelfde manier worden voortgezet.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Per 1 januari 2020 bedraagt de algemene reserve € 3,7 mln. en de egalisatiereserve € 0,64 mln. Dit is ruim voldoende om de door CBG verwachte risico's op te vangen.	

Verbonden partij	Juliahof V.O.F.
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Vennootschap onder firma
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouwopgave in Westland voor de inwoners.
Deelnemende partijen	Gemeente Westland, Bouwfonds Ontwikkeling en VolkerWessels Vastgoed
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is direct betrokken via het: • Lidmaatschap in de Vergadering van Vennoten (VvV) door de wethouder Planontwikkeling & grondzaken. • Voorzitterschap van de Stuurgroep Juliahof door de wethouder Planontwikkeling & grondzaken.
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze deelneming.

	Binnen het samenwerkingsverband zullen de vennoten op basis van de stemverhouding 3/6 deel (Gemeente Westland), 2/6 deel (Bouwfonds Ontwikkeling) en 1/6 deel (VolkerWessels Vastgoed) actief zijn in de vennootschap. De gemeente heeft een voorziening getroffen van € 0,6 mln..	
Financiële gegevens	**Begin 2020**	**Eind 2020**
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ -75.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen	De werkzaamheden zijn afgerond en alle woningen en openbaar gebied zijn opgeleverd. De restpunten worden in het reguliere proces meegenomen. De vennootschap is december 2020 ontbonden.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De vennootschap is ontbonden. Het project is gereed. De restant voorziening bedraagt nog € 0,02 mln. voor afrondende werkzaamheden.	

5.7 Grondbeleid

Algemeen
Het Besluit Begroting en Verantwoording (kortweg BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. In de Meerjarenbegroting heeft de paragraaf grondbeleid de functie van een vooruitblik. In de jaarrekening wordt in deze paragraaf teruggekeken in hoeverre de voorgenomen doelstellingen zijn gehaald. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de paragraaf grondbeleid ten minste moet bestaan.

De gemeentelijke doelen van het grondbeleid zijn:

- Het faciliteren en sturing geven aan bestuurlijk en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen;
- Te streven naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten voor gemeente en grondeigenaren via de afdeling Grondexploitatie (Grex) van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);
- Het beheersbaar en inzichtelijk maken van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen en aparte (bouw)projecten.

Bij het opstellen van het grondbeleid heeft de gemeente Westland ervoor gekozen om zeer selectief en gericht tot actief grondbeleid over te gaan. Actief grondbeleid wordt niet geheel uitgesloten aangezien de gemeente Westland nog veel grond in bezit heeft. In de overgangsfase naar een meer regisserend en faciliterend grondbeleid zal het actieve grondbeleid (inclusief deelnemingen) nog een grote rol blijven spelen.

7.2. Gemeentelijke grondexploitaties

MPG 2021-2024
Op 16 februari 2021 is het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling 2021-2024 (afgekort: het MPG 2021-2024) vastgesteld door de gemeenteraad. In dit MPG is de stand van zaken van de gemeentelijke grondexploitaties weergegeven per 1 september 2020, inclusief prognoses van nog te verwachten kosten en opbrengsten voor de resterende looptijd van de grondexploitaties vanaf die datum.

De gemeente Westland heeft 12 grondexploitaties. Dat is inclusief de 3 gemeentelijke grondbanken die de gemeente heeft ten behoeve van de deelnemingen. De grondexploitaties van het Bedrijventerrein Leehove en Molensloot N-W/Liermolen (beiden in De Lier) en de Juliahof-grondbank (Wateringen) worden met deze jaarrekening afgesloten. De andere grondexploitaties lopen nog één of meerdere jaren door.

Op basis van het MPG wordt de voorziening voor het onderhanden werk bepaald, evenals de tussentijdse winstneming.

Voorziening onderhanden werken
Op het moment dat een grondexploitatie verliesgevend is – dat kan direct vanaf het begin zijn, maar ook gedurende de looptijd van de grondexploitatie ontstaan – moet op grond van het BBV voor deze grondexploitaties direct een voorziening worden getroffen. De gemeente Westland hanteert voor het waarderen van de voorzieningen de netto contante waarde van het verlies.

Per 31 december 2020 bedraagt de voorziening voor de verliesgevende grondexploitaties € 10,74 mln. Dat is een toename van € 155.694. ten opzichte van de jaarrekening van 2019.

Als (gedeeltelijke) dekking voor de benodigde voorziening voor de grondexploitatie van de Herontwikkeling van De Schakel (Maasdijk), is een bedrag van € 167.810 ten laste gebracht van de Reserve Volkshuisvesting. Dit is in overeenstemming met het raadsbesluit over de Herontwikkeling van De Schakel (21 januari 2020).

Om de grondexploitaties van het Bedrijventerrein Leehove en Molensloot N-W/Liermolen (beiden in De Lier) bij deze jaarrekening te kunnen afsluiten wordt een beroep gedaan op de eerder gevormde voorziening voor deze projecten (gezamenlijk € 7,27 mln.).

Onderbouwing van de winstneming

Volgens de BBV-voorschriften is de gemeente verplicht om tussentijds winst te nemen op de grondexploitaties. Als hoofdregel geldt dat de realisatie van de winst op een grondexploitatie moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat (het zogenoemde voorzichtigheidsbeginsel). Van voldoende zekerheid is sprake indien (1) het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat, (2) de grond of het deelperceel is verkocht, én (3) de kosten zijn gerealiseerd.

In de situatie dat er gedurende de looptijd voldoende zekerheid is over de winst van deze grondexploitatie, dient in die gevallen de winst ook daadwerkelijk tussentijds te worden genomen (het realisatiebeginsel). Hierbij is voorgeschreven dat de “Percentage Of Completion-methode (kortweg: POC-methode) wordt gevolgd.

Voor het project Hoogeland (Naaldwijk) wordt een tussentijdse winstneming gedaan voor een bedrag van € 330.000. Voor de andere projecten is tussentijdse winstneming niet aan de orde.

Financieel resultaat

De boekwaarde van een grondexploitatie is het bedrag dat al is uitgegeven aan een grondexploitatie (kosten) minus de al ontvangen bedragen (de opbrengsten). Een daling van de boekwaarde is dus voordelig voor de gemeente, omdat de verhouding tussen de kosten en opbrengsten wijzigt in het voordeel van de gemeente.

De gezamenlijke boekwaarde van de grondexploitaties bedraagt per 31 december 2020 € 186,8 mln. Daarvan zit € 188,2 mln. in de grondbankfunctie. Dat is een afname van € 17,7 mln. ten opzichte van de jaarrekening van 2019 (zie onderstaande tabel).

	Boekwaarde 31.12.2019	Mutaties 2020	Winstneming/ Resultaat 2020	Boekwaarde 31.12.2020	Aanwending voorziening 2020	Voorziening ohw 31.12.2020	Balanswaarde 31.12.2020	Project risico 31.12.2020	Eindwaarde MPG 2021
Overige grondexploitaties (9)	2.784.897	-4.526.845	283.448	-1.458.501	-7.272.342	-3.464.084	-4.922.585	265.669	10.429.331
Grondbanken (3)	201.660.038	-13.421.330	-2.676	188.236.032	0	0	188.236.032	0	0
Totaal	**204.444.935**	**-17.948.629**	**280.772**	**186.777.531**	**-7.272.342**	**-3.464.084**	**183.313.447**	**265.669**	**10.429.331**

In het MPG 2021-2024 (blz. 7) was vermeld, dat ten opzichte van de begroting 2020 het resultaat in de jaarrekening 2020 per saldo met € 483.592 gunstig zou worden beïnvloed. Bij het opstellen van de jaarrekening 2020 blijkt dat het werkelijke resultaat lager is en € 283.448 bedraagt. Voor deze bijstelling van het resultaat van het MPG 2021-2024 zijn drie oorzaken aan te wijzen (zie ook de raadsinformatiebrief van 1 april 2021, nr. 21-0108648).

1. Een dubbeltelling in het gepresenteerde resultaat

In het MPG 2021-2024 (blz. 7) is aangegeven, dat het resultaat van het MPG 2021-2024 bestaat uit de volgende voordelen:

- € 330.000 (voordeel) als tussentijdse winstneming voor de grondexploitatie Hoogeland (Naaldwijk).
- € 12.116 (voordeel) als gevolg van de bijstelling van de voorziening grondexploitaties.
- € 12.570 (voordeel) als gevolg van het afsluiten van de grondexploitatie Bedrijventerrein Leehove (De Lier).
- € 128.906 (voordeel) als gevolg van het afsluiten van de grondexploitatie Molensloot NW/ Liermolen (De Lier).

De voordelen als gevolg van het afsluiten van de grondexploitaties Bedrijventerrein Leehove en Molensloot Noord-West/Liermolen mogen echter niet afzonderlijk worden meegeteld in het resultaat. Dit voordeel van (opgeteld) € 141.476 is al verwerkt in het voordeel als gevolg van de bijstelling van de voorziening grondexploitaties. Op bovenstaande wijze is het voordeel dubbel geteld en dat heeft een te hoog verwacht resultaat opgeleverd.

2. Een verschil tussen de verwachte kosten vs. de werkelijke kosten (na peildatum)
Het MPG 2021-2024 geeft de stand van zaken van de gemeentelijke grondexploitaties weer per 1 september 2020. In de berekening van het resultaat wordt tot de peildatum gerekend met de werkelijke kosten en opbrengsten. Na de peildatum zijn de werkelijke kosten op dat moment nog niet bekend en daarom wordt voor die periode gerekend met verwachte kosten en opbrengsten.

De werkelijke kosten na peildatum kunnen afwijken van de verwachte kosten bij peildatum. Bij de grondexploitaties van het Bedrijventerrein Leehove en Molensloot NW/Liermolen (beiden De Lier) is dat het geval geweest. Bij de grondexploitatie van het Bedrijventerrein Leehove zijn de werkelijke kosten lager dan de verwachte kosten. Dat levert een verschil op van € 12.351 (voordelig). Bij de grondexploitatie van Molensloot NW/Liermolen zijn de werkelijke kosten hoger dan de verwachte kosten. Dat levert een verschil op van € 5.382 (nadelig).

3. Een invoerfout bij de grondexploitatie Molensloot NW/Liermolen
Voor de grondexploitaties wordt gebruik gemaakt van het softwarepakket Grexmanager. Dit pakket biedt de mogelijkheid om het resultaat van de grondexploitaties gedurende de looptijd te kunnen berekenen, onder andere wat betreft de boekwaarde, de netto contante waarde en de benodigde voorziening.

Bij het invoeren van de gegevens voor de grondexploitatie Molensloot N-W/Liermolen is echter een fout gemaakt. Dit heeft als gevolg gehad, dat de kosten over 2019 niet correct waren in de Grexmanager en de boekwaarde een te lage waarde heeft laten zien. Het werkelijke resultaat ligt daarom € 65.637 lager (nadelig) dan het met het MPG 2021-2024 gepresenteerde resultaat voor deze grondexploitatie.

Vennootschapsbelasting (Vpb)
Met ingang van 1 januari 2016 is de “Wet modernisering vennootschapsbelasting (Vpb-plicht) overheidsondernemingen” in werking getreden. Hierdoor zijn overheden in beginsel vennootschapsbelastingplichtig, voor zover zij een onderneming drijven.

In eerste instantie was het Grondbedrijf de enige activiteit die door de zogenoemde ondernemerspoort ging. Begin 2019 werd duidelijk dat de inkomsten die gemeenten genereren uit de verkoop van reststromen (kunststof, papier e.d.) ook meegenomen moeten worden in de aangifte vennootschapsbelasting. Verder is Westland ook nog in gesprek met de Belastingdienst over de ingenomen standpunten inzake het Grondbedrijf en reclame-inkomsten.

We verwachten in het jaar 2021 een definitieve aanslag te krijgen voor het belastingjaar 2016. De prognose voor het jaar 2020 is afhankelijk van de reactie vanuit de Belastingdienst op onze standpunten en het verdere proces.

7.3. Deelnemingen
De gemeente Westland heeft in 2020 voor drie gebiedsontwikkelingen geparticipeerd in een samenwerkingsverband waarvoor een aparte rechtspersoon is ingesteld. Het betreft:

- Juliahof (VOF)
- Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (BV/CV)
- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom (BV/CV)

De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen zijn bij de zelfstandige rechtspersonen ondergebracht en vallen dus niet onder de gemeentelijke grondexploitaties. De gemeente vervult voor de ingestelde rechtspersonen de functie van grondbank. Dat betekent dat de gemeente de gronden aankoopt en fiscaal bouwrijp levert aan de ontwikkelende partijen. De partijen zullen de op dat moment geldende boekwaarde aan de gemeente Westland vergoeden.

Voor de deelnemingen is, incl. de afwaardering van het aandelenkapitaal, per 31 december 2020 een voorziening getroffen van € 49,1 mln. en een risicoreservering van € 6,3 mln.

Juliahof
De grondexploitatie Juliahof is afgesloten in 2020. De aanwezige voorziening is daarvoor voor een bedrag van € 487.500 ingezet. Een bedrag van € 22.500 resteert. Hoewel de grondexploitatie Juliahof administratief is afgesloten resteren nog wel een aantal afrondende werkzaamheden. De verwachting is dat de nog resterende werkzaamheden binnen het resterende budget kunnen worden afgerond. Voorzichtigheidshalve is wel het nog resterende bedrag in de voorziening (€ 22.500) doorgezet naar 2021 om onverwachte tegenvallers te kunnen opvangen.

ONW
Op 18 februari 2015 stelde de gemeenteraad het Masterplan Waelpark inclusief de grondexploitatie vast. De raad van Commissarissen (RvC) heeft op 3 december 2020 ingestemd met de Grondexploitatie Herziening 2020 Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (ONW) per 1 juli 2020. De aandeelhouders (AvA) (goedkeuring) en vennoten (RvV) (vaststellen) hebben de besluitvorming op 3 december 2020 afgerond.

De risico's in de grondexploitatie zijn verder benoemd en gekwantificeerd op basis van de grondexploitatie-parameters, zoals gehanteerd en vergelijkbaar met de actieve grondexploitaties van de gemeente. Dit resulteert in een te treffen voorziening van € 11,4 mln., waarbij het aandelenkapitaal geheel is afgewaardeerd. De risicoreservering is berekend op € 1,2 mln.

Westlandse Zoom
Op 28 januari 2021 is de geactualiseerde grondexploitatie van de Westlandse Zoom in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) vastgesteld.

De risico's in de grondexploitatie zijn verder benoemd en gekwantificeerd op basis van de grondexploitatie-parameters, zoals gehanteerd en vergelijkbaar met de actieve grondexploitaties van de gemeente. Voor het opvangen van de mogelijke negatieve resultaten voor de Westlandse Zoom is, incl. de afwaardering van het aandelenkapitaal, een voorziening getroffen van € 37,8 mln. De risicoreservering is berekend op circa € 5,1 mln.

7.4. Financieel resumé voorzieningen en risico's

Voorzieningen
In totaal is er binnen de grondexploitatie per 31 december 2020 € 53,1 mln. aan voorzieningen getroffen. Dit kan als volgt worden weergegeven:

Gecalculeerde tekorten	Stand per 01.01.2020	Mutaties 2020	Aanwending 2020	Stand per 31.12.2020	Verschil
Gemeentelijke grondexploitaties (MPG)	10.580.732	155.694	-7.272.342	3.464.084	-7.116.648
Totaal	**10.580.732**	**155.694**	**-7.272.342**	**3.464.084**	**-7.116.648**

Getroffen voorzieningen	Stand per 01.01.2020	Mutaties 2020	Stand per 31.12.2020	Verschil
Juliahof	510.000	-487.500	22.500	0
ONW	3.155.915	654.431	3.810.346	0
Westlandse zoom	26.934.574	- 968..726	25.965.847	-0
PMWZ	381.000	157.500	538.500	0
Totaal	**30.981.489**	**-644.295**	**30.337.193**	**0**

Aandelen kapitaal	Totaal	waarvan gestort per 31.12.2020	reeds afgewaardeerd t/m 2019	Totaal afgewaardeerd in 2020	Totaal afgewaardeerd
ONW	7.607.966	7.607.966	7.607.966	0	7.607.966
Participatiemaatschappij	11.700.000	11.700.000	11.700.000	0	11.700.000
Totaal	**19.307.966**	**19.307.966**	**19.307.966**	**0**	**19.307.966**

Risico's

De risicoreservering bedraagt per 31 december 2020 totaal € 6,6 mln. Dit kan als volgt worden weergegeven:

Risicoreservering	Stand 1.1.2020	Stand 31.12.2020	Verschil
Projectspecifieke risico's gemeentelijke grondexploitaties	570.353	219.771	-350.582
Projectspecifieke risico's De Schakel (21 januari 2020)	58.417	45.888	- 12.529
Algemene risico's	73.710	60.714	-12.996
Totaal projecten	702.480	326.373	-376.107
Juliahof	100.000	0	-100.000
ONW	1.097.464	1.155.257	57.793
Westlandse Zoom	5.249.934	5.098.097	-151.837
Totaal deelnemingen	6.447.398	6.253.354	-194.044
Totaal	**7.149.878**	**6.579.727**	**-570.151**

6. INVESTERINGEN

Inleiding

In de investeringsrapportage bij de jaarrekening 2019 c.q. bij de 1e actualisatie 2020 en vervolgens bij de ProRap 2020 bent u onder meer geïnformeerd over de benodigde bijstellingen op de lopende investeringskredieten en het verwachte resultaat op de kapitaallasten. Deze investeringsrapportage geeft u inzicht in de (fysieke) investeringen die in de Westlandse maatschappij worden gedaan. Het investeringsprogramma kent ambitie en is gebaseerd op uitvoering van besluiten zoals door de raad genomen. In dit hoofdstuk geven we u op hoofdlijnen inzicht in de werkelijke cijfers en achtergronden in relatie tot de bijgestelde begroting 2020.

6.1 Kapitaallasten

De kapitaallasten ultimo 2020 geven het volgende resultaat voor verrekening met reserves en na verrekening met reserves:

Begrote kapitaallasten 2020	€ 35,040 mln.		+
Bijstelling begrote kapitaallasten	€ 0,580 mln.		-
Bijgestelde begrote kapitaallasten 2020		**€ 34,460 mln.**	+
Definitieve werkelijke kapitaallasten 2020		€ 34,390 mln.	-
Resultaat kapitaallasten 2020 voor verrekening reserves		**€ 0,070 mln.**	+
Dekking kapitaallasten via reserves		€ 0,145 mln.	+
Resultaat kapitaallasten 2019 na verrekening reserves		**€ 0,215 mln.**	+

Het in de tabel opgenomen voordelig resultaat na bestemming op de kapitaallasten ad € 0,215 mln. wordt veroorzaakt door:

1.	Afschrijving krediet ICT	€ 109.000	V
2.	Afschrijving Tijdelijke verbinding Maasdijk-Oranjesluis	€ 58.000	V
3.	Diverse kleine verschillen, per saldo	€ 48.000	V
Totaal		€ 215.000	V

Ad 1. Het restant van een krediet voor de vervanging van centrale infrastructuur wordt niet meer uitgegeven. De afschrijving valt daardoor navenant lager uit.

Ad 2. De tijdelijke verbinding wordt afgerond in 2021. De afschrijving valt daardoor lager uit in 2020.

6.2 Omvang investeringsportefeuille

De omvang van de restkredieten van de lopende investeringsportefeuille (circa 215 investeringen) bedraagt ultimo 2020 per saldo € 59.769.151. In 2020 zijn er de volgende lopende kredieten (investeringen waarvoor het krediet is gevoteerd en onderhanden zijn):

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2020	Inkomsten t/m 2020	Saldo	Restant krediet
Programma 1:						
Brandweerkazerne Naaldwijk	810.850	0	801.066	0	9.784	Afgesloten
Programma 2:						
IRG De Baak verkoop gronden	443.003	350.003	415.549	84.678	-237.872	-237.872
Aankoop, sloop en inrichting Kerklaan 7 (W)	690.000	0	622.555	15	67.459	67.459
Aanleg Oostelijke Randweg De Lier	21.132.343	2.610.035	11.148.923	515.954	7.889.339	7.889.339

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2020	Inkomsten t/m 2020	Saldo	Restant krediet
Aanleg oostelijke randweg (DL), bijdrage RBV	3.000.000	0	3.000.000	0	0	Afgesloten
Aanleg Oostelijke Randweg De Lier (BTW)	18.075	0	18.075	0	0	0
Scope uitbreidingen 3-in-1 project	7.909.356	5.370.225	7.730.547	5.370.251	178.836	178.836
Scope uitbreidingen 3-in-1 project, dek. M-nut	11.161	0	0	0	11.161	Afgesloten
Ontsluiting Teylingen BCF	8.678.200	2.454.643	8.262.690	2.454.699	415.566	415.566
Ontsluiting Teylingen KvH	100.139	0	139	0	100.000	100.000
Ontsluiting Teylingen BTW	455.832	649.103	455.832	649.103	0	0
Tijdelijke verkorte verbinding Maasdijk-Oranjesl.	300.001	1	181.572	4	118.431	118.431
Dir.verbind.tussen de Maasdijk en Honderdland	18.139.038	8.878.907	12.963.773	6.547.076	2.843.435	2.843.435
Aankoop grond Maasdijk Twee Pleinenweg	116.238	36.150	116.238	123.358	87.208	87.208
Aankoop grond Maasdijk Twee Pleinenweg Bcf	853.764	413.850	838.050	413.850	15.714	15.714
Verbreding N213 incl. reconstr. N213-Dijkweg	1.829.670	104.328	1.750.925	201	-25.382	-25.382
Verbreding N211 Wippolderlaan	554.663	4.353	167.174	4.444	387.580	387.580
Reconstructiegebied Wateringveldse Polder	30.852.682	18.264.838	30.706.000	18.265.079	146.923	146.923
Reconstructie Wat. Polder verkoop gronden	268.000	268.000	268.000	0	-268.000	-268.000
Reconstructie Kwaklaan	1.118.750	83	1.105.509	85	13.243	Afgesloten
Reconstructie Sportlaan	1.840.129	99.280	1.839.421	99.291	718	Afgesloten
Verbreding N213 bijdrage Elsenbosch (M-nut)	200.000	0	14.292	0	185.708	185.708
Verbreding N213 inc. reconstr. N213-Dijkweg	1.009.042	0	1.009.042	0	0	Afgesloten
Mutatie N213: Geluidproblematiek Dijkweg	300.000	300.000	0	0	0	0
Herinr. parkeerterrein Sand Ambachtstr ('s-G)	867.028	522.292	342.449	342.449	344.736	344.736
Herinr. parkeerterrein Sand Ambachtstr M-nut	178.000	0	0	0	178.000	178.000
Poeldijk centrum (bijdr.herinr.voorstr M-nut)	285.060	40.060	253.952	40.078	31.125	Afgesloten
2e oprit De Tuinen (N)(M-nut)	86.953	0	0	0	86.953	86.953
Bijdr.aanl.parkeerplaats en ontsl. Sonnehoeck	115.000	0	0	0	115.000	115.000
Kluswoningen vm. PWA parkeerplaats (s-G)	95.015	15	104.005	61	-8.944	-8.944
Herinrichting Marktplein 's-Gravenzande	1.338.598	40.016	1.340.776	32.517	-9.677	-9.677
Vergroten rotonde Zwethlaan	100.002	2	22.623	9	77.386	77.386
Aanleg rot.Patijnenburg/Secr.Verhoeffw (M-nut)	415.009	9	201.289	20	213.732	213.732
Aanleg rotonde Patijnenburg/Secr.Verhoeffweg	412.500	0	4.627	0	407.873	407.873
Aanleg rotonde Coldenhovelaan	1.450.093	451.870	1.461.357	454.606	-8.528	-8.528
Rotonde Emmastraat Zwartendijk	132.290	38	111.135	60	21.176	21.176
Rotonde Patijnenburg dps	105.000	0	27.856	7	77.151	77.151
Rotonde Zijtwende (M.nut 3040)	100.000	0	0	0	100.000	100.000
Verhardingen 2016	4.079.089	381.848	4.086.866	389.497	-128	-128
Verhardingen 2017	2.411.698	110.173	2.395.835	110.177	15.867	Afgesloten
Verhardingen 2018	5.549.286	308.110	5.436.405	295.028	99.799	99.799
Verhardingen 2019	4.348.109	418.811	2.641.201	401.581	1.689.678	1.689.678
Verhardingen 2020	4.545.000	0	1.708.246	287	2.837.041	2.837.041
Aanpassen bushaltes busconcessie 2019	400.000	0	147.500	96	252.596	252.596
Fietsverbinding Tuinveld / De Groene Schakel	514.211	34.211	212.612	41	267.429	267.429
Metropolitane Snelfietspad Naaldwijk – R'dam	4.388.500	3.371.900	0	0	1.016.600	1.016.600
Voorzieningen R-net lijn 36	500.001	250.001	76.002	62	174.060	174.060
Aanleg voetpad en bushalte Middelbroekweg	118.965	0	118.964	0	1	Afgesloten
Verbeteren verkeersveiligheid Kasteelweg	750.031	31	687.903	157	62.254	62.254
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid '17	797.504	83.524	740.026	83.531	57.485	57.485
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid '18	785.045	45	393.848	1.478	392.630	392.630
Bruggen en Kunstwerken 2016	530.297	56	305.658	115	224.698	224.698
Bruggen en kunstwerken 2017, Hout	200.037	37	163.098	38	36.940	Afgesloten
Bruggen & kunstwerken - jaarplan 2018 (B/S)	161.326	3	4.802	9	156.530	156.530
Bruggen & kunstwerken – jaarplan 2018 (hout)	503.010	10	148.733	34	354.301	354.301
Bruggen en kunstwerken - jaarplan 2019 (b/s)	345.000	0	4.189	8	340.819	340.819
Bruggen en kunstwerken - jaarplan 2019 (hout)	200.003	3	61.582	8	138.427	138.427

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2020	Inkomsten t/m 2020	Saldo	Restant krediet
Bruggen en kunstwerken - 2020 (hout)	210.000	0	0	0	210.000	210.000
Vervangen duikers 2018	404.398	0	52.576	88	351.910	351.910
Vervangen duikers 2019	150.000	0	0	0	150.000	150.000
Vervangen duikers 2020	371.000	0	0	0	371.000	371.000
Aanleg VRI Haagweg – Molenweg	321.093	126.000	328.298	126.053	-7.152	-7.152
Vervangen VRI's – jaarschijf 2013	248.010	10	98.810	11	149.201	Afgesloten
Vervanging openbare verlichting - 2018	719.035	15.035	699.231	15.039	19.808	Afgesloten
Vervanging openbare verlichting - 2020	1.108.000	0	825.634	57	282.423	282.423
Vervangen straatmeubilair 2018	60.000	0	15.153	1	44.848	Afgesloten
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 1	656.000	0	454.550	0	201.450	201.450
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 2	299.000	0	0	0	299.000	299.000
Vervanging geluidschermen 2019	380.027	27	60.517	48	319.531	319.531
Aanschaf/verv. gladheidsbestrijding - 2019	90.000	0	0	0	90.000	90.000
Fietspad optim. bij Gantel De Baak (M.3028)	70.000	0	14.590	28	55.438	55.438
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid '19	640.582	0	180.398	50	460.234	460.234
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid '20	369.000	0	53.568	5	315.437	315.437
Vervanging damwanden 2012-2013	1.072.211	1	935.120	24	137.114	Afgesloten
Vervanging damwanden 2018 (hout)	688.002	2	205.258	12	482.754	482.754
Vervanging damwanden 2019 (B/S)	680.342	0	309.896	0	370.446	370.446
Vervanging damwanden 2019 (hout)	300.000	0	0	0	300.000	300.000
Vervanging damwanden 2020 (B/S)	368.000	0	0	0	368.000	368.000
Vervanging damwanden 2020 (hout)	315.000	0	0	0	315.000	315.000
Aanbrengen beschoeiingen 2016	862.772	12	853.521	106	9.346	9.346
Aanbrengen beschoeiingen 2017	384.787	187	348.654	220	36.166	Afgesloten
Aanbrengen beschoeiingen 2018	350.000	0	167.027	43	183.016	183.016
Aanbrengen beschoeiingen 2019	350.000	0	18.503	10.014	341.511	341.511
Aanbrengen beschoeiingen 2020	158.000	0	0	0	158.000	158.000
Geluidsscherm 't Perron	660.008	660.000	73.428	73.428	8	8
Geluid reducerende maatregelen Heulweg	172.002	190.003	172.003	172.003	-18.001	Afgesloten
Geluidred. maatr. Heulweg (maatsch. nut)	128.030	30	39.105	34	88.929	Afgesloten
Aanleg geluidscherm Vogelaer (H) M-nut 3030	145.001	1	35.794	15	109.222	109.222
Geluidscherm Leeweg M-nut	600.005	4	148.953	42	451.090	451.090
Kustvisie kwaliteitsimpuls parkeerplaatsen	50.000	0	50.506	8	-498	-498
Kustvisie vervanging parkeerinstallaties	500.062	62	479.826	290	20.464	20.464
Kustvisie herinrichting strandslagen	400.024	24	114.805	54	285.249	285.249
Calamiteitenberging Westland locatie glas 8a	2.810.582	7.081	160.850	7.143	2.649.794	2.649.794
Calamiteitenberging Westland locatie glas 3	1.501.516	16	34.282	42	1.467.260	1.467.260
Aanschaf/vervanging gladheidsbestrijding 2018	91.050	0	32.819	0	58.231	58.231
Aanschaf/vervanging gladheidsbestrijding 2020	94.000	0	0	0	94.000	94.000
Ophogen Lange Wateringkade (K) (M-nut 3042)	350.000	0	362.779	0	-12.779	Afgesloten
Vaar recreatieve voorzieningen	150.000	0	119.736	0	30.264	Afgesloten
Wateroverlast van rijnstraat DL (dekk.mnut)	626.439	10	621.229	11	5.211	5.211
Programma 3:						
Gebiedsontwikkeling Boomawatering BCF	24.903.432	13.795.623	24.866.995	9.843.330	-3.915.855	-3.915.855
Gebiedsontwikkeling Boomawatering rente	786.371	0	786.371	0	0	0
Gebiedsontwikkeling Boomawatering BTW	385.117	4.546.573	406.727	4.013.675	-554.508	-554.508
Programma 4:						
Nieuwbouw Achtsprong (DL)	4.200.041	41	2.934.886	72	1.265.186	1.265.186
G Uitbreiding De Wegwijzer	582.000	0	582.000	0	0	Afgesloten
dl Nieuwbouw Prins Willem Alexanderschool	285.063	49	302.291	81	-17.196	-17.196
N Uitbreiding Diamand	150.700	0	150.700	0	0	Afgesloten
Tijd. huisvest.G. Bomansschl Waalcampus	1.703.482	250.029	1.707.814	46	-254.314	-254.314
N Tijd. huisvest. ODS Daltonschool Hoogeland	120.000	0	0	0	120.000	120.000
G Uitbreiding Kameleon	900.013	13	562.217	13	337.796	Afgesloten

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2020	Inkomsten t/m 2020	Saldo	Restant krediet
Gebouw De hoeksteen H. dijk, renovatie Ec.nut	614.379	0	0	0	614.379	614.379
Gebouw De hoeksteen H. dijk, renovatie	628.521	0	0	0	628.521	628.521
Gebouw De Hoeksteen H. dijk, grond	21.479	0	0	0	21.479	21.479
Gebouw De Hoeksteen nieuwbouw Ec. nut	754.066	0	0	0	754.066	754.066
Programma 5:						
Gebiedsontwikkeling Poelzone BCF	33.212.420	30.029.526	31.441.694	30.158.748	1.899.949	1.899.949
Gebiedsontwikkeling Poelzone (gem.deel) BCF	6.288.004	74.189	6.288.002	74.189	2	2
Gebiedsontwikkeling Poelzone BTW	1.530.645	5.479.181	1.030.644	5.479.182	500.001	500.001
LOF Groene kernen Groenvoorziening	1.240.040	40	958.296	17.579	299.283	299.283
LOF Openbare ruimte speelvoorziening	850.067	67	566.351	118	283.767	283.767
LOF Recreatie Groenvoorziening	435.005	5	242.724	48	192.324	192.324
LOF Levendige kernen Groenvoorziening	200.022	22	179.755	33	20.277	20.277
LOF Groene entrees Westland Groenvoorz.	425.021	21	292.082	65	132.982	132.982
Uitvoering deelproj. Wenzone/Lange watering	1.145.300	1.145.300	2.003	2.003	0	0
fruitmuur Poeldijkseweg Wateringen	250.000	0	5.465	0	244.535	244.535
Investering gebruiksklaar maken De Leuningjes	1.197.000	0	731.244	0	465.756	465.756
Vervanging Kunstgrasvelden 2018 (Lyra)	1.130.028	146.596	1.129.802	189.020	42.651	Afgesloten
Reconstructie groenvoorziening 2018	696.102	25.022	624.410	25.026	71.695	Afgesloten
Reconstructie groenvoorziening 2019	434.886	30.000	100.983	30.157	334.060	334.060
Reconstructie groenvoorziening 2020	974.000	0	372.204	0	601.796	601.796
Effectuering speelplaatsenplan jaarplan 2018	329.012	12	263.721	12	65.291	Afgesloten
Effectuering speelplaatsenplan jaarplan 2019	314.207	57	324.038	116	-9.771	Afgesloten
Effectuering speelplaatsenplan jaarplan 2020	815.000	0	5.489	10	809.521	809.521
Bijdrage revitalisering Westlands Museum	1.019.365	0	1.019.365	0	0	Afgesloten
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - Bibliotheek H. dijk	206.600	0	0	0	206.600	206.600
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt – Bib. dek. Ec.nut	56.000	0	0	0	56.000	56.000
Brandveiligheid De Noviteit Monster	91.000	0	83.770	0	7.230	Afgesloten
Renovatie sportvelden 2019	745.144	40.742	610.077	94.316	188.642	188.642
Vervanging kunstgrasvelden 2020	1.167.000	0	1.087.035	134.844	214.809	214.809
Renovatie sportvelden 2020	185.000	0	201.580	25.890	9.310	Afgesloten
Uitbreiding Prinsenbos, aankoop grond	675.006	5	672.487	16	2.530	Afgesloten
Uitbreiding Prinsenbos inrichting	3	3	28.462	27	-28.435	-28.435
In gebruikgeving Leuningjes (P) E-nut 4021	814.007	7	817.443	20	-3.423	Afgesloten
Programma 6:						
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - Vitis H. dijk	622.840	0	0	0	622.840	622.840
Nieuwbouw huis v.d. Buurt - Vitis H. dijk ec.nut	169.000	0	0	0	169.000	169.000
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - Kwest H. dijk	113.120	0	0	0	113.120	113.120
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - grond H. dijk	110.613	0	0	0	110.613	110.613
Programma 7:						
Afvalpreventie 2018	280.000	0	29.126	0	250.874	Afgesloten
Aanbrengen inzamelmiddelen 2019	70.000	0	0	0	70.000	70.000
Aanbrengen inzamelmiddelen 2020	705.000	0	5.080	6	699.926	699.926
Vervangen inzamelmiddelen jaarplan 2019	121.906	0	6.428	3	115.481	115.481
Vervangen inzamelmiddelen jaarplan 2020	436.000	0	0	0	436.000	436.000
Investeringen uit Afvalplan 2019-2022	2.800.000	0	178.706	0	2.621.294	2.621.294
Vervanging materieel milieustraat	190.001	1	181.873	5	8.132	8.132
Isolatiemaatregelen geluidbelasting Maasdijk	250.000	0	168.547	4.515	85.968	85.968
Drukriolering buitengebied 2017	1.504.404	21	1.023.546	40	480.878	480.878
Vervanging drukriolering/relining 2018	589.112	112	484.280	182	104.902	Afgesloten
Drukriolering / relining 2019	903.792	9	343.127	53	560.709	560.709
DL - Riolering Kerklaan/Rijnstraat	1.142.281	702.274	850.773	702.432	291.665	291.665
Riolering Kijckerweg / Hondert Margen	759.108	10	743.456	10	15.652	Afgesloten
Vrijverval riolering 2017	1.150.066	66	1.149.447	82	635	Afgesloten
Aansluiten persleiding LT/RT/Waalblok	696.103	2	605.655	2	90.448	90.448

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2020	Inkomsten t/m 2020	Saldo	Restant krediet
Vervanging Riolering vrijval 2018	5.280.333	333	2.840.180	830	2.440.650	2.440.650
Riolering Lierweg oost (DL) VGRP	200.000	0	74.042	27	125.985	125.985
Riolering buitengebied 2016	354.007	34.000	338.426	34.011	15.592	Afgesloten
Riolering vrijverval 2019	4.329.769	13	359.624	10.276	3.980.408	3.980.408
Zettingsproblematiek- riolering - fase 1	1.219.109	1.085	1.175.210	1.156	43.970	43.970
Zettingsproblematiek - riolering - fase 2	556.049	49	101.210	95	454.885	454.885
Zettingsproblematiek - riolering - fase 3	884.000	0	0	0	884.000	884.000
Zettingsproblematiek - riolering - fase 4	1.208.000	0	4.449	8	1.203.559	1.203.559
Zettingsproblematiek - riolering - fase 5	804.000	0	0	0	804.000	804.000
GRP vervangingswerken - 2019 (B)	329.000	0	21.161	1	307.840	307.840
GRP vervangingswerken - 2020 (A)	3.524.000	0	32.444	35	3.491.591	3.491.591
GRP vervangingswerken - 2020 (B Voorz.)	451.000	451.000	203.216	203.216	0	0
GRP vervangingswerken - 2020 (C Voorz.)	67.000	67.000	0	0	0	0
GRP vervangingswerken - 2020 (D Voorz.)	1.540.000	1.540.000	221.905	221.905	0	0
Gemalen-data inwinning 2018	50.004	4	2.834	4	47.170	Afgesloten
Vervanging gemalen 2018	404.674	20	372.109	21	32.566	Afgesloten
Vervanging gemalen 2019	160.018	18	152.096	18	7.923	Afgesloten
Operationeel programma waterplan- 2019	1.968.079	79	756.816	324	1.211.508	1.211.508
Operationeel programma waterplan- 2020	521.000	0	146.546	26	374.479	374.479
Beheerkader begraafplaatsen	215.000	0	161.054	12	53.958	53.958
Uitbreiding begraafplaats (DL) 73	550.000	0	35.837	7	514.170	514.170
Begraafplaatsen 2018	657.513	13	561.665	63	95.897	95.897
Begraafplaatsen 2019	58.000	0	32.101	0	25.900	25.900
Begraafplaatsen 2020	61.000	0	0	0	61.000	61.000
Programma 8:						
Vervangingssoftware omgevingswet 2019	111.500	0	100.066	0	11.434	Afgesloten
Plaberum (stelpost)	150.001	0	1	0	150.000	150.000
Plaberum gemeentelocatie 's Gravenzande	355.836	136	361.810	236	-5.874	-5.874
Voorbereidingskosten Centrumlocatie Monster	583.277	29	211.725	80	371.603	371.603
Voorbereidingskosten doorontwikkeling GHC	31.525	2	18.479	2	13.045	Afgesloten
Onteigening gronden Honderdland fase 2	0	0	0	0	0	Afgesloten
Klimaat adaptieve inrichting Rijnstraat	217.000	161.500	210.647	155.457	311	Afgesloten
Programma 9:						
Plaberum Voorbereidingskosten Tuin v.d. Lely	92.006	6	63.182	9	28.827	28.827
Aankoop grond Rozemarijn 1 Wateringen	480.000	480.000	480.000	480.000	0	Afgesloten
Aankoop gebouw Rozemarijn 1 Wateringen	431.634	370.000	414.192	370.000	17.442	Afgesloten
Rotonde Emmastraat Aan- en verkoop gronden	380.000	380.000	0	0	0	0
Strategisch, De Lier, gronden Molensloot	3.107.136	3.100.000	3.107.136	0	-3.100.000	-3.100.000
Duurzaam MOP 2020	50.000	0	0	0	50.000	50.000
Aankoop en sloop woning Fazantlaan 8 (H)	500.000	0	442.108	0	57.892	57.892
Programma 10:						
Tractieplan 2018-2019, jaarschijf 2018	155.000	0	173.026	0	-18.026	Afgesloten
Tractieplan 2018-2019, jaarschijf 2019	1.119.630	30	48.638	61	1.071.023	1.071.023
Tractie - aanschaffingen 2020	277.400	0	15.200	0	262.200	262.200
Nieuwbouw gemeentewerf terrein	100.001	1	55.126	45	44.919	44.919
Administratieve werkstations 2018	200.000	0	221.548	0	-21.548	Afgesloten
Mobiele telefoons 2018	868.327	0	875.013	0	-6.686	Afgesloten
Netwerkcomponenten 2019	150.000	0	38.415	0	111.585	111.585
Vervanging primaire softwarepakketten '15-'18	909.566	0	904.171	0	5.395	Afgesloten
Vervanging centrale infrastructuur 2016-2018	952.616	0	878.941	0	73.675	73.675
Vervanging netwerkcomponenten 2015-2018	539.025	0	427.239	0	111.786	111.786
Vervanging primaire softwarepakketten '17-'18	422.135	0	369.270	0	52.865	52.865
Printers 2018	210.000	0	7.144	0	202.856	Afgesloten
Vervanging primaire softwarepakketten 2019	400.000	0	0	0	400.000	400.000

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2020	Inkomsten t/m 2020	Saldo	Restant krediet
Aanschaf Clickshare (tbv huisvesting)	56.083	0	52.577	0	3.506	Afgesloten
Vervanging grafische werkstations en laptops	60.000	0	2.231	0	57.769	57.769
Totaal Generaal	**301.587.776**	**110.105.360**	**219.710.380**	**89.797.858**	**61.569.894**	**59.769.151**

Ten aanzien van de (restant)kredieten met een negatief saldo ultimo 2020 (> € 100.000) wordt het volgende vermeld:
Voor de volgende investeringen geldt dat het negatieve restantkrediet ermee verband houdt dat er op netto-basis (uitgaven -/- inkomsten) meer is uitgegeven dan het netto-krediet zou toestaan. Echter, in deze gevallen lopen de uitgaven op de geraamde inkomsten vooruit en dienen er nog inkomsten te worden gerealiseerd. Veelal betreft het hier (grond)verkopen binnen een project of gesubsidieerde projecten waarvoor de subsidie of bijdrage pas kan worden gedeclareerd bij afronding van het project. Bij deze investeringen is derhalve geen sprake van reële overschrijdingen:

- Infrastructuur Regeling Glastuinbouw (IRG) Wateringveldse Polder verkoop gronden
- Gebiedsontwikkeling Boomawatering
- IRG De Baak verkoop gronden
- Strategisch, De Lier, gronden Molensloot

Tijdelijke huisvesting Godfried Bomansschool Waalcampus

6.3 Afgesloten Investeringen / in gebruik genomen investeringen

De ingebruikname van een investering is van belang, aangezien de ingebruikname bepalend is voor het starten van de afschrijving op de investering. In de meeste gevallen wordt met de ingebruikname ook de investering afgesloten. In het onderdeel 2.2.2 is aangegeven welke lopende investeringen ultimo 2020 zijn afgesloten (zie kolom restant kredieten).
In de hierna volgende lijst is een overzicht opgenomen van investeringen die gedurende 2020 in gebruik zijn genomen, maar waarvan het krediet in een later jaar formeel wordt afgesloten aangezien de financiële afwikkeling van de investering op dat moment pas wordt afgerond.

In gebruik genomen investeringen
Verbreding N213 inclusief reconstructie N213-Dijkweg
Aanleg rotonde Coldenhovelaan
Aankoop grond Maasdijk Twee Pleinenweg- Honderdland BTW
Renovatie sportvelden 2019
De Lier - Riolering Kerklaan/Rijnstraat
Rotonde Emmastraat Zwartendijk
Aanleg VRI Haagweg – Molenweg
Aanpassing Noord Lierweg
Riolering Lierweg oost VGRP
Vervanging Verhardingen - jaarplan 2018
Aanbrengen beschoeiingen 2018
Begraafplaatsen 2018
Kustvisie herinrichting strandslagen
Kustvisie vervanging parkeerinstallaties
Zettingsproblematiek- riolering - fase 1
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 1
Openb.geb.kluswoningen vm PWA parkeerp (s-G)
Beheerkader begraafplaatsen
Leefomgevingsfonds: Levendige kernen groenvoorziening

6.4 Bijstelling lopende investeringen

Sinds 2011 maakt de Investeringsrapportage deel uit van de jaarrekening. De informatie is opgenomen in deze paragraaf. Hiermee kunnen de meerjarige effecten van de kapitaallasten bij de jaarrekening tegelijk met de jaarrekening zelf aan uw raad worden voorgelegd en meegenomen worden in het Financieel Meerjaren Perspectief 2021-2025 (FMP). Tevens wordt uw raad op deze wijze in een vroeg stadium geïnformeerd over de noodzakelijke bijstelling van investeringen en de daarmee verband houdende liquiditeiten.

In het kader van het budgetrecht van de raad (de begrotingsrechtmatigheid) moet bij (verwachte) overschrijdingen van beschikbaar gestelde kredieten een formele bijstelling van het krediet plaatsvinden. Deze bijstellingen van kredieten hebben wel consequenties voor de uit de investeringen voortvloeiende kapitaallasten vanaf 2022.

Bij deze jaarrekening is bij nadelige bijstellingen onderzocht of dekking mogelijk is door het aframen van beschikbaar gestelde kredieten als gevolg van gerealiseerde onderschrijdingen of door bijraming van de verwachte c.q. reeds gerealiseerde inkomsten.

De bijstelling op de uitgaven en inkomsten van de lopende investeringsportefeuille als gevolg van de aanpassingen door de hierboven genoemde componenten (over- en onderschrijding van het krediet, liquiditeitenplanningen en afsluitdata) geeft het volgende beeld:

Bedragen in € mln. Programma	Bijstelling uitgaven		Bijstelling Inkomsten		Bijstelling per saldo	
1. Veiligheid	0		0		0	
2. Verkeer en vervoer	3,845	V	0,363	V	4,208	V
3. Economie	0,241	N	0		0,241	N
4. Onderwijs	0,023	N	0		0,023	N
5. Sport, cultuur en recreatie	0,202	V	0,503	V	0,705	V
6. Sociaal domein	0		0		0	
7. Volksgezondheid en milieu	2,241	V	0,202	V	2,443	V
8. Volkshuisvesting, RO en SV	0,100	V	0		0,100	V
9. Bestuur en organisatie	0		0		0	
10. Concernfinanciën en algemene dekking	0,300	V	0		0,300	V
Totaal	6,424	V	1,068	V	7,492	V

Op basis van de bijgestelde liquiditeitenplanning vanaf 2021 worden voor enkele investeringen aanpassingen verwacht ná 2020 (de overschrijdingen ultimo 2020 zijn reeds toegelicht bij 2.2.2). De substantiële afwijkingen (bijstelling uitgaven en inkomsten per saldo > € 100.000) op kredieten worden hieronder toegelicht:

Programma Verkeer en vervoer:
Directe verbinding tussen de Maasdijk (N220) en Honderdland
Doordat de weg in zeer zettingsgevoelig gebied wordt aangelegd is er in de raming rekening gehouden met het feit dat er voor de weg op een kostbare fundering zou worden gelegd. Nader onderzoek heeft uitgewezen dat er een alternatieve constructie kan worden toegepast. De raming valt hierdoor circa € 1 mln. voordeliger uitvalt. Daarnaast is er in de oorspronkelijk inschatting van het budget ook vanuit gegaan dat er grondaankopen nodig waren voor de aanleg van de verbindingsweg. Dit blijkt uiteindelijk niet nodig en hierdoor is aanvullend € 1,5 mln. bespaard.

Aanleg rotonde Coldenhovelaan
Deze investering is nagenoeg gereed. De raming wordt aangepast vanwege een nog te ontvangen subsidie van de MRDH (afgerond € 445.000).

Verhardingen – 2020
Bij het uitvoeringsprogramma Nette begraafplaatsen is het urgent om een groot aantal paden te vervangen vanwege de staat van onderhoud. Het grootste probleem manifesteert zich op de begraafplaats Naaldwijk. Daar zullen voor de korte termijn maatregelen genomen moeten worden om de slechtste delen af te sluiten. Om de problemen adequaat aan te pakken stellen wij voor om € 0,85 mln. vanuit de bestaande investering "Verhardingen – 2020" om te bouwen naar een nieuw krediet voor het vervangen paden begraafplaatsen (onderdeel van het programma 7 – Volksgezondheid en milieu).

Programma Economie:
Gebiedsontwikkeling Boomawatering
Als gevolg van meerkosten voor woonrijpmaken en beheer en onderhoud dient het krediet te worden verhoogd met € 0,219 mln.

Programma Sport, cultuur en recreatie:
Vervanging kunstgrasvelden 2020
De begrote inkomsten bij deze investering worden bijgesteld met € 0,135 mln. vanwege een ontvangen SPUK-bijdrage (specifieke uitkering stimulering sport)

Investeringen Leefomgevingsfonds
De investeringen die gedekt zijn door aanwending van de reserve Leefomgevingsfonds vallen per saldo € 0,415 mln. lager uit dan geraamd. In het voorjaar 2021 zullen wij met een voorstel komen om restantkredieten in te zetten voor een andere aanwending.

Gebiedsontwikkeling Poelzone BCF
De geraamde inkomsten worden administratief bijgesteld met € 0,129 mln. vanwege in eerdere jaren ontvangen maar nog niet in de ramingen verwerkte bijdrage.

Programma Volksgezondheid en milieu
Vervanging Riolering vrijval 2018
In het kader van een realistische en haalbare (liquiditeiten)planning van de uitvoering van de maatregelen van het GGP UP 2021-2028 wordt voorgesteld om een aantal projecten te temporiseren. Hierdoor kan dit krediet worden afgeraamd met € 1,256 mln.

Zettingsproblematiek - riolering - fase 4 en fase 5
Bij projecten van de zettingsproblematiek is beoogd om werk-met-werk te maken door zowel het riool als de verharding gecombineerd aan te pakken. Bij enkele fasen van dit project lijkt de rioolopgave nu kleiner te worden dan eerder gepland, zoals bij fase 4 en 5 (Frankenthaler en in latere fase Muskaat / Maroc). Hierdoor zal naar verwachting een kostenverschuiving optreden van riool naar verharding. De mate waarin moet nog verder worden onderzocht. In deze investeringsrapportage worden de beschikbare rioolkredieten afgeraamd met in totaal € 1 mln. In het geactualiseerde MIP (Meerjarig Investeringsprogramma) is het (nog niet beschikbaar gestelde) verhardingskrediet bijgesteld. Bij een volgend P&C moment zal mogelijk een aanvullend voorstel worden aangeboden.

Operationeel programma waterplan- jaarschijf 2019 en jaarschijf 2020
In het kader van een realistische en haalbare (liquiditeiten)planning van de uitvoering van de maatregelen van het GGP UP 2021-2028 wordt voorgesteld om een aantal projecten te temporiseren. Hierdoor kan dit krediet worden afgeraamd met € 0,877 mln.

Programma Volkshuisvesting, RO en SV
Voorbereidingskosten Centrumlocatie Monster
Het krediet van € 583.000 voor de voorbereidingskosten kan met € 0,1 mln. worden afgeraamd.

Programma Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen

Vervanging primaire softwarepakketten 2019

Het krediet terzake wordt afgeraamd met € 0,3 mln. in verband met de overgang naar SAAS (software as a service; online software).

Het vorenstaande resulteert uiteindelijk in het volgende voorstel zoals dat terugkomt in het bij deze jaarrekening behorende raadsvoorstel:
De lopende investeringen bij te stellen voor een bedrag van per saldo € 7,492 mln. (voordelig).

7. COVID-19

7.1 Inleiding

Vanaf januari raakt Nederland langzaam in de ban van het corona virus. Op 12 maart 2020 kondigde het Kabinet de eerste landelijke maatregelen af om de aanpak van het coronavirus te bestrijden. Dit vormde de start van de eerste golf in Nederland. Toen was er nog veel onduidelijk over het virus waar we mee te maken hadden. Vrijwel niemand verwachtte op dat moment dat we de rest van 2020 met dergelijke maatregelen te maken zouden blijven houden. De eerste maatregelen bestonden onder meer uit de oproep om thuis te blijven bij verkoudheidsklachten, zoveel mogelijk thuis te werken en de afgelasting van evenementen. Drie dagen later werd het pakket aan maatregelen stevig verzwaard met verstrekkende gevolgen. Veel openbare gebouwen, scholen en kinderopvang, maar ook de horeca en sportgelegenheden moesten per direct hun deuren sluiten. De gemeentehuizen gingen dicht en er werd alleen nog maar op afspraak gewerkt. Voor medewerkers betekende dit allemaal thuiswerken en het opschalen in de crisisorganisatie.

7.2 Regionale crisisorganisatie

Met de eerste landelijke maatregelen kreeg de voorzitter van de Veiligheidsregio Haaglanden de taak om regionaal sturing te geven aan de aanpak van de corona crisis. Dit resulteerde in de eerste noodverordening die op 15 maart 2020 van kracht werd. Hierin werden de beperkingen uiteengezet en werd beschreven onder welke voorwaarden bepaalde activiteiten nog wel konden plaats vinden. In totaal zijn er 20 verschillende noodverordeningen vastgesteld, waarvan de laatste op 18 november in werking trad en liep tot 1 december. Vanaf dat moment gold in heel het land de Tijdelijke regeling maatregelen covid-19.

7.3. Gemeentelijke crisisorganisatie

In Westland is een tijdelijke organisatie opgezet om alle processen en werkzaamheden vanuit de gemeente te kunnen uitvoeren. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau zijn verschillende overleggen opgetuigd om de verschillende onderwerpen die speelden te kunnen beoordelen en te kunnen uitvoeren. Gedurende de rest van het jaar is er veel inzet gepleegd op het uitvoeren en handhaven van de verschillende maatregelen.

De crisis zorgde voor extra druk op de ambtelijke organisatie, want ook het gewone werk ging door. Vergunningen moesten worden verleend, bestemmingsplannen opgesteld, paspoorten worden verstrekt en beschikkingen worden afgegeven. Veel medewerkers deden een stapje extra. Een aantal hield zich dag en nacht bezig met de bestrijding van de crisis. Deze flexibiliteit en loyaliteit zijn ook terug te zien in deze jaarrekening. Veel reguliere werkzaamheden zijn ondanks de beperkingen toch (grotendeels) uitgevoerd. Maar ook zijn er werkzaamheden blijven liggen omdat de corona-maatregelen dit simpelweg onmogelijk maakten.

Sinds de start van de crisis heeft de gemeente intensief gecommuniceerd over corona, de maatregelen, de gevolgen en de hulp die gevraagd kon worden. Er zijn aparte pagina's op de gemeentelijke website aangemaakt voor inwoners en ondernemers. Verder is veel gebruik gemaakt van de sociale media-kanalen en de gedrukte media als de krant en posters/bilboards. Het klantcontactcentrum heeft veel bezorgde inwoners en ondernemers te woord gestaan en waar nodig verwezen naar landelijke informatie of zorgpartners.

In geheel 2020 zijn volgens de gegevens van het RIVM 6.769 positieve besmettingen geregistreerd in Westland. 123 inwoners van de gemeente hebben in het ziekenhuis gelegen en helaas zijn er 68 inwoners overleden aan corona.

7.4. Steunmaatregelen

Veel inwoners en bedrijven meldden zich bij de gemeente voor specifieke ondersteuning. Met het opstellen van een financiële leidraad is beschreven op welke wijze er steun verleend kon worden. In geheel 2020 zijn er 97 steunverzoeken geweest, waarvan er 40 zijn gehonoreerd, 22 vervallen, 15 afgewezen en 20 waren nog in behandeling per ultimo 2020. In onderstaande tabel is de specificatie naar soort aanvraag gegeven.

Soort aanvraag	Aantal
Coulance	9
Geld	67
Overig	14
Uitstel	2
Uitvoering	5
Totaal	**97**

De kosten die betrekking hadden op de coulanceregelingen waren voor een groot deel al opgenomen in de begroting. Het niet begrote deel is gedekt uit eigen middelen.

Om alle kosten te kunnen dekken is bij de prorap de reserve steunfonds corona gevormd, nadat eerder in de perspectiefbrief een bedrag van € 3,5 miljoen was geraamd. Bij de start had de reserve een volume van € 6 miljoen.

Ook hebben wij ondernemers, verenigingen en stichtingen uitstel van betaling verleend voor de gemeentelijke belastingen en is er geen actieve invordering van gelden geweest. Naast directe steun heeft ons college een aantal besluiten genomen die landelijk geïnitieerd waren. Te denken valt aan de omzetgarantieregeling voor de zorgpartners, compensatie voor het doelgroepenvervoer en de vergoeding van specifieke coronakosten.

Als gevolg van de vele kabinetsmaatregelen heeft een deel van de werkende inwoners te maken gekregen met financiële problemen. Voor zelfstandig ondernemers werd al snel de TOZO (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers) in het leven geroepen en kon de gemeente de uitvoering hiervan ter hand nemen. De uitvoering heeft veel personele inzet gevraagd, waarbij ook gebruik is gemaakt van externe inhuur. In 2020 zijn 2459 aanvragen geregistreerd, waarbij € 9,9 miljoen is uitbetaald aan uitkeringen en leningen.

Op Rijksniveau zijn daarnaast voor het bedrijfsleven verschillende andersoortige regelingen getroffen, zoals bijvoorbeeld de NOW en TVL, om het financiële leed enigszins te compenseren.

7.5. Compensatie van het rijk

De gemeenten werden geconfronteerd met onvoorziene kosten. Het Kabinet heeft in 2020 een drietal steunpakketten gecreëerd, waarmee een groot deel van de extra kosten gedekt kon worden. Het ging om een bedrag van ruim € 3,6 miljoen (exclusief bijna € 1,2 miljoen aan teruggedraaide opschalingskorting voor 2020 en 2021). De specificatie van de ontvangen compensatie is weergegeven in onderstaande tabel en is exclusief specifieke middelen voor sportaccommodaties. Voor andere onderwerpen volgt in 2021 extra budget of kunnen gemeenten een aanvraag indienen voor specifieke ondersteuning.

COMPENSATIEPAKKETTEN VAN HET RIJK	Pakket 1	Pakket 2	Pakket 3	Totaal	Pakket 3	Totaal
Omschrijving	**2020**	**2020**	**2020**	**2020**	**2021**	**2020 en 2021**
Totaal	***1.030.664***	***1.320.409***	***281.915***	***2.632.988***	***1.005.324***	***3.638.312***
Lokale culturele voorzieningen	360.000	354.380	-	714.380	479.308	1.193.688
Buurt en dorpshuizen	-	86.160	-	86.160		86.160
Inhaalzorg jeugdwet	166.000	-	-	166.000		166.000
Inhaalzorg WMO 2018	64.000	-	-	64.000		64.000
Toezicht en handhaving	-	258.580	-	258.580		258.580
Toeristen- en parkeerbelasting	70.000	-	-	70.000		70.000
Precario markt en evenementenleges	-	33.225	-	33.225		33.225
Participatie (WSW)	329.692	183.163	-	512.855		512.855
Eigen bijdrage WMO	-	45.231	-	45.231		45.231
Voorschoolse opvang peuters	40.972	-	-	40.972		40.972
Noodopvang kinderen ouders cruciaal beroep	-	141.250	-	141.250		141.250
Vrijwilligers jeugd	-	48.870	-	48.870		48.870
Verkiezingen 2021	-	169.550	-	169.550	139.758	309.308
Continuïteit van zorg 2020	-	-	111.026	111.026		111.026
Quarantainekosten 2020	-	-	20.075	20.075		20.075
Aanvullend pakket re-integratiekosten	-	-	52.535	52.535	120.823	173.358
Gemeentelijk schuldenbeleid	-	-	72.957	72.957	149.149	222.106
Bijzondere bijstand	-	-	25.322	25.322	51.767	77.089
Impuls re-integratie	-	-	-	-	64.519	64.519

Alle genoemde middelen zijn door het Rijk verstrekt via het gemeentefonds. Met een deel van deze middelen zijn eind 2020 drie subsidieregelingen ingesteld voor jeugdverenigingen, cultuurverenigingen/instellingen en dorpshuizen, om een deel van de negatieve financiële gevolgen van corona te kunnen opvangen. De aanvragen en afwikkelingen ervan vinden plaats in 2021. Ook verwachten wij nog middelen van het rijk te ontvangen ter compensatie van kosten in 2020.

7.6. Financiële effecten

Steunmaatregelen en organisatiekosten

De financiële effecten van corona manifesteren zich in de jaarrekening op een aantal verschillende manieren. Daarbij kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

- Financiële steun voor ondernemingen, stichtingen en verenigingen, voornamelijk voortvloeiend uit de steunaanvragen.
- Coulance-regelingen, waarbij ondernemingen, stichtingen en verenigingen niet gehouden worden aan hun verplichtingen onder subsidieregelingen.
- Organisatiekosten, waaronder kosten voor extra inzet van personeel en beschermingsmiddelen.
- Derving van inkomsten.

In de tabel zijn de corona gerelateerde kosten per taakveld weergegeven. De bedragen die in deze tabel zijn opgenomen betreffen tevens de kosten voor financiële steun voor ondernemingen, stichtingen en verenigingen, die uiteindelijk in het betreffende programma tot uitdrukking komen en ook als zodanig zijn verantwoord in de financiële administratie.

Taakveld omschrijving	Kosten
1. Veiligheid	35.191
2. Verkeer vervoer waterstaat	7.615
3. Economie	167.129
4. Onderwijs	139.299
5. Sport, cultuur en recreatie	321.478
6. Sociaal domein	1.297.870
7. Volksgezondheid en milieu	95.007
8. Volkshuisvesting RO en SV	-
9. Bestuur en ondersteuning	624.266
10. Concernfinanciën	-
Totale kosten	**2.687.856**

Naast directe steun aan bedrijven wordt ook steun verleend door middel van coulance regelingen aan ondernemingen, stichtingen en verenigingen die subsidie hebben ontvangen waar een contractuele verplichting tegenover staat. Wanneer deze ondernemingen, stichtingen of verenigingen niet is staat zijn om aan deze contractuele verplichting te voldoen als gevolg van corona, hoeven ze de subsidie niet terug te betalen. Deze kosten zijn binnen de reguliere programmabegroting opgevangen en maken geen onderdeel uit van de in de tabel gespecificeerde kosten. Pas na het afronden van de vaststellingsovereenkomsten met de betreffende partijen is een realistische inschatting te maken van wel overeengekomen maar niet geleverde prestaties.

Soort aanvraag	Aantal	Bedrag
Coulance	9	2.214.750
Geld	67	1.202.534
Overig	14	-
Uitstel	2	9.598
Uitvoering	5	37.121
Totaal	**97**	**3.464.003**

Ook heeft de gemeente te maken gekregen met extra organisatiekosten, zoals bijvoorbeeld extra inhuur van personeel ten behoeve ondersteuning bij de afhandeling van de steunaanvragen, het versneld afhandelen van vergunningaanvragen en het verzorgen van thuiswerkplekken en online (vergader-)faciliteiten.

TOZO uitvoeringsregeling

De gemeente heeft als uitvoeringsorganisatie opgetreden bij de regeling TOZO (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers). Voor het uitbetalen van uitkeringen en leningen aan de ondernemers heeft de gemeente voorschotten ontvangen. Met deze voorschotten wordt tevens de door de gemeente te ontvangen vergoeding voor uitvoeringskosten verrekend. Er is een fors hoger bedrag als voorschot ontvangen dan benodigd, waardoor we bij de afrekening in 2021 een bedrag terug moeten betalen. De kasstromen uit hoofde van de TOZO regeling zijn in onderstaande tabel weergegeven:

TOZO	
Ontvangen voorschot	24.255.117
Uitbetaald aan uitkeringen/leningen	(9.935.270)
Vergoeding voor uitvoeringskosten	(1.179.700)
In 2021 aan het Rijk terug te betalen	**13.140.147**

De vergoeding voor de uitvoeringskosten, bijna € 1,2 miljoen, is gebaseerd op het totaal aantal

aangevraagde uitkeringen en leningen. Voor elke beoordeelde aanvraag wordt een vaste vergoeding ontvangen. De personele kosten die voor de behandeling van de aanvragen zijn gemaakt bestaan voor een deel uit extra ingehuurde consulenten en voor een deel uit de salariskosten van vaste collega's, die deels voor deze werkzaamheden zijn vrijgemaakt.

GEMEENTE WESTLAND

Jaarrekening 2020

8. JAARREKENING

8.1 Balans

Activa		(Bedragen x € 1.000)
Vaste activa	**31-12-2020**	**31-12-2019**
Immateriële vaste activa	**29.709**	**31.316**
• Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	25.899	27.518
• Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	677	482
• Bijdragen aan activa van derden	3.133	3.316
Materiële vaste activa	**429.334**	**424.158**
• Investeringen met een economisch nut	204.313	207.118
• Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	91.705	92.201
• Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	133.316	124.839
(Waarvan uitgegeven in erfpacht)	(0)	(0)
Financiële vaste activa	**28.294**	**28.761**
• Kapitaalverstrekkingen aan: deelnemingen	8.947	8.947
• Leningen aan: woningbouwcorporaties	12	129
• Overige langlopende leningen	19.335	19.685
Totaal vaste activa	**487.337**	484.235

Vlottende activa	**31-12-2020**	**31-12-2019**
Voorraden	**184.501**	**196.017**
• Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	183.313	193.864
• Gereed product en handelsgoederen	1.188	2.153
• Vooruitbetalingen	0	0
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	**49.166**	**30.227**
• Vorderingen op openbare lichamen	19.192	18.438
• Uitzettingen in 's Rijks schatkist	14.300	0
• Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	521	551
• Overige vorderingen	15.153	11.238
Liquide middelen	**13**	**712**
• Kassaldi	3	6
• Banksaldi	10	706
Overlopende activa	**10.657**	**9.987**
• De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
– Europese overheidslichamen	296	257
– Het Rijk	455	378
– Overige Nederlandse overheidslichamen	1.761	1.611
• Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8.145	7.741
Totaal vlottende activa	**244.337**	**236.943**
Totaal generaal	**731.674**	**721.178**

Passiva	(Bedragen x € 1.000)	
Vaste passiva	**31-12-2020**	**31-12-2019**
Eigen vermogen	**258.265**	**252.225**
• Algemene reserve	28.134	33.953
• Bestemmingsreserves	215.703	219.833
• Gerealiseerde resultaat	14.428	-1.561
Voorzieningen	**62.789**	**60.839**
• Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	40.087	40.440
• Voorziening ter egalisering van kosten	2.562	1.770
• Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	20.140	18.629
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	**342.158**	**346.283**
• Onderhandse leningen:		
– Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	342.010	346.165
• Waarborgsommen	148	118
Totaal vaste passiva	**663.212**	**659.347**

Vlottende passiva	31-12-2020	31-12-2019
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	**35.093**	**39.121**
• Banksaldi	6.949	11.264
• Overige schulden	28.144	27.857
Overlopende passiva	**33.369**	**22.710**
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	8.089	9.357
• De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
– Het Rijk	18.762	970
– Overige Nederlandse overheidslichamen	4.311	4.866
• Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.207	7.517
Totaal vlottende passiva	**68.462**	**61.831**
Totaal generaal	**731.674**	**721.178**
Gewaarborgde geldleningen	781.853	551.272
Garantstellingen	443.282	324.668

8.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

(Bedragen x € 1.000)

	Primitieve begroting			Begroting na wijzigingen			Rekening 2020		
Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
01 Veiligheid	588,0	10.397,7	-9.809,7	1.054,7	11.732,2	-10.677,5	882,8	11.065,9	-10.183,2
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.336,9	19.329,6	-17.992,7	3.443,5	19.495,4	-16.051,9	3.851,5	18.526,7	-14.675,3
03 Economie	1.066,8	3.085,7	-2.018,9	2.620,5	4.709,6	-2.089,1	2.164,9	4.113,6	-1.948,8
04 Onderwijs	1.307,9	11.841,6	-10.533,7	3.306,0	14.960,9	-11.654,9	2.572,2	13.051,6	-10.479,4
05 Sport, cultuur en recreatie	1.607,2	21.878,6	-20.271,4	1.677,8	23.845,8	-22.168,0	1.849,5	20.939,8	-19.090,2
06 Sociaal domein	21.668,5	93.340,4	-71.671,8	41.925,1	126.822,6	-84.897,5	32.915,6	110.714,2	-77.798,6
07 Volksgezondheid en milieu	26.451,1	29.040,9	-2.589,7	26.879,9	32.186,2	-5.306,3	27.267,2	31.292,1	-4.024,9
08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	36.717,7	42.677,1	-5.959,5	45.046,5	57.272,7	-12.226,2	43.630,5	47.461,5	-3.831,0
09 Bestuur en Ondersteuning	2.484,5	12.369,7	-9.885,2	3.758,6	15.604,6	-11.846,1	4.778,7	14.824,0	-10.045,3
10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen						0,0			0,0
0.4 Overhead	2.157,8	38.320,9	-36.163,1	2.167,8	40.371,6	-38.203,8	2.587,3	36.071,6	-33.484,3
0.5 Treasury	17.821,2	-1.730,1	19.551,3	17.249,0	-1.670,2	18.919,2	17.386,7	-1.728,0	19.114,7
0.61 OZB Woningen	14.008,3	779,7	13.228,6	14.145,3	898,9	13.246,4	14.236,7	824,5	13.412,2
0.62 OZB niet-Woningen	16.812,5	428,5	16.384,0	17.037,5	466,3	16.571,2	17.255,1	447,2	16.807,9
0.64 Belastingen overig	142,0	378,8	-236,8	82,0	395,1	-313,1	83,9	388,0	-304,1
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	134.480,7	0,0	134.480,7	142.523,9	0,0	142.523,9	143.152,0	0,0	143.152,0
0.8 Overige baten en lasten	220,0	4.133,4	-3.913,4	0,0	4.542,4	-4.542,4	85,7	728,2	-642,5
0.9 Vennootschapsbelastingen	0,0	627,0	-627,0	0,0	1.000,0	-1.000,0	0,0	-59,5	59,5
0.11 Resultaat van de rekening baten en lasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14.428,0	-14.428,0
Saldo baten en lasten	**278.871**	**286.899**	**-8.028**	**322.918**	**352.634**	**-29.716**	**314.700**	**323.090**	**-8.389**
Reservemutaties									
01 Veiligheid	8,0	0,0	8,0	555,6	0,0	555,6	296,5	0,0	296,5
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.283,6	0,0	1.283,6	1.355,4	2.008,6	-653,2	466,0	2.008,6	-1.542,6
03 Economie	17,0	0,0	17,0	866,8	0,0	866,8	309,5	0,0	309,5
04 Onderwijs	211,5	0,0	211,5	1.049,5	0,0	1.049,5	504,7	0,0	504,7
05 Sport, cultuur en recreatie	255,3	284,5	-29,2	1.725,8	284,5	1.441,3	491,7	284,5	207,2
06 Sociaal domein	4.428,8	0,0	4.428,8	12.411,2	0,0	12.411,2	10.099,5	2.305,2	7.794,4
07 Volksgezondheid en milieu	24,8	171,7	-146,9	1.098,7	120,0	978,7	607,6	120,0	487,6
08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.222,7	3.186,9	35,8	8.787,0	2.341,1	6.445,8	2.880,9	2.192,8	688,1
09 Bestuur en Ondersteuning	135,9	0,0	135,9	1.190,9	0,0	1.190,9	189,5	0,0	189,5
10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen	5.398,4	3.314,7	2.083,8	22.559,2	17.129,5	5.429,7	16.525,7	17.071,5	-545,8
Totaal reservemutaties	**14.986**	**6.958**	**8.028**	**51.600**	**21.884**	**29.716**	**32.372**	**23.983**	**8.389**
Resultaat	**293.857**	**293.857**	**0**	**374.518**	**374.518**	**0**	**347.072**	**347.072**	**0**

8.3 Toelichtingen

8.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 11 december 2018 de uitgangspunten voor het financiële beleid, en ook de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen volgens de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

In de jaarrekening 2020 wordt het bedrag verantwoord dat in het verantwoordingsjaar van het CAK aan afdrachten is ontvangen (= kasstelsel). De reden hiervan is dat bij het CAK sprake is van achterstanden in het verwerken van de opgelegde en nog op te leggen eigen bijdragen waardoor geen betrouwbare schatting is te maken van de ultimo 2020 nog op te leggen en door gemeenten te ontvangen eigen bijdragen.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij

moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

VASTE ACTIVA

Algemeen

De activa met relatief geringe betekenis c.q. waarde (minder dan € 50.000) worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht zoals opgenomen in de financiële verordening. Kosten voor onderhoud of renovatie worden niet langer geactiveerd, tenzij de investering bijdraagt aan de verlenging van de economische en/of technische levensduur van activa. Uitzondering vormen de kosten van gronden en terreinen, deze kosten worden altijd geactiveerd.

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur (materieel en immaterieel) wordt jaarlijks lineair afgeschreven op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Piekbetaling gemeentehuis wordt annuïtair afgeschreven.
Aanvang van de afschrijvingen vindt normaal gesproken plaats vanaf de datum van ingebruikname van het actief. Omdat ingebruikname op willekeurige tijdstippen in het jaar kan plaatsvinden, wordt met afschrijven gestart (volgens de begroting) in het jaar volgend op het jaar van de ingebruikname.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste jaar na ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.
Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, als deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

De afschrijvingstermijnen voor de immateriële en materiële vaste activa zijn vastgelegd in de afschrijvingstabellen behorende bij de Financiële verordening gemeente Westland 2019.

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.
Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV).

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken geldlening.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vast actief.

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kostenrente is geactiveerd.

Investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Volgens de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden gronden die zijn verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld opgenomen onder de materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV). Dergelijke gronden worden in de regel aangeduid als ‘warme gronden’. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld mogen, voor wat betreft de toepassing van artikel 65 lid 1 BBV, worden gewaardeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- De gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- De gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen dat die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- De visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of het rijk;
- Er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- Het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- Periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het

begrotingsjaar 2020 worden gedaan. In de gemeente Westland was het al langer gebruikelijk om alle investeringen, dus ook die met een maatschappelijk nut, te activeren. In het verleden kon bij investeringen met een maatschappelijk nut in voorkomende gevallen reserves direct in mindering worden gebracht op het betreffende actief. Dit mag dus niet meer.

In erfpacht uitgegeven gronden
Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

VLOTTENDE ACTIVA
Voorraden
Onderhanden werk, gronden in exploitatie
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) en ook een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Als aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient winst te worden genomen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Als er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie 'grondbeleid in begroting en jaarstukken (2020)' van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens de percentage of completion methode ertoe leidt dat in eerdere jaren te veel winst is genomen, dan neemt de gemeente de eerder te veel genomen winst terug. Subsidiebaten en de daarbij behorende subsidiabele kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Gereed product
Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde als de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor als voorraden incourant

worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar
Vorderingen
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid zijn er een drietal voorzieningen in mindering gebracht (algemene debiteuren, debiteuren belastingen en sociale zaken). De voorzieningen worden statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

VASTE PASSIVA
Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat na bestemming volgend uit het overzicht van baten en lasten. Het resultaat wordt afzonderlijk opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De wachtgeldverplichting voor wethouders wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van het resterende recht van de huidige wachtgeld ontvangers en tegen een deel van de contante waarde van opgebouwde rechten van de zittende wethouders op basis van ervaringscijfers. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Het is niet langer toegestaan om bij onvoldoende financiële middelen een termijn van vier jaar te hanteren voor het vormen van de voorziening. De reden hiervoor is het effect op de financiële kengetallen. Er kan in geen van de voorkomende gevallen sprake zijn van een negatieve voorziening. Een onverwacht bij de jaarrekening gesignaleerde negatieve stand moet via een eenmalige last worden gedekt. Een tijdig bij de begroting gesignaleerde verwachte negatieve stand moet via aanpassing van de toekomstige stortingen worden gedekt.

In de raad van 13 december 2016 is de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze nota heeft tot doel een betere onderbouwing van de reserves en voorzieningen, bovendien zijn de spelregels aangegeven voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Verplichting voortvloeiend uit leasing
De waardering van de verplichting uit hoofde van de financial leasing van de vervoermiddelen vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
In de toelichting op de balans worden belangrijke niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen vermeld waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden (bijvoorbeeld langlopende huurcontracten en leasecontracten).

Het overzicht van baten en lasten
Het overzicht van baten en lasten geeft de omvang weer van alle baten en lasten en het saldo daarvan. Het saldo van de baten en lasten (resultaat) wordt afzonderlijk opgenomen in de balans, maar wordt automatisch onderdeel van de Algemene Reserve.

8.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2020

ACTIVA
Vaste activa

Immateriële vaste activa
De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

(Bedragen x € 1.000)

Immateriële activa	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2019
Kosten verbonden aan het sluiten geldlening en het saldo van agio en disagio	25.899	27.518
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	677	482
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	3.133	3.316
Totaal immateriële activa	**29.709**	**31.316**

Het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2020 is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Verloop immateriële activa	Boekwaarde 31-12-2019	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boekwaarde 31-12-2020
Kosten afsluiten geld-leningen, agio/disagio	27.518	0	0	1.619	0	0	25.899
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	482	260	0	65	0	0	677
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	3.316	80	0	263	0	0	3.133
Totaal	31.316	340	0	1.947	0	0	29.709

De afschrijving betreft met name de in 2012 geactiveerde verschuldigde boeterente van € 38,8 miljoen af te schrijven in 24 jaar voor het vervroegd aflossen van BNG-lening L.40.101826 met een restschuld van € 156,7 miljoen.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(Bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2019
Investeringen met een economisch nut	204.313	207.118
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	91.705	92.201
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	133.316	124.839
(waarvan in erfpacht uitgegeven)	(0)	(0)
Totaal	**429.334**	**424.158**

In het boekjaar 2020 is er geen boekwaarde over erfpachtgronden. Verwezen wordt naar de toelichting onder niet uit de balans blijkende verplichtingen.

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

Investeringen met economisch nut	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2019
Gronden en terreinen	27.935	28.138
Gronden bestemd voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling	6.961	6.961
Woonruimten	442	442
Bedrijfsgebouwen	149.690	152.377
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.570	2.044
Vervoermiddelen	698	705
Machines, apparaten en installaties	1.910	2.184
Overige materiële vaste activa	14.107	14.267
Totaal	**204.313**	**207.118**

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	28.138	674	480	397	0	0	27.935
Gronden voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling	6.961	0	0	0	0	0	6.961
Woonruimten	442	0	0	0	0	0	442
Bedrijfsgebouwen	152.377	3.424	370	5.741	0	0	149.690
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.044	947	0	105	316	0	2.570
Vervoermiddelen	705	201	0	208	0	0	698
Machines, apparaten en installaties	2.184	1.088	0	1.362	0	0	1.910
Overige materiële vaste activa	14.267	1.755	0	1.658	257	0	14.107
Totaal	**207.118**	**8.089**	**850**	**9.471**	**573**	**0**	**204.313**

Onder bijdragen zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.
De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen vanaf € 0,75 miljoen (zowel positief als negatief) staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Investeringen (vermeerderingen)	Desinvesteringen/Bijdragen van derden (verminderingen)
Uitbreiding de Achtsprong	2.582	0
Mobiele telefoons 2018	799	0
Vervangen kunstgrasvelden 2020	1.087	135
Diverse investeringen onder € 0,75 mln.	3.621	1.288

Totaal	**8.089**	**1.423**

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven kunnen als volgt worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	89.160	89.653
Machines, apparaten en installaties	1.925	1.807
Overige materiële vaste activa	620	742
Totaal	**91.705**	**92.201**

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boekwaarde 31-12-2020
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	89.653	3.379	651	3.220	0	0	89.160
Machines, apparaten en installaties	1.807	287	0	169	0	0	1.925
Ov. materiële vaste activa	742	0	0	122	0	0	620
Totaal	**92.201**	**3.666**	**651**	**3.511**	**0**	**0**	**91.705**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen. De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen vanaf € 0,75 mln. (zowel positief als negatief) staan in onderstaand overzicht vermeld.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Investeringen (vermeerderingen)	Desinvesteringen/Bijdragen van derden (verminderingen)
Vervanging riolering vrij verval 2018	784	0
Diverse investeringen onder € 0,75 mln.	2.882	651
Totaal	**3.666**	**651**

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

	31-12-2020	31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	129.902	121.835
Machines, apparaten en installaties	1.056	701
Overige materiële vaste activa	2.358	2.303
Totaal	**133.316**	**124.839**

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boek-waarde 31-12-2020
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	121.835	15.152	1.546	4.744	795	0	129.902
Machines, apparaten en installaties	701	516	0	90	71	0	1.056
Ov. materiële vaste activa	2.303	294	0	239	0	0	2.358
Totaal	**124.839**	**15.962**	**1.546**	**5.073**	**866**	**0**	**133.316**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de het betrokken actief. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen vanaf € 0,75 miljoen (zowel positief als negatief) staan in onderstaand overzicht vermeld.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Investeringen (vermeerderingen)	Desinvesteringen/Bijdragen van derden (verminderingen)
Aanleg Oostelijke randweg De Lier	3.084	36
Directe verbinding Maasdijk en Honderdland	233	1.819
Verbreding N213 incl.reconstr.N213 Dijkweg	1.806	0
Vervanging verhardingen 2018	758	-13
Vervanging verhardingen 2019	1.334	207
Vervanging verhardingen 2020	1.731	0
Vervanging openbare verlichting 2020	826	0
Diverse investeringen onder € 0,75 mln.	6.190	363
Totaal	**15.962**	**2.412**

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2020 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2019	Inv.	Desinv.	Afschr./ Afl.	Afw.	Boekwaarde 31-12-2020
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	8.947	0	0	0	0	8.947
Leningen aan:						
- woningbouwcorporaties	129	0	0	117	0	12
Overige langlopende leningen	19.685	2.736	3.087	0	0	19.335
Totaal	**28.761**	**2.736**	**3.087**	**117**	**0**	**28.294**

Kapitaalvertrekking aan deelnemingen:

Er hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Leningen aan woningcorporaties:
Een bedrag van € 116.514 is in 2020 afgelost op diverse leningen aan woningcorporaties.

Overige langlopende leningen
De investering betreft met name de uitbetaling van bijdragen aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) met betrekking tot Startersleningen voor een bedrag van € 2.703.367. De aflossing betreft de hypothecaire geldleningen ambtenaren voor een bedrag van € 350.946 en de aflossing op startersleningen voor een bedrag van € 2.703.367.

Vlottende activa
Voorraden
De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

(Bedragen x € 1.000)

Voorraden	31-12-2020	31-12-2019
* Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	183.313	193.864
* Gereed product en handelsgoederen	1.188	2.153
* Vooruitbetalingen	0	0
Totaal	**184.501**	**196.017**

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop het volgende overzicht worden weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Overboeking gronden	Vermeer-de-ringen	Vermin-de-Ringen	Resultaat-neming/ Voorziening	Boekwaarde 31-12-2020
* Onderhanden werk (bouwgrond-exploitatie	193.864	0	23.486	34.149	113	183.313
* Vooruitbetalingen	0			0		0
Totaal	**193.864**	**0**	**23.486**	**34.149**	**113**	**183.313**

De post "Gereed product en handelsgoederen" bestaat uit gronden en panden welke voor verkoop gereed zijn. Het verloop wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

	Boek-waarde 31-12-2019	Over-boeking grond-en	Vermeer-de-ringen	Ver-minde-ringen	Resultaat neming/ Voorziening	Afschr.	Afw.	Boekwaarde 31-12-2020
* Gereed product en handels-goederen	2.153	0	2	2	0	965	0	1.188
Totaal	**2.153**	**0**	**2**	**2**	**0**	**965**	**0**	**1.188**

In 2020 heeft geen afwaardering plaatsgevonden.

Ten opzichte van 31-12-2019 is de voorziening onderhanden werk met € 0,16 mln. toegenomen als gevolg van bijstellingen zoals opgenomen in het MPG 2021. Per 31-12-2020 bedraagt de voorziening € 10,7 mln.
In 2020 heeft een tussentijdse winstneming plaatsgevonden voor grondexploitatie Hoogeland (Naaldwijk) en zijn volgende twee grondexploitaties afgesloten: grondexploitatie Bedrijventerrein Leehove (De Lier) en grondexploitatie Molensloot Noord-West /Liermolen (De Lier). Volgens de BBV-voorschriften is het verplicht om jaarlijks op basis van het voorzichtigheids- en realisatiebeginsel tussentijds winst te nemen.

Een globale prognose voor projecten met exploitatieopzet (x € 1.000) ziet er als volgt uit:	
Projecten met exploitatieopzet	183.313
Nog te maken kosten	52.282
Nog te verwachten opbrengsten	-235.898
Verwacht exploitatieresultaat	-303

Waardering gronden bouwgrondexploitatie
De waardering van de gronden vindt plaats tegen de verkrijging – of vervaardigingsprijs. Bij de waardering is ook rekening gehouden met de afwaardering van de gronden als de marktwaarde op de balansdatum lager is.

De waardering van de gronden in exploitatie per 31 december 2020 is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties volgens het MPG 2021, zoals vastgesteld door de raad op 17 februari 2021. Het MPG en de grondexploitatierekeningen zijn gebaseerd op de huidige inzichten en de naar dit moment best mogelijk inschatting van de ramingen, scenario's en verwachte (financiële) uitkomsten. Jaarlijks worden de exploitaties geactualiseerd om te anticiperen op ontwikkelingen. Deze actualisaties leiden tot aangepaste waarderingen van de gronden in exploitatie en hiermee samenhangende voorzieningen en risico's in de jaarrekening 2020.

Bij projecten waarvoor de gemeente een grondbankfunctie vervult zijn afspraken gemaakt, met als uitgangspunt dat de afname van gronden gegarandeerd wordt, waardoor de rentelasten niet blijven oplopen. Aan deze afspraken wordt volledig voldaan.

Binnen de grondexploitatie staat een dubieuze vordering open van € 1,2 mln. Hiervoor is in 2017 een voorziening getroffen ten laste van de grondexploitatie.

Grondexploitaties deelnemingen
De door de deelnemingen vastgestelde grondexploitaties sluiten met een negatief resultaat. In de jaarrekening is rekening gehouden met verliezen op de grondexploitaties die samen met marktpartijen in een deelneming zijn ondergebracht. Deze verliezen komen tot uitdrukking in de waardering van het aandelenkapitaal van de deelnemingen en in de voorziening grondexploitaties. Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd om tijdig op de ontwikkelingen te kunnen anticiperen. De berekening van deze verliezen is gebaseerd op de jaarrekening en grondexploitaties die door de deelnemingen zijn opgesteld en door de accountant van de verbonden partijen zijn gecontroleerd, aangevuld met een eigen risicoanalyse van de gemeente. De waardering van de deelnemingen en het bepalen van de hoogte van de voorzieningen is daarmee gebaseerd op inschattingen die de deelnemingen en gemeente naar huidige inzichten maakt en is de naar dit moment best mogelijk inschatting van de ramingen, scenario's en verwachte (financiële) uitkomsten.

Programmering, fasering en omvang van ramingen, zowel voor de waardering van de gronden bouwgrondexploitatie als van de deelnemingen blijven belangrijke onzekerheden. Naar dit moment, het moment van vaststellen de jaarrekening 2020, zijn dit de beste en meest actuele inschattingen.

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma Economische en Ruimtelijke Ontwikkeling en de paragraaf Grondbeleid en vastgoed.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar
De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

(Bedragen x € 1.000)

Soort vordering	Boekwaarde 31-12-2020	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2020	Balanswaarde 31-12-2019
Vorderingen op openbare lichamen	19.217	25	19.192	18.438
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	14.300		14.300	0
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	521	0	521	551
Overige vorderingen	20.350	5.197	15.153	11.238
Totaal	**49.166**	**5.222**	**54.388**	**30.227**

Voor verwachte oninbaarheid van vorderingen is ultimo 2020 een viertal voorzieningen opgenomen van in totaal € 5.222.179. Deze vier voorzieningen zijn: een voorziening voor vooruit geclaimde BTW (1), een voorziening voor algemene vorderingen (2), een voorziening voor vorderingen in relatie met belastingen (3) en een voorziening voor vorderingen in relatie tot sociale zaken (4). Deze voorzieningen zijn ingesteld om mogelijk oninbare vorderingen op te kunnen vangen. In 2020 is de hoogte van deze voorzieningen opnieuw bepaald en aangepast op basis van dezelfde berekeningsmethode als voorgaande jaren en op basis van juridisch advies.

De zes grootste mogelijk oninbare vorderingen (algemene vorderingen (1)) betreffen een totaalbedrag van € 4.109.383. Deze vorderingen zijn rechtstreeks in de voorziening opgenomen voor eenzelfde bedrag. Het resterende deel van de voorzieningen bestaat grotendeels uit de voorziening voor Sociale zaken en enkele kleinere openstaande vorderingen. Wij achten dit volwaardige vorderingen, die mogelijk niet in zijn geheel ontvangen zullen worden. Een van de openstaande Algemene vorderingen (1) betreft de vordering asbestbrand Wateringen. Ook deze vordering zien wij als een volwaardige vordering die naar verwachting niet in zijn geheel ontvangen zal worden. De vordering is gewaardeerd in overeenstemming met de uitspraak/het oordeel van de Raad van State van 10 mei 2017 en eventuele latere correspondentie en juridisch proces.

Verplicht Schatkistbankieren

Verplicht Schatkistbankieren (SKB) houdt in dat overtollige middelen boven een bepaalde drempel moeten worden aangehouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit is ingesteld omdat dit een verlagend effect heeft op het EMU-saldo van de gehele collectieve sector. De regeling SKB schrijft voor dat het gemiddelde per kwartaal dat buiten de schatkist wordt aangehouden niet hoger mag zijn dan een drempelwaarde. Dit betekent dat gedurende het kwartaal de gemiddelde creditstand op de rekeningcourant op dag basis moet worden gemonitord. Roodstanden worden niet meegerekend bij de berekening van dit gemiddelde, die worden voor die dag opgenomen met een waarde gelijk aan nul. Dreigt de drempel overschreden te worden dan moet een gedeelte naar de schatkist worden overgeboekt. Wij hebben gekozen voor een automatische afroming van de rekening courant naar de schatkistrekening als het creditsaldo op dag basis boven deze drempel uitkomt. Zo wordt automatisch voorkomen dat wij te veel geld buiten de schatkist aanhouden op kwartaalbasis.

Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van de begroting voor het betreffende jaar als deze lager is dan € 500 mln. Voor de gemeente Westland is de drempel voor 2020 gelijk aan € 2.205.000.

Berekening Drempel SKB 2020	Begroting Westland 2020	Drempel
0,75%	€ 294.000.000	€ 2.205.000

Saldo SKB per kwartaal				
Kwartaal	1	2	3	4
Saldo RC gemiddeld (€)	€ 126.516	€ 494.068	€ 428.275	€ 239.454

Hoewel we sturen op een negatieve stand op de rekening courant, ontstaat soms een kortstondig positieve stand. Belangrijke oorzaken zijn de jaarlijkse ontvangst uit het BTW Compensatiefonds (BCF)

op uiterlijk 1 juli van het jaar en ontvangst van dividend. Uit bovenstaande tabel blijkt dat de drempelwaarde in geen van de kwartalen is overschreden.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

(Bedragen x € 1.000)

Liquide middelen	31-12-2020	31-12-2019
Kassaldi	3	6
Banksaldi	10	706
Totaal	**13**	**712**

De kas-, en banksaldi zijn in de jaarrekening als volgt verwerkt:

Onder de liquide middelen is verantwoord	€ 0,01 mln.
Onder de vlottende passiva is verantwoord	€ 6,95 mln.
Per saldo een schuld van	€ 6,94 mln.

Overlopende activa:

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

(Bedragen x € 1.000)

	31-12-2020	31-12-2019
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	2.512	2.246
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8.145	7.741
Totaal	**10.657**	**9.987**

Onder de post “Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen” is voor een bedrag van € 603.249 aan vorderingen opgenomen die betrekking hebben op faciliterende ontwikkelingen. Op grond van afgesloten of nog af te sluiten anterieure overeenkomsten is kostenverhaal voor deze projecten verzekerd.

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd (vanaf € 0,1 mln.):

(Bedragen x € 1.000)

Specifieke uitkering	Saldo 31-12-2019	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2020
BioBoost claim	252	0	114	138
Sponge claim	5	153	0	158
Subtotaal EU	**257**	**153**	**114**	**296**
Algemene uitkering 2016 en 2017	245	0	245	0
Algemene uitkering 2018 en 2019	133	0	38	95
Algemene uitkering 2020	0	280	0	280
Div. nog te ontvangen Bijdrage van het rijk	**0**	80	0	80
Subtotaal Rijk	**378**	**360**	**283**	**455**
Aanpassing kruising Haagweg/Molenweg	218	282	0	500
Rotonde Coldenhovelaan-Herenlaan	452	3	0	455
Vervanging verhardingen	165	0	165	0
Jeugdhulp in gezinsvormen	106	0	106	0
Ontvangen rente 2020	0	143	0	143
SOK Waterberging Van Rijnstraat De Lier	0	215	0	215

Div. nog te ontvangen overige Nederlandse overheidslichamen	670	448	670	448
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	**1.611**	**1091**	**941**	**1.761**
Totaal	**2.246**	**1604**	**1338**	**2.512**

PASSIVA
Vaste passiva

Eigen Vermogen
Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserve	28.134	33.953
Bestemmingsreserves	215.703	219.833
Gerealiseerde resultaat	14.428	-1.561
Totaal	**258.265**	**252.225**

Het verloop in 2020 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Toev.	Onttr.	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschr.	Boekwaarde 31-12-2020
Algemene reserve	33.953	-1.561	1.117	3.141	0	28.134
Algemene reserve – gerealiseerde resultaat	-1.561	15.989	0	0	0	14.428
Greenport	163	0	118	0	0	45
Masterplan Digitaliseren	2.741	0	0	0	0	2.741
Bovenwijkse voorzieningen	16	1.748	369	0	0	1.395
Volkshuisvesting	2.583	1.671	434	0	0	3.820
Egalisatie rente opslag grondbanken	4.360	1.118	0	0	0	5.478
Garantieloon (fusie)	193	0	36	0	0	157
Flankerende personele middelen	6.549	0	5	0	0	6.544
Sociaal domein	9.268	3.157	6.840	0	0	5.585
Risicobeheersing SD onderdeel participatie	808	0	0	0	0	808
Kosten Startersleningen	896	275	62	0	0	1.109
Kosten Blijversleningen	113	0	0	0	0	113
Nieuwbouw gemeentehuis	34.189	356	980	0	652	32.913
Centrumplannen	1.870	0	1.231	0	0	639
Sociaal maatschappelijke visie	485	0	485	0	0	0
Sportaccommodaties	72	0	0	0	0	72
De Waterman	15	0	0	0	0	15
Zwembaden	1.037	284	140	0	0	1.181
Versterking financiële soliditeit	109.527	1.690	8.722	0	0	102.495
Steunfonds Corona	0	6.000	75	0	0	5.925
Werk en Inkomen	7.563	2.305	2.299	0	0	7.568
Omgevingswet	2.219	0	463	0	0	1.756
Verkeersprojecten	2.549	0	263	0	0	2.296
Afval	0	120	120	0	0	0

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Toev.	Onttr.	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschr.	Boekwaarde 31-12-2020
Bruggen van Hoogheemraadschap Delfland	25	0	0	0	0	25
Garantieregeling en risico cluster-financiering aardwarmte	450	0	0	0	0	450
Waterproblematiek	766	200	147	0	0	819
Egalisatie beheerplannen	10	0	0	0	0	10
Egalisatie vastgoed	1.550	0	1.200	0	0	350
Overdracht eigendom provinciale wegen (Zwarte Dijk)	1.063	0	0	0	0	1.063
Overdracht eigendom provinciale wegen (Maasdijk-Oranjesluisweg)	0	2.009	0	0	0	2.009
Stimuleringsregeling Duurzame energie	240	0	234	0	0	6
Riolering	949	0	95	0	0	854
Wegen	676	0	294	0	0	382
Faciliterende ontwikkelingen	1.790	244	172	0	0	1.862
Provisie garantstelling	1.289	486	1.775	0	0	0
Kwaliteitsimpulsen projecten	1.525	0	30	0	0	1.495
Duurzaamheidsfonds	2.966	0	94	0	0	2.872
Noodfonds huisvesting primair onderwijs	500	0	0	0	0	500
Nieuwbouw gemeentewerf	1.815	0	0	0	0	1.815
Dekking investeringen maatschappelijk nut	12.614	1.007	350	0	112	13.159
Dekking investeringen economisch nut	4.386	1.310	0	0	324	5.372
Totaal	**252.225**	**38.411**	**28.142**	**3.141**	**1.088**	**258.265**

Onder “Bestemming resultaat” staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar. Onder de afschrijvingen staan de verminderingen vermeld in verband met de afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Onderstaand een toelichting op de omvang en mutaties van de reserves.

Verloopoverzicht **algemene reserve** in het boekjaar 2020:

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Mutaties	Stand
* Stand 31 december 2019 voor resultaatbestemming		33.953
* Nadelig saldo jaarrekening 2019	-1.561	
Totaal stortingen 2019		-1.561
Resultaatbestemming en overheveling 2019:		
* Organisatiekosten herindicaties WMO	540	
* Transformatie sociaal domein	400	
* Pilot woningmarkt	393	
* Onderwijskundige vernieuwingen de Kameleon	344	
* Statushouders en asielzoekers	306	
* Project weerbare bloemenveiling	226	
* Isolatiemaatregelen geluidbelasting Maasdijk	143	
* Creatieve maatregelen wonen	128	
* Maatregelen UP2020	100	
* Versterking jeugdhulp in gezinnen	75	
* MKB fonds	74	
* Binnenklimaat scholen	63	
* Inzetten ESF middelen voor maatwerktrajecten	63	
* Aanpak ondermijning	63	
* Sand Ambachtstraat openbaar gebied	54	
* Waardig herdenken	52	
* Wegen project gladde plateaus	46	
* Visie cultureel erfgoed	21	
* Bio base Westland subsidiabel	13	
* Bijdrage integrale visie A4 veilingroute A20	13	
* Energietransitie glastuinbouw	12	
* Ruimte voor burgerinitiatieven en maatschappelijke org.	11	
* Visie centrum Wateringen	1	
Subtotaal resultaatbestemming en overheveling 2019		3.141
* Monster deelgebied 2a/2b gemeentelocatie	740	
* Budget verkenning GHC Floragebied	154	
* Greenport Horticampus huurgarantie Lentiz	122	
* Verbeteren verkeersveiligheid Kasteelweg	75	
* Geothermie	17	
* Wegen project gladde plateaus	9	
Subtotaal resultaatbestemming en overheveling 2019		1.117
Totaal onttrekkingen 2020		4.258
Eindbalans 31 december 2020		**28.134**

Het voordelige resultaat 2020 van € 14.427.682 (2019 nadelig € 1.560.767) is in afwachting van besluitvorming van de raad afzonderlijk opgenomen. Na verwerking resteert een algemene reserve van ongeveer € 42,6 mln.

Reserve Greenport

De reserve is bestemd voor het dekken van investeringen in het kader van het integraal ontwikkelingsplan Westland. In 2020 is er een bedrag onttrokken van € 118.000 voor het verstrekken van een subsidie voor het project “Learning Community Kennis en Innovatie”.

Reserve Masterplan Digitaliseren
De reserve is bestemd voor uitgaven digitalisering. In 2020 heeft er geen onttrekking plaatsgevonden aan de reserve.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen
Dit is een doorlopend vereveningsfonds met het doel Bovenwijkse voorzieningen gestructureerd in beeld te brengen en te houden en door te berekenen naar zowel actieve als passieve grondexploitaties. In 2020 hebben er stortingen plaatsgevonden vanuit de grondexploitaties en anterieure overeenkomsten voor een bedrag van € 1.748.521. Onttrekking in 2020 heeft plaatsgevonden door storting in de reserve maatschappelijk nut ter dekking van de investeringen verbreding van de N213 € 169.049 en de Oostelijke randweg voor een bedrag van € 200.000.

Reserve Volkshuisvesting
Doel van de reserve is ondersteuning starters en senioren op de woningmarkt en bevordering doorstroming op de woningmarkt. Aan de reserve is € 184.777 onttrokken ten behoeve van het Masterplan Wonen, € 1.330 ten behoeve van Pauzewoningen, € 80.000 als bijdrage aan kluswoningen en een bedrag van € 167.810 ten behoeve van grondexploitatie De Schakel in Maasdijk. Een bedrag van € 1.289.010 is gedoteerd aan de reserve vanuit de reserve Provisie garantstelling. Daarnaast heeft er in 2020 een storting Safe harbour premies van garantstellingen plaatsgevonden ad € 381.390.

Reserve egalisatie rente opslag grondbanken
Het doel van de reserve is het egaliseren van de rente bij de grondbanken. Als de omvang van de boekwaarde van de grondbanken in de loop van de jaren van onvoldoende grootte is om de benodigde rente-opslag te genereren, dan kan dit worden gerealiseerd door het aanspreken van de egalisatiereserve. In 2020 zijn door middel van de rente-opslag ruim € 1.118.154 meer middelen dan nodig gegenereerd. Dit bedrag is aan de egalisatiereserve toegevoegd.

Reserve Garantieloon (fusie)
Het doel van de reserve is het dekken van kosten van garanties op het inkomensnadeel van het personeel als gevolg van de fusie. In 2020 is een bedrag van € 36.618 aan garantieloon aan de reserve onttrokken.

Reserve Flankerende personele middelen
Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten die voortvloeien uit de verdere professionalisering van de organisatie. In aanloop naar de nieuwe huisvesting en nieuwe organisatiestructuur/filosofie is in de afgelopen jaren terughoudend omgegaan met de besteding van een aantal budgetten. Deze niet bestede middelen zijn vervolgens in de reserve Flankerende personele middelen gestort ter besteding op het moment dat de ontwikkelrichting voor de organisatie helder is, de nieuwe huisvesting is betrokken en daarop ook concrete acties kunnen worden gezet. Ook kan deze reserve worden ingezet bij personele calamiteiten. In 2020 is er ten behoeve van het project Direct Duidelijk een bedrag onttrokken van € 4.920.

Reserve Sociaal Domein
De reserve is bestemd voor het egaliseren van de voor- en nadelen van de taakvelden Jeugdzorg, WMO en Participatie uit het sociale domein.
In 2020 is uit het voordelig saldo jaarrekening 2019 € 2.721.408 toegevoegd aan de reserve, bij de ProRap is dit aangevuld met € 436.013 om het verwachte tekort op sociaal domein te kunnen dekken. De volgende bedragen zijn onttrokken aan de reserve; € 6.088.407 ter dekking van het verwachte tekort op het sociaal domein, € 560.000 voor afronding herindicaties Wmo en € 191.809 voor kosten van het uitvoeringsprogramma SBK.

Reserve Risicobeheersing sociaal domein onderdeel participatie
De reserve is bestemd voor opvang van tekorten bij de uitvoering van de WSW. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Kosten Startersleningen
De reserve is gevormd ter dekking van kosten Startersleningen, zodat de kansen voor starters vergroot worden op het verkrijgen van een koopwoning in Westland. In 2020 is een bedrag van € 61.717 onttrokken aan de reserve zijnde de beheerskosten van Startersleningen. Een bedrag van € 275.000 aan ontvangen rente is toegevoegd aan de reserve.

Reserve Kosten Blijversleningen
De reserve is gevormd ter dekking van kosten Blijversleningen zodat inwoners van Gemeente Westland langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. In 2020 is een bedrag van € 100 onttrokken aan de reserve zijnde de beheerskosten van Blijversleningen. Een bedrag van € 625 aan ontvangen rente is toegevoegd aan de reserve.

Reserve Nieuwbouw gemeentehuis
De reserve is gevormd voor de dekking van de kosten van het project nieuwbouw gemeentehuis. In 2020 is er een bedrag van € 356.488 aan rente toegevoegd en is er een bedrag van € 1.008.699 onttrokken ten behoeve van de afschrijvings- en rentelasten van de geactiveerde kosten van het nieuwe gemeentehuis. Daarnaast is een bedrag van € 623.172 onttrokken ter dekking van de beschikbaarheidsvergoeding van de nieuwe huisvesting.

Reserve Centrumplannen
De reserve is gevormd voor het realiseren van centrumplannen. In 2020 is in totaal € 1.231.343 onttrokken voor exploitatiekosten Kw, Leeuwerik 9 ad € 4.788 en voor een interne overboeking van € 1.226.555 naar de reserve economisch nut ter dekking van de investeringen nieuwbouw en renovatie van de Hoeksteen Huis van de Buurt te Honselersdijk.

Reserve Sociaal-maatschappelijke visie
De reserve is gevormd voor het uitwerken van de sociaal-maatschappelijke visie (inclusief het realiseren van een centrum jeugd en gezin). In 2020 is een bedrag van € 48.445 intern overgeboekt naar de reserve economisch nut ter dekking van de investering nieuwbouw Huis van de Buurt te Honselersdijk. Daarnaast is een bedrag van € 436.013 onttrokken ter dekking van het structureel tekort SD-jeugd. Hiermee komt de stand van de reserve op nul euro en kan deze reserve worden opgeheven.

Reserve Sportaccommodaties
De reserve is gevormd voor investeringen in sportaccommodaties. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve De Waterman
De reserve is gevormd ter dekking van de exploitatie- en onderhoudslasten van zwembad De Waterman. Alleen het noodzakelijke onderhoud voor de instandhouding wordt uitgevoerd en is niet te voorspellen. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Zwembaden
De reserve is gevormd ter dekking van de exploitatie- en onderhoudslasten van de zwembaden. In 2020 is een bedrag van € 284.496 gestort in de reserve. Een bedrag van € 140.292 is onttrokken aan de reserve in verband met onderhoudskosten.

Reserve Versterking financiële soliditeit
De reserve is gevormd voor het versterken van de financiële soliditeit. In 2020 is er een bedrag van € 6.000.000 aan de reserve onttrokken ten behoeve van de vorming van de reserve Steunfonds Corona. Daarnaast heeft er een onttrekking plaatsgevonden van € 2.721.408 ten behoeve van de aanzuivering van de reserve Sociaal Domein. Het restant ad € 1.689.762 van het Corona compensatie pakket 1 en 2 is aan de reserve toegevoegd.

Reserve Steunfonds Corona
De reserve is gevormd ter dekking van niet gecompenseerde kosten en minder opbrengsten als gevolg van de coronacrisis. In 2020 is hiertoe € 6.000.000 gedoteerd aan de reserve.
In 2020 is een bedrag van € 75.000 onttrokken ten behoeve van de ondersteuning van WHC Expo.

Reserve Werk en Inkomen
De reserve is gevormd om de schommelingen in de begroting waar het de openeinderegelingen WWB/BBZ/IOAW/IOAZ betreft, te voorkomen (door het storten van incidentele overschotten en uitnemen bij incidentele overschrijdingen). Eventuele incidentele overschotten kunnen ingezet worden voor maatregelen om de uitgaven in het kader van deze openeinderegelingen structureel binnen de financiële kaders te houden, en ook het treffen van maatregelen ter voorkoming van instroom. Onttrokken aan de reserve in 2020 is een bedrag van € 199.898 voor de kosten van extra ingehuurde personele capaciteit bij team Inkomen. Verder is er een bedrag onttrokken ten behoeve van het Sociaal Domein een bedrag van in totaal € 2.100.000.

Reserve Omgevingswet
De reserve is gevormd voor het egaliseren van de invoeringskosten van de Omgevingswet. Ter dekking van de implementatiekosten is in 2020 een bedrag van € 462.733 onttrokken.

Reserve Regionale Verkeersprojecten
De reserve is gevorm om regionale verkeersprojecten te realiseren. Voor de verlenging van deze reserve is in 2019 een bedrag van € 1.906.000 toegevoegd aan de reserve. In 2020 is een bedrag van € 50.000 onttrokken voor het bewaken van een fietsenstalling in Naaldwijk, een bedrag van € 106.212 voor verkeersonderzoeken en een mobiliteitsvisie en een bedrag van € 96.750 voor de investering in 2 metropolitane fietspaden.

Reserve Afval
Het doel van de reserve was het bestemmen van efficiency- en aanbestedingsvoordelen van afvalinzameling en -verwerking ter dekking van projecten die in relatie staan met afvalinzameling en –verwerking, maar ook de meerjarige tekorten, door een te lage heffing, te dekken. Doordat de reserve leeg is zal in 2020 deze worden opgeheven. Er is bij de begroting 2021-2024 een voorziening Afval getroffen om ervoor te zorgen dat wanneer er middelen over zijn deze enkel en alleen aan Afval kunnen worden besteed.

Reserve Bruggen van Hoogheemraadschap Delfland
De reserve is gevormd om het achterstallig onderhoud te dekken van de overgedragen bruggen van en door het Hoogheemraadschap. De reserve is gevormd vanuit het door het Hoogheemraadschap hiervoor betaalde bedrag. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Garantieregeling en risico clusterfinanciering aardwarmte
De reserve is gevormd voor het mogelijk maken van aardwarmteboringen in het Westland.
De gemeente staat per 31 december 2019 voor een bedrag van € 450.000 bedrag garant voor lopende aardwarmte initiatieven. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden. Het afgelopen jaar is geen gebruik gemaakt van de regeling omdat de financiering via Rijksorganisaties wordt geregeld. Omdat het geld (inclusief de 500.000 van de Rabobank) wel gelabeld is als bijdragen voor warmte-initiatieven, zijn we de regeling aan het herschrijven. Dit zal binnenkort voorgelegd worden aan de raad.

Reserve Waterproblematiek
De reserve is gevormd voor het oplossen van waterproblemen in het Westland. Hiertoe is in 2020 een bedrag van € 200.000 gestort in de reserve. Voor de aanpak van waterproblematiek in 2020 is een bedrag van € 89.018 onttrokken en met betrekking tot het Europees subsidietraject Sponge een bedrag van € 57.704. De reserve betreft een buffer voor verschillende ruimtelijke verkenningen. Daarnaast worden de jaarlijkse reguliere kosten (ca. € 200.000) uit de reserve gehaald. Aangezien

deze bedragen sterk afhankelijk zijn van de projecten die met externen (met name HHD) worden gedaan, is er gekozen om met een waterreserve te werken. De reserve loopt op het ogenblik hard terug.

Reserve Egalisatie Beheerplannen
De reserve is gevormd ter egalisatie van de met de beheerplannen samenhangende activiteiten. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Egalisatie vastgoed
De reserve is gevormd ter egalisatie van de opbrengsten van verkoop van vastgoed. In 2020 is een bedrag van € 1.200.000 onttrokken ten behoeve van dotatie aan de reserve Versterking financiële soliditeit.

Reserve Overdracht eigendom provinciale wegen (Zwarte Dijk)
De reserve is gevuld met gelden die door de Provincie zijn overgedragen bij de overdracht van voormalige Provinciale wegen. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Overdracht eigendom provinciale wegen (Maasdijk-Oranjesluisweg)
De reserve is gevuld met gelden die door de Provincie zijn overgedragen bij de overdracht van voormalige Provinciale wegen. In 2020 heeft er een storting plaatsgevonden van € 2.008.613.

Reserve Stimuleringsregeling Duurzame energie
De reserve is gevormd voor de kosten van uitvoering van de Stimuleringsregeling Duurzame energie. In 2020 is voor de kosten een bedrag onttrokken aan de reserve van € 233.724. Deze is inmiddels afgerond (regeling afgelopen). Restantbedrag gaat terug naar algemene middelen.

Reserve Riolering
Het doel van de reserve is het bestemmen van efficiency- en aanbestedingsvoordelen van riolering ter dekking van projecten die niet direct onder de rioolheffing gebracht kunnen worden, maar wel in relatie staan met riolering. Deze reserve is in 2015 gevormd op basis van de notitie Riolering van de commissie BBV. In 2020 is € 95.000 onttrokken voor het project “Handhaving op de riolering”.

Reserve Wegen
De reserve is gevormd voor de kosten van de uitvoering van het beheerplan Wegenonderhoud. In 2020 is hiertoe een bedrag van € 294.157 onttrokken aan de reserve.

Reserve Faciliterende ontwikkelingen
De reserve is gevormd om de jaarlijkse kosten en opbrengsten van de faciliterende projecten neutraal te laten verlopen. De werkelijke mutaties van deze reserve zijn afhankelijk van de werkelijke boekingen binnen de faciliterende ontwikkelingen. In 2020 is hierdoor een bedrag van € 244.290 gestort en een bedrag € 171.850 onttrokken aan de reserve.

Reserve Provisie garantstelling
De reserve is gevormd ter afdekking van risico’s in de financiering aan OBWZ en ONW. Het is denkbaar dat op termijn (over enkele jaren, als de risico's van de financiering eventueel lager worden ingeschat), de wens is de reserve ook voor andere beleidsdoeleinden binnen de deelneming in te zetten. Bijvoorbeeld ter verhoging van de kwaliteit van de inrichting van het openbaar groen en speelplekken of ter versnelling en verhoging van het aantal sociale huurwoningen. In 2020 heeft er een storting Safe harbour premies van garantstellingen plaatsgevonden ad € 486.399. Daarnaast heeft er een dotatie van € 1.775.410 plaatsgevonden naar de reserve Volkshuisvesting. Hiermee komt de stand van de reserve op € 0,00 en wordt deze reserve afgesloten.

Reserve Kwaliteitsimpulsen projecten

De reserve is gevormd voor specifieke gemeentelijke werkzaamheden die die na evaluatie van de convenant afspraken en vervolgens met de beëindiging van de convenant afspraken Westlandse Zoom eind 2014 zijn overeengekomen. Deze bestaan onder andere uit begeleidingskosten, interne en externe gemeentelijke kosten, kosten voor kwalitatieve impulsen en kosten voor het realiseren van groen/blauwe verbindingen tussen de deelprojecten. In 2020 is € 30.000 aan genoemde kosten uit de reserve onttrokken.

Reserve Duurzaamheidsfonds
Het duurzaamheidsfonds heeft tot doel een bijdrage te leveren aan reconstructie van glastuinbouw en sociale duurzaamheid. In 2020 heeft er een onttrekking aan deze reserve plaatsgevonden van € 94.366 voor aanwending herstructurering glastuinbouw.

Reserve Noodfonds huisvesting primair onderwijs
De reserve is gevormd om schrijnende gevallen op te kunnen vangen bij tekorten middelen onderhoud huisvesting scholen primair onderwijs. Vanuit het batige saldo van de jaarrekening 2016 is hiertoe een bedrag van € 500.000 in deze reserve gestort. In 2020 is er nog geen uitkering gedaan.

Reserve Nieuwbouw gemeentewerf
De reserve is gevormd ter gedeeltelijke dekking van de nieuwbouw. In 2020 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Dekking investeringen maatschappelijk nut
De reserve is noodzakelijk voor het administratief verwerken van dekkingen uit diverse reserves ten behoeve van investeringen met een maatschappelijk nut. De inzichtelijkheid in de werkelijke beschikbaarheid van de diverse reserves wordt hiermede bevorderd. Voor de administratieve verwerking is een bedrag van in totaal € 1.006.799 toegevoegd aan de reserve. Onttrokken is in totaal € 462.420. De mutaties worden hieronder toegelicht.

Reserve Dekking investeringen economisch nut
De reserve is noodzakelijk voor het administratief verwerken van dekkingen uit diverse reserves ten behoeve van investeringen met een economisch nut. De inzichtelijkheid in de werkelijke beschikbaarheid van de diverse reserves wordt hiermede bevorderd. Voor de administratieve verwerking is een bedrag van € 1.310.500 toegevoegd aan de reserve. Onttrokken is in totaal € 324.131. De mutaties worden hieronder toegelicht.

Mutaties Dekking investeringen maatschappelijk nut	Bedrag	Totaal
* Storting uit Algemene reserve:		
- Verbeteren verkeersveiligheid Kasteelweg	75.000	
* Storting uit reserve Bovenwijkse voorzieningen:		
- Oostelijke Randweg	200.000	
- Verbreding N213 inclusief reconstructie N213-Dijkweg	169.049	
* Storting uit reserve Wegen:		
- Geluid reducerende maatregelen Heulweg	116.000	
* Storting uit reserve Waterproblematiek:		
- Ophogen Lange Wateringkade	350.000	
* Storting uit reserve Verkeersprojecten:		
- Metropolitane snelfietspad Naaldwijk-Rotterdam	96.750	
Totaal stortingen		**1.006.799**
* Onttrekkingen:		
- Waterkering De Lier Centrum	5.191	
- Inrichting Openbaar gebied Kwintsheul	2.209	
- Herinrichting Voorstraat	4.001	
- Wateroverlast van Rijnstraat	24.285	
- LOF Groene kernen groenvoorziening	49.600	

- Horecapleinen	13.628	
- Fietsenstalling Naaldwijk	10.231	
- Herinrichting terrein voormalige gem.locatie	3.275	
- Ophogen Lange Wateringkade	350.000	
Totaal Onttrekkingen		**462.420**

Mutaties Dekking investeringen economisch nut	Bedrag	Totaal
* Storting uit reserve Centrumplannen:		
- Nieuwbouw de Hoeksteen	570.000	
- Renovatie de Hoeksteen	460.000	
- Nieuwbouw Huis vd Buurt Vitis	169.000	
* Storting uit reserve Sociaal maatschappelijke visie:		
- Nieuwbouw Huis vd Buurt bibliotheek	56.000	
* Storting uit reserve Waterproblematiek:		
- Klimaat adaptieve inrichting Rijnstraat	55.500	
Subtotaal stortingen		**1.310.500**
* Onttrekkingen:		
- ISW Hoogeland	25.730	
- Aanleg hockeyveld HC Westland	63.640	
- Aanleg VIS Riool Vreeburghlaan	3.780	
- Capaciteitsvergroting rioolgemaal De Arend Poeldijk	3.728	
- Capaciteitsvergroting persleiding Poeldijk	7.860	
- Vervangen tribunes Westlandhal	6.615	
- Nieuwbouw Kastanjehof Kwintsheul	13.906	
- Brandweerkazerne Naaldwijk	7.994	
- Aanleg kunstgrasveld Juliana Sportpark	77.731	
- Achtsprong uitbreiding gebouw	3.353	
- Ichtus uitbreiding gebouw	4.395	
- Renovatie vd Kasteelstraat 's-Gravenzande	24.000	
- Inventaris De Leuningjes	81.399	
Totaal Onttrekkingen		**324.131**

Voorzieningen

In het overzicht zijn de voorzieningen verdeeld naar drie hoofdgroepen:

Hoofdgroep 1: Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten en op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (BBV art. 44.1a en 1b);

Hoofdgroep 2: Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren, de onderhoudsegalisatievoorzieningen (BBV art. 44.1c);

Hoofdgroep 3: Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, met uitzondering van de voorschotbedragen, die zijn verkregen van de Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel (BBV art. 44.2).

Het verloop van de voorzieningen in het boekjaar 2020 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2019	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2020
Hoofdgroep 1:					
* Wethouders pensioenen	7.689	647	0	334	8.002
* Wachtgelden wethouders	1.265	39	0	339	965

* Onderhoud scholen IHP	505	278	0	0	783
* Grondexploitatie	30.981	415	0	1.059	30.337
(sub)totaal hoofdgroep 1	*40.440*	*1.379*	*0*	*1.732*	*40.087*
Hoofdgroep 2:					
* Onderhoud Gebouwen	1.770	1.363	0	571	2.562
(sub)totaal hoofdgroep 2	*1.770*	*1.363*	*0*	*571*	*2.562*
Hoofdgroep 3:					
* Gar.reg en risico clusterfin. Aardwarmte	500	0	0	0	500
* Riolering	9.972	1.427	0	1.396	10.003
* Sparen toekomstige vervang-ing riolering	2.200	1.650	0	425	3.425
* Onderhoud begraafplaatsen ontv. Afkoopsommen	717	234	0	68	883
* Grafrechten	5.240	386	296	0	5.329
(sub)totaal hoofdgroep 3	*18.629*	*3.696*	*296*	*1.889*	*20.140*
Totaal	**60.839**	**6.438**	**296**	**4.192**	**62.789**

Onderstaand per hoofdgroep een toelichting op de omvang en mutaties van de voorzieningen.

Hoofdgroep 1:

Voorziening Wethouders pensioenen
Deze voorziening dient ter dekking van huidige en toekomstige aanspraken op pensioenen van wethouders en voormalig wethouders, aangevuld met aanspraken voor het partnerpensioen van de wethouders en oud-wethouders van zowel de voormalige vijf gemeenten als de gemeente Westland. De voorziening en de jaarlijkse storting daarin wordt periodiek op actuariële basis herrekend. In 2020 heeft er een storting van € 624.922 plaatsgevonden, dit voornamelijk vanwege een bijstelling van de rekenrente. Verder is in 2020 een bedrag van € 333.722 aan met name uitkeringen wethouder pensioenen aangewend uit de voorziening.

Voorziening Wachtgelden wethouders
De voorziening dient ter dekking van huidige en toekomstige aanspraken op wachtgelden van wethouders en voormalig wethouders. De omvang van de voorziening is gebaseerd op de totale verplichting die de gemeente heeft op grond van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Wet APPA). Ongeacht de reden van ontslag (vrijwillig of onvrijwillig) is er van rechtswege aanspraak op een APPA-uitkering. De voorziening en de jaarlijkse storting daarin wordt periodiek op actuariële basis herrekend. Op basis van deze actuariële herrekening is er in 2020 een bedrag van € 34.828 gestort en is er € 339.135 aangewend.

Voorziening Onderhoud scholen IHP
Door middel van jaarlijkse gelijke stortingen kan het Meerjaren onderhoudsplan onderwijsgebouwen uitgevoerd worden. In 2020 is ten laste van de exploitatie een bedrag van € 278.000 gestort in de voorziening.

Voorziening Grondexploitatie
De voorziening is gevormd voor het opvangen van negatieve resultaten bij deelnemingen. Na controle jaarrekening deelnemingen en afstemming onze accountant worden de definitieve cijfers voor de voorzieningen en risicoreserveringen voor de deelnemingen bepaald. Huidige stand van de voorziening bedraagt € 30.337.193.

Hoofdgroep 2:

Voorziening Onderhoud Gebouwen

Betreft een reservering van middelen ten behoeve van het onderhoud van gebouwen. In 2020 is ten laste van de exploitatie € 699.585 in de voorziening gestort. Daarnaast is voor het groot onderhoud van de Naald een bedrag van € 620.000 gestort en is een bedrag van € 43.857 aan schade-uitkeringen in de voorziening gestort. Voor het onderhoud in 2020 is € 571.417 aangewend uit de voorziening. In de onderhoudsvoorziening is een aantal objecten opgenomen waarvoor onzeker is of de voorziene kosten gemaakt zullen worden. Dit houdt verband met politieke keuzes die gemaakt worden over de functie en bestemming van het vastgoed. Omdat hier nog geen besluiten zijn genomen, blijven voorzichtigheidshalve deze kosten en toekomstige uitgaven opgenomen in de voorziening Onderhoud.

Hoofdgroep 3:

Voorziening Garantieregeling en risico clusterfinanciering aardwarmte
Betreft een voorziening in het kader van de garantieregeling en het risico van de clusterfinanciering bij de aardwarmteboringen. Saldo voorziening per 31 december 2020 is € 500.000. Hiervan staat de gemeente nog voor € 50.000 garant voor lopende aardwarmte initiatieven. Deze voorziening is gekoppeld met de gelden van de Reserve Garantieregeling en Risico Clusterfinanciering aardwarmte.

Voorziening Riolering
Voortvloeiend uit de regelgeving (notitie Riolering van de commissie BBV) zoals ook is opgenomen in het beheerkader Afvalwater, Hemelwater en Grondwater 2018-2022 moeten opbrengsten uit de rioolheffing en bespaarde gelden uit uitgestelde werkzaamheden uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. In 2020 is een bedrag van € 1.427.103 gestort in de voorziening en is een bedrag van € 1.395.366 onttrokken aan de voorziening.

Voorziening sparen toekomstige vervanging riolering
Voor het sparen van toekomstige vervanging van riolering is in 2020 € 1.650.000 gestort in de voorziening volgens het vastgestelde beheerkader Afvalwater, Hemelwater en Grondwater 2018-2022. Voor actualisatie van de staat van vaste activa is een bedrag van € 425.106 aangewend.

Voorziening Onderhoud begraafplaatsen ontvangen afkoopsom graven
Betreft een reservering van middelen ten behoeve van het onderhoud van begraafplaatsen. Deze voorziening wordt gevoed door de ontvangen afkoopsommen graven. In 2020 is hiertoe een bedrag gestort in de voorziening van € 233.594. Uit deze voorziening mag slechts het deel dat is ontvangen voor het lopende jaar worden aangewend. Dit resulteert in een vrijval van € 68.488.

Voorziening Grafrechten
De voorziening is gevormd om de ontvangen afkoopsommen voor grafrechten jaarlijks ten gunste van de exploitatie te onttrekken.
Uit de Vraag en Antwoordenrubriek van de commissie BBV blijkt dat zowel voor de afkoopsommen voor het onderhoud als voor de opbrengst van de verkoop van grafrechten in een voorziening moeten worden gestort. Voor onderhoud moet een voorziening worden gevormd aangezien er een bestedingsverplichting bestaat. De afkoopsommen hebben betrekking op meerdere jaren en moeten daarom worden toegerekend aan de betreffende jaren. In 2020 is een bedrag gedoteerd van € 385.660 en valt voor het lopende jaar 2020 uit voorgaande jaren ontvangen een bedrag vrij van € 296.200.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2019
Obligatieleningen	0	0
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	342.010	346.165
- binnenlandse bedrijven	0	0
- openbare lichamen	0	0
- overige binnenlandse sectoren	0	0
- buitenlandse instellingen	0	0
Subtotaal onderhandse leningen	**342.010**	**346.165**
Door derden belegde gelden	0	0
Waarborgsommen	148	118
Overige leningen	0	0
Totaal	**342.158**	**346.283**

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een rente typische looptijd langer dan één jaar over het jaar 2020:

(Bedragen x € 1.000)

	Saldo 31-12-2019	Vermeer-deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2020
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	346.165	37.000	40.655	342.010
Waarborgsommen	118	55	25	148
Totaal	**346.283**	**40.066**	**34.101**	**342.158**

Binnenlandse banken en overige financiële instellingen

De gemeente heeft in het kader van totaalfinanciering (het saldo van de totale betalingen minus totale ontvangsten) in 2020 twee nieuwe leningen afgesloten van in totaal € 37 mln. Er is in 2020 voor € 40,655 mln. op de leningen afgelost. De totale rentelast voor het jaar 2020 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 5,9 mln.

Voor een nadere toelichting op de portefeuille langlopende leningen wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2019
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	35.093	39.121
Overlopende passiva	33.369	22.710
Totaal	**68.462**	**61.831**

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2019
Banksaldi	6.949	11.264
Overige schulden	28.144	27.857
Totaal	**35.093**	**39.121**

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2019
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	8.089	9.357
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	23.073	5.836
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.207	7.517
Totaal	33.369	22.710

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd (vanaf € 0,1 mln.):

(Bedragen x € 1.000)

	Saldo 31-12-2019	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of de terug betalingen	Saldo 31-12-2020
* Onderwijsachterstandenbeleid	264	865	0	1.129
* Uitkoopregeling hoogspannings woningen	59	1.127	639	547
* Rijksvastgoed compensatie groen	214	0	4	210
* Specifieke uitkering sport	0	1.085	840	245
* Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	0	24.255	11.115	13.140
* Aflossing verstrekte leningen TOZO	0	1.285	0	1.285
* Algemene uitkering 2018 en 2019	428	0	428	0
* Huisvesting kwetsbare groepen	0	2.070	0	2.070
* Diverse vooruitontvangen	5	136	5	136
Subtotaal Rijk	**970**	**30.823**	**13.031**	**18.762**
* ISV 3 Geluid	972	0	0	972
* Geluidsanering ISV II 2005-2008	639	0	42	597
* Herstruct.,.modernisering glastuinbouw	2.895	0	572	2.323
* ISV 3	341	180	341	180
* Verbetering en uitbreiding ruiterpaden	0	194	0	194
* Diverse vooruitontvangen	19	45	19	45
Subtotaal ov. Nederlandse overheidslichamen	**4.866**	**419**	**974**	**4.311**
Totaal	**5.836**	**31.242**	**14.005**	**23.073**

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor door de gemeente Westland verstrekte waarborgen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	1-1-2020			2020		31-12-2020		
bedragen x € 1000	Garantstelling incl. op-nameruimte	Onbenutte opname ruimte	Garantstelling excl onbenutte opnameruimte	Garantstelling toevoeging	Garantstelling verlaging (aflossing)	Garantstelling incl. op-nameruimte	Onbenutte opname ruimte	Garantstelling excl onbenutte opnameruimte
Totaal direct	121.981	19.393	102.588	8.534	2.294	128.403	15.403	113.000
Totaal indirect	202.686	-	202.686	152.318	40.126	314.879	-	314.879
Totaal	**324.667**	**19.393**	**305.274**	**160.852**	**42.420**	**443.282**	**22.248**	**427.879**

Er is voor gekozen om expliciet inzichtelijk te maken in hoeverre gegarandeerde kredietfaciliteiten worden benut, omdat dit toegevoegde waarde biedt bij het op waarde schatten van de omvang van de daadwerkelijke omvang van de garantstellingen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat van de € 128,4 mln. aan directe garanties voor een bedrag van € 15,4 mln. uit gegarandeerde kredietfaciliteiten niet is benut. Feitelijk stond de gemeente garant op 31 december 2020 voor een bedrag van € 113 mln. (directe garantstellingen). Eind 2020 stond de gemeente als achtervang garant voor € 314,9 mln. voor door het WSW gegarandeerde leningen van woningcorporaties. De stijging ten opzichte van vorig jaar heeft ermee te maken dat Stichting Vestia een gedeelte van hun sociale woningbouw portefeuille het heeft afgestoten aan ander woningbouwverenigingen met als gevolg dat onze achtervanpositie is toegenomen.

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende Garantstellingen:

Direct/ Indirect	Branche	Naam rechtspersoon	Oorspronkelijke hoofdsom	1-1-2020 Bedrag Totaal	1-1-2020 Garantstelling excl onbenutte opnameruimte	2020 Garantstelling toevoeging	2020 Garantstelling verlaging (aflossing)	31-12-2020 Bedrag Totaal	31-12-2020 Garantstelling incl. opnameruimte	31-12-2020 Onbenutte opname ruimte	31-12-2020 Percentage borgstelling gem. %	31-12-2020 Garantstelling excl onbenutte opnameruimte
Indirect	Woningcorp	Stichting Arcade mensen en w onen	413.191.000	258.517.000	129.258.500	73.397.000	5.500.000	394.311.000	197.155.500	-	50%	197.155.500
		Stichting Vestia	352.000	69.356.000	34.678.000	-	34.625.500	105.000	52.500	-	50%	52.500
		Stichting Wonen Wateringen	136.798.000	77.500.000	38.750.000	29.604.000	-	136.708.000	68.354.000	-	50%	68.354.000
		Wassenaarsche Bouw stichting	69.902.000	-	-	34.951.000	-	69.902.000	34.951.000	-	50%	34.951.000
		Stichting Wonen Midden-Delfland	28.732.000	-	-	14.366.000	-	28.732.000	14.366.000	-	50%	14.366.000
Totaal Indirect			**648.975.000**	**405.373.000**	**202.686.500**	**152.318.000**	**40.125.500**	**629.758.000**	**314.879.000**	**-**		**314.879.000**
Direct	Kinderopvang	's-Gravenzandse Kinderopvang Stichting	1.633.609	457.411	269.872	-	20.747	392.066	249.125	-	64%	249.125
		Stichting Kinderdagverblijf Tik-Tak	500.000	60.000	30.000	-	15.000	45.000	22.500	-	50%	22.500
		Stichting Kw est	3.600.000	1.620.002	1.620.002	-	144.000	1.476.002	1.476.002	-	100%	1.476.002
	Pers. Hypotheken	Hypotheekfonds voor overheidspersoneel B.V.	531.598	57.755	57.755	-	57.755	-	-	-		-
	Sport	's-Gravenboules (Jeu de Boules Vereniging)	181.512	43.563	43.563	-	43.563	-	-	-	0%	-
		Sport Vereniging Honselersdijk	137.500	129.640	129.640	-	15.057	114.583	114.583	-	100%	114.583
		Sportstichting Verburch	1.786.972	645.454	645.454	-	100.161	545.293	545.293	-	100%	545.293
		Stichting Atletieksupport Westland	410.000	61.436	61.436	-	8.636	52.800	52.800	-	100%	52.800
		Stichting Beheer en Exploitatie Sportaccommodatie Quintus	640.000	523.047	523.047	-	18.447	504.600	504.600	-	100%	504.600
		Stichting Beheer Sportpark De Zw eth	450.000	315.000	315.000	-	15.000	300.000	300.000	-	100%	300.000
		Stichting Beheer Tennispark 's-Gravenzande	340.000	212.956	212.956	-	11.668	201.288	201.288	-	100%	201.288
		Stichting Juliana Sportpark	860.000	475.543	475.543	-	37.491	438.052	438.052	-	100%	438.052
		Stichting Schietsportaccommodatie Monster	135.000	90.000	90.000	13.500	-	103.500	103.500	-	100%	103.500
		Stichting Sportaccommodatie Hockeyvereniging Westland	326.050	180.000	180.000	-	20.000	160.000	160.000	-	100%	160.000
		Stichting Sporthal Maasdijk	433.402	192.183	192.183	-	9.115	183.068	183.068	-	100%	183.068
		Stichting Sportpark Maasdijk en VV Maasdijk	100.000	93.328	46.664	-	16.680	76.648	38.324	-	50%	38.324
		Stichting Sportpark Polanen	425.000	302.258	302.258	-	12.483	289.775	289.775	-	100%	289.775
		Stichting Tennispaviljoen Monster en MLTV-90	60.000	54.000	27.000	-	11.000	43.000	21.500	-	50%	21.500
		Stichting Vastgoed Accommodatie Velo	3.450.000	2.320.972	2.320.972	-	176.577	2.144.395	2.144.395	-	100%	2.144.395
		Stichting Westlandse Gymnastiekverenigingen (SWGV)	300.000	91.476	91.476	-	-	91.476	91.476	-	100%	91.476
		Stichting De Boetzelaer	7.500.000	-	-	7.500.000	-	7.500.000	7.500.000	4.500.000	100%	3.000.000
		Voetbalvereniging Maasdijk	100.000	10.961	10.961	5.170	-	16.131	16.131	-	100%	16.131
	Woningcorp	Stichting Arcade mensen en w onen	12.070.554	2.070.741	2.070.741	-	175.460	1.895.281	1.895.281	-	100%	1.895.281
		Stichting Wonen Wateringen	19.408.900	7.904.848	7.904.848	-	461.135	7.443.713	7.443.713	-	100%	7.443.713
	Zorginstelling	Patijnenburg B.V.	5.195.000	3.162.500	1.912.500	-	170.000	2.992.500	2.992.500	1.250.000	58%	1.742.500
		Stichting Huisvesting in nieuw Ter Heijde "HinT"	856.000	817.635	817.635	-	32.104	785.531	785.531	-	100%	785.531
		Stichting Zorginstellingen Pieter van Foreest	4.806.440	1.074.746	1.074.746	-	104.532	970.214	970.214	-	100%	970.214
	Volkshuisv.	Coöperatieve Tuinbouw Water Zuivering De Vlot U.A. (CAD)	880.000	780.178	453.468	-	184.178	596.000	430.001	-	72%	430.001
		HVC	28.714.415	26.784.952	26.784.952	1.015.521		27.800.473	27.800.473	-	100%	27.800.473
		OBWZ Ontw ikkelingsbedrijf Westlandse Zoom CV	46.600.000	46.600.000	20.358.133	-	-	46.600.000	23.300.000	-	50%	23.300.000
		ONW Ontw ikkelingsmaatschappij het Nieuw e Westland CV	37.500.000	37.500.000	22.297.905	-	-	37.500.000	37.500.000	9.652.662	74%	27.847.338
	Onderw ijs	Stichting Greenport Horti Campus (Lentiz)	13.000.000	11.266.667	11.266.667	-	433.333	10.833.333	10.833.333	-	100%	10.833.333
Totaal Direct			**192.931.952**	**145.899.252**	**102.587.377**	**8.534.191**	**2.294.123**	**152.094.722**	**128.403.458**	**15.402.662**		**113.000.796**
Eindtotaal			**841.906.952**	**551.272.252**	**305.273.877**	**160.852.191**	**42.419.623**	**781.852.722**	**443.282.458**	**15.402.662**		**427.879.796**

Naast reguliere mutaties in garanties was er in 2020 1 nieuwe afgegeven garantie, Stichting De Boetzelaer voor de nieuwbouw van het zwembad in Monster. Gemeente Westland heeft een garantie afgegeven van 7,5 mln. waarvan per 31-12-2020 3 mln. gebruikt is. De overige 4,5 mln. zal in 2021 gebruikt worden.

Er zijn in 2020 2 garanties beëindigd:
- Stichting Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel: De betreffende leningen waar gemeente Westland garant voor stond zijn allemaal afgelost in 2020.
- Jeu de Boules vereniging 's-Gravenboules: De vereniging heeft zijn lening waar gemeente Westland garant voor stond afgelost en deze geherfinancierd tegen een lager rentepercentage met garantie van het SWS (Stichting Waarborgfonds Sport).

In 2020 zijn er geen betalingen verricht uit hoofde van aanspraken op de verleende borg- en garantiestellingen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In de toelichting op de balans worden belangrijke niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen vermeld waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden (bijvoorbeeld langlopende huurcontracten en leasecontracten).

Langlopende financiële verplichtingen
De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen en rechten (negatieve bedragen). Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen vanaf € 50.000:

Omschrijving	Leverancier	Looptijd	Bedrag per jaar
Nieuwbouw gemeentehuizen	Consortium De Groene Schakel	2017-2042	€ 3.700.000
Enable-U 2-Secure en 2-Orchestra	Comparex	2019-2022	€ 64.480
Centric Melodies Classic	Centric Netherlands B.V.	2019-2024	€ 563.881
Microsoft Office 365 contract	Comparex	2020-2021	€ 370.687
Microsoft ESA-contract	Comparex	2020-2022	€ 264.869
Firewall functionaliteit	KPN B.V.	2018-2021	€ 80.000
Kosten netwerkverbindingen	KPN B.V.	2016-2022	€ 95.975
Kosten mobiele telefonie	KPN B.V.	2017-2020	€ 140.000
Onderhoud Roxit	Comparex	2020-2021	€ 61.850
Onderhoud Corsa (BCT Software)	Comparex	2020-2021	€ 54.652
Citrix 2 year renewal	Comparex	2020-2022	€ 110.635
Centric Advanced Payment LPS	Comparex	2020-2021	€ 54.045
Key2Finance licenties 2020	Comparex	2020-2021	€ 138.572
Ibabs licentie	Comparex	2020-2021	€ 53.482
Man Service Functioneel beheer	Comparex	2020-2021	€ 65.333
Fotokopiekosten	Canon Nederland N.V.	2017-2022	€ 80.000
ICT Dienstverlening	Leidschendam-Voorburg	2013-2022	-/- € 1.257.863
ICT Dienstverlening	Midden-Delfland	2016-2022	-/- € 354.328
ICT Dienstverlening SKT	Westland	2017-2022	-/- € 445.000
Brandverzekering*	Raetsheren van Orden	2020-2022	€ 405.000
Eigendommenverzekering	Raetsheren van Orden	2020-2021	€ 247.990
CAR-verzekering*	Raetsheren van Orden	2020-2021	€ 65.537
Aansprakelijkheidsverzekering	Melior Verzekeringen	2020-2023	€ 274.578
Glasverzekering*	Raetsheren van Orden	2020-2021	€ 52.000
Arbodienstverlening	Zorg van de Zaak	2019-2022	€ 114.912

Accountantscontrole jaarrekening	Verstegen Accountants en Adviseurs (van 15 juli tot 15 juli)	2016-2021	€	99.320
SAAS-webformulieren SIM groep	Comparex	2020-2021	€	83.055
Dienstverleningsovereenkomst Archeologie	Erfgoed Delft	2012-2019	€	118.000
Onkruidbeheersing verharding wijken perceel 3 en 5	A. Bunnik B.V.	2018-2021	*	
Onkruidbeheersing verharding wijken perceel 1 en 4	A.H. Vrij	2018-2020	*	
Onkruidbeheersing verharding wijken perceel 2	A.H. de Heer Aannemingsbedrijf	2018-2021	*	
Onderhoud en reiniging containers/perceel 2 van reiniging kolken en onderhoud en reiniging containers	Koninklijke Bammes	2018-2022	*	
Aftransport Milieuparken	Renewi	2018-2021	*	
Inzameling en transport glas, plastic en KGA	Renewi	2018-2022	*	
Inzameling huishoudelijk afval en containerbeheer	Renewi	2019-2024	*	
Verwerking huisvuil (incl. voorscheiding hoogbouw via VSI)	N.V. HVC	2017-2024	*	
Ketenvergoeding deel hoogbouw VSI	HVC	Onbepaald	*	
Inzameling en verwerking papier en karton	N.V. HVC	2020-2023	*	
Bemensing milieustraten/legen prullenbakken en opruimen zwerfafval. (1 bestek met groen, zie ook PG Groen)	Patijnenburg	2018-2021	*	
Onderhoud sportvelden gemeente Westland	AH Vrij Groen, Grond en Infra B.V.	2019-2021	*	
Beheer begraafplaatsen	Weverling	2018-2021	*	
Samenwerkingsovereenkomst GW-Aebi Schmidt Nederland B.V. Aanschaf van middelgrote veegmachines (inclusief onderhoud)	ASH group Aebi Schmidt Nederland	2015-2021	*	
Overeenkomst tussen Biesieklette overige gemeenten B.V. en gemeente Westland	Biesieklette Overige gemeenten B.V.	2019-2021	*	
Raamovereenkomst Calamiteiten & reiniging wegdek	Vreugdenhil Berging BV	2019-2021	*	
Raamovereenkomst Evenementenondersteuning (o.a. hekwerken, bebording en reiniging)	Hekrent	2019-2023	*	
Strandonderhoud gemeente Westland	Facilitaire Dienstverlening Wetsland	2016-2021	*	
Gladheid Tractie/Leveren voertuigen t.b.v. de gladheidbestrijding	Uitenhage	2020-2022	*	
Gladheid Personeel/Leveren personeel t.b.v. de	Van Nierop Transport	2020-2022	*	

gladheidbestrijding			
Maaien bermen en watergangen	Berkhout, Schipluiden	2020-2021	*
Raamovereenkomst Speeltoestellen	Diverse leveranciers	2021-2022	*
Onderhoud Groen wijken perceel 1 en 3	Buitenhuis Boskoop B.V.	2018-2021	*
Onderhoud bomen	J.M. de Wit Groenvoorziening B.V.	2018-2021	*
Snoeien en inboeten van beplanting	Krinkels BV	2018-2021	*
Werkzaamheden Groen perceel 5	Patijnenburg	2018-2021	*
Raamovereenkomst onderhoud speelvoorzieningen	KSP Kunstgras	2020-2021	*
Raamovereenkomst diverse inspectiediensten perceel 3 inspectie speel- en sporttoestellen	Speelplan B.V.	2019-2022	*
Kindpakket	Intermediad Breukelen	2020-2022 met optie verlenging max. 2 maal 12 maanden	€ 140.000
Sociale Recherche	Gemeente Leidschendam-Voorburg	2021	€ 58.000
WMO Hulpmiddelen	Aelmo	t/m 2024	€ 21.000
WMO Hulpmiddelen	Meijra	Voor een periode van 7 jaar	Bovengrens € 10.794.000 voor 2021 geschat € 1.225.000
Leerlingenvervoer perceel 1	Noot Touringcars Ede	t/m 31 juli 2025	€ 244.000
Leerlingenvervoer perceel 2	Personenvervoer vd Wijst	t/m 31 juli 2025	€ 160.700
Leerlingenvervoer perceel 3	Munckhof Taxi	t/m 31 juli 2025	€ 386.000
Leerlingenvervoer perceel 4	Personenvervoer vd Wijst	t/m 31 juli 2025	€ 36.250
Leerlingenvervoer perceel 5	Noot Touringcars Ede	t/m 31 juli 2025	€ 333.000
Leerlingenvervoer perceel 6	Personenvervoer vd Wijst	t/m 31 juli 2025	€ 35.600
Leerlingenvervoer perceel 7	Noot Touringcars Ede	t/m 31 juli 2025	€ 17.000
Leerlingenvervoer perceel 8	Noot Touringcars Ede	t/m 31 juli 2025	Geen opgave ontvangen
Leerlingenvervoer perceel 9	Personenvervoer vd Wijst	t/m 31 juli 2025	Geen opgave ontvangen
Leerlingenvervoer perceel 10	Personenvervoer vd Wijst	t/m 31 juli 2025	(nog) onbekend
Leerlingenvervoer perceel 11	Noot Touringcars Ede	t/m 31 juli 2025	(nog) onbekend
Automatische deuropeners incl.onderhoudsovk.	Convertium	t/m 31 juli 2024	€ 182.000 incl. BTW (indicatief)
Exploitatie-overeenkomst	Optisport	2018-2022	€ 747.524
Campagne energietransitie	BoerenJongens	2020-2021	€ 80.000
Huurovereenkomst Woerdcomplex JGZ-ZHW	Arcade	2014-2024	€ 60.000
Huur Professor Holwerdalaan	Lentiz Onderwijsgroep	2017-2047	€ 203.400
Exploitatie-overeenkomst	Optisport	2018-2020	€ 747.524
Lokale taken gemeente Westland en Den Haag	GGD Haaglanden	Onbepaald	€ 53.045
GGZ Inloop	GGZ Delfland Sint Jorisweg	2020-2022	€ 429.814

*= Bedragen zijn niet opgenomen vanwege concurrentiebeding.

Meerjarige inkoopcontracten die niet voldoen aan Europese aanbestedingsregels
Op het moment van het opstellen van de jaarrekening zijn drie contractuele casussen met beperkte omvang bekend die leiden tot toekomstige onrechtmatigheden.

Claims en geschillen
Er bestaat een risico dat leveranciers als gevolg van niet naleving van wet - en regelgeving door de gemeente claims indienen. Tevens bestaat het risico dat partijen claims indienen als gevolg van besluitvorming of het uitblijven van besluitvorming door de gemeente. Er zijn geen claims naar aanleiding hiervan bekend bij de gemeente.

De Westlandse Zoom
Er is een perceel waarvan de koopovereenkomst is getekend en de verplichting na 2020 doorloopt. Het perceel is aangekocht ten behoeve van het project De Westlandse Zoom. In totaal gaat het om een verplichting van € 0,4 mln.

Jaarrekening OBWZ C.V.
Vanwege artikel 15.2 van de op 10 maart 2014 afgesloten Samenwerkingsovereenkomst heeft het Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom C.V. zich verplicht om medewerking te verlenen aan de jaarlijkse levering van gronden door de Gemeente met een minimale waarde van € 5,0 mln.
Tot en met 2020 is aan deze verplichting voldaan.

Vennootschapsbelasting
Met ingang van 1 januari 2016 is de “Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen" in werking getreden. Met de inwerkingtreding van deze wet worden overheden in beginsel vennootschapsbelastingplichtig, voor zover zij een onderneming drijven. De belastingplicht is van toepassing voor boekjaren vanaf 1 januari 2016.

De gemeente heeft, hierin extern bijgestaan, geïnventariseerd welke activiteiten voor mogelijke heffing van vennootschapsbelasting in aanmerking komen. Deze inventarisatie is gebaseerd op intern onderzoek op basis van wetsuitlegging door VNG, Ministerie van Financiën en Belastingdienst. In de heffing worden de activiteiten van het Grondbedrijf en de inkomsten die gemeenten genereren uit afval betrokken. Ter discussie staat nog de activiteit reclame en of deze ook meegenomen moet worden in de aangifte VPB. De aangiftes 2016 t/m 2018 zijn inmiddels ingediend. Tot op heden heeft de Belastingdienst zich nog niet uitgesproken over onze ingenomen standpunten in de aangiftes VPB 2016 t/m 2018.

Corona compensatiepakket rijksoverheid
Het rijk heeft voor gemeenten een pakket aan financiële maatregelen getroffen ter (gedeeltelijke) dekking van de coronakosten/-effecten die gemeenten ondervinden. In de decembercirculaire 2020 is een totaaloverzicht van het “compensatiepakket coronacrisis medeoverheden” opgenomen. Voor enkele maatregelen is alleen het landelijk plafond vermeld, en is de concrete verdeelsleutel nog niet bekend en/of is de verdeling afhankelijk van de werkelijke cijfers over 2020. Het betreft de volgende landelijke maatregelen/onderdelen en bedragen: compensatie inkomstenderving na 1 juni (€ 100 mln., extra beschikbaar voor inkomstenderving (€ 150 mln.), afvalinzameling (€ 32 mln.), zwembaden en ijsbanen (€ 100 mln.) en verlenging steun sportverenigingen (1 okt t/m 31 dec) (€ 60 mln.). Het ontbreken van een exacte verdeling/verdeelsleutel van de compensatie per gemeente betekent dat wij voor onze gemeente geen voldoende nauwkeurige en betrouwbare schatting/berekening kunnen maken van het bedrag waarop onze gemeente over 2020 aanspraak kan maken. In overeenstemming met de uitspraak van de commissie BBV verwerken wij het financiële effect van deze onderdelen/maatregelen uit het aanvullende compensatiepakket in de jaarrekening 2021.

8.3.3 Publicatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

De WNT is van toepassing op Gemeente Westland. De bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur (en overige topfunctionarissen) over het jaar 2020 is als volgt:

Gegevens 2020		
Bedragen x € 1	**A.C. Spindler**	**A.P.M.A.F. Bergmans**
1 Functie (functienaam)	Gemeentesecretaris/algemeen directeur	Raadsgriffier
2 In dienst vanaf (datum begin functievervulling)	1-jan-18	1-sep-17
3 In dienst tot en met (datum einde functievervulling)	Heden	Heden
4 (Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
5 Deeltijdfactor	100%	100%
6 Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	141.145	110.722
7 Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	21.095	20.197
8 Totaal bezoldiging	***162.240***	***130.919***
9 Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	201.000	201.000
Gegevens 2019		
Bedragen x € 1	**A.C. Spindler**	**A.P.M.A.F. Bergmans**
1 (Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
2 Deeltijdfactor (minimaal 0,025 fte)	100%	100%
3 Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	136.188	104.797
4 Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	20.206	19.350
5 Totaal bezoldiging	***156.394***	***124.147***
6 Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	194.000

Toelichting

Het bezoldigingsmaximum voor de topfunctionarissen bedraagt € 201.000. Dit maximum wordt niet overschreden door de topfunctionarissen.

8.4 Bijlage verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

Jaarlijks dient middels een bijlage bij de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal kengetallen c.q. bedragen opgenomen. De exact in te vullen gegevens per regeling worden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties via haar web-site beschikbaar gesteld.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12 februari 2021

FIN	**B1**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal gedupeerden (met overlegbare bevestigingsbrief van Belastingdienst/Toeslagen *Aard controle R* *Indicator: B1/01*	Besteding (jaar T) van onderdelen a, b en d. (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdelen a, b en d (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/03*	Besteding (jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/06*
			36	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
BZK	**C1**	**Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik** Gemeenten	Totaal ontvangen bedrag beschikking *Aard controle R* *Indicator: C1/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/02*				
			€ 90.000	Nee				
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/03*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C1/04*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/05*	Besteding (jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie. *Aard controle R* *Indicator: C1/06*		
			1 RRE inkoop producten	€ 0	Ja			
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/07*	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/09*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/10*		
			1 RRE inkoop producten	€ 0		Nee		
BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** Gemeenten	Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Aantal woningen cumulatief (t/m jaar T) **gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/03*	Realisatie maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 04 verplicht. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Toelichting afwijking realisatie maatregelen (jaar T) volgens projectplan *Aard controle R* *Indicator: C9/05*	
			1 Waelpolder	0	0	Ja	n.v.t.	
			Kopie projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/06*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/07*	Bestedingen in (jaar T) komen overeen met aanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 07 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/08*	Toelichting besteding (jaar T) volgens projectplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/10*	
			1 Waelpolder	€ 0	Ja	n.v.t.	€ 0	
			Kopie projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/11*	Realisatie afwijkingen in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/12*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/13*	Prijzen woningen komen overeen met projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/14*	Percentage gebouwde betaalbare woningen ten opzichte van het totaal aantal gebouwde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/15*	
			1 Waelpolder	€ 0	€ 0	Ja	0%	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/16*					

BZK	**C31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) *Aard controlen n.v.t.* *Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/05*	
			€ 0	€ 0	€ 0			
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*		
			€ 1.230.205	€ 141.000	€ 10.605			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*		
		1	061783 Gemeente Westland	€ 0	061783 Gemeente Westland	€ 0		
		2						
		3						
		4						
EZK	**F1**	**Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding**	Totale Besteding (jaar T) ten last van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicator: F1/01*					
			€ 991.370					
			Projectnaam/UWHS-nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F1/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning *Aard controle R* *Indicator: F1/03*	Is de bestemming gewijzigd (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/04*	Indien woning verplaatst: conform de ingediende perceelschets (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/05*	Eindverantwoording per woning (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/06*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F1/07*
		1	Harteveldlaan 50	€ 0	Ja	Nee	Ja	€ 447.320
		2	Groeneweg 177	€ 21.565	Ja	Nee	Ja	€ 295.045
		3	Galgeweg 47A	€ 132.714	Ja	Nee	Ja	€ 136.676
		4	Galgeweg 49	€ 334.769	Nee	Nee	Nee	€ 337.483
		5	SintJorispad 17	€ 297.038	Nee	Nee	Nee	€ 307.306
		6	SintJorispad 24B	€ 0	Nee	Nee	Nee	€ 504.270
		7	SintJorispad 26	€ 195.874	Nee	Nee	Nee	€ 195.873
		8	SintJorispad 24	€ 908	Nee	Nee	Nee	€ 908
		9	SintJorispad 24A	€ 1.029	Nee	Nee	Nee	€ 1.029
		10	SintJorispad 26A	€ 1.059	Nee	Nee	Nee	€ 1.059
		11	Groeneweg 70	€ 6.414	Nee	Nee	Nee	€ 5.204
		12	Vlietweg 22B	€ 0	Nee	Nee	Nee	€ 6.546
		13						
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 15.984.301	€ 241.048	€ 1.071.628	€ 11.007	€ 122.959	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/12*
			€ 48.717	€ 9.603	€ 0	€ 787.375	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2020** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) uitvoerings- en onderzoekskosten artikel 56, eerste en tweede lid, Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 0	€ 224.900	€ 0	€ 0	€ 0
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/07*					
			Ja					

SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr							
			Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 6.796.966	€ 977.354	€ 167.815	€ 84.482	€ 136
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 1.324.511	€ 211.382	€ 38.341	€ 0	€ 0
		3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 729.759	€ 95.933	€ 2.389	€ 0	€ 0
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020) *Aard controle R* *Indicator: G4/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	1.656	148	€ 10.250	Ja	
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	365	62		Ja	
		3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	261	25		Ja	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/12*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
		3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)					

VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicator: H4/01*	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 549.071,47	-€ 3.073				
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
			1	1.3 Onroerende Zaken - onderhoud (sportaccommodaties)	€ 237.384	€ 237.384			
			2	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (vervanging kunstgras)	€ 202.373	€ 202.373			
			3	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (sportaccommodatie Heenweg)	€ 435	€ 435			
			4	1.3 Onroerende Zaken - onderhoud (sportaccommodatie Oudelandstraat)	€ 1.033	€ 1.033			
			5	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting De Diamant)	€ 440	€ 440			
			6	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting Joanneschool)	€ 817	€ 817			
			7	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (cultuurpresentatie De Vang)	€ 889	€ 889			
			8	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting De Kyckert)	€ 1.054	€ 1.054			
			9	2.1 Roerende zaken - Aankoop (vervangingreserve)	€ 90.809		€ 90.809		
			10	2.1 Roerende zaken - Aankoop (sportparken LED)					Geen kosten gemaakt, project is doorgeschoven naar 2021
			11	Afwijking mengpercentage	€ 16.910			€ 16.910	
			12						

				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/09*	Totale besteding (jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator: H4/10*	Percentage besteed (jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator: H4/11*
			1	1.3 Onroerende Zaken - onderhoud (sportaccommodaties)	€ 237.384	43%
			2	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (vervanging kunstgras)	€ 202.373	37%
			3	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (sportaccommodatie Heenweg)	€ 435	0%
			4	1.3 Onroerende Zaken - onderhoud (sportaccommodatie Oudelandstraat)	€ 1.033	0%
			5	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting De Diamant)	€ 440	0%
			6	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting Joanneschool)	€ 817	0%
			7	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (cultuurpresentatie De Vang)	€ 889	0%
			8	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting De Kyckert)	€ 1.054	0%
			9	2.1 Roerende zaken - Aankoop (vervangingreserve)	€ 90.809	17%
			10	2.1 Roerende zaken - Aankoop (sportparken LED)		
			11	Afwijking mengpercentage	€ 16.910	3%
			12			

VWS	H8	**Regeling Sportakkoord**	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/01*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/02*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/03*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*
			€ 15.000	€ 60.000	€ 15.000	€ 60.000	Ja

8.5 Bijlage overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht van incidentele baten en lasten	Incidentele lasten			Incidentele baten		
	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Omschrijving						
Aanpak ondermijning.	0	297	63	0	0	0
Project weerbare bloemenveiling.	0	520	281	0	294	294
Extra lasten openbare veiligheid agv Corona	0	0	34			
Minder legesopbrengsten dan primitief geraamd voor evenementen agv Corona	0	0	11			
Minder legesopbrengsten dan primitief geraamd voor horeca agv Corona	0	0	6			
Overige incidentele lasten programma 1	0	0				
Werken voor derden, Westlandse Zoom	0	0	69	0	0	0
Werken voor derden, ONW	0	0	52	0	0	67
(I) 01-1-Wegenonderh.beheerpl.wegen (tlv res 2810)	201,5	201,5	178	0	0	0
(I) 01-1 WEGEN Project gladde plateau's	0	146	55	0	0	0
Geluidsreducerende maatregelen Heulweg	90	0	0	0	0	0
Extra lasten verkeer en vervoer agv Corona	0	0	8			
Bewaken fietsenstalling Naaldwijk	50	50	60	0	0	0
Grondonderzoek bodem De Lier	150	150	82	0	0	0
Bijdrage integrale visie A4 veilingroute A20. *(A) Geen invloed op structureel begrotings-saldo, staat tegenover reserve-onttrekking* .	0	162	150	0	0	137
Regionale verkeersprojecten (tlv res 2595)	1.079	844	306	0	0	0
Overige incidentele lasten programma 2	0	25	0	0	0	0
	0	0				
MKB Fonds 2019 (overgeh. budget)	0	350	74	0	0	0
Gebiedssamenwerking PZH	140	140	63	0	0	0
Energietransitie Glastuinbouw	137	144	128	0	0	0
(I)realisatie Warmtesysteem Westland (WSW)	0	76	75	0	0	0
Learning Community (A) *Geen invloed op structureel begrotings-saldo, staat tegenover reserve-onttrekking.*	0	298	298	0	180	180
Bio-Boost subsidielasten en baten	0	0	-43	0	188	177
(I) Bio Base Westland (tlv res 1010)	0	74	13	0	0	0
Bio-Boost werkprogramma 1 t/m 7	0	210	228	0	0	0
Bijzondere Leerstoel ecosystemen *(overgeheveld budget dus geen invloed op structureel begrotingssaldo* .	0	50	0	0	0	0
Extra lasten economische ontwikkeling agv Corona	0	0	82			
Extra lasten Fysieke bedrijfsinfrastructuur agv Corona (nieuwe bedrijvigheid)	0	0	75			
Minder inkomsten markten agv Corona	0	0	10			
Overige incidentele lasten programma 3	0	80	54	0	0	-7
Binnenklimaat scholen (overgeheveld budget)	0	63	63	0	0	0
Onderwijskundige vernieuwing de Kameleon (overheveling via AR)	0	344	344	0	0	0
Huisvesting primair onderwijs (tlv res 2920)	0	500	0	0	0	0
Talenten ontwikkelen - Taal en lezen.	140	0	0	0	0	0
Casemanager jongeren	108	108	0	0	0	0
Extra lasten leerlingenvervoer agv Corona	0	0	137			
Extra lasten peuterspeelzalen agv Corona	0	0	2			
Overige incidentele lasten programma 4	105	80	87	0	0	0
Zwembad De Waterman	50	65	75	0	0	0
Investeringssubsidies sportverenigingen	170	384	0	0	0	0
Planvorming Hoge bomen, De Naald en Huis van de Buurt	250	250	0	0	0	0
Extra lasten sportaccommodaties agv Corona	0	0	18			
Kunst en cultuurdeelname kwetsbare jongeren	100	100	50	0	0	0
Extra lasten Lange Spruit 86, de Vang agv Corona	0	0	2			
Historisch Archief Westland achterstanden	664	737	132	0	0	0
Visie Cultuur capaciteit	60	87	81	0	0	0
Cursus Digisterker , Taalontwikkeling en leesbevordering	63	63	63	0	0	0
Vooronderzoek evenemententerrein	55	55	0	0	0	0
Extra lasten Speelvoorzieningen agv Corona	0	0	221			
Extra lasten evenementen-burgerinitiatieven en participatie agv Corona	0	0	2			
Extra lasten recreatiegebieden excl strandbeh strandreinig agv Corona	0	0	16			
Extra lasten strandbeheer (ex strandreiniging) agv Corona	0	0	39			
Extra lasten onderhoud gebouwen strand agv Corona	0	0	9			
Overige incidentele lasten en baten programma 5	20	20	21	0	0	0
invoering resultaatsturing Wmo regionaal	0	0	80	0	0	0
Westland gezond	390	10	8	0	0	0
Erbij horen en meedoen- burgerinitiatieven	65	35	23	0	0	0
Erbij horen en meedoen - ontmoeting tot participatie	81	81	0	0	0	0
Gewoon thuis-Samenwerking zorg voor thuiswonen	315	198	69	0	0	0
Gewoon thuis - Aanpassingen woningen	350	250	59	0	0	0
Erbij horen en meedoen - Innovatiefonds	75	71	21	0	0	9
Samen komen we verder - Innovatiefonds	100	100	0	0	0	0

Overzicht van incidentele baten en lasten	Incidentele lasten			Incidentele baten		
	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Omschrijving						
Verhoging taalniveau arbeidsmigranten	125	129	117	0	0	0
Extra lasten kindpakket agv Corona	0	0	17			
Extra lasten Maatwerkvoorzieningen natura algemeen agv Corona	0	0	1			
Extra lasten Begeleiding zintuigelijk gehandicapten agv Corona	0	0	2			
ZIN jeugd extra zorg en compensatie omzet ikv Corona	0	0	308	0	0	0
Extra vervoerskosten jeugdhulp agv Corona	0	0	10			
ZIN jeugd extra zorg ikv corona (add 1)	0	0	12			
Versterking jeugdhulp in gezinsvormen (overgehveld budget via AR)	0	145	75	0	0	0
(I) Extra capaciteit inkomen (tlv res 2520)	0	225	200	0	0	0
Tijd. overbruggingsreg. zelfst. Ondernemers (TOZO)	0	21.517	10.465	0	21.517	11.325
Schuldhulpverl. voork schulden-bestrijden armoede	0	312	4	0	0	0
Wet inburgering 2021	0	271	144	0	0	1
Herindicaties Wmo	0	1.100	1.100	0	0	3
Begeleiding crisissituaties	65	82	33	0	0	0
Overige incidentele lasten en baten programma 6	0	-5	100	0	0	0
Extra lasten afval agv Corona	0	0	92			
(I) Subsidiereg Duurzame Energie (KVH) (tlv 2790)	127	240	234	0	0	0
HVC Geothermie B.V.	0	0	0	0	200	8
Overige incidentele lasten en baten programma 7	0	20	19	0	0	0
Visie Centrum Wateringen en structuurvisie centrum Poeldijk (overgehevelde budgetten)	0	78	1	0	0	0
Aanpak waterproblematiek (tlv reserve 2700)	61	211	89	0	0	0
Deelvisies wonen, voorzieningen en groen/blauw	100	100	0	0	0	0
Invoering omgevingswet (tlv reserve 2585)	1.627	1.200	463	0	0	0
Uitkoopregelingen woningen onder hoogspanningsmasten	0	1.667	983	0	1.566	755
Verkenning ontwikkeling GHC (tlv res 2510)	0	370	154	0	0	0
Volkshuisvesting (tlv res 2215)	0	1.283	265	0	0	0
Creatieve maatregelen Wonen (overheveling via Alg. reserve)	0	961	128	0	0	0
Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten	150	596	105	0	0	0
(I) Innovatieve woonvormen	0	234	0	0	0	0
Pilot woningmarkt (huisvesting arbeidsmigranten)	0	400	393	0	0	0
Subsidie verplaatsen woningen	800	1.200	763	0	0	592
Meeropbrengst leges omgevingsvergunningen Wabo (ook mede door Corona)	0	0				726
Structuurplannen waaronder Visievorming centrum Naaldwijk	50	212	212	0	0	0
Bouwgrondexploitatie onderhanden werk (reserve bovenwijkse voorzieningen)	0	0		2.987	1.749	1.749
Faciliterend grondbeleid (reserve facilitaire ontwikkelingen)	660	172	172			
Centrumplannen/De Schakel	1.180	1.000	0	0	0	0
Centrumplan Monster	1.234	0	0	0	0	0
Overige incidentele lasten en baten programma 8	5	86	84	0	10	10
Burgerzaken extra kosten agv Corona	0	0	5			
Uitvoeringsplan vastgoedbeleid (tlv res 2218)	0	0	166	0	0	0
Sand Ambachtstraat 146 (s-G) Openbaar gebied	0	54	95	0	0	0
N, Prof. Holwerdalaan 62, huurgarantie Lentiz	122	300	164	0	0	0
Opbrengst grondverkopen	0	3	3	0	0	57
Groot onderhoud De Naald	620	620	620	0	0	0
Vervanging gymtoestellen	233	0	0	0	0	0
Overige incidentele lasten en baten programma 9	0	20	21	0	0	0
Extra Organisatiekosten agv Corona	0	0	576			
Organisatieontwikkeltraject (Lef Loont)	250	250	200	0	0	0
(I) Frictiebudget herpl.kanditaten (tlv res 2510)	950	185	300	100	100	126
Masterplan digitaliseren	400	400	0	0	0	0
Project Direct Duidelijk	0	56	5	0	0	0
Waardering woningen naar gebruikersoppervlakte	75	75	75	0	0	0
Stelpost Corona-crisis (res 2510)	0	3.349	0	0	0	0
Overige incidentele lasten en baten programma 10	0	30	34	0	0	0
Mutatie boekwaarde gb en bie	0	0	-168	0	0	0
Bijstelling VZ WZ	0	0	-859	0	0	-859
Bijstelling VZ ONW	0	0	745	0	0	745
Bijstelling VZ PMWZ	0		158	0	0	158
Totaal incidentele baten en lasten	**13.776**	**46.501**	**22.919**	**3.087**	**25.804**	**16.252**

Overzicht van incidentele baten en lasten	Incidentele lasten			Incidentele baten		
	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Begroting 2020 voor wijziging	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Omschrijving						
INCIDENTELE STORTINGEN EN ONTTREKKINGEN RESERVES			**Storting**			**Onttrekking**
Nadelig saldo jaarrekening 2019		-1561	-1.561			74
VGR CWP 2017-2021: verbeteren verkeersveiligheid Kasteelweg						75
Greenport Horticampus huurgarantie Lentiz				122	122	122
1e actualisatie 2018; Geothermie uit Westland agenda II				17		17
Centrumplan Monster deelgebied 2a/2b gemeentelocatie						740
Wegen project gladde plateau's				201,5		9
Wegen project gladde plateau's						46
1e actualisatie 2019; isolatiemaatregelen geluidbelasting Maasdijk						143
Dekking Incidenteel; creatieve maatregelen wonen (UP2019 vh WP)						128
Dekking incidenteel; Visie cult. erfgoed € 0,1 mln.(UP 2019 vh WP)						21
Binnenklimaat scholen						63
Dekking incidenteel; MKB-fonds € 0,35 mln. (UP 2019 vh WP)						74
BioBase						13
Innovatiefonds (Ruimte voor burgerinitiatieven en maatschappelijke organisaties)						11
Versterking jeugdhulp in gezinnen						75
Inzetten ESF middelen voor maatwerktrajecten						63
Visie Centrum Wateringen						1
Sand Ambachtstraat 146 ('s-G) Openbaar gebied						54
Onderwijskundige vernieuwingen de Kameleon						344
Dec.circ. 2018; pilot woningmarkt						393
Dekking incidenteel; Onderz. ondermijning € 0,4 mln.(UP 2019 vh WP)						63
Bijdrage integrale visie A4 veilingroute A20						13
Ernergietransitie Glastuinbouw						12
Statushouders en asielzoekers						227
Statushouders en asielzoekers						79
Waardig herdenken						52
Project weerbare bloemenveiling						226
herindicaties Wmo						540
transformatie Sociaal Domein						400
PvA Dienstverlening; nr. 22a Aansturing en positionering van het brede veiligheidsteam planvorming; diversen Stedenbouw.						100
Verkenning ontwikkeling GHC						154
Facilitaire ontwikkeling grondbeleid			244	660		172
Aanwenden egalisatiereserve vastgoed				1.200		1.200
Planresultaat Liermolen	2986,9		500			
Planresultaat Expl. De Woerd Noord			13			
Planresultaat Liermolen en Molensloot de Lier			1.130			
Planresultaat Mdijk Honderdland fase II A			42			
Planresultaat DVO Kerkstraat 127a Kwintsheul			3			
Planresultaat Reconstructie Bovendijk			15			
Planresultaat DVO locatie voormalige Dalton Mavo (vanaf 2018)			6			
Planresultaat Locatie voormalige Pijletuinenhof			19			
Planresultaat Taxi Jabben Emmastraat			21			
Trainees					23	23
Project Direct Duidelijk					5	5
ProRap 2020: Beschikking GHC. 23.600 in 2020 uit res.Greenport en als n.t.b. opgenomen.				0		118
ProRap 2020; vorming reserve steunfonds corona	0	6.000	6.000	0		6.000
ProRap 2020; aanzuiveren reserve Sociaal Domein vanuit reserve Fin. Soliditeit			2.721			2.721
ProRap 2020: restant compensatiepakket corona septembercirculaire	0	1.690	1.690			
Overdracht eigendom Prov.Wegen Msdijk-Oranjesl.(K)	0	2.009	2.009			
Project "Handhaving op de riolering"					125	95
ProRap 2020: overboeking van reserve maatschappelijke visie naar reserve SD	0	436	436	0		436
dotatie reserve WI saldo BUIG	0		2.305			
(I)Voorkomen is beter dan genezen- Westland Gezond				280		0
(I) Talenten ontwikkelen-Taal en lezen				140		64
(I) Erbij horen en meedoen- burgerinitiatieven				30		0
(I) Gewoon thuis-samenwerking zorg voor thuiswonen				315		69
(I)Gewoon thuis-Aanpassingen woningen				350		59
(I) Samen komen we verder-betrekken partn.transfor				25		0
(I) Samen komen we verder - Innovatiefonds				100		0
Schoolmaatschappelijk werk VO (UP 2019 uit WestlandProgramma)				27		0
Schoolmaatschappelijk werk MBO (UP 2019 uit WestlandProgramma)				11		0
herindicaties Wmo						560
VJN: aanwending resultaat 2018				2.800	2.800	2.800
ProRap 2020: deel SD (5,3 mln.) via aanzuiveren reserve						2.721
ProRap 2020: deel SD (5,3 mln.) via aanzuiveren reserve				500	436	436
ProRap 2020: deel SD (5,3 mln.) via aanzuiveren reserve						131
Invoering omgevingswet				1.627		463
Aanpak waterproblematiek				61		91
Kwaliteitsimpulsen projecten				0		30
ProRap 2020: res. Provisie garantst. naar reserve volkshuisvesting (saldo 1-1-20)	0	1.289	1.289	0	1.289	1.289
ProRap 2020: reserve provisie garantstelling naar reserve volkshuisvesting	0	486	486	0	486	486
Subsidiereg.duurzame energie				127		234
Aanwending herstructurering glastuinbouw				800		171
ProRap 2020: Garantiepremie, 50% doorbetalen OWBZ BPD Contragarantie	0	-105	-105			
Bijdrage bewoners kluswoningen						80
Grex De schakel Maasdijk						168
Pauzewoningen						1
Masterplan wonen; sociale grondprijzen, verlagen prijssegment (UP2019 van het WP)						185
Bewaken fietsenstalling Naaldwijk				50	50	50
Diverse verkeersmaatregelen en onderzoeken				830		106
Frictiebudget herplaatsingskandidaten				850		
Masterplan digitaliseren				400		
Bovenwijkse voorziening				50		
Geluidreducerende maatregelen				90		
Storting afval	120		2.927			
Saldo begroting naar Alg. reserve	230		16.498			
Totaal incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	**3.337**	**11.805**	**36.688**	**11.663**	**5.336**	**25.222**
Totaal incidentele baten en lasten incl. incidentele reservemutaties	**17.112**	**58.306**	**59.607**	**14.750**	**31.140**	**41.474**

8.6 Bijlage gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 66 dient de gemeente in de jaarrekening een verplichte bijlage taakvelden op te nemen. Daarnaast wordt de bijlage gepresenteerd over de programma's.

Product	Prim Begr Ink	Prim Begr Uitg	Prim Begr Saldo	Begr incl Wijz Ink	Begr incl Wijz Uitg	Begr incl Wijz Saldo	Werkelijk Ink	Werkelijk Uitg	Werkelijk Saldo
Programma 01 Veiligheid									
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	470.532	6.916.899	6.446.367	470.532	7.009.671	6.539.139	483.995	6.985.613	6.501.618
1.2 Openbare orde en veiligheid	117.455	3.480.752	3.363.297	584.170	4.722.548	4.138.378	398.767	4.080.305	3.681.538
Programma 02 Verkeer, vervoer en waterstaat									
2.1 Verkeer en vervoer	1.196.970	17.509.790	16.312.820	3.205.583	17.411.716	14.206.133	3.593.184	16.539.792	12.946.608
2.2 Parkeren	139.917	353.536	213.619	237.917	613.422	375.505	251.292	527.363	276.071
2.4 Economische havens en waterwegen	0	1.466.282	1.466.282	0	1.470.224	1.470.224	6.980	1.459.557	1.452.577
Programma 03 Economie									
3.1 Economische ontwikkeling	114.762	1.745.580	1.630.818	668.890	2.830.934	2.162.044	637.381	2.105.954	1.468.573
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	3.667	3.667	1.011.521	547.674	-463.847	538.481	638.079	99.598
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	567.475	708.384	140.909	555.475	729.322	173.847	645.946	806.734	160.788
3.4 Economische promotie	384.592	628.104	243.512	384.592	601.678	217.086	343.053	562.855	219.802
Programma 04 Onderwijs									
4.2 Onderwijshuisvesting	920.750	8.234.489	7.313.739	1.269.874	9.603.723	8.333.849	1.302.898	8.980.968	7.678.070
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	387.175	3.607.156	3.219.981	2.036.135	5.357.218	3.321.083	1.269.315	4.070.610	2.801.295
Programma 05 Sport, cultuur en recreatie									
5.1 Sportbeleid en activering	0	378.908	378.908	0	381.352	381.352	75.000	175.149	100.149
5.2 Sportaccommodaties	1.141.684	6.339.269	5.197.585	1.081.117	7.207.199	6.126.082	1.241.293	5.698.784	4.457.492
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	250.668	2.925.460	2.674.792	260.918	3.195.230	2.934.312	232.706	2.919.692	2.686.986
5.4 Musea	2.600	1.403.249	1.400.649	2.600	1.479.383	1.476.783	2.021	873.808	871.787
5.5 Cultureel erfgoed	6.550	376.477	369.927	6.550	423.754	417.204	4.762	397.701	392.939
5.6 Media	64.095	2.321.726	2.257.631	64.095	2.369.201	2.305.106	66.692	2.355.349	2.288.658
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	141.556	8.133.489	7.991.933	262.516	8.789.644	8.527.128	227.058	8.519.281	8.292.223
Programma 06 Sociaal domein									
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	232.350	8.537.784	8.305.434	232.350	8.670.596	8.438.246	306.815	7.196.519	6.889.704
6.2 Wijkteams	93.000	8.999.914	8.906.914	93.000	10.301.328	10.208.328	93.300	9.869.724	9.776.424
6.3 Inkomensregelingen	20.500.194	26.958.527	6.458.333	41.155.747	48.297.652	7.141.905	31.734.072	35.640.874	3.906.802
6.4 Begeleide participatie	0	8.120.658	8.120.658	0	7.613.060	7.613.060	0	7.189.963	7.189.963
6.5 Arbeidsparticipatie	0	1.999.452	1.999.452	0	2.306.396	2.306.396	702	2.244.331	2.243.630
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	115.000	3.383.704	3.268.704	115.000	4.301.674	4.186.674	48.105	4.031.757	3.983.652
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	728.000	14.881.347	14.153.347	203.000	17.082.973	16.879.973	534.476	16.616.077	16.081.601
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	17.812.988	17.812.988	0	24.717.334	24.717.334	72.150	24.699.483	24.627.333
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	553.000	553.000	0	443.000	443.000	0	329.814	329.814
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	2.093.000	2.093.000	126.000	3.088.617	2.962.617	126.000	2.895.653	2.769.653
Programma 07 Volksgezondheid en milieu									
7.1 Volksgezondheid	72.195	1.947.805	1.875.610	72.195	1.433.128	1.360.933	63.187	1.334.464	1.271.276
7.2 Riolering	13.396.633	11.552.933	-1.843.700	13.495.633	11.462.707	-2.032.926	13.704.172	11.560.084	-2.144.088
7.3 Afval	11.457.810	8.799.364	-2.658.446	11.960.060	12.002.082	42.022	12.256.574	11.183.828	-1.072.746
7.4 Milieubeheer	21.170	5.142.480	5.121.310	215.000	5.612.700	5.397.700	49.918	5.302.320	5.252.402
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.503.322	1.598.290	94.968	1.136.992	1.675.611	538.619	1.193.339	1.911.425	718.086
Programma 08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing									
8.1 Ruimtelijke ordening	3.380.139	6.403.352	3.023.213	4.494.105	8.452.372	3.958.267	3.186.935	5.876.740	2.689.804
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	28.405.013	31.067.015	2.662.002	36.009.861	39.888.581	3.878.720	34.513.901	35.452.171	938.270
8.3 Wonen en bouwen	4.932.510	4.976.772	44.262	4.542.510	9.119.468	4.576.958	5.929.653	6.132.611	202.958
Programma 09 Bestuur en Ondersteuning									
0.1 Bestuur	15.000	4.316.378	4.301.378	7.000	4.687.493	4.680.493	7.165	4.786.374	4.779.209
0.2 Burgerzaken	1.470.566	4.836.131	3.365.565	1.475.566	6.014.314	4.538.748	1.671.704	5.656.483	3.984.779
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	998.969	3.217.215	2.218.246	2.275.994	4.902.806	2.626.812	3.099.814	4.381.154	1.281.340
Programma 10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen									
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	230.000	230.000	0	-187.683	-187.683	0	14.427.682	14.427.682
0.4 Overhead	2.157.790	38.320.900	36.163.110	2.167.790	40.371.629	38.203.839	2.587.312	36.071.639	33.484.328
0.5 Treasury	17.821.187	-1.730.142	-19.551.329	17.248.965	-1.670.190	-18.919.155	17.386.726	-1.727.959	-19.114.686
0.61 OZB woningen	14.008.280	779.685	-13.228.595	14.145.280	898.901	-13.246.379	14.236.689	824.473	-13.412.216
0.62 OZB niet-woningen	16.812.500	428.502	-16.383.998	17.037.500	466.276	-16.571.224	17.255.111	447.212	-16.807.899
0.64 Belastingen overig	142.000	378.805	236.805	82.000	395.115	313.115	83.928	388.023	304.095
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	134.480.741	0	-134.480.741	142.523.919	0	-142.523.919	143.151.965	0	-143.151.965
0.8 Overige baten en lasten	220.000	4.133.359	3.913.359	0	4.542.352	4.542.352	85.661	728.206	642.546
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	627.000	627.000	0	1.000.000	1.000.000	0	-59.484	-59.484
Programma 11 Mutatie reserves									
0.10 Mutaties reserves	14.986.013	6.957.728	-8.028.285	51.600.034	21.883.801	-29.716.233	32.371.668	23.982.628	-8.389.040
Totaal	**293.857.163**	**293.857.163**	**0**	**374.517.986**	**374.517.986**	**0**	**347.071.863**	**347.071.863**	**-0**

8.7 Bijlage Rapportage begrotingsrechtmatigheid

De accountant oordeelt over zowel de getrouwheid van de jaarstukken als over de rechtmatigheid van de bestedingen. De accountant baseert zijn controleactiviteiten mede op het op 16 februari 2021 door uw raad vastgestelde “Controleprotocol jaarrekening 2020”. Hierin is ook een relatie gelegd met het begrotingscriterium in het kader van begrotingsrechtmatigheid.
Het begrotingscriterium wordt als volgt gedefinieerd:
“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s. In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”
Begrotingswijzigingen moeten volgens de Gemeentewet tijdens het jaar zelf nog aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Begrotingsoverschrijdingen worden door de accountant echter niet altijd meegenomen in de overweging om al of niet een goedkeurende verklaring te geven. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen òf respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd.

Rechtmatigheidsaspecten afwijkingen programmarekening 2020

Tijdens het samenstellen van de jaarrekening is geconstateerd dat er op geen enkel programma sprake is van overschrijding van het geautoriseerde programmatotaal (incl. reservemutaties).

Rechtmatigheidsaspecten afwijkingen investeringen 2020

Ultimo 2020 is er geen sprake van overschrijdingen op investeringen.

Samenvattend
Er is geen sprake van een onrechtmatigheid, meetellend voor het oordeel inzake de begrotingsrechtmatigheid.

8.8 Bijlage Rapportage Interbestuurlijk toezicht

Financiën	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De provincie heeft in haar brief van september 2020 over het financieel toezicht op de jaarrekening 2019 aangegeven dat er sprake is van een structureel sluitende jaarrekening 2019. De provincie gaat in genoemde brief ook in op de Perspectiefbrief die zij ter informatie heeft ontvangen. De provincie legt hierin vooral de nadruk op de wijze waarop de extra lasten in het sociaal domein worden gedekt (met incidentele middelen en beteugelen kostenstijgingen in de periode 2021 - 2023) om vanaf 2024 te komen tot een structureel sluitende jaarschijf. De gemeente heeft onder de begroting 2021-2024 een financieel dekkingsplan gelegd dat ertoe leidt dat een structureel sluitende meerjarenbegroting aan de raad wordt aangeboden. De gemeente is van mening dat reëel en realistisch is begroot. Wij begrijpen dat de provincie de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeenten, en ook Westland, op de voet volgt. Wij onderkennen de invloed van het sociaal domein op de komende meerjarenbegroting en hebben daar dan ook verschillende maatregelen (o.a. de transformatie sociaal domein) op ingezet.
Is er reden voor extra aandacht?	nee	Wij begrijpen dat de provincie de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeenten, en ook Westland, op de voet volgt. Wij onderkennen de invloed van het sociaal domein op de komende meerjarenbegroting. In deze jaarrekening 2020 sluit de gemeent af met een positief begrotingsresultaat.
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2 Omgevingsverordening)		Bij voorgaande rapportages is aangegeven dat alle vigerende bestemmingsplannen in overeenstemming zijn met de Verordening Ruimte 2014. De afgelopen jaren zijn er geen nieuwe bestemmingsplannen vastgesteld, die in strijd zijn met de vervallen Verordening Ruimte 2014 of met de nu geldende Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2). De nieuwe Omgevingsverordening Zuid-Holland is qua beleidsinhoud niet anders dan de Verordening Ruimte 2014.
Is er reden voor extra aandacht?	nee	
Omgevingsrecht Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		Er is een geldig uitvoeringsplan. Het jaarverslag 2020 is opgesteld en inmiddels door het college vastgesteld (Wabo rapportage 2020). Er is handhavingsbeleid geactualiseerd waarbij een (milieu-)vergunningendeel is opgenomen.
Is er reden voor extra aandacht?	nee	
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		Er zijn geen bijzondere afwijkingen te melden ten opzichte van de groene score zoals opgenomen bij de ProRap 2020.
Is er reden voor extra aandacht?	nee	
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		Nog niet overgebrachte archieven: Bepaalde onderdelen van het Plan van aanpak Moderniseren Informatiebeheer zijn inmiddels opgepakt. Er is een stuurgroep Informatiebeheer ingesteld die de projecten overziet. Er lopen projecten voor de aanschaf en implementatie van een zaaksysteem en een digitaal archief met e-depot voorziening. Tegelijkertijd is er op verschillende onderdelen gewerkt aan het gebruikersvriendelijker maken van het Document Managementsysteem (DMS) in 2020. Daarnaast is er in 2020 een inhaalslag gemaakt in het vernietigen en opschonen van informatie uit het systeem. Ook is in 2020 een start gemaakt met het omzetten van de reguliere kwaliteitscontroles naar bruikbare managementinformatie. Doel is dat het management een beter inzicht krijgt in de kwaliteit van de dossiervorming en het informatiebeheer. De gemeentelijke organisatie staat bijv. voor wat betreft de invoering van de Omgevingswet in 2021 nog voor een aantal uitdagingen. Om het informatiebeheer van de gemeente Westland toekomstbestendig te maken en om uitzicht te krijgen op een groene score zijn de projecten om het informatiebeheer op orde te krijgen noodzakelijk en urgent. De uitvoering van de lopende projecten heeft gezien de initiatieven de aandacht van de gemeentelijke organisatie. Overgebrachte archieven: In 2020 is een nieuwe gemeente-archivaris voor de gemeente Westland aangetreden. Het project “Wegwerken achterstand overgebrachte gemeentelijke archieven” is in de zomer van 2020 van start gegaan. De analoge archieven worden bewerkt zodat deze aan de eisen uit de Archiefwet ’95 voldoen. Omdat dit werk op locatie gedaan moet worden is door de corona maatregelen de voor 2020 geplande voortgang niet gehaald. Tot nu toe is 8% van de achterstand in de wettelijke staat gebracht. Ondanks de opgelopen achterstand is de verwachting dat de gehele achterstand eind 2022 weggewerkt zal zijn. Ook op dit domein betekent dit dan een groene score.
Is er reden voor extra aandacht?	ja	De projecten zullen over een aantal jaren lopen en het archief- en informatiebeheer zal niet op slag een groene score laten zien. Echter, het uitvoeren van deze projecten geeft een belangrijk signaal aan de provincie dat de analoge en digitale informatiehuishouding van de gemeente Westland in de toekomst duurzaam op orde zal zijn.

Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		**Gevraagde informatie**	**Stand van zaken**
		Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	4
		Fase interventieladder op 1 januari	Signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	34
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	25
		Achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	13
		Fase interventieladder op 1 juli	Informatie opvragen en valideren
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	40
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	49
		Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	4
		Fase interventieladder op 31 december	Nog niet bekend
		Toelichting	
		De 1e helft 2020 is afgesloten met een achterstand op de taakstelling. 13 van de 38 verblijfsgerechtigden zijn niet gehuisvest. De achterstand is mede veroorzaakt door de maatregelen die voortvloeien uit de coronacrisis. Corporaties waren gestopt met nieuwe verhuringen van woningen, om te zoeken naar een manier om met de 1,5 meter maatregelen om te gaan in relatie tot de nieuwe huurder. Daarnaast had Vluchtelingenwerk besloten haar inzet bij vestigingsprocedures op te schorten om een werkbare oplossing te vinden voor alle betrokkenen. Met de betrokken partijen is gekeken naar een mogelijkheid om de taakstelling op een veilige manier doorgang te laten vinden, waarna in mei en juni een inhaalslag is geweest. Als gevolg van de achterstand van de 1e helft van 2020 heeft de provincie Zuid-Holland de gemeente een fase hoger geplaatst op de interventieladder, nl. fase "informatie opvragen en valideren". De interventieladder van de Provincie Zuid-Holland bestaat uit de volgende treden: 1. signaleren 2. informatie opvragen en valideren 3. afspraken over acties en termijnen 4. vooraankondiging juridische interventie, waarschuwing 5. besluit tot indeplaatsstelling (met beroepsmogelijkheid) 6. sanctie. In de 2e helft 2020 hebben we er naar toegewerkt de taakstelling van 40 en de achterstand van 13 verblijfsgerechtigden in zijn geheel te halen. Tot 15 december zag het er naar uit dat de volledige taakstelling gehaald zou worden. Als gevolg van externe factoren, zijn is de taakstelling afgesloten met een achterstand van 4 personen. Deze achterstand van de 2e helft van 2020 komt boven op de taakstelling van de 1e helft van 2021 en komt neer op 85 + 4 te huisvesten verblijfsgerechtigde. De taakstelling voor de 1e helft 2021 is verdubbeld ten opzichte van de 2e helft 2020. Het ligt een grote uitdaging om deze taakstelling in de 1e helft van 2021 te realiseren.	
Is er reden voor extra aandacht?	ja	Voor alle betrokken partijen ligt er een grote uitdaging om de taakstelling voor de 1e helft 2021 te realiseren, ook nu deze samen valt met de volledige lockdown. Hierdoor zijn de reguliere processen gestagneerd. Denk daarbij aan gesloten (kringloop) winkels en het niet kunnen inzetten van vrijwilligers door Vluchtelingenwerk. Dit vraag meer tijd en regie van de gemeente met de verdubbeling van de taakstelling ten opzichte van de 2e helft 2020.	